

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

4'üncü Toplantı

5 Mart 2018 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Komisyon Başkan Vekili Abdurrahman Öz'ün bir erkek çocuğu olduğuna ve kendisini tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Ankara Milletvekili Levent Gök'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni)

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek'in, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırılıklar içerdiğine ve CHP Grubunun Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu'nda değişiklikler içeren tekliflerinin de İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca birleştirilerek görüşülmesine ve karara bağlanmasına ilişkin açıklaması

2.- Mardin Milletvekili Erol Dora'nın, yasa teklifinin birçok konuda yoğun bir şekilde tartışılmaya, müzakereye ihtiyacı olduğuna ve teklif sahiplerinin kanun teklifini geri çekmeleri gerektiğine ilişkin açıklaması

3.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, alt komisyonun kurulduğu bir toplantıda maddelerine geçilmesinin doğru olmadığına ilişkin açıklaması

4.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın, Muğla Milletvekili Akın Üstündağ'ın (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Ankara Milletvekili Levent Gök'ün beyanını kabul etmediklerine ilişkin açıklaması

5.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, CHP Parti Meclisi Üyesi eski Trabzon İl Başkanı Yavuz Karan'ın vefatını öğrendiklerine ve ara istediklerine ilişkin açıklaması

6.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir'in, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yapılan görüşmeye ilişkin açıklaması

8.- Mersin Milletvekili Oktay Öztürk'ün, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

V.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/2137) görüşmelerinin alt komisyon metni üzerinden yapılmasına ilişkin karar

VI.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek ve 3 arkadaşının (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği hakkında görüşmeler

2.- Kanun teklifinin ilgili maddelerinde önerge sahiplerinden önce bürokratların teknik açıklama yapmasının uygun olup olmaması hakkında görüşmeler

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 14.05'te açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mustafa Şentop,

Komisyon Başkan Vekili Abdurrahman Öz'ün bir erkek çocuğu olduğuna ve kendisini tebrik ettiğine,

Ankara Milletvekili Levent Gök'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundu.

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/2137) görüşmelerinin alt komisyon metni üzerinden yapılmasına karar verildi.

Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırılıklar içerdiğine ve CHP Grubunun Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu'nda değişiklikler içeren tekliflerinin de İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca birleştirilerek görüşülmesine ve karara bağlanmasına,

Mardin Milletvekili Erol Dora, yasa teklifinin birçok konuda yoğun bir şekilde tartışılmaya, müzakereye ihtiyacı olduğuna ve teklif sahiplerinin kanun teklifini geri çekmeleri gerektiğine,

Ankara Milletvekili Levent Gök,

Alt komisyonun kurulduğu bir toplantıda maddelerine geçilmesinin doğru olmadığına,

CHP Parti Meclisi Üyesi eski Trabzon İl Başkanı Yavuz Karan'ın vefatını öğrendiklerine ve ara istediklerine,

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak, Muğla Milletvekili Akın Üstündağ'ın (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Ankara Milletvekili Levent Gök'ün beyanını kabul etmediklerine,

İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde yapılan görüşmeye,

Mersin Milletvekili Oktay Öztürk, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek ve 3 arkadaşının (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiğine ilişkin önergesi, yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Kanun teklifinin ilgili maddelerinde önerge sahiplerinden önce bürokratların teknik açıklama yapmasının uygun olup olmaması hakkında bir görüşme yapıldı.

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/2137) alt komisyon metni üzerinden maddelerinin görüşmelerine devam edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 01.24'te toplantıya son verildi.

5 Mart 2018 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.05

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

SÖZCÜ : Mustafa KÖSE (Antalya)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekillerimiz, değerli basın mensupları, teklifin ilk imza sahipleri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Anayasa Komisyonunun 26'ncı Yasama Dönemi 21'nci Toplantısını açıyorum.

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop'un, Komisyon Başkan Vekili Abdurrahman Öz'ün bir erkek çocuğu olduğuna ve kendisini tebrik ettiğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Gündeme girmeden önce bir haberimizi paylaşalım.

Komisyon Başkan Vekilimiz Abdurrahman Öz'ün bir erkek çocuğu dünyaya geldi. Kendisini tebrik ediyoruz. Analı babalı büyütsün.

Tutanaklara geçsin diye söyledim.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Adını da söyleyin, adı da geçsin.

BAŞKAN – Adı da Ahmet Yusuf. Tutanaklara geçsin diye...

Allah bütün çocuklara hayırlı uzun ömür versin.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hayırlı olsun, kutluyorum ama böyle güzel ve mutlu bir olayı duyduktan sonra bence yapılması gereken, hep beraber şu anda bir yere gidip bunu kutlamak.

BAŞKAN – O da düşünülmüştür. Biraz bekleyelim.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, toplantımızın gündemini 2 Mart 2018 Cuma günü yazılı olarak tebliğ etmiş idik, ayrıca TBMM uzantılı e-posta adreslerinize de gönderdik. Yine, Komisyonumuzun üyesi olmayan teklif sahibi milletvekilleri de toplantı gündem konusuyla ilgili bilgilendirildi.

Bugünkü toplantı gündemimiz, 27 Şubat 2018 tarihinde görüşmeye başladığımız Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı ve İzmir Milletvekili Binali Yıldırım, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanı ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 6 milletvekili tarafından hazırlanan (2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'dir.

Hatırlayacağınız üzere, bir önceki toplantımızda teklifin geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanmış ve maddelerinin görüşülmesine geçilmişti ancak maddelerin müzakeresine başlanmadan önce Komisyonumuzda temsil edilen 4 siyasi parti grubuna mensup üyeler tarafından verilen ortak önerge doğrultusunda teklifin daha detaylı incelenebilmesi amacıyla alt komisyona sevk edilmişti.

Dolayısıyla gündemimize kaldığımız yerden teklifin maddeleri üzerindeki görüşmelere geçmeden önce, söz almak isteyen alt komisyon Başkanı Abdurrahman Öz ve alt komisyon çalışmasına katılan arkadaşlardan komisyon çalışmasıyla ilgili bir bilgilendirme...

Buyurun Sayın Öz.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; alt komisyon olarak bizler iki toplantı yaptık. Birinci toplantıyı, asıl komisyonumuzun toplantısının bitiminden bir saat sonra aynı gün yaptık, diğer toplantıyı da perşembe günü alt komisyon üyesi arkadaşlarımızla toplanarak yaptık.

Teklifin bütün maddelerini komisyon üyesi arkadaşlarımızla birlikte müzakere ettik. Muhalefet partisine üye alt komisyon üyesi arkadaşlarımız Sayın Murat Emir, Sayın Fatma Kaplan Hürriyet ve Sayın Erol Dora maddeler üzerinde görüşlerini bildirdiler.

İlk teklif sahibi olarak, imza sahibi olarak da yine alt komisyonumuz üyesi olan Sayın Mehmet Parsak da milletvekili arkadaşlarımızın eleştirilerine karşı cevaplarını verdi.

Verimli ve güzel bir alt komisyon çalışması yapıldı. Alt komisyonumuz raporunu hazırladı. Muhalefet şerhleriyle birlikte alt komisyon raporumuz sizlerin de elinde.

Hazırlamış olduğumuz raporda, tabii, teklif metninde bir kısım maddelerde maddi hatalar, teknik düzeltmeler gerekiyordu. Alt komisyon olarak bu düzeltmeleri de yaptık. Komisyonumuza geldiği şekliyle metni aynen kabul ederek raporu hazırlamış olduk. Sizlerin karşısındayız.

Bugün de maddelerin görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Ben çalışmalarımızın hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Öz.

Alt Komisyon çalışmalarını kısa bir süre içerisinde bitirmişti. Komisyon raporunu Başkanlığımıza sundu. Biz de Başkanlık olarak raporu, kabul edilen metni gündem çağırısı ekinde sizlere gönderdik. Bu fedakâr çalışmalarını sebebiyle alt komisyonda görev alan değerli üyelerimize Komisyonumuz adına teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bundan sonra Komisyonumuzun çalışmalarının alt komisyonun kabul ettiği metin üzerinden yapılmasını oylarınıza arz edeceğim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Çok özür dilerim Başkanım.

Bir Anayasa'ya aykırılıkla ilgili kısa bir değerlendirmem olacak, bir de madde 35'e göre talebim olacak. "Alt komisyon kurulacağı için onları..."

BAŞKAN – Alt komisyon kurduk.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Hayır, hayır. "Alt komisyon kurulacağı için bu görüşlerimizi alt komisyondan sonra arz ederiz." demiştik. Zaten kısa. Tutanaklara geçmesi açısından önemli.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Erkek.

IV- AÇIKLAMALAR

1.- Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek'in, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırılıklar içerdiğine ve CHP Grubunun Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu'nda değişiklikler içeren tekliflerinin de İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca birleştirilerek görüşülmesine ve karara bağlanmasına ilişkin açıklaması

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, teklif sahipleri, sayın grup başkan vekilleri; ben de herkesi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

İttifak teklifi olarak Komisyonumuzda görüşülmeye devam eden ve 4 kanunda değişiklikler içeren teklif birçok açıdan Anayasa’ya aykırılıklar içermektedir. Anayasa’mızın 2’nci maddesi devletimizin niteliklerini sayarken özellikle demokratik hukuk devleti vurgusu yapmıştır. Demokratik devlet, hukuk devleti bizim temel niteliklerimizdir ve demokratik bir devletin oluşabilmesi için de yine Anayasa’mızda yazdığı gibi temsilde adaletin mutlaka seçimlerde gerçekleşmesi de bir zorunluluk arz etmektedir çünkü millet, egemenliği yasama, yürütme, yargı organları eliyle, Anayasa’da sayılı yetkili organlar eliyle kullanır ve bu organların oluşumunun temelinde de demokratik, adil, eşit, özgür seçimler yatar ve temsilde adalet yatar. Milletın iradesi, seçmen iradesi, Parlamento’ya, Meclise yansımadığı zaman milyonlarca oy, seçmen iradesi dışarıda kaldığı zaman, işte egemenlik kayıtsız şartsız millete aitse, ama o meclisin oluşumunda da temelde ciddi hatalar varsa orada irade, egemenlik sakatlanmış olur. Onun için Anayasa’mızın 2’nci maddesine, 6’ncı maddesine, 7’nci maddesine, 8’inci maddesine özü itibarıyla teklifin birçok hükmü, birçok düzenlemesi açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Yine Anayasa’mızın 67’nci maddesi, özellikle ikinci fıkrası ve altıncı fıkrası hükümlerine, Anayasa’mızın bu temel hükümlerine de açıkça aykırılık söz konusudur.

Yine Anayasa’mızın 68’inci maddesine bir aykırılık söz konusudur. Siyasi partiler demokrasinin vazgeçilmez unsuruysa siyasi partilerin katılımının, denetiminin azaldığı teklifler Anayasa’ya aykırılık oluşturur. Ayrıca, son Anayasa değişikliğiyle yürürlüğe sokulan hükümlere baktığımızda artık Meclisin Parlamento dışından, Meclis dışından oluşacağını hepimiz çok iyi biliyoruz. Burada ve Meclisin uzmanları tarafından yürütülen çalışmalarda Avrupa örnekleri verildi. O verilen örneklerin tamamında hükümetler Meclis içinden çıkmaktadır ve güvenoyuna tabidir ama bizde “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” dediğimiz sistemdir ki bu sistemi biz demokratik bir başkanlık sistemi olarak görmüyoruz fren ve denge mekanizmaları olmadığı için. Bu sistemde seçilen Cumhurbaşkanı tek başına yürütmenin başı olacağı için, hükümet olacağı için ve tüm bakanlar dışarıdan atanacağı için atanan bakanlar için Mecliste onay gerekmeyeceği için, güvenoyu gerekmeyeceği için zaten “yüzde 10 barajı” denen demokrasi ayıbı niçin hâlâ yürürlükte tutulmaktadır? Niçin bu değişiklik bu teklifin içinde yoktur? Bunu niye özellikle vurguluyoruz? Yüzde 10 barajı bu sistemde varlığını sürdürdüğü müddetçe siz ittifaklar yapabilirsiniz ama temsilde adaleti yok edersiniz. Temsilde adalet, Anayasa’da güvence altına alınmış ve seçimlerin temel amaçlarından biridir, en önemli hükümlerinden biridir. O zaman niçin temsilde adaleti yok ediyoruz, neden demokrasiye bu ağır darbeyi vuruyoruz? Parlamenter sistemde evet, baraj yine tartışılıyordu, yüzde 10 barajı çok yüksekti. “3 olabilir, 5 olabilir, 2 olabilir.” deniyordu. Ama Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini getirirken siz, bizlere ve millete artık istikrar sorununun biteceğini, koalisyonlar döneminin kapatılacağını, hatta AK PARTİ’nin birçok yetkilileri açıkça barajın kalkacağını ve güçlü milletvekilinin geleceğini ifade etmişlerdi ama baraj duruyor ve temsilde adaleti yok ediyor. Bu sistemde daha çok yok edecek. Seçimlerde ittifaklar yapılabilir ama biz ilkeler temelinde, adalet temelinde bir ittifak yapmak istiyorsak barajı kaldırmalıyız. Barajı kaldırırsak bu ittifaklar çok daha doğru olur, çok daha temsilde adalet sağlanır, aksi takdirde Anayasa’ya aykırılık açıkça gün ışığı gibi ortadayken bu teklifin yasalaşması da daha sonra Anayasa Mahkemesinin denetiminde iptal olursa ciddi eksiklikler, sıkıntılar yaşamış oluruz.

Bizim amacımız, bu Komisyonunda, Genel Kurula teklifi götürürken bence bu hususları düzelterek ve siyaseten yapılması gereken işleri yaparak, demokrasiyi güçlendirerek, temsilde adaleti güçlendirerek hareket etmemiz lazım çünkü artık bir yönetimde istikrar diye bir sorun yok.

Anayasa'ya aykırılıklar konusunda eşitlik ilkesine de ciddi aykırılıklar var. Dedğimiz gibi temsilde adalete ilişkin ciddi aykırılıklar var. Bunları bu şekliyle ifade ediyorum. Ayrıca, Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğümüz bu teklif karşısında, İç Tüzük 38 uyarınca Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı gördüğümüz bu teklifin maddelerinin müzakerelerine geçilmeden reddedilmesini talep ve arz ediyoruz Komisyonumuzdan.

Ayrıca, Anayasa'ya aykırılık iddialarımızın yanında sizlerin de bildiği gibi ana muhalefet partisi olarak grubumuzun, Siyasi Partiler Kanunu'nda, Seçim Kanunu'nda değişiklikler içeren kanun teklifleri olmuştu ve bunlar bire bir bağlantılı, illiyetli teklifler bu mevcut ittifak teklifiyle. İç Tüzük'ümüzün 35'inci maddesi uyarınca bu tekliflerin birleştirilerek görüşülmesi gerekiyor. Komisyonumuzun bu konuda da bir karar vermesini talep ve arz ediyoruz. O zaman sağlıklı yasama faaliyeti yürütebiliriz. O zaman Siyasi Partiler Kanunu'muza, Seçim Kanunu'muza ve diğer kanunlarda doğru değişikliklere imza atarsak demokrasimize, kuvvetler ayrılığına, temsilde adalete, Meclisin oluşumuna bir katkı sağlamış oluruz. İç Tüzük 35 uyarınca da bu talebimizin görüşülmesini ve karara bağlanmasını da talep ve arz ediyoruz.

Benim söyleyeceklerim öncelikli olarak bunlar. Bu konularda karar verildikten sonra maddelerin müzakeresine geçilmesini doğru buluyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Muharrem Erkek.

Buyurun Sayın Dora.

2.- Mardin Milletvekili Erol Dora'nın, yasa teklifinin birçok konuda yoğun bir şekilde tartışılmaya, müzakereye ihtiyacı olduğuna ve teklif sahiplerinin kanun teklifini geri çekmeleri gerektiğine ilişkin açıklaması

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Komisyonun değerli üyeleri, değerli bürokrat arkadaşlar, değerli basın emekçileri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bir bütün olarak ülke yönetim biçimine dair değişikliklerin, düzenlemelerin yapıldığı son Anayasa değişikliği paketinde olduğu gibi, yine bir bütün olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi işleyişinde değişikliklerin yapıldığı İç Tüzük düzenlemesinde olduğu gibi, aynı biçimde ülke demokrasisinin şekillenmesi noktasında son derece önemli bir işlevi olan ve üzerinde görüştüğümüz seçim yasalarına ilişkin düzenlemede de gördüğümüz üzere, iktidar partisi ve kamuoyunda ilan edilmiş hâliyle ittifak kurduğu Milliyetçi Hareket Partisiyle birlikte hazırlanan ancak diğer siyasi partilerle herhangi bir müzakere ya da uzlaşma aranmaksızın Meclis gündemine getirilen bir yasa teklifi var önümüzde.

Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun ilk toplantısında bu yasa teklifinin geneline ilişkin yapmış olduğumuz değerlendirmelerde de özellikle vurguladığımız birkaç noktayı tekrar dikkatinize sunmak istiyorum. Evet, hâlihazırda yürürlükte olan tüm seçim mevzuatımız değerlendirildiğinde bu mevzuatın birçok bakımdan değişikliklere ihtiyacı olduğu, çağın gerisinde ve acilen ortadan kaldırılması gereken kimi iptidai içerikler barındırdığı ve 21'inci yüzyıl Türkiye'si'ne yaraşır bir hâle getirilmesi gerektiği yadsınamaz gerçeklerdir. Buna karşın, altını çizerek belirtmemiz gerekir ki önümüzdeki yasa teklifini gerek içerik ve hazırlanış gerekse müzakere ediliş yöntemleri bakımından değerlendirdiğimizde demokrasi kültüründen, çağdaş dünyanın usul ve kaidelerinden son derece uzak bir tarz ve üsluba sahip olduğu açıktır. Bakınız, her şeyden önce, böylesine önemli bir konuda yapılacak yasa değişikliklerinin yoğun bir biçimde tartışılmaya ve müzakere edilmeye ihtiyacı vardır. Yani “seçim” dediğimiz olgu, halkın iradesinin ülke yönetimine en adaletli biçimde yansımaları sağlamak üzere derinlikli ve titiz

alışmaları gerektirir. Bunun için de zgr bir tartışma ve fikir beyan etme ortamının sağlanması gerekir. şimdi bu mümkün müdür? Hepimiz biliyoruz ki OHAL koşullarında bu mümkün değildir. Bu nedenle, kendi kendimizi yanıltmamalıyız, kamuoyunu yanıltmamalıyız, iradelerini yansıtmak zorunda olduğumuz yurttaşlarımızı yanıltmamalıyız. Bunun için öncelikle OHAL kaldırılmalıdır diyoruz. Siyasi partilerin, milletvekillerinin, akademinin, basının, sivil toplum kuruluşlarının, daha genel olarak tüm yurttaşların özgürce fikirlerini beyan edebilecekleri bir ortamı tesis ederek işe başlamalıyız.

Değerli Komisyon yeleri, bir de önemli husus şudur ki bu seçim yasalarında yapılması öngörülen değişiklikler tüm siyasi partileri yakından ilgilendirmektedir. şu an ne yapıyoruz? Sadece Mecliste grubu bulunan 4 siyasi parti oturmuşuz, 2 siyasi partinin kimseyle müzakere etme gereği dahi duymaksızın hazırladığı bir yasa paketini oy çokluğunu temel alarak Meclisten geçirmeye çabalıyoruz. Bu, oğunluku anlayıştır. Bu anlayışın kendisi, bu yöntemin kendisi, bu üslubun kendisi çoğulculuğa karşıdır. Seçimlere sadece bu yasaı hazırlayan 2 siyasi parti katılmayacak, seçimlere sadece şu an burada temsilcileri bulunan ve Mecliste grubu bulunan 4 siyasi parti de katılmayacak; seçimlere Yüksek Seçim Kurulunun geçtiğimiz ay ilan ettiği en az 10 siyasi parti ve yine bağımsız adaylar da katılacaktır. Dolayısıyla, bu yasaı gerçekten müzakere etme niyetimiz var ise öncelikle asgari bu 10 siyasi partinin temsilcileri Komisyonumuza davet edilmelidir, onların da görüşleri alınmalıdır; asgari demokratik kültür bunu gerektirir, asgari çoğulculuk bunu gerektirir. Bunun aksi ne demokrasidir ne de çoğulculuktur, bunun adı çoğunluğun azınlığa tahakkmdr. Bu ise gerek ülkemizin dış dünyadaki itibarı gerekse yurttaşlarımız ve gerekse ülkeyi emanet ettiğimiz çocuklarımız nazarında büyük bir demokrasi kıyımı olacaktır. Bu Komisyon bu tarz ve yöntemle tarihe geçmemelidir. Asgari demokratik ilkeleri işletebilmelidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, seçim mevzuatımızda değişiklik dediğimizde, demokrasiye temelden zıt olan, uyuşmayan, halk iradesine engel olan yüzde 10 seçim barajı gibi garabet uygulamaları bir an önce kaldırmamız gerekmektedir. Yine, seçim yasalarımızda anlamlı bir değişikliğe gitmek istiyorsak “seçime girme yeterliliği” adı altında partilerin seçimlere girmesini engellemek üzere kurgulanmış, ülkenin yarısından fazlasında örgütlenme zorunluluğu getiren demokrasi dışı, ağ dışı uygulamaları ortadan kaldırmakla başlamalıyız. Geçen toplantımızda Avrupa lkelerinde uygulanan seçime katılma yeterliliğine ilişkin örnekleri vermiştim. Burada yeniden tekrarlamayacağım. Avrupa’da siyasi partiler sembolik sayıda, örneğin, ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte 100 ile 5 bin arasında seçmenin imza toplaması şartı yerine geldiğinde seçimlere katılabilmektedir. Bizdeki uygulamaya baktığımızda, teşkilatı bulunmayan bir siyasi partinin en az 41 ilde seçimlere katılması mümkün değildir. Bu iki uygulama arasındaki uçurum aslında ülkemizin demokratik kültürle arasındaki mesafeyi göstermektedir. Bu mesafe ürkütücüdür. Bizim yurttaşlarımız da en az bir Avrupalı yurttaş kadar demokrasiyi hak etmektedir. Demokrasiyi halklarımızdan, yurttaşlarımızdan uzak tutmaya çalışarak bir yere varamayız.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarımız; bakınız, böylesine önemli bir muhtevaya sahip olan yasa değişikliklerini gündeme aldığımız bir Komisyon toplantımıza konunun uzmanı tek bir akademisyeni dahi buraya davet etmiyor oluşumuz başlı başına demokrasi kültürüyle aramızda oluşan uçurumu göstermesi bakımından çarpıcıdır. Neden davet etmiyoruz akademisyenleri buraya? Çünkü bu yasa değişikliğinin ağdaş dünyada bir karşılığı yoktur, çünkü bu yasa değişikliklerinin demokratik ilkeler referans alınarak savunulur bir tarafı mevcut değildir ve bu durum ülkemiz açısından, demokrasimiz açısından son derece üzüntü verici bir durumdur.

Değerli Komisyon üyeleri, Komisyonumuzun ilk toplantısında yasa değişikliği teklifinin sözüm ona daha derinlikli irdelenmesi, tartışılması için alt komisyon oluşturuldu. Sözüm ona diyorum çünkü alt komisyon kavramının literatürdeki karşılığı toplumu yakından ilgilendirecek bir düzenleme yapıldığında bu yasanın gerek temel evrensel, demokratik birikimlerle karşılaştırılması gerekse yasa değişikliğinin yurttaşlarımızın, halklarımızın yaşamında yaratacağı olumlu etkilerin nasıl daha fazla artırılabilceği vesaire konularda nitelikli bir müzakere, istişare zemini oluşturmaktır. Oysa alt komisyonda böyle bir şey yapılmamıştır, yasa maddeleri okunmuş ve “Kabul edenler... Kabul etmeyenler...” biçiminde sonucu belli sembolik bir oylamayla, yasa teklifinin tek bir virgülünde dahi değişiklik yapılmaksızın aynen üst komisyona havalesi sağlanmıştır yani bir formalite yerine getirilmiş ama bu formalitenin hiçbir aşamasında demokrasinin veya çoğulculuğun kıntısına dahi rastlanmamıştır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu yasa teklifiyle ülkenin ihtiyacı olan demokratik bir seçim mevzuatı yapmak şöyle dursun, seçim mevzuatı içerisinde yer alan asgari demokratik düzenlemeler de ortadan kaldırılmaktadır. Bir ülkenin seçimlere ilişkin mevzuatını bu denli antidemokratik bir yapıya hapsedmenin ülkeye nasıl bir menfaati olacaktır, yurttaşlarımızın geleceğine, ülkemizin itibarına nasıl bir faydası olacaktır, anlamak mümkün değildir. Hiçbir çağdaş demokraside valiler gibi merkezi hükümet tarafından atanmış kişilerin seçimler gibi son derece hassas, sivil olması gereken, demokrasinin tezahürünü sağlayan bir süreçle ilişkin böylesine muğlak, böylesine keyfiliklere yol açabilecek, böylesine halk iradesini engellemeye yol açabilecek yetkilerle donatılması düşünülemez. Bu yasa teklifiyle Hükümetin atanmış memurları konumunda bulunan valilerin seçim süreçlerinde çok önemli tasarruflara gidebilmesinin önü açılmakta, seçmen iradesi âdetâ hiçe sayılmaktadır çünkü bizler valilere burada verilmek istenen yetkilere ilişkin geçmişte YSK’nın vermiş olduğu birçok kararını biliyoruz. Sandık birleştirmeler, sandık kaydırmalar, sandığı seçmenin yerleşim alanından uzaklaştırmalar gibi birçok antidemokratik uygulamaya dair il ve ilçe seçim kurulları kararlar almak istemiş ve itirazlarımız neticesinde bu kararların birçoğunu YSK bozmuştur. Ancak, valilere verilecek yetkiyle bu kararlara itiraz mekanizması da büyük ölçüde çalışmayacak ve seçmen iradesinin engellenmesi riski artacaktır. Bu düzenlemenin kabul edilmesi mümkün değildir, demokrasi adına mümkün değildir, seçmen iradesinin sandığa yansması bakımından mümkün değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; yine, bu yasa teklifiyle seçimlerin sivil karakterine gölge düşürecek, seçimlerin güvenilirliğine gölge düşürecek bir diğer tehlikeli düzenleme kolluk güçlerinin sandık bölgesine girebilmesini keyfiyet ölçüsünde kolaylaştıran herhangi bir vatandaşın ihbarını bunun için yeterli kabul eden düzenlemedir. Şunu sormak isterim: Televizyonlarda örneğin Almanya’daki seçimleri izlersek ve sandıkların başında silahlı kolluk güçleri olduğunu görürsek Almanya’da sivil bir seçimin yapıldığına inanır mıyız ya da Almanya’da yapılan seçimlerin sonuçlarının güvenilirliğine ilişkin fikrimiz ne olur? Yani, bu yapılacak değişiklik yasalaşırsa dünyanın Türkiye’de yapılacak seçimleri izlediğinde edineceği intibayı tahmin etmek güç değildir. Bakınız, Türkiye’yi daha fazla nasıl demokratikleştirebileceğimiz hususunda çaba göstermeliyiz, enerjimizi ve zamanımızı bu tür uygulamalar keşfetmeye çalışarak harcamamalıyız.

Şimdi, teklifte yer alan bir diğer garabet düzenleme, mühürsüz oy pusulalarının geçerli kabul edileceğine ilişkindir. Tabii, bu düzenleme öncelikle 16 Nisan referandumunda YSK tarafından alınan kararın açıkça yasaya aykırı olduğunun kabulüdür. Mevcut uygulamada sandık kurulu tarafından oy pusulasına basılan mühür seçimlerin güvenilirliği bağlamında asgari ölçüde bir denetim mekanizmasını mümkün kılmaktaydı. Bir başka madde de, sandık kurullarının yaptıkları iş ve işlemlerde hata payını, ihmalleri ortadan kaldırma bahanesiyle sandık kurulu başkanlarının kamu görevlileri arasından belirleneceği hüküm altına alınırken, diğer taraftan, mühürsüz oy pusulalarını geçerli saymaya çalışmak, en basit ifadeyle, inandırıcılıktan yoksundur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son olarak değinmek istediğim konu “ittifak” adı altında yol açılacak olan adaletsiz uygulamaya ilişkindir. Elbette, siyasi partilerin ittifak etmeleri demokrasi kültürünün içerisindeki bir husustur ancak “ittifak” adı altında herhangi bir siyasi partiye tanınmayan barajı geçme imkânının bu partilere sağlanacak olması kabul edilemezdir. Yine, ittifaka girecek olan partilerin normalde parti sütunundan taşıdığı gerekçesiyle geçersiz kabul edilecek oylarının ittifak partileri lehine geçerli kabul edilmesi, açıkça haksız bir oy, haksız bir kazanç ve haksız bir uygulamadır. Yurttaş iradesine, aslında, bir bakıma, saygısızlık anlamına gelecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son olarak, bu yasa teklifinin ülke demokrasimizi bir adım dahi olsa ileriye taşıyacak bir anlayışla ele alınmasını, ülkemizin farklı siyasi yapılarının yapıcı görüşlerinin alınmasını, nitelikli bir tartışma ve müzakere sürecinden geçirilerek Meclis gündemine getirilmesini ve bu bağlamda teklif sahiplerinin teklifi geri çekmelerini talep ediyor, bu duygularla yine hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Dora.

VI.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Çanakkale Milletvekili Muharrem Erkek ve 3 arkadaşının (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle İç Tüzük'ün 38'inci maddesi uyarınca reddedilmesi gerektiği hakkında görüşmeler

BAŞKAN – Arkadaşlar, biliyorsunuz, geçen toplantımızda, salı günü yaptığımız toplantıda tümü üzerinde görüşmeleri tamamlamış, maddelere geçmeyi oya sunmuş, maddelere geçme kararı almıştık; arkasından, alt komisyon kurulmasına dair verilen önergeyle alt komisyon kurmuştuk.

Şimdi, burada Sayın Muharrem Erkek, Sayın Akın Üstündağ, Sayın Fatma Kaplan Hürriyet ve Sayın Tufan Köse tarafından verilen bir önerge var, Anayasa'ya aykırılık önergesi. Bu önergeyle ilgili bir şey ifade etmek istiyorum. İki husus var Sayın Erkek, birisi şu: Tabii, siz genelinin Anayasa'ya aykırılığını iddia ediyorsunuz, bütünü üzerindeki görüşmelerde buna dair bir önerge verilmedi. İkincisi: Tabii, kanun teklifleri birçok maddeden oluşmayabilir, 1 madde, 2 madde olabilir. Dolayısıyla kanun teklifinin kendisinin Anayasa'ya aykırılığı söz konusu olabilir ama bu şekilde, 26 farklı madde ve bazı ufak değişikliklerle beraber yaklaşık 30'un üzerinde maddede değişiklik yapan bir teklif... Mesela, belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliği seçiminde, muhtarlar ve ihtiyar heyeti seçiminde seçilme yaşını 25'ten 18'e indiriyoruz. Dolayısıyla, bu kadar farklı konuda düzenlemeler yapan bir metnin bütününe Anayasa'ya aykırılığını iddia etmek ne kadar doğrudur diye soruyorum sadece. Anayasa'ya aykırılık konusu, maddelerde her maddeyle ilgili olarak, aykırılık düşündüğünüz maddelerle ilgili olarak olabilir. Ama bu konuda önergeyi biz aldık. İsterseniz müzakereye açalım, oylamaya sunalım, sonra devam edelim.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Zaten bunun reddedileceğini biliyoruz. Biz, tutanaklara geçmesi açısından, tarihe not düşmek açısından...

BAŞKAN – Buyurun.

MUHARREM ERKEK (Çanakkale) – Teşekkür ederim.

Şimdi, alt komisyon çalışmalarından da noktası, virgülü bile değişmeden geldi teklif bir bütün olarak. Yani bu teklife bir bütün olarak baktığımızda... Tabii ki 18 yaşa inmesine hiç kimsenin bir itirazı yok, zaten olamaz da ama İç Tüzük 38'inci madde “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya tekliflerin” diyor yani bu teklifin -sonuçta bu bir teklif- bir bütün olarak “Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.” diyor. Yani biz maddelerde de ayrı

ayrı Anayasa'ya aykırılık iddialarımızı sunabiliriz ama öncelikle Komisyon teklifi Anayasa'ya aykırı görürse zaten reddedebilir ama tabii ki reddedilmeyecek, öyle görünüyor, görüşülecek ve maddelere geçilecek. Maddelerde de ayrı ayrı düşüncelerimizi paylaşıyoruz.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ederim.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle (2/2137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 38'inci maddesi uyarınca reddini talep ederiz.

Muharrem Erkek

Akın Üstündağ

Tufan Köse

Çanakkale

Muğla

Çorum

Fatma Kaplan Hürriyet

Kocaeli

Gerekçe:

Teklif, açıkça;

- Aynı binada oturan seçmenlerin başka bir seçim bölgesine kaydırılmasına izin vermektedir. Yani aynı binadaki komşunun seçmen olup olmaması denetimden çıkmakta, şüpheli oy riskini artırmakta;
- Vali veya il seçim kurulu başkanının talebiyle YSK'ya sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesine izin vererek seçim güvenliğini keyfi olarak hiçe saymakta;
- Sandık kurulundan demokrasinin temel aktörlerinden olan siyasi partiler uzaklaştırılmakta;
- YSK tarafından 16 Nisan Anayasa referandumunda alınan skandal mühürsüz oy kararı hükme bağlanarak kanunsuzluk kanunileştirilmekte;
- İttifak görünümlü seçim öncesi koalisyon oluşturulmak istenmekte, bunun için de seçim barajı millî iradenin ve dolayısıyla demokrasinin yaşama geçmesi engellenmekte, seçmenlerin oy tercihi iradesi dışında başka partilere hem de haksızca aktarılmaktadır.

Görüldüğü üzere, teklif 1982 Anayasası'na aykırılığı sonucunu doğurmaktadır. Anayasa'nın "Cumhuriyetin nitelikleri" başlıklı 2'nci; "Egemenlik" başlıklı 6'nci; "Yasama yetkisi" başlıklı 7'nci; "Yürütme yetkisi ve görevi" başlıklı 8'inci; "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu; "Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları" başlıklı 67'nci; "Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma" başlıklı 68'inci maddeleri açıkça ihlal edilmektedir.

BAŞKAN – Teklif sahiplerinden görüş açıklayacak olan var mı?

Sayın Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, 4 kanunda değişiklik yapmayı düşünen bu düzenlemeyle gerçekten uzun yıllardır ülkemizde seçim güvenliğini zedeleyen, zedelediği düşünülen ve şikâyetlere konu olan ne varsa hepsi yasal altyapıya kavuşturulmaktadır.

Az evvel grup sözcümüzün dediği gibi, tabii ki seçilme yaşının 18'e indirilmesine bir itirazımız yok ama gerek temsilde adaleti ve yönetimde istikrarı sağlamaması bakımından gerekse seçim güvenliğinde 80 milyon insanın taşıdığı endişeleri yasal bir zemine oturtması bakımından Anayasa'ya net olarak aykırıdır.

Şimdi, alt komisyona giderken Sayın Komisyon Başkanının çok kısa bir sürede bu işin bitirilmesi yönündeki telkinlerini bir tarafa bırakıyorum, alt komisyonda neredeyse bir ergen çocuk edasıyla bütün eleştirilere çok kısaca ve akla hayale sığmayan mantıkla açıklamalar getirilmiştir. Örnek olsun, ben birkaç şeye bu noktada değinmek istiyorum.

Şimdi, geçmişte, zannedersem yine Adalet ve Kalkınma Partisinin döneminde yapılan bir yasal değişiklikle -2005 sanırım- sandık kurulu başkanları siyasi partilerin göstereceği adaylar arasından seçilmekteyken bu düzenlemeyle sandık kurulu başkanları kamu görevlileri arasından valinin ve il seçim kurulu başkanının seçimine tabi tutulmuş. Yani sandık kurulu başkanımızı biz seçiyoruz. Sandık kurulu başkanını biz seçtiğimiz hâlde, sandık başında meydana gelebilecek herhangi bir olayda herhangi bir vatandaşın da emniyet kuvvetlerini çağırmasına dönük bir düzenleme yapıyoruz. Buna da gerekçe olarak bazı sandık kurulu başkanlarının görevlerini suistimal ederek sandık çevresinde serbest bir şekilde oy kullanılmasını engelleyecek bir sorun olmasına rağmen kolluk kuvvetlerini çağırmadığını gösteriyoruz. Şimdi, sandık kurulu başkanını biz seçiyoruz ve sandık kurulu başkanının ihtiyaç olduğu hâlde kolluk görevlilerini çağırmayacağını düşünüyoruz. Bunun mantiken bir izahını bulmak mümkün görünmüyor.

Yine değerli arkadaşlarım, mühürsüz oy pusulası... Şimdi, ülkemizde son yıllarda yaşanan seçimlerde, özellikle referandumda mühürsüz oy pusulalarından kaynaklı yüzlerce, binlerce şikâyet olmuştu ve tarafsız ve bağımsız bir Yüksek Seçim Kurulunun bu iddiaları dikkate alması çok mümkündü. Gelecekte buna benzer olaylar yaşanmasın diye bu kanuna eklediğimiz bir hükümle mühürsüz oy pusulalarını da geçerli hâle getiriyoruz.

Yine, aynı binada oturanların farklı sandık bölgelerinde oy kullanabilecekleri, bütün itirazlardan birisi de buydu ve buna ilişkin de "Taşıma seçmen geldi, bu binada oturmayanlar bu binanın bulunduğu sandıkta oy kullanıyor." şeklinde her sandıkta onlarca itiraz vardı.

Sonuçta, iktidarın Parlamentodan çıkmadığı bir yönetim biçimine geçtiğimiz hâlde, hâlâ sanki parlamenter demokrasilerde faydası olabilecek, yönetimdeki istikrarı sağlayacak barajın devamı bu kanun teklifini ta en baştan sakatlamaktadır. Sayın Komisyon Başkanının da barajın kaldırılacağı ya da çok sembolik bir düzeye indirileceği yönünde 2016 yılında açıklamaları vardır. İşin esasında, Komisyonumuza bu konuda bir bilgi verse çok da iyi olacak. Demokrasisi dünya tarafından kabul edilmeyen, demokratik bir yönetimle yönetilmediği söylenen Putin rejiminde bile baraj yüzde 7'den 5'e inmişken, Avrupa'daki baraj yüzde 2 ve yüzde 5 seviyelerindeyken, iktidarın da Parlamentodan çıkmayacağı bir düzende hâlâ yüzde 10 barajını korumanın hangi anayasayla, hangi demokratik rejimle bağdaşacağını sizlerin takdirine bırakıyorum.

Bu anlamda, bu yasa teklifi, hem seçimde güvenliği sağlamaması hem 21'inci yüzyılda çoğulculuk ilkesine aykırı olması nedeniyle Anayasa'ya aykırıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Köse.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'ya aykırılık önergesini okuttuk, gerekçeleri sunduk, açıklama yapıldı...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Benim de söz talebim var efendim Komisyon üyesi olarak.

BAŞKAN – Anayasa’ya aykırılık önergesiyle ilgili mi?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Evet.

BAŞKAN – Pekâlâ.

Buyurun Sayın Hürriyet.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle herkesi saygıyla selamlıyorum ve iyi bir çalışma günü diliyorum. Tabii nasıl olacaksa teklifi tartıştığımızda zaten önümüzdeki maddelerde göreceğiz.

Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum Sayın Başkan: İlk yaptığımız, bu Komisyon toplantısında yine “Ben yaptım oldu.” mantığıyla çok hızlı bir şekilde geneli üzerinde konuşmamıza bile tahammül etmeden ve müsaade etmeden ne yazık ki hemen alelacele maddelerine geçtiniz ve biz, o gün -tutanaklarda da yer aldığı üzere- bunu ısrarla ifade ettik “Bu yanlıştır.” dedik. Bu, bir anlamda bizlerin önüne set çekmektir, ki zaten oylarınız yetiyor her türlü teklifi geçirmek için ya da bizim her türlü teklifimizi reddetmek adına oylarınız yeterken en azından konuşmamıza bile müsaade edilmemesinin doğru bir çalışma yöntemi olmadığını düşünüyorum. Bunu da buradan ifade etmek istiyorum. O yüzden, bugün, ilerlediğimiz saatlerde mutlaka hem geneli hem de maddeleri üzerine yine sözlerimizi yineleyeceğiz, en azından tutanaklarda yer alması önemli diye düşünüyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Özür dilerim, bir şey söyleyeceğim.

Tabii, biz, bu tür toplantı öncesinde siyasi partilerimizin temsilcileriyle görüşüyoruz. O görüşmeye binaen öyle hareket ettik biz geçen toplantıda. Bunu hatırlatmak istedim.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Efendim, böyle bir anlaşma yani “Hemen maddelere geçelim.” diye bir anlaşma olduğunu düşünmüyorum, alt komisyona sevgiyle ilgili anlaşmamız vardı zaten, alt komisyona da sevk edildi ama alt komisyon çalışmasını tamamlamadan hemen geneli üzerinde çalışma tamamlamanın doğru bir yöntem olmadığını ben buradan ifade edeyim, siz gene bildiğinizi okuyacaksınız zaten Sayın Başkan yani.

BAŞKAN – Hayır, o ayrı ama ben onu söyleyeyim: İlk dediğiniz hususla ilgili de görüştük arkadaşlarla.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Peki, siz onu demiş olun, ben de en azından ifade etmiş olayım Sayın Başkan.

MUHERREM ERKEK (Çanakkale) – Bugün hemen maddelere geçilmesini kastediyor.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – İşte, kastettiğim o. O günden hızlıca geçtiniz ki Komisyon üyeleri olarak bizim konuşma fırsatımız bile olmadı.

Eğer ben bir Komisyon üyesi olarak Türkiye’nin geleceğini şekillendiren, Türkiye’nin demokrasisine dönülmez yaralar açacak böylesi bir teklif üzerine sözlerimi söyleyemeyeceksem, eğer kayda geçiremeyeceksem, burada ifade edemeyeceksem, temsil ettiğim milletin buradaki kaygılarını söyleyemeyeceksem Sayın Başkanım, o zaman çalışmayalım, dükkânı kapatalım, gidelim hepimiz, evimizde yatalım uyuyalım yani. Böyle bir çalışma yöntemi tabii ki olmaz. Bunu da buradan ifade etmek en doğal hakkımız. Sonuçta, milleti temsil etmek adına ve onlar için iyi şeyler yapmak adına hepimiz gayretle çalışıyoruz. Birbirimize tahammül etmek önemli bir siyasi duruştur diye düşünüyorum.

Onun dışında, bu teklif, bütünüyle baktığımızda bütün eleştirilerimizde, kaygılarımızda şunu ifade ediyoruz: İki açıdan değerlendiriyoruz; bir, ittifak kısmı; iki, seçim güvenliği kısmı. Her ikisinde de ne yazık ki demokrasiye, çoğulculuğa, adalete, hukuka, şeffaflığa, adil temsiliyete ve -çok çok önemli- seçim güvenliğine ciddi yaralar açacak ve telafisi mümkün olmayan darbeler vuracak düzenlemeler var; ki, maddelerin evet, belki çok az bir kısmı kabul edilebilir olabilir ama maddelerin bütününe baktığımız zaman, özellikle de birbirini tamamlayan maddeler var, işte mühürsüz oylarla ilgili olduğu gibi, iki maddede birden düzenlemesi var farklı farklı, seçim güvenliğiyle ilgili, sandıkların taşınmasıyla ilgili, seyyar sandık kurulması, bu sandıkların ve sandık kurullarının güvenliğinin nasıl alınacağıyla ilgili hiçbir ifadenin olmaması, muallak düzenlemelerin olması, çoğulculuk değil çoğunlukçu anlayışla böyle bir düzenlemenin yapılması, baraj hesabıyla hareket edilmesi, barajı nasıl atlarız, nasıl oy çıkarmadan daha fazla milletvekili çıkarırız; ki, biz, bunu ısrarla -her ne kadar Sayın Parsak her söylediğimizde itiraz etse de, bunun aksini iddia etse de- bu, bir milletvekili hırsızlığıdır, bu, bir sandalye hırsızlığıdır diye altını çizip çizip, ısrarla söyledik, kaygılarımızı ifade ettik. “Siyasette adaletsiz temsili getirir.” dedik. “Başkaları için baraj ama bu teklif sahipleri için barajsız bir sistem, avantajlı bir sistem. Başkalarının siyaset yapma hakkını barajla kapatıp yine ittifak yapmak isteyen ve bu teklif sahipleri için siyaset yapma hakkının ittifakla açıldığı milletvekili kaçırma, çalma planı.” diye ısrarla söyledik.

Öylesine düzenlemeler var ki ve algı yönetimi bile düşünülmüş bu teklifte yani pusulaların hazırlanmasına baktığımız zaman, ittifak partisinin bulunduğu bölüm bile büyük büyük hazırlanmış pusulalarda; ki, hem güçlü görüntü verilsin hem de seçmen iradesi sakatlanarak yönlendirilsin.

Seçim güvenliği maddelerine baktığımız zaman, hep söylüyoruz, sopalı seçim, polis eşliğinde, jandarma eşliğinde, vatandaş korkutarak, sandığa gittiğinde ne yazık ki dolaylı olarak ve yine müthiş bir algı yönetimiyle seçmeni yanlış yönlendirecek, seçmeni belki mecbur bırakacak; ki, son dönem korku siyaseti ve cezalandırma siyasetinin iktidar eliyle, OHAL’i de kullanarak, OHAL sopolasını sürekli garibanın sırtında kıran bir anlayışla hareket edildiği, bu cezalandırma siyasetinin her fırsatta vatandaş korkuttuğu bir dönemde böylesi bir teklif ne yazık ki seçmen sandık başına gittiğinde iradesini sakatlayacak. Bu da demokrasiye bir darbe demektir. Bu da çoğulculuğa bir darbe demektir. Milletin iradesinin sandıkta gereği gibi yansması için ya da yansıyan iradenin doğru bir şekilde korunması anlamında, ne yazık ki hiçbir şey getirmeyecek; tam tersine, çok şey götürecektir. Bu ülke bunu hak etmiyor değerli arkadaşlar. Türkiye, bu teklifi hak etmiyor. Bu teklif baştan sona ne yazık ki sadece iki partinin bekası üzerine kurulmuş bir tekliftir. Bundan beka çıkar mı? Elbette ki çıkmayacak, bunu zamanla göreceğiz. Zamanında uyardık, 2010 referandumunda da uyardık, bas bas bağırarak “Yapmayın, etmeyin, ülkenin dibine dinamit koymayın.” diye ısrarla söyledik ama ne yazık ki o dönem FETÖ benzeri anlayışlarla hareket edildiği için, bugün, Türkiye’de hâlâ 12 Eylülün de sahiplenilmesini görüyoruz; ki işte barajı konuşuyoruz. Baraj, 12 Eylülle gelmiş ama ne yazık ki bugün iki parti tarafından sahiplenilir bir teklif önümüze utanmadan konulabiliyor.

Onun dışında, bu teklif, halk iradesine telafisi çok zor darbeler vuracak. Bir yandan, ittifaklar adı altında siyaseti kilitleyecek, demokrasi ve çoğulculuğu yok edecek, seçime ilişkin hükümler, seçimler baştan şüpheli, dolayısıyla sonuçları da güvensiz hâle gelecek. Bu teklifle Türkiye’nin geleceği kurgulanmakta, çoğulculuğu ve demokrasiyi yok ederek, mühürsüz referandumla kurulan tek adam rejimini tahkim etme ve milleti tek tipleştirme hedeflenmektedir.

Hemen sırası gelmişken, mühürsüz oylarla ilgili de şunu da söylemek istiyorum: İsrarla söyledik, söylemeye de devam edeceğiz, mühürsüz oyların kabulü yasa dışı bir karardır, hukuksuzdu, suç unsuru bence barındırıyordu -bir hukukçu olarak da söylüyorum- ve ne yazık ki şu anda bu kanunlaştırılıyor. Aslında, bir anlamda itiraf da ediliyor yapılan yasa dışı uygulama teklifle birlikte.

Bu proje, dediğim gibi, oy artırmadan nasıl milletvekili sayısını artırırız projelerinden bir tanesi. Bizlerin “adaletsiz temsil” dediğimiz, bir akademisyenin de seçim sistemi değil ihale şartnamesine benzettiği bu yasa teklifinin içerdiği seçim sisteminde oyu az olan partilerin ittifak içerisinde geçici bir nefes alma olanağı olur ama o, sadece yoğun bakımda alınan bir nefestir, ondan sonrası yoktur, ondan sonrası ne yazık ki bu ülkeyi boğmaktır, bu ülkeye nefes aldırılmamaktır ve bu ülkeyi karanlığa sürüklemektir. Partilerin kimliklerini yok eden böyle bir sistem demokrasiyi yok eder, çoğulculuğu ortadan kaldırır, yasama organı ve yürütmeye katı iki partili bir sistem getirir.

Teklifle seçimlere ilişkin getirilen hükümler ifade ettiğimiz gibi, seçim sonuçlarının baştan güvenilirliğini yok ediyor. Güvenirliliği, seçim güvenliği seçimlerin yapılması kadar önemli bir konuyken ne yazık ki böyle bir teklifin önümüze konulmuş olması çok acı. Sandıkların birleştirilerek taşınması, mühürsüz zarfların geçerli sayılması, sandıklara güvenlik güçlerinin müdahalesi, seyyar sandığın kanuni düzenlemeye bağlanması Türkiye’de yeni bir sopalı seçimin önünü açacak düzenleme.

Kısaca, özetle son olarak şunu ifade ediyorum: Teklifin genel gerekçesinin ilk paragrafında belirtilen “Özgürlükçü ve çoğulcu demokratik rejimler özgür, eşit, serbest ve dürüst şekilde yapılan seçimlere dayanmaktadır. Seçimler, demokratik düzenin başlıca meşruiyet kaynağı ve yönetimlerin halk tarafından benimsendiğinin göstergesidir. Demokratik yönetimin temeli olan serbest seçim hakkı, her türlü etkiden uzak, hür iradeyle kullanılan oylarla bir anlam ve değer taşır.” Bunu ben çok önemsiyorum “Bir anlam ve değer taşır.” diyor Anayasa maddelerine baktığımızda ama ne yazık ki bu teklif bu maddeye baktığımızda, bu ifadelere baktığımızda taban tabana zıt bir düzenleme içeriyor. Bu açıdan teklif Anayasa’mıza aykırıdır. Anayasa’nın 67’nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen “Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.” temel hükmüne açıkça aykırılık taşımaktadır Sayın Başkan, değerli üyeler. Millî iradenin çeşitli nedenlerle oluşmasının engellenmesi aynı zamanda Anayasa’nın “Egemenlik” başlıklı 6’ncı maddesine de kesinlikle ve çok açık bir şekilde aykırılık teşkil etmektedir.

Antidemokratik içeriğiyle uygulamaya konulması hâlinde bu teklifin ülkemizin geleceğine yönelik ciddi kaygılar yaratacağı kesin. Bu ittifak teklifinin yasalaşma süreci AKP’nin, iktidar partisinin ne yazık ki alışkanlık hâline getirdiği üzere yasama organının yetkilerini de gasbederek gerçekleştirilmek isteniyor. Bu anlamda da biz Anayasa’ya aykırılık iddialarımızı önergemizde tekrar ediyoruz.

Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Hürriyet.

Arkadaşlar, Başkanlıkla ilgili bir husus geçtiği için bir daha söylüyorum. İlk toplantımız öncesinde bütün partilerimizin temsilcileriyle görüştük gerek alt komisyon konusunda gerekse geneli üzerindeki görüşmeler konusunda bir mutabakat sağlandı, onun üzerine bu şekilde toplantı yönetildi.

Bir ikinci husus da geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanırken ben burada yoktum, Başkan Vekilimiz Sayın Abdurrahman Öz buradaydı. Ona da tekrar teyiden sordum ama ben tutanaklara da baktım; geneli üzerindeki görüşmelerde söz talep edip de söz verilmeyen, söz almayan Komisyon üyesi hiçbir arkadaşımız yok salı günkü geneli üzerindeki görüşmelerde. Dolayısıyla görüşmeler tamamlanmış olduğu için maddelere geçilmişti, bunu burada belirtmek isterim.

Şimdi, Anayasa’ya aykırılık önergesini Komisyonumuzun oylarına sunuyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – İsterseniz maddeler üzerinde...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, bir cümle söyleyeyim...

BAŞKAN – Bir geçelim de...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ben de söz istiyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bir cümle söyleyeyim ondan sonra oylamaya sunarsınız Başkanım. Burada bir iki cümle söylemem gerekiyor.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Parsak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de sizin bıraktığınız yerden ifade edeyim. Bu salı günü yaptığımız ilk toplantıda geneli üzerinde görüşmelerimizi tamamlamış ve maddelere geçmiştik. Dolayısıyla biraz önce Anayasa'ya aykırılık iddiasından hareketle genele dair değerlendirmeler faslında söylenilen beyanları mesnetsiz değerlendirdiğimizi ve bu yönüyle özellikle partimiz adına kabul etmediğimizi ifade etmek durumundayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Hatta tutanaklara bakarsanız 1'inci madde de okunmuştu, okutulmuştu.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, teklif sahibi olarak söz istiyorum.

BAŞKAN – Kaldığımız yerden devam edelim, konuşacağız daha çok vaktimiz var ama siz burada istiyorsunuz, ben de usulüne göre, gündeme göre söz vereceğim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Anayasa'ya aykırılık önergesini Komisyonumuzun oylarına sunuyorum:

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, niçin dinlemiyorsunuz? Komisyon üyesi konuşmak istiyor önergesi hakkında Sayın Başkan.

BAŞKAN – Anayasa'ya aykırılık önergesini kabul edenler... Kabul etmeyenler...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu olmaz ki ama!

LEVENT GÖK (Ankara) – Oylamadan önce bir şey söyleyeyim...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Başkan, söz istiyoruz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, bu yöntem doğru bir yöntem değil. Böyle mi devam edeceksiniz?

BAŞKAN – Anayasa'ya aykırılık önergesi reddedilmiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun bundan sonraki...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Böyle emrivaki mi yapacaksınız Sayın Başkan? Konuşmamıza bile tahammülünüz yok sizin.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ben söz istiyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Olur mu öyle şey? Komisyon üyesi arkadaş.

BAŞKAN – Hangi bölümde konuşmak istiyorsunuz?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ya, Anayasa Komisyonu üyesiyiz şurada Allah aşkına ya!

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Anayasa'ya aykırılıkla ilgili konuşuldu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Önerge sahipleri adına konuştu...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bir komisyon üyesi önerge veriyor, siz söz vermiyorsunuz.

BAŞKAN – Ama Akın Bey, müsaade ederseniz...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Önerge sahibi olarak konuşacak...

BAŞKAN – Başka komisyon üyelerinin de tekrar tekrar aynı şeyleri, ilçe teşkilatındaki konuşmaları burada dinleme mecburiyeti yok hem konuşmak isteyenlerin hem de dinlemek durumunda kalanların hukukunu gözetmeye çalışıyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan bir cümle söylemek istiyorum.

V.- KARARLAR

A)ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/2137) görüşmelerinin alt komisyon metni üzerinden yapılmasına ilişkin karar

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun bundan sonraki çalışmalarının alt komisyonun kabul ettiği metin üzerinden yapılmasını oylarınıza arz edeceğim: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bakın...

BAŞKAN – Kabul edilmiştir.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bir cümle...

BAŞKAN - Böylece bundan sonraki çalışmalarımız alt komisyonun kabul ettiği metin üzerinden olacaktır.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, böyle mi devam edeceğiz? Olmaz ki böyle!

BAŞKAN – Metin dağıtıldı.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bir şey söylüyoruz. Dinlemiyorsunuz, dinlemiyorsunuz.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni) (Devam)

BAŞKAN - Arkadaşlar, 1'inci madde okunmuştu, tekrar okutuyorum ve 1'inci maddeyi görüşmelere açacağım, oradan devam edersiniz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, böyle olmaz ama! Ya, Komisyon üyesiyiz burada.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Şentop, bir cümle söz verirsiniz...

BAŞKAN – Neyle ilgili? Nerede istiyorsunuz? 1'inci maddeyle ilgili mi?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Olur mu efendim böyle?

LEVENT GÖK (Ankara) – Bakın, şöyle bir tablo yapıyorsunuz, bu yanlış bir tablo.

BAŞKAN – Hayır, hayır; siz sonra söylersiniz yanlışımı.

Buyurun, 1'inci maddeyi okutuyorum:

LEVENT GÖK (Ankara) – Neden yanlış yapıyorsunuz?

BAŞKAN – 1’inci maddeyi okutuyorum, 1’inci madde üzerinde söz veririm ben size.

LEVENT GÖK (Ankara) – Neden yanlış yapıyorsunuz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Müsaade edin, kayıtlara geçiyor, sizinki geçmiyor kayıtlara.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, ama bakın, yanlış bir yöntemle toplantıyı sürdürüyorsunuz.

BAŞKAN – Maddeyi okutuyorum.

SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26/04/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“Aynı binada oturan seçmenler, hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla, farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir.”

BAŞKAN – Evet, 1’inci madde okundu.

1’inci maddeyle ilgili söz almak isteyen arkadaşlarımıza söz vereceğim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Levent Bey konuşsun, ama sonra ben de konuşacağım.

BAŞKAN – Tamam, peki.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben 1’inci maddeyle ilgili söz almadım yani ifade etmek istediğim...

BAŞKAN – Ama ben 1’inci maddeye ilgili söz veriyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben daha sonra konuşayım, Komisyon üyeleri konuşsun saygısızlık etmeyeyim onlara, yani ondan sonra ben söz alayım.

BAŞKAN – Ben 1’inci maddeyle ilgili söz veriyorum çünkü oradayız yani.

IV- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- Ankara Milletvekili Levent Gök’ün, alt komisyonun kurulduğu bir toplantıda maddelerine geçilmesinin doğru olmadığına ilişkin açıklaması

LEVENT GÖK (Ankara) – Peki Sayın Başkan.

Sayın Başkan, şimdi gerek Sayın Parsak’ın söyledikleri gerekse sizin söyledikleriniz yanlıştır.

Şimdi, geçen toplantıda ne oldu? Geneli üzerinde görüşmelerden sonra bir alt komisyon kurulmasına karar verildi; değil mi? Yani bu alt komisyon bir çalışma yapacak. Alt komisyon çalışma yaptıktan sonra raporunu sunacak, sunduğu gibi. Ee, belki alt komisyon, raporunda teklifin tümünü Anayasa’ya aykırı bulacak ve geri çekilmesini isteyecek ya da etmeyecek yani bunların hepsi birer alternatiftir. Dolayısıyla “Geçen toplantıda biz maddelerine geçilmesine karar aldık.” denilmesi... Eğer böyle bir şey tutanaklarda varsa dahi çıkartılması gerekir. Yani bir alt komisyon kurulmasına karar verilen bir konuda siz maddelere geçilmesini nasıl kabul edersiniz? Alt komisyonun ne diyeceğini bir dinlemeniz gerekir, raporunun ortaya konulması gerekir. O bakımdan gerek sizin baştan ifade ettiğiniz “Maddelerine geçilmesini geçen toplantıda oylamıştık.” sözü yanlıştır, şimdi Sayın Parsak’ın söylediği de yanlıştır. Alt komisyon kurulan bir toplantıda maddelerine geçilemez Sayın Parsak, bunu hepimiz bilmek durumundayız, hepimiz bilmek durumundayız. Alt komisyona geçiliyor...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Soyadımı ben düzelteyim, Parsak.

LEVENT GÖK (Ankara) – Parsak, neyse... Peki, bu konuda hassasiyetinizi keşke Komisyonun usulü hakkında göstermiş olsaydınız.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Gösteriyoruz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama şimdi bakın, böyle bir yanlışlık olabilir mi ya? Koskoca Anayasa Komisyonu alt komisyon kurmuşsunuz. Alt komisyon yani laf olsun diye mi kuruldu yani?

BAŞKAN – İzah edeyim ben size.

LEVENT GÖK (Ankara) – Laf olsun diye mi kuruldu yani bu?

BAŞKAN – Soruyorsunuz da söyleyeyim işte onu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Laf olsun diye mi kuruldu?

BAŞKAN – Hayır, değil, onu söyleyeceğim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben şuna itiraz ediyorum Sayın Başkan. Yani alt komisyon...

BAŞKAN – Siz tutanaklara baktınız mı geçen toplantının? Bakmadınız.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi Sayın Başkan, tutanaklar...

BAŞKAN – Şöyle bir şey oldu, ben söyleyeyim size.

LEVENT GÖK (Ankara) - ... yanlış dercedilmiş olabilir.

BAŞKAN – Hayır, hayır.

LEVENT GÖK (Ankara) – Şimdi, bakın...

BAŞKAN - Geneli üzerinde görüşmeler yapıldı, tamamlandı, maddelerine geçildi; maddelerle ilgili alt komisyon kuruldu.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Öyle değil.

LEVENT GÖK (Ankara) – Olur mu efendim? Yani böyle bir tablo olur mu?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Evet, o aşamada alt komisyon kuruldu.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Belki yoktunuz ama.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ben buradaydım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Öyle bir şey olmadı ki.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, bu, başka zamanlarda yanlış emsal olmasın.

BAŞKAN – Hayır, hayır.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yanlış emsal olmasın; yapılan yanlıştır.

BAŞKAN – Emsal çok. Komisyonun görüşmenin her aşamasında hatta maddelerle ilgili münferiden komisyonlar bile kuruluyor; örnekleri var.

LEVENT GÖK (Ankara) – Alt komisyon toplantısını yaptı getirdi raporu, Anayasa'ya aykırı buldu; o zaman ne yapacaksınız?

BAŞKAN – Maddelerle ilgili denilebilir.

LEVENT GÖK (Ankara) – “Ben tümünü aykırı buldum.” derse ne yapacaksınız?

BAŞKAN – Tümünü aykırı bulamaz, tümünü geçirdik buradan. Geçtik tümünü.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ee, ama alt komisyonun yetkisini gasbediyorsunuz bu şekilde.

BAŞKAN – Yetkiyi biz veriyoruz komisyona, bir yetkisi yok.

LEVENT GÖK (Ankara) – Benim söylemek istediğim buydu.

BAŞKAN – Alt komisyonun yetkisi yok ki, burası veriyor ona yetki.

LEVENT GÖK (Ankara) - Sizinle işte anlaşılmadığımız konu bu.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sınırlayarak veriyorsunuz o zaman Sayın Başkan.

BAŞKAN – Nasıl, anlamadım?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sınırlayarak veriyorsunuz. Olur mu öyle şey?

BAŞKAN – Ee, sınırlarız, alt komisyonu biz kuruyoruz zaten. Varlığı yok onun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Doğru iş mi yapacağız yoksa kafamıza göre mi iş yapacağız?

BAŞKAN – Hepimiz hukukçuyuz burada.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, şimdi...

BAŞKAN – Olmayan bir komisyonu burası kuruyor, yetkisini burası veriyor; tabii ki sınırlar da genişletir de.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Yapmayın Allah aşkına!

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, benim buradaki muradım ne biliyor musunuz? Burası bir Anayasa Komisyonu ve Anayasa temel bir yasa. Anayasa'nın temel bir yasa olması özelliğiyle burada hata yapılmasını arkadaşlar. Ona ben gayret sarf ediyorum Sayın Başkan yani oldubittiyle... Siz de diyorsunuz ki “Ben zaten yoktum o toplantının sonuç bölümünde.” Ee, ama yani bir alt komisyonun kurulduğu yerde alt komisyonun bir raporu görüşülmeden de maddelerine geçilmesi geçen toplantıda kabul edilemez, ben bunu söylüyorum değerli arkadaşlar. Bunlar tutanaklara geçsin.

BAŞKAN – Tamam, girsin.

Tamam mı?

LEVENT GÖK (Ankara) – Daha 1’inci maddeyle ilgili birkaç söz söyleyelim.

BAŞKAN – “Kısa” dediniz de onun için, Komisyon üyeleri bekliyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben Komisyon üyesi değilim ama onlardan sonra söz verirsiniz beklerim.

BAŞKAN – Tamam, 1’inci maddeyle ilgili vereceğiz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Tamam, peki, teşekkür ederim.

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mustafa Şentop’un, Ankara Milletvekili Levent Gök’ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Bu söylediklerinizle ilgili, tekrar, arada kaynamış olmasın, tutanaklara geçsin diye söylüyorum, ifade ediyorum, isteyen arkadaşlar tutanaklara bakabilir: Geçen toplantıda biz geneli üzerinde, bütünü üzerinde görüşmeleri tamamladık ve maddelere geçme kararı aldık.

LEVENT GÖK (Ankara) – Yanlış yapılmış.

BAŞKAN – Bir dakika, senin söylediklerinin hepsi yanlıştı ama her cümleden sonra söylemem lazımdı, söylemedim ben. Bitirdinizse bitirin, ben de konuşayım. Bitirince siz de not alın, sonra söyleyin, tamam mı?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkan, niye geriyorsunuz Komisyonu?

BAŞKAN – Ben konuşmayayım o zaman, hep siz konuşun, olur mu?

Şimdi, Levent Bey bir şeyler sordu, bir şeyler söyledi. Söyledikleri yanlış, ben de onu söylüyorum şimdi, müsaade edin, delillendireyim olur mu?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, bir söz verir misiniz?

BAŞKAN – Söz vereceğim, hiç kaçak göçek bir şey yok, kaçacak bir şey yok.

Değerli arkadaşlar, şimdi, bakın, alt komisyon yok İç Tüzük’te biliyor musunuz?

LEVENT GÖK (Ankara) – Evet.

BAŞKAN – Biliyorsunuz.

Alt komisyon yok İç Tüzük’te. Alt komisyon teamüli bir komisyondur, uygulamalarla çıkmış ve alt komisyon uygulamalarında, hepsinde ana komisyon sürecinin her aşamasında alt komisyonlar kurulabilmiş. Bunlar bazen belli maddelerle ilgili, belli bölümüyle ilgili kurulmuş. Biz bu komisyonu, tümü üzerindeki görüşmeleri tamamladık, maddeleriyle ilgili kurduk, maddelerine geçildi, 1’inci madde de okutuldu.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Siz tamamladınız Sayın Başkan, biz tamamlamadık.

BAŞKAN – Siz zaten hiç tamamlamıyorsunuz, komisyondan geçse de tamamlıyorsunuz siz ama İç Tüzük bir hüküm koymuş, burada oylama yapılıyor, bir karar veriliyor, karar verince tamamlanmış oluyor; siz tamamlayabilirsiniz, belki yasama dönemi bitince de tamamlamazsınız, ayrı mesele, onun bir hükmü yok hukuken.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bir söz verir misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN – Sen bana söz versene Akın Bey, ben konuşmayacak mıyım yani? Sen mi konuşacaksın?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ama konuşamadık.

BAŞKAN – Başlamadın ki sen daha. Ben başladım, sen kesiyorsun benim konuşmamı. Nasıl olacak bu? Sana vereceğiz. Ee, ben konuşayım...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Böyle mi yöneteceksiniz toplantıyı?

LEVENT GÖK (Ankara) – Sakin olun Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yok, ben sakinim de baksanıza siz konuşacaksınız, bütün konuşma hakkı sizin. Biriniz bitince öbürü başlayacak, biz cevap bile veremeyeceğiz, böyle şey olur mu?

LEVENT GÖK (Ankara) – Cevap verirsiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bir dakika, Levent Bey’in söylediklerine, Komisyon Başkanı olarak uygulamayı yapan biziz, Başkanlık Divanı, dolayısıyla muhatapı biziz bunun, buna cevap vermem gerekiyor.

Alt komisyon bir İç Tüzük’e göre kurulmuş komisyon değil çünkü İç Tüzük’te alt komisyon yok, teamüli komisyon. Teamüllere de bakıyoruz geriye dönük olarak. Farklı komisyon uygulamalarıyla ilgili olarak da tabii, arkadaşların çok acele söyleyecek şeyleri geldiği zaman beklemiyorlar, bizimkiler kenarda duracak, önce sözü size vereceğiz. Ya, Levent Bey konuştu, ben Levent Bey’e cevap veriyorum.

Akın Bey sana söz vereceğim.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Vereceksiniz tamam, vermiyorsunuz da ondan yani...

BAŞKAN – Allah Allah, konuşuyorum, nasıl vereyim? Ben konuşurken beraber mi konuşacağız sen bir taraftan, ben bir taraftan. Ben konuşuyorum. Sonra size söz vereceğim, tamam.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Genelde de vermediniz, hiçbir şey yapmayın.

BAŞKAN – Arkadaşlar, geneli üzerinde zaten istememişsiniz burada, alın, bakın buradaki kayıtlara. Bereket kayıtlar var elimizde, olmasa neler söyleyeceksiniz daha.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Dediğiniz çok yanlış “Söz istememişsiniz.” demek, çok yanlış bir şey.

BAŞKAN – İstememişsiniz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Alt komisyona daha gitmeden, gelmeden, biz niye geneli üzerinde isteyelim? Bunu anlatmaya çalışıyoruz size.

BAŞKAN – “Geneli üzerinde görüşmeler tamamlandı, söz isteyen? Yok.” denmiş.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Alt komisyona gidecek diye biz Komisyon üyeleri olarak söz istemedik Sayın Başkan. Alt komisyondan geldikten sonra zaten hem geneli hem de maddeleri...

BAŞKAN – Peki, Sayın Hürriyet...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – O anda oldubittiye getirdiniz, genelini oyladınız “Hadi maddelere geçiyoruz.” dediniz.

BAŞKAN – Hayır, sizin belki daha sonra aklınıza bazı şeyler geldi anladığım kadarıyla, o zaman yoktu, o zaman söz istememişsiniz, sonra aklınıza geldi bunlar, bunları dile getiriyorsunuz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Böyle usul olur mu Sayın Başkan.

BAŞKAN – Böyle konuşursanız ben de böyle konuşmaya başlarım. Belli bir usul dâhilinde konuşacaksak...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Lütfen, biraz daha sakın olun Sayın Başkan. Böyle şey olur mu?

LEVENT GÖK (Ankara) – Biraz daha sakın olalım Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Levent Bey, iyi de bak, konuşmaya ben başladım, bütün arkadaşlarınız konuşturmamaya çalışıyor beni. “Burada bizi konuşturmuyorsunuz.” Kim kimi konuşturmuyor arkadaşlar? İşte, tablo ortada bakın. Yani bir cümle söylüyorum, başlıyorsunuz konuşmaya. Arkadaşımız söz istemiş, bütün arkadaşlarımız söz istedi. Söz istemenin ayrıcalığını buradaki işaretten başka bunu dile getirmeye gerek var mı? Yok. Müsaade edin, ben bir izah edeyim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Peki, buyurun.

BAŞKAN – Geneli üzerindeki görüşmeler, tümü üzerindeki görüşmeler tamamlandı, maddelere geçme kararı alındı, 1’inci madde okutuldu. Arkasından alt komisyon kurulması kararı alındı. Alt komisyon teamüli bir komisyon. Bunu komisyonlar kuruyor, Meclis komisyonları. Dolayısıyla sayısını biz belirliyoruz, neyin görüşüleceğini biz belirliyoruz, sınırını sınırlandırıyoruz, genişletiyoruz. Bunların hepsi bu Komisyonun takdirinde. İstersek daha sonraki aşamalarda başka bir alt komisyon kurup 3-5 maddenin görüşmesini, derin incelemesini o komisyona da verebiliriz. Bunların her birinin örnekleri Meclis uygulamamızda var. Dolayısıyla biz bu alt komisyonu, maddelerin tümü görüşülüp daha sonra maddelere geçildikten sonra kurmuş olduk ve alt komisyonun yaptığı çalışma da buna yönelik bir çalışma. Dolayısıyla geneli üzerindeki görüşmeler bu bakımdan tamamlandı. Bunu kurmamızın İç Tüzük’te, teamülde yeri var, örnekleri var, emsali var.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni) (Devam)

BAŞKAN – Şimdi Sayın Beştaş’a söz vereceğim çünkü o istemişti 1’inci maddeyle ilgili.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Levent Bey’in söz talebi vardı.

BAŞKAN – Levent Bey’e verdik, daha sonra vereceğiz Levent Bey’e.

Buyurun Sayın Beştaş.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; doğrusu, ben de bu alt komisyon meselesine ilişkin önce görüşümü söyleyerek başlayayım. Doğru, o gün alt komisyona gitmesi yönünde partiler arasında bir uzlaş, konsensüs oluştu ancak buradaki tartışmalarda alt komisyona giderken şöyle bir ortam oluştu: Yani söz isteyenler özellikle CHP Grubundandı ve bizden sonra “Tekrar geneli üzerinde konuşmalar yapacağız.” dendi fakat “Hayır, alt komisyona gitsin, oradan rapor gelsin.” denildi. Yani bildiğim kadarıyla İç Tüzük ve diğer ilgili mevzuata göre şu anda alt komisyondan gelen raporun geneli üzerinde konuşma yapmayacağız diye de bir kural yok. Yani gayet, tabii olarak biz maddeler üzerinde konuşurken...

BAŞKAN – Raporun geneli mi, teklifin geneli mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Tabii ki rapor geldi, esas komisyon burası.

BAŞKAN – Raporun geneli mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Alt komisyon raporunu hazırladı, bize sundu, biz de burada değerlendirmemiz içinde tabii ki geneli üzerinde de sözlerimizi söyleyeceğiz yani “Geneli üzerinde sözler söylenemez.” diye açıkçası bir düzenleme söz konusu değil. Yani burada zaten açıkçası iktidar partisi ve şu anda ittifak ettiği partiyle birlikte uzun süredir bu ittifak yasası üzerinde çalışmalarını sürdürüyorlardı yani bu konuda diğer partilerin katılımının, katkısının, şeffaf, adil, dürüst bir yöntemle yapıldığını söyleyemeyiz. İki parti bütün Türkiye için aslında böyle bir ittifak yasasını önümüze koydu. Biz de daha buraya gelmeden, basında, kamuoyunda, ara ara haber bültenlerinde sipariş edildiği şekilde bu ittifak yasasının ayrıntılarını öğrendik. Bir kere bunun demokratik bir yöntem olduğunu söylemek mümkün değil. Şu anda iktidarda sadece 1 parti yok, 2 parti var ve iktidar partisi kendi hazırlıklarını muhalefete -aslında daha önce de ifade etmiştim- usulen sunup şekil şartlarını yerine getirip sonra sayısal çoğunluğuna dayanarak yasalaştırıyor. Bu yöntemin demokratik olduğunu kabul etmemiz asla mümkün değil. Ne bir uzmanın ne bir baronun ne YSK’nın ilgili birimlerinin ne de farklı kesimde çalışan, bu konuda gerçekten büyük çaba gösteren kişilerin bu yasaya bir katkısı yok. Tam tersine, eleştiriler ayyuka çıkmış durumda ama tek bir satır tartışmalar sırasında da alt komisyon sırasında da değiştirilmedi. “Biz buna karar verdik, önünüze getirdik, ister kabul edin ister etmeyin çünkü bizim oy çoğunluğumuz var, biz bunu zaten geçireceğiz.” mantığı her zaman daimî olarak devam ettiriliyor. Bu nedenle, bir kere, bunun yöntemi demokratik değildir. Burada biz günlerce de konuşsak tek bir satırın değişmeyeceğine tanıklık ettik, defalarca, Anayasa Komisyonunda maalesef buna tanıklık ettik. Doğrusu akademisyen Burak Cop’un bir röportajındaki ihale şartnamesi tespitini desteklememek mümkün değil yani burada bir seçim ittifakından ziyade tarafların âdeta bir ihaleyi almak için hangi koşullarda hangi yöntemlerle hangi hakkın gasbıyla ya da hangi düzenlemenin değiştirilmesiyle bu ihaleyi –ihale de seçim tabii- kazanmak için bütün koşullar düşünülmüş çok titiz bir çalışma, çok büyük bir emek verilmiş ama bu emek, seçim hukukunun Anayasa’ya ya da uluslararası evrensel değerlere, hukuka uygun olması için yapılan bir çalışma ve emek verimi değil. Tersten “Biz hangi yöntemle yaparsak yani kamuoyunun ya da diğer partilerinin eleştirilerini daha rahat manipüle ederiz ve farklı

kılarız.” şeklinde bir yaklaşımı her yerde görebiliyoruz. İhale şartnamesi tespiti bu anlamıyla ciddi değerlendirmeye muhtaç ve gerçekten bu ittifak yasasının ayrıntılarında bu şartnamenin nasıl olduğunu, nasıl hukuka aykırı, nasıl keyfi düzenlemeler içerdiğini de görebiliyoruz.

Bir kere, ilk olarak, OHAL koşullarında seçim yapılması zaten demokratik değil. Olağanüstü hâl uygulamaları ilden ile değişiklik gösterse de, şu anda özgürlük-güvenlik dengesinde güvenlik dominant bir şekilde, ezici bir baskıyla her yerde, hayatın her alanında varlığını sürdürüyor. Dün, burada, Ankara’da Ankara Kadın Platformunun 8 Martla ilgili basın açıklamasında yüzlerce kadına gözümüzün önünde gaz atıldı, cop kullanıldı ve açıklamada aynı gün -ne talihsiz bir durum- Başbakan da diyor ki: “Kadına vuran eller kırılacak.” Yani kim kırıyor, kim dövüyor, gerçekten bu irade nasıl bir iradedir; bunu tanımlamak mümkün değil ve OHAL koşullarında seçimin yapılmayacağını, bunun değiştirileceğini bizzat Sayın Başbakan ifade etmişti, sonradan bu değişti. Şimdi, OHAL koşullarında zaten seçime gideceğiz. OHAL ilden ile sıkıyönetime dönüşüyor, savaş hâline dönüşüyor; bir de böyle bir koşul var, bu koşullarda seçime gideceğiz. Zaten yeterince baskı var ve iradenin sandığa yansması engelleniyor, şimdi bir de seçim yasası ittifakıyla yani ittifaklarla bu OHAL daha da ağırlaştırılıyor.

Şimdi açıkçası söyleyecek binlerce mesele var. Burada en basit tanımlamayla hukuksuzluk legalleştiriliyor, seçim hukuku güvenceye alınmıyor, seçim güvenliği garantiye alınmıyor, seçim güvenliği rafa kalkıyor. “Seçim güvenliğini biz kaldırdık.” diyor bu ittifak yasası. “Seçim güvenliğini biz kendimize oy verildiği oranda değiştireceğiz, düzenleyeceğiz.” yasadır aynı zamanda.

Genel gerekçenin başlangıç cümlesi var, imza atmamak mümkün değil, şu cümle, çok sevdim bu cümleyi: “Özgürlükçü ve çoğulcu demokratik rejimler özgür, eşit, serbest ve dürüst şekilde yapılan seçimlere dayanmaktadır.” Kesinlikle öyle, evet. Seçimler böyle bir dayanağa dayanır. Peki, bu gerekçeye bu maddeleri yazarken hiç mi eliniz titremedi, hiç mi rahatsız olmadınız? Burada ne diyor? “Özgür, eşit, serbest bir şekilde.” Ne özgürlüğünü bırakmışsınız ne eşitliğini bırakmışsınız ne serbest bir oy verme işlemini bırakmışsınız, bir de bunu gerekçeye koymuşsunuz. Yani bu gerekçeyi imzalıyorum kesinlikle ama bu gerekçenin üzerine o maddeleri yazarken insanın eli kaleme gitmez. Yani “Nasıl ben bu ilkeleri bu kadar rahat bertaraf ederim, bu kadar rahat çiğnerim?” diye düşünmeliydi. Burada mühürsüz oy pusulalarını legalleştirirken nasıl bir dürüstlükten söz edeceğiz?

Şimdi, bir memur düşünün, sandık kurulu başkanı atıyorsunuz. Memurların iktidar partisinden yana olduğu tartışma götürmez zaten -geçen sefer söylediğim için hiç tartışmıyorum- yani iktidar partisinden memuru orada, ona bağlı, tıpkı valiler gibi. Sandık kurulu başkanına diyorsunuz ki...

BAŞKAN – İzin verir misiniz Meral Hanım?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bitiriyorum bu cümleyi, sonra.

BAŞKAN – Sadece bir bilgi olarak bir şey, yeni istedim de onun için.

Peki, bugüne kadar yapılan, son referandumdaki sandık başkanlarından kaç kamu görevlisi, kaç partilerin verdiği? Bu konuda bir fikri olan var mı?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Siz söyleyin, araştırdığınıza göre biliyorsunuz.

BAŞKAN – Ben söyleyeyim: 122.173’ü kamu görevlisi, bütün siyasi partilerin verdiklerinden çıkan kuralar da 54.498.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – O 54 bini de kaldırılıyorsunuz.

BAŞKAN – Şimdi değişen o yani. Bugüne kadar zaten...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Yani hani diyorsunuz ki o 54 bin de fazla.

BAŞKAN – Bu niye böyle? Zaten bunların 54.498’inin de 18.281’i AK PARTİ’nin verdiği listeden çıkmış. Kendimizinkileri de kaldırıyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ya, siz zaten hepsini kendinizden atadığınız için öyle bir ihtiyaç kalmıyor.

BAŞKAN – Partisiz oluyor sandık başkanları.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bu mühürsüz oy meselesinde sandık kurulu başkanı olsam...

LEVENT GÖK (Ankara) – Parti devletine mensup.

BAŞKAN – Yok, partisiz...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Parti devleti, evet, tümüyle bir parti devleti koşulları oluşturuluyor.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Bu açıklama yerinde oldu.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, ben bunu bir örnekle açmak istiyorum: Farz edin siz ya da ben sandık kurulu başkanınız, yasal olarak onu mühürlemem gerekiyor normalde. Filigranlı oy pusulası geliyor ve bunu mühürlemeden -seçim hukukuna göre- bunun geçersiz olduğuna dair bir arka plan yasası var -yani bu düzenleme- fakat yeni bir düzenleme yapılıyor, diyor ki: “Mühürsüz oylar da geçerli olacak.” Bu mesajı sandık kurulu başkanı nasıl alır? Ben AKP’li bir sandık kurulu başkanı olarak... Allah korusun yani -tırnak içinde- böyle bir şey istemiyorum asla...

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Büyük konuşma... Büyük konuşma...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bu oldu, ben sandık kurulu başkanım. Bana dediler ki: “Mühürsüz oy pusulası geçersizdir.” Ben hemen şöyle düşünürüm: Ya, bunlar mühürsüz oy pusulalarını, A4 kâğıtlarını gayet doğal olarak da hazırlayabilirler, filigranı da ayarlarlar. Ben mühürlüleri...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Sayısını nasıl ayarlayacaksınız Meral Hanım?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Tamam, mühürleyeyim ama sonradan zaten ben bunu değiştirebilirim. “Ben niye mühürleyeyim?” der. Mühürlemez zaten.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Filigranı ayarlayan mühür de ayarlar.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu memlekette sorular çalındı, her şey olur.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ya filigran da ayarlanır, mühürsüz de ayarlanır yani bu işte gerçekten... Bu konuda köşe yazılarında çokça yazılmıştı “A4 kâğıdı neden oy pusulası olmadı?” Neden?

BAŞKAN – Biz bilmiyoruz ama siz ayarlanabileceğini biliyorsunuz demek.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Vallahi, bizim öyle bir yetkimiz olsa da asla böyle bir şeye tenezzül etmeyiz yani biz serbest seçime...

LEVENT GÖK (Ankara) – Mamak çöplüğünden oy çıktı 94’te.

BAŞKAN – 94’te mi?

LEVENT GÖK (Ankara) – 94’te.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben konuşurken nedense interaktif bir tartışma oluyor, aslında iyi bir şey bu tabii ki.

Bu nedenle, sandık mühürü olmadan geçersiz olması 16 Nisanda hukuksuzluğun kabulüdür ama aynı zamanda “Bundan sonra da biz buna devam edeceğiz.” iradesinin ittifak yasasına yansıtılmasıdır.

Şimdi, bununla birlikte bu 1'inci maddede sahte seçmenlerin önü açılıyor Sayın Başkan. Gerçekten şöyle bir denetim mekanizması -hepimiz oy kullandık, burada 18 yaşın altında kimse yok- vardır: Gittiğimizde, mesela ben annemi götürdüğümde komşularını tanır, akrabalarını tanır, orada birbirlerini denetlerler, bir denetim sistemi vardır. Orada, o binalarda oturmayan kimse gelip sahte oy kullanamaz çünkü herkes onun nerede oturduğunu aşağı yukarı bilir. Burada o kadar ince düşünülmüş ki “Komşu, akraba, aile bireyleri bile bu konuda bir denetim sağlayamasın ve istenildiği kadar sahte seçmenler yaratılabilir.”in yolu açılıyor.

Şimdi, diğer maddelere ilişkin de zaten maddeler bölümünde söyleyeceğiz. Bununla birlikte, benim elimde 16 Nisanda yapılan hak ihlalleri var. Tonlarca, binlerce hak ihlalini tespit etmişiz, YSK'ye bildirmişiz, Yüksek Seçim Kurulu ve il seçim kurulları hiçbirini kabul etmemiş, ispatlamışız. Ben Adana'da şunu ispatladım: Sabah saat yedi buçukta, sekizde sandık kurulu üyeleri müşahitlere boş sonuç tutanağını imzalattılar ve gidip birçok sandık kurulunda bunu iptal ettirdim. “Niye imzalattıyorsunuz, daha içi dolu değil? Siz bunun için istediğiniz gibi doldurursunuz...” “Efendim, biz erkenden iş yapıyoruz, beşten sonra belki sandık kurulu üyeleri ya da müşahitler olmaz diye...” Buna benzer binlerce seçim hukukuna ilişkin...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Sizin müşahitleriniz yok muydu orada?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bizim müşahitlerimize de imzalatılmıştı işi kolaylaştırmak için, sorun orada ve bunun üzerinde epeyce de uğraştık, itirazlarımızı yaptık. Bizim müşahitlerimizin üzerindeki baskıyı... Şu belgeleri size takdim edeyim; kaç gözaltına alındı, kaç darbedildi...

BAŞKAN – Müşahitler imzalamıyor mu o tutanağı?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, olay şu: Sabah sandık kurulu toplanıyor...

BAŞKAN – Sandık kurulu üyeleri imzalıyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Adana'da bizzat yaşadım, yüzlercesini iptal ettirdim seçim kuruluyla.

Gidiyor, diyor ki: “Şu, sandık sonuç tutanağı. Lütfen -müşahitleri de çağırıyor- beşten sonra bunu imzalamamız zor olabilir, gelin önce şunu bir imzalayalım.” Yani müşahit de o anda fark etmeden... Zaten müşahitlerin bildirmesiyle bize ulaştı.

BAŞKAN – Hayır, müşahitler imzalamıyor tutanağı benim bildiğim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Müşahitler dedi ki: “Niye biz imzalıyoruz?”

BAŞKAN – Hayır, müşahitler imzalamıyor zaten tutanağı.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, onların da imzasını alıyorlar, sağlam olsun diye onların da imzasını alıyorlar. Yani sizin her şeye bir cevabınız var ama bizim de her olay hakkında korkunç deneyimlerimiz var yani çok ağır deneyimlerimiz var.

Burada, 16 Nisanda, mesela Muş Kızılyusuf köyünde -size köy ismi veriyorum- muhtara zorla açık oy kullanırılmış, bütün köylüler bize ulaştılar. Ceylanpınar Aydoğdu Mahallesi'nde sandık görevlimiz dövülerek çıkarıldı. Elâzığ Palu'da “tercih mührü” yerine “evet mührü” kullanıldı. Bunlar bizim tutanaklarımız, biz tespit etmişiz. Van ili Gürpınar ilçesinde askerler silahlı bir şekilde oy kullanmaya gittiler ve silahlarıyla orada gösteri yaptılar. Ağrı ili Büyükyazı'da -köy ismi yani bunların hepsi sabit, okusam beş saat alacak- açık oy kullanmaya zorlanıyor. Yine Şavata köyünde, Urfa Ceylanpınar'da sandık kurulu üyemiz darp edildi. Yine Diyarbakır Çermik Yabanardılı köyünde mesela iki ailenin

seçim tartışması oldu, ölümler bile çıktı, askerin orada taraf tutmasıyla iş farklı bir yöne gitti. Şimdi, bu seçim ihlallerine karşın bizim tedbir almamız gerekirken bu ittifak yasası bu seçim ihlallerini yasallaştırıyor, hileleri yasallaştırıyor.

Şimdi, oy sayım süreci ve bu sandıkların taşınması, birleştirilmesi meselesinde yani şu söyleniyor. Şimdi, şöyle bir manzara düşünelim, buranın yarısı sandıkların kurulduğu bir alan olsun ve başında da polisler, askerler olsun silahlarıyla birlikte. Orada bir seçim güvenliğinden söz edebilir miyiz? Özgür iradesinin teşekkülünden söz edebilir miyiz? Hani 100 metre alan vardı, 15 metre dar alan vardı. Şimdi, bu yöntemle, bu ittifak yasasıyla özellikle Kürt illerinde; Diyarbakır'da, Mardin'de, Urfa'da, Hakkâri'de, Siirt'te, Batman'da, Erzurum'da, Ağrı'da kolluk gücünün baskısı, denetimi ve şiddeti altında seçmenler oy kullanacak. Burada da amaç ne? HDP'nin seçmen sayısının sandığa gidişinin engellenmesi. Biz, 7 Haziran ile 1 Kasım arasında bir kıyas yaptık, 7 Hazirandan sonra 1 Kasım'da bizim seçmenlerimizin sandığa gidiş oranının nasıl düştüğünü tespit ettik çünkü seçmene şu deniyor: Burada kolluk olacak, burada her türlü tedbiri aldık -tırnak içinde- her türlü baskı uygulaması konusunda destek veriyoruz, siz sandığa gittiğinizde başınıza ne geleceğini bilmiyoruz, zaten istediğinizi de yapamayacaksınız. Bence ittifak yasasına şunu da mutlaka bırakın: Bir AKP'li, bir MHP'li sandık gözetmeni gitsin içeriye, perdenin arkasına ittifak yasasına oy da bastırsın, bence mührü de o alsın. Böylece hiç gerek yok başka bir şeye.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Bazı yerlerde onu yapıyorlar zaten.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – HDP onu yapıyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani şu anda bunu öneriyorum. Yani en azından bunu açıkça diyebiliriz ki, perdenin arkasında birileri oy kullandı, bu kullanılmadı. Bu manzara başka bir ülkede olsa kolluk gücünün, askerin, polisin silahlarıyla orada durduğu bir ortamda seçmenin özgürce oy kullandığından söz edilebilir mi? Biz nasıl hissederiz? Dışarıdan böyle hiss ediyoruz.

16 Nisanda ve diğer seçimlerde heyetler darp edildi alınmadı ve hele hele şu iklimde iktidar partisinin ve ittifak ettiği partinin baskısıyla televizyonları izlemeye tahammül edemiyoruz ya, böyle bir şey var mı? İzleyin lütfen. Siz rahatsız oluyor musunuz, bilmiyorum. Ben bir HDP milletvekili olarak CNN'de, NTV'de, Habertürk'te ya da herhangi bir kanalda bir tartışma programını izlediğimde dehşete düşüyorum. HDP'den öyle bir söz ediliyor ki: "HDP bile...", "HDP bile..." hep "bile" hani o da çok istisna geçiyor. Sanki bizim elimizde silah, biz Parlamentonun üçüncü büyük partisi değiliz, biz aynı yöntemlerle o Parlamente'ye gitmedik, aynı demokratik ilkeler etrafında bu Parlamente'de siyaset yapmıyormuşuz gibi; HDP aleyhinde, HDP'nin olmadığı, HDP'nin tartışıldığı, kriminalize edildiği, ötekileştirildiği programlar dizayn ediliyor. Bizim HDP seçmenimizin her gün bu propaganda altında, bu manipülasyon altında, bu şiddet altında -bu psikolojik bir şiddettir aynı zamanda- burada bir de bu seçim yasasıyla nasıl özgür olduğunu söyleyebilirsiniz. Bunu gerçekten anlamamız mümkün değil. Bununla sandıklara abluka geliyor. Birleştirme, taşıma ve kolluk gücüne yetki verilerek tıpkı şehir ablukaları gibi sandıklar da ablukaya alınacak. Dediğim gibi içeriye de girilse, oya mühür basılsa çok daha iyi olacak. Şimdi, basının sadece iktidarın emrinde olduğu bir ortamda bunları dışarı yansıtmaya olanaklarımız bile elimizden alınmış. Seçmen kayıtlarının silinmesi mümkün hâle geliyor.

Yine şöyle bir durum var bu tabloda. Uzatmayacağım maddelere ilişkin de zaten tek tek söyleyeceğiz. Genel olarak bu ittifak yasası aslında başta da söyledik yani barajı kaldırmadan ama iktidar partisi hangi partinin baraj altında kalmasını istemiyorsa onlara işaret ediyor, Büyük Birlik Partisi ve şu anda Milliyetçi Hareket Partisi. Diğer partilere karşı temsilde adaletsizlik tescilleniyor. Yüzde 10 barajını kaldırmadan, "İttifak yasasıyla biz bunu öteliyoruz." demek -yani gerçekten bu kavramları kullanmak çok rahatsız ediyor beni ama- iki yüzlü bir politikadır. Madem öyle çıkarın, o yüzde 10

barajını kaldırın. İsteyen ittifak da yapsın, isteyen tek başına da girsin, isteyen başka yöntemler de denesin. Bunu niye yüzde 10 barajını tutarak “İttifakla biz barajı aşıyoruz.” diyorsunuz. Yani kendi hazırladığınız taslağa mutlaka bir de böyle değişik garnitürler, soslar hazırlayarak demokratikmiş gibi, “mış” gibi yapıyorsunuz ama bu seçim güvenliğini ortadan kaldıran, seçmen iradesini gasbeden ve kesinlikle denetimi imkânsız hâle getiren bir düzenlemedir. Burada, bu koşullarda bir seçim yapılacaksa serbest -o genel gerekçede yazdığınız harika cümle var ya- “dürüst seçim” falan olmayacak. Bunun o genel gerekçedeki o cümleyi de çıkarın bari “objektif” yazın. Bu ittifak yasasının yüzde 51’i alabilmesi için her yol mubahtır, her türlü değişiklik yapılır, her türlü düzenleme yapılır. “Anayasa’yı değiştirdik şimdi sıra yasalarda” denirse ben kendimce daha dürüstçe bulurum ve saygı duyarım buna ama şu anda “mış” gibi yaparak bu uygulamaları toplumun kabul etmesi mümkün değildir.

Son olarak da ittifaklar ilkeler üzerinden yapılır. İttifaklar halkın talepleri, ihtiyaçları ve arzuları etrafında yapılır. İttifaklar partiler merkezden ittifak yapıyor da halkın açlık, yoksulluk, işsizlik, tecavüz, istismar bu kadar büyük problemleri varken bunlara karşı ittifakları konuşmamız lazım, ilkesel ittifakları konuşmamız lazım. Yani şu anda MHP ile iktidar partisinin ittifakında seçmenler kendilerini nerede görecekler? Sonuçta bir pazarlık sonucunda bu ittifak yasası hazırlanmış kendilerine ne vaat edildiği açıkçası çok muğlaktır, diyorum ve bence zaman geçirmeden bu ittifak yasası geri çekilmelidir diyorum ve teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Beştaş.

Sayın Haluk Pekşen’in söz talebi var. Sıraya göre Haluk Bey’de zaten, bir mazereti de var.

Buyurun Sayın Pekşen.

HALUK PEKŞEN (Trabzon) – Biraz kritik tabii. Yeni dönemde Trabzon’da parti meclisine seçilen arkadaşımız Sayın Yavuz Karan bir kalp krizi geçirmiş, hayatta tutmaya çalışıyorlar.

Başkanım nezaketiniz için size teşekkür ederim.

Saygıdeğer milletvekilleri, Sayın Başkanım, kıymetli Komisyon üyeleri; tabii, bizim Türkiye’de şu anda, mevcut durumumuzu, nerede olduğumuzu ve ne yapmak istediğimizi ortaya koyunca ortaya çıkan fotoğraf ile konuştuklarımızın çok da uyarlı olmadığını zaten görüyoruz. Hepimiz bildiğimiz bir şeyi farklıymış gibi görüyoruz. Hani çok kullanılan bir söz var ya: “Biz doğru bir şey mi yapıyoruz, bir şeyi doğru mu yapıyoruz.” diye. Bakıyoruz, şimdi, bizim doğru bir şey yapmadığımızı, bir şeyi de doğru yapmadığımızı zaten hepimiz biliyoruz. Niye? Çünkü bir Anayasa tartışmasıyla başladı konu. Türkiye’de artık herkes biliyoruz ki, hepimiz biliyoruz ki, hepimiz vicdanımızla biliyoruz. Şimdi usulen dilimizle söylenen başka ama hepimiz vicdanımızla diyoruz ki: Evet, gerçekte bu böyle. Nedir o? İki tane anayasa var. Bir, matbaacıları bağlayan Anayasa var. Bir de Sayın Recep Tayyip Erdoğan Bey’in bildiği, hiçbirimizin bilmediği, koşullar geliştikçe ve onun Türkiye’nin gündemine angaje ettiği bir anayasa var. Bu anayasa öyle bir anayasa ki dakikalık, saatlik, günlük, psikolojimize göre de değişiyor. Hepimiz bir taraftan öbür tarafa doğru savruluyoruz. Doğal olarak hukuk güvenliğini tümüyle yıktınız ve inşa edemediniz. Evet, inşa ediyorsunuz, betonlar, yollar, otoyollar vesaire onların da içerisinde büyük sıkıntılar, sorunlar var ama bu ülkede güven inşa edemediniz, en büyük sorun da zaten güvendir. Hiç kimsenin hukuk güveni yok, hiç kimsenin gelecek güveni yok, hiç kimsenin seçime güveni yok. Seçim güvenliği yok, sandık güvenliği yok. Nasıl? İşte, bakın, evrak burada. Günlerdir konuşuyoruz. Şimdi, bu kişisel veriler... Burada çırpındık “Aman, sakın ha yapmayın bunları, etmeyin. Bu kişisel verileri bu şekilde yasal bir prosedürün içerisine konulmuş gibi yapıyorsunuz, bu tamamen uluslararası bu konudaki angaje olmuş kurumların sizin elinizle Türkiye’nin bütün kişisel verilerini ele geçirmelerine ilişkin bir yöntemdir, düşmeyin bu tuzağa.” dedik. Türkiye’nin Amerika Birleşik

Devletleri'yle yaptığı anlaşmalara bakın. “Siz, o anlaşmalar doğrultusunda bu kişisel verileri, belli kayıt altına alırsanız, yarın bunların hepsi Türkiye için stratejik tehlike olarak bize karşı kullanılır.” dedik, dinlemediniz.

Geçenlerde kişisel veriler kamuya yansıdı. Hepimiz büyük bir merakla “Aman, dur, dedemin babasının adı neymiş? Sülale nereden gelmiş? Acaba bir sıkıntı var mı?” diye kişisel verilerin içerisine sataştık ama gördük ki durum daha farklı. Olan, bize sunulandan daha farklı bir fotoğrafla Türkiye gündemi değişmeye başladı. Ne oldu? Birçoğumuz orada, geçmişte ölmüş olan büyüklerimizin sağ gösterildiğini gördük. “Aman, bunlar olabilir, işte, bilgisayarlara yüklenirken teknik hatadır.” falan diye bunu hepimiz bir şekilde mazerete büründürüp mazur göstermeye gayret ettik ama gerçek öyle değil. Niye? Şimdi, elimdeki belgede adamın adı Osman Fikret. Osman Fikret'in “t”si gitmiş “Osman Fikri” olmuş. “Adı hazır ‘Osman Fikri’ olmuşken bir de vatandaşlık numarası verelim.” demişler, vermişler, bir de vatandaşlık numarası olmuş. Mesela belgede hanımefendinin annesinin adı Hatice Raife. Hatice Raife'nin “Hatice”si uçmuş “Raife” olmuş. Yani seçim ve kütük kayıtları üzerinde çok ciddi bir manipülasyon yapılmış. Artık “sağ/öldü” tartışmasından daha öte bir durum var. Bugün seçmen kütüklerinin tamamı üzerinde bilerek ve istenerek, iddia o ki, bu iddiaya mutlaka Parlamentonun el koyup, bir komisyon oluşturup araştırması gerekir. İddia o ki: 2 milyonu aşkın, ihdas edilmiş seçmen vardır. Doğru mu? Ben soracağım. Hani, ölmüş olup sağ gösterilenlerin sayısı nedir bilmiyoruz ama herkesin ailesinde benzer bir durum var. Peki, ölmüş olup sağ gösterilenlerin dışında, gerçekten hiç olmayıp vatandaşlık numarasıyla ihdas edilmiş olan ne kadar insan var? 1.000 mi, 500 mü, milyon mu, ne kadar?

Şimdi, böyle bir durumda seçim, sandık ve güvenliği konuşuyoruz. Hiç kimsenin Türkiye’de seçim güvenliğine inandığını düşünmüyorum. Bizim halkımızın zekâsıyla oynamak bu, hiç birimiz inanmıyoruz. Seçimlerin nasıl yönlendirildiğini, yönleneceğini ve sandıktan neyin çıkacağını hepimiz biliyoruz, herkes biliyor, bilmeyen hiç kimse yok, Anayasa Mahkemesinin Başkanı bile biliyor, hepiniz biliyorsunuz. Sandıklara gidip “Bu sandıkta boş oy kullanılacak, yüreği yeten sandık görevlisi varsa çıksın şimdi.” denildiğini de biliyoruz ve bunları söyleyenlerin de ne yazık ki siyasetin içerisinde olduğunu da biliyoruz.

Şimdi buradan, Türkiye’de demokrasiyi inşa edeceğiz, hukukun üstünlüğünü inşa edeceğiz, güven inşa edeceğiz, bu ülkenin yurttaşları olarak birbirimize inanacağız ve diyeceğiz ki: Devlet düzenimizi bir arada, barış içerisinde kurduk, inşa ettik, rakip ülkelerle olabildiğince halkımızı güçlü bir şekilde yarıştıracağız, biz halkımızı mutlu edeceğiz ve refah içerisinde yaşayacağız. Arkadaşlar, buna bizim Temel bile inanmıyor, artık Temel bile fıkra anlatmaktan vazgeçti, yok yani. Bu yaşanan olayların hepsi Temel fıkralarından daha dramatik. Bakın, hiçbiriniz satışmıyorsunuz “Ya, yok böyle bir şey Haluk Bey, insanlar sağ gösterilir mi?” demiyorsunuz. “Evet.” diyorsunuz, maalesef. Hiçbiriniz “Ya, böyle sahte kimlik oluşturulur mu? Bu doğru değil.” demiyorsunuz. Niye? Çünkü maalesef, bu, gerçek, siz de bunu biliyorsunuz. Ben, vicdanınızın benim söylediklerimin tamamıyla bire bir örtüştüğünü biliyorum. Hepsiniz vicdan sahibi insanlarsınız. O zaman, lütfen vicdanla hukuk düzenini örtüştürün.

Türkiye’de seçim ve sandık güvenliği... Şimdi, böyle bir durumda, bunlar yapılmış, planlanmış... Ve bir şey daha söyleyeyim: Bunu sizin partinizin yapabileceğine de inanmıyorum. Bunu samimiyetimle söylüyorum. Bunu muhtemeldir ki çok profesyonel bir ekip yapmıştır. Bu ekibin kim olduğu konusunda benim bir öngörüm var. Hani “FETÖ” diyorsunuz ya, FETÖ kim? FETÖ’yü gerçek fotoğrafiyla görmediğiniz sürece hiçbir sonuç elde edemezsiniz. FETÖ, o bildiğiniz FETÖ, o 3-5 cemaat mensubu vesaire görüntüsünden başka bir şey. Bu coğrafya içerisinde bu ülkenin damarlarına kadar, hücrelerine kadar angaje edilmiş, enjekte edilmiş bir uluslararası örgüttür. O örgütün neleri yapabileceğini, neleri

becerebileceğini bu kayıtlardan görün. Bugün size yazıyor, yarın kime yazacağını hiç kimse bilemez. Onun için, buradan durumu lehinize çıkarmayın, durumdan vazife çıkarmayın; vazifeye uygun durum üretelim. Bunu üretmediğimiz sürece ülkede hiç kimsenin güvenliği yoktur. Hukuk güvenliği, can güvenliği, mal güvenliği, seçim güvenliği, sandık güvenliği, hepsi bir bütün içerisinde, hepsi bir güven konusudur. Maalesef, bizim şu anda ne birbirimize ne de bu ülkedeki düzene, sisteme güvenimiz kalmamıştır.

Bunun sonuçları hepimiz için ağır. Maliye Bakanına soruyoruz -Plan ve Bütçe Komisyonuna geliyor- bu ülkede yaşanan her hukuk sorununun arkasından Türkiye'nin uluslararası arenada borçlanmasıyla faiz oranları yükseliyor. Bedelini ağır ödüyoruz, hep beraber ödüyoruz, siz de ödüyorsunuz. Bu ülkede yaşanan her hukuk skandalından sonra Türkiye'deki yatırımcının yurt dışından aldığı kontrat sayısı azalıyor. Bakın, bir ölçü vereyim size: Şimdi, daha yeni, nükleer santral konuşuldu Plan ve Bütçe Komisyonunda. Türkiye'nin kurulu gücü 85 bin megavat, kullandığımız elektrik 40 bin megavat; 45 bin megavatımız atıl hâlde. Niye? Amerika Birleşik Devletleri iki gün önce Türkiye'ye demir çelikte vergi uyguladı. Hadi, yüreğiniz yetiyorsa gelin "Biz de size, ithal edilen ürünlere vergi koyuyoruz, şekerle kota koyuyoruz, şekerle vergi koyuyoruz; Avrupa koydu, ben de koyarım." deyin, tam olarak arkanızdayız. Yüreğiniz yetiyor mu? Yok.

Buradan, bu tür yöntemlerle iktidarda kalınmaz. İktidarı ele geçirebilirsiniz. İktidarı ele geçirmek ile iktidarda kalmak başka bir şeydir. İktidar vicdanlarda kalır. Koltukları ele geçirdiğinizde iktidar olduğunuzu zannetmeyin. Onun iktidar olmadığını dünyadan çok örnekle anlatabilirim. Parlamentomuzun nezaketine yakıştırmadığım için dramatik örnekleri size vermek istemiyorum ama dünyada çok örneği var. Burada çok kıymetli hukukçular var, benim söylememe gerek yok, siz bunları zaten biliyorsunuz. Bildiğinizi yüksek sesle söyleme zamanınız geldi, daha fazla ısrar etmeyin bunlarda.

Çok söylemişler, sandığa atılan oyları kimin saydığına bakalım ama oylara kimin sahip olduğu da önemli. Bu sahte belgeyi küm düzenledi? Bu bilgisayar hangi bilgisayardı? Bu veriyi kim girdi? Bu bilgisayarlarla kaç tane girildi? Allah aşkına bunları sorun. Bunu sormadan, burada seçimlerde güvenlik... Ya, hiç yapmanıza gerek yok. Ben şahsi düşüncemi söyledim, partim benim düşünceme katılır, katılmaz bilmiyorum ama benim şahsi düşüncem, bundan öte yapılacak bütün seçimleri boykot etmektir. Bu seçim değil ki çünkü. Bu, bir yolsuzluğu, bu bir hukuksuzluğu meşruiyet zincirine taşıma gayreti. Böylesi bir düzen içerisinde, yarın toplumun her kesiminde, bu belgeleri billboardlara yükleyeceğiz ve soracağız, her yerde soracağız. Bunu birisi cevaplamalı. Sayın İçişleri Bakanı, Yüksek Seçim Kurulu... Sayın Parsak, siz sormalısınız, siz hukuk insanısınız, Anayasa Komisyonu Üyesisiniz. Bunun tarihi sorumluluğu hepimizin omzunda. Yarın, "Kim vardı Anayasa Komisyonunda, bu sahte belgeler Anayasa Komisyonunun önüne geldiğinde Anayasa Komisyonu üyeleri buna ne dedi?" dendiğinde bir şey söylemelisiniz. Ya bunun sorumlusunu yakalayıp gereğini yapmalıyız ya da bu kirliliği ortaya çıkarmalıyız. Bunlar ortaya çıkmadığı sürece sandığa gitmişiz, seçim yapmışız; bunun adı "seçim" değil. Ne istiyorsanız yapın ama bütün bu hukuksuzlukları 80 milyona meşruiyet diye anlatmaya kalkmayın; kimse inanmaz.

Emin olun, şu anda halk sizi seçiyor ama halk size inandığı, güvendiği ve sizin bu ülkeyi mutlu edeceğinize, refaha taşıyacağınıza inandığı için seçmiyor. Halk sizi, maalesef koşullar böyle olduğu için seçiyor. Koşulların ne olduğunu hepimiz biliyorsunuz. Size daha saatlerce anlatabilirim; keşke durum başka olsaydı, size birçok şey anlatsaydım, birçok örnek anlatsaydım ama izin isteyeceğim, kusura bakmayın, çok çok özür diliyorum. Sayın Beştaş az önce burada söyledi: "Bu yolla seçimlere hilenin yolunu açıyorsunuz." Ne alakası var? Yol kapanmış, dolmuş zaten, bundan sonra gereği yok ki. Her Suriyelinin eline bir tane sahte vatandaşlık numarası "Al, kimliğin de budur, babanın adı da

Ahmet'tir, git, kullan kardeşim.” dersiniz, kullanır. Sokaktaki her vatandaş gidip oy kullanabilir. Özkan bana soruyor, diyor ki: “Yahu, niye muhtarı burada ayırmışlar?” E, muhtara da ihtiyaç yok ki canım, ne yapacak muhtar yahu? Muhtar kimin olursa olsun “Alo muhtar, gel.” dedikleri zaman geliyor zaten. E, önemli olan, diğer siyasal zincir. Bu doğru değil, bu doğru değil.

Bunlar üzerinden iktidar inşa edemezsiniz, inşa edemediğiniz bu iktidarda da kalamazsınız. Meşru kurallarla yarışalım, meşru kurallar içerisinde bizi yenerseniz size saygı duyarız ama bu, yarışma yöntemi değildir, bu, ülkeyi daha büyük bir kaosa, kargaşaya sürükleme yöntemidir. Gelin, bu yollardan vazgeçin. Sizi her uyardığımızda bizi dinlemeyiz, lütfen dinleyin. Meşru, gerçekten bu ülkede demokratik, herkesin vicdanında yer eden bir seçim sistemi inşa edelim, buna ilişkin de var gücümüzle çalışalım, gece gündüz destek verelim Komisyona. Gerçekten Türkiye’de herkesin vicdanında yer edinmiş, herkesin kabul ettiği bir seçim sistemine niye direniyoruz, niçin hayır diyoruz, niye? Bence çocuklarınızın geleceğine söyleyeceğiniz en önemli söz, vicdanınızla inandığınız sözdür.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok çok teşekkür ediyorum nezaketle beni dinlediğiniz için.

(Oturma Başkanlığına Başkan Vekili Abdurrahman Öz geçti)

BAŞKAN – Sayın Pekşen, ben de teşekkür ediyorum.

Söz talep eden, Sayın Akın Üstündağ, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Maddelere geçildi ama burada büyük bir usulü hata yapıldı. Öncelikle ilk teklif sahiplerine söz verildi, doğrusu bu, ilk teklif sahipleri konuştu. Ondan sonra, onların konuşmalarına ilişkin bazı konuşmalar oldu. Konuşmalar devam ederken... Alt komisyon kurulmasıyla ilgili, tabii daha önce anlaşılmış, ona diyeceğimiz bir şey yok, tabii ki alt komisyona gitmesi gerekirdi ve nitekim gitti ama alt komisyona gitmeden “Maddeler üzerindeki görüşmeler tamamlandı.” dedi Sayın Başkan. Şu anda yok o yöneten Başkanımız. Burada biz dedik ki: “Ya, alt komisyondan gelmeden görüşmeler bitmiş olamaz çünkü alt komisyondan gelecek olan son durumu bilmiyoruz.” Biraz önce Sayın Gök’ün de dediği gibi, belki alt komisyondan maddelerin bazıları değişerek gelecek, belki de bazı maddeler Anayasa’ya aykırı görülecek, onun üzerine olan komisyon raporunu maddeler içerisinde nasıl değerlendirebiliriz? Asıl alt komisyon raporu geldikten sonra. Anayasa’ya aykırılıklar ki ilk önce görüşülmesi gereken, ilk önce halledilmesi gereken, ondan sonra da geneli üzerindeki alt komisyon raporu, ondan sonra da maddelerin görüşülmesine geçilmesi gerekiyordu. Nitekim arkadaşlara sordum, “Anayasa’ya aykırılıkla ilgili önergeyi niye vermiyoruz?” Dediler ki “Alt komisyondan gelsin rapor, ondan sonra vereceğiz.”

Bakın, Anayasa’ya aykırılıkla ilgili bile önergeyi biz şu anda, bu toplantının başında vermiş olduk. Niye? Çünkü alt komisyon raporu gelecek, ona göre görüşmeler, genel görüşmeler devam ettiği için, Anayasa’ya aykırılığı da burada verdik.

Başkan aslında yanlış içerisinde doğru bir şey yaptı. “Maddelere geçildi.” demesine rağmen, bizim verdiğimiz Anayasa’ya aykırılığı oylattı. Bu konuda konuşmaları yaptırdı ve oylattı. Aslında bu, doğrudur. Çünkü fiilen maddelere geçilmemişti. Nitekim, Anayasa’ya da aykırılığı oylattınız. Maddelere, tabii, Anayasa’ya aykırılığı oylattınız, Sayın Başkan oylattı, o doğrudur çünkü fiili olarak maddelere geçilemez.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bunu niye söyledim? Neyi nerede konuşacağımızı bu Komisyonda şaşırma başladı. Geneli üzerinde mi konuşacağız, Anayasa’ya aykırılık mı konuşacağız, madde mi konuşacağız? Bir oldubittiyle, bir şark kurnazlığıyla yönetilen bir Komisyon hâline geldik. Bu, Cumhurbaşkanlığı sistemiyle ilgili olan şeylerde başladı, referandumla ilgili ve böyle devam ediyor,

yani bu acele nedir? Aslında benim söyleyeceğim de çok uzun değildi, o sözü bile alamadım. Yani şu söyleyeceğimiz söz, Anayasa'ya aykırılıkla ilgiliydi. Nerede konuşuyorum ben bunu? 1'nci maddede konuşuyorum. Niye? Çünkü konuşamadım. Hâlbuki Başkanın konuştuğu sözlerin onda 1'ydi, ben bu kadar konuşacaktım. Değerli arkadaşlar, Anayasa'ya aykırılıkla ilgili bunun mutlaka değerlendirilmesi gerekiyordu. Özellikle Anayasa'nın 67'nci maddesine direkt olarak aykırı; temsilde adalet. Bu, teklifin bence en sıkıntılı yeri. Baraja takılan bir veya birkaç partinin genel oya ilave edilerek barajı geçme gibi bir durumu söz konusu. Burada sıkıntı ne, Anayasa'ya aykırılık ne? İttifak oylarında ciddi sıkıntı var. Parti oyları ittifak içerisinde ayrı ayrı basılabiliyor ama aynı zamanda da her 2 parti dışında, herhangi bir bölüme, sadece o partiye atılmamış olması yeterli, mühür basılabiliyor ve geçerli hâle gelmiş olabiliyor. Peki, bu oyu kullanan seçmen ne demek istedi? İradesi nedir? “Ben MHP'ye vermem, CHP'ye de vermem, AKP'ye de vermem, HDP'ye de vermem.” diyor, ittifak olan yere veriyor. Bu nereye vermiş oldu şimdi? Bu vatandaşın iradesi nedir? Bu teklifte bu nasıl çözülmüş? Diyelim ki üçte 1'i aldı bir parti, üçte 2 de bir parti aldı ittifakta. 3'e bölüyor ittifak oyunu; üçte 2'sini bir partiye, üçte 1'ini bir partiye. Yani, garabeten bölüştürüyor.

Anayasa'ya aykırılık burada. Seçmenin iradesinin nereye gittiğini, bu kanunla o iradeyi belirlemek mümkün değil. Bu, akıl almaz bir yöntem. Böyle bir ittifak oyu mümkün değil arkadaşlar. 3 tane parti olduğu zaman ne olacak ittifakta? 4 tane olduğu zaman ne olacak? Yani, barajı geçmek ayrı bir problem, Anayasa'ya aykırılık orada var, temsilde adalette var, bir de burada temsilde adalette bir sıkıntı var. Oyun kimin olduğunu bir siyasi irade yani yasanın şeyiyle belirlemiş oluyoruz. Bu son derece tehlikeli bir durum. Bunun kesinlikle olmaması gerekir.

Şimdi değerli arkadaşlar, 1'inci maddeyle ilgili baktığımız zaman, seçmenlerin... İnsan her maddede düşünüyor biliyor musunuz, yani bunu niye getirmiş olabilir diye, çünkü hep altında bir şey arıyorsunuz ya. Aslında o kadar net belli oluyor ki. Aynı binada oturan seçmenleri ayırıyorsunuz. Niye? Niye olabilir yani, niye ayrılabilir? Bir soy isimli 5 seçmenli bir aile, aynı apartmandaki diğer ailelerden niye ayrılır? Var mı bunun bir mantığı? Tek bir mantığı var. Oyunu tespit edersiniz. Oyunu tespit etmek için, nereye oy attığını tespit etmek için bulunmuş bir yöntem. Yani her apartmandaki CHP'ye oy verenleri veya ne bileyim, Doğru Yol Partisine oy verenleri -hep kendimizden örnek vermeyelim- mesela DSP'ye oy verenleri, hemen orada tespit edebilme...

BAŞKAN – Doğru Yol yok.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şu anda ittifaklar kurulmadı Başkanım, daha yok diye bir şey yok yani, bunlar şöyle girebilir.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Önemli yani bu, kayıtlara geçsin.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bizim için söylemiyorum, başka, kendi içlerinde de yapabilir.

Sayın Parsak, her şeyden bir anlam çıkarmayalım. Çünkü sistik olduk, yani herkes sistik oldu, her kelimeden bir anlam...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Parsak hep niyet okuyor zaten.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şimdi, bu da ayrı bir uyanıklık. Şimdi, burada da ayrı bir uyanıklık var. Şimdi, ittifak kurma iradesi bir tarafa, diyelim ki zaten geçireceksiniz öyle gözüküyor, ittifakı kurdunuz, 2 oldu, 3 oldu, bir de ayrı bir şey yapıyorsunuz: İttifaka zorlama. İttifaka girmek durumundasın. Bunu tercihe de bırakmıyorsunuz aslında. Çünkü oyları topluyorsunuz ya, bir ildeki oylar ittifak toplamı. Biraz önce söylediğim, nereye basıldığı belli olmayan, hangi partiye daha doğrusu, basıldığı belli olmayan oylar...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Zorluyorum, kafayı zorluyorum, bu nereden buluyor falan diye. Vallahi helal olsun, sizi tebrik ediyorum.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Seçmenin oyunun kümülatif olarak ittifak partileri tarafından toplanıp başka yere gidebilecek olan milletvekilliğini D'Hondt sistemine göre o ittifakın içerisinde daha avantajlı pozisyona getirmek. Biz bu avantajdan yararlanıyoruz, siz de ittifak yapın yararlanın gibi bir zorlama var. Bu da son derece seçmenin iradesini çeşitli hesaplama yöntemleriyle, çeşitli kurallarla ortadan kaldırmak, değiştirmek anlamına gelebilir.

Burada aslında her konu başka bir konuyu açıyor. Aslında bunu söylemeyecektim, sataşma olunca Parsak tarafından, söylemek zorunda kaldım “Yani ittifak yapmak zorundasınız ha, yoksa milletvekillerini her yerde birer fazla alabiliriz.” Yani böyle bir zorlama, gerçekten, demokrat düşünen bir insana yakışamayacak bir şey. Yakışamayacak diyorum çünkü yanlışlık da değil, bilerek yapıldığı için bunu söylüyorum. Değerli arkadaşlarım, bunu yapmayın, seçmen nereye oy vermek istiyorsa oraya versin. İttifak yasası mı yapacaksınız, barajı kaldırın veya cüzi bir hâle getirin, ittifakı öyle yapın. Oyları toplayıp toplam üzerinden milletvekili bölüştürme ve onun içerisinde de tekrar ittifak partileri içerisinde birleştirme gibi değişik değişik varyasyonlara bence kimse girmemeli diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, sandık güvenliğiyle ilgili, gerçekten, bu teklifte sıkıntılar var. Dedim ya, 1'inci maddede hangisini konuşacağımı şaşırdım, 1'inci maddeyi mi konuşacağız, genelini mi konuşacağız...

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Üstündağ, aslında bu konuştuklarınızın hepsinin kendi maddesi var, o maddelerde de zaten bunları müzakere edeceğiz. Şimdi 1'inci madde üzerinde siz her şeyi söylüyorsunuz ama o maddelere gelince bir daha müzakere edeceğiz, tekrar olacak. İsterseniz şimdi bu maddeyle ilgili konuşun, o maddeler...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şimdi, Sayın Başkanım, benim, başta söyledim ya...

BAŞKAN – Tamam, o maddelere gelince o konuyu konuşalım.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bitireceğim zaten, uzatmak niyetinde değilim.

BAŞKAN – Yok, uzatma olarak demiyorum, uzatmada sıkıntımız yok. Gündeme bağlı kalalım diye diyorum.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkanım, dedim ya başta, Anayasa'ya aykırılığı mı konuşacağız, geneli üzerinde mi konuşacağız, maddeleri mi konuşacağız şaşırdık. Çünkü niye? Yeni söz aldık, 1'inci maddede söz alabildik yani böyle bir durum var. Bu da Komisyon'da büyük bir sıkıntı çünkü Komisyon Başkanımız bir sınıf başkanı edasıyla her şeye cevap veriyor -aslında böyle yönetilmez bu- söz aldığımız zaman da “Sözüm bitmedi.” diyor. Yani aslında söz Başkanda değil, başka birisindeyken cevap veriyor aslında, söz onda değil. Sizin için söylemedim de Sayın Şentop için söyledim. Onun için, Sayın Başkan, bir iki şey daha söyleyebilirim çünkü ne yapacağınız belli olmaz. Artık ne yapacağımızı biz de şaşırdık. O anlamda, sandık güvenliğiyle ilgili şunları söyleyiverelim yani söz verip vermeyeceğiniz belli olmadığı için.

BAŞKAN – Buyurun, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Arkadaşlar, silahların altında oy kullanma olmaz. Güvenlik güçlerinin sandık çevresini daraltarak, odaya yönelterek, hatta sandık çevresi içerisine okul bahçelerini de alarak, koridorları alarak, o da yetmemiş, sandığın başını alarak seçim gerçekleştirmek seçmenin iradesini gerçek anlamda kısıtlayan, irade fesatlığına kadar gidebilecek sonuçlar doğurur; buna gerek yok. Sandık başında ciddi anlamda bir olay varsa o güvenlik kuvvetleri gelir, o sorunu dağıtır, sonra devam edilir ama seçim devam ederken... O sınırlama yapılmadığı için söylüyorum yani güvenlik

kuvvetleri ne zaman ayrılır, ayrılmaz ayrımı biraz da olayın akışına bırakıldığı için bu son derece ciddi bir sorundur. Seçim sonucu ne olursa olsun, herhangi bir seçimde -sadece bu seçim için gibi düşünmeyin- seçimin sıhhatiyle ilgili ciddi sorunlar olur. Bunu ben son derece mahzurlu görüyorum, bunun çıkması lazım.

Mühürsüz oylar konusunu arkadaşlarımız söyledi.

Bu, seyyar sandık olayı da -yine seçmenin iradesini sakatlayan- seçim bölgelerinin birleştirilmesi gibi belki güvenlik kaynaklı gibi görünse de daha farklı kullanılabilecek şeyler. Memleketin bir bölgesinde, doğu, güneydoğuda bu daha fazla problemlere, sorunlara yol açabilir diye ben özellikle düşünüyorum.

Diğer maddelerde söz verildikçe, fırsat bulabildikçe diğer konularda da yine görüşlerimizi bildirmeye devam edeceğiz ama Anayasa'ya aykırılık çok net arkadaşlar. Bu yasa teklifi söylediğim anlamda Anayasa'ya aykırıdır ve Anayasa Komisyonunun bunu dikkate almaması da son derece düşündürücüdür diye özellikle belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, ben de teşekkür ediyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Levent Bey'in özel bir mazereti var.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben sadece bu fasla cevap vereyim bir cümleyle izin verirseniz.

BAŞKAN – Tamam.

Sayın Parsak, buyurun.

IV- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak'ın, Muğla Milletvekili Akın Üstündağ'ın (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve Ankara Milletvekili Levent Gök'ün beyanını kabul etmediklerine ilişkin açıklaması

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Üstündağ'ın “Ne yapacağımızı biz de şaşırdık.” beyanı dışındaki beyanlarını kabul etmiyoruz, onu ifade edeyim.

Şimdi, biz burada seçim ittifakına ve seçim güvenliğine yönelik olarak tüm siyasal sistemimize dair bir kanun teklifi getirdik, kanun teklifinin bir imza sahibi olarak bunu ifade ediyorum. Dolayısıyla, Sayın Üstündağ'ın ve ondan önce söz alan hatiplerin afaki, dayanağı olmayan beyanlarını kabul etmiyoruz.

Ayrıca, Sayın Başkanın da latife beyanı olduğunu düşündüğüm beyanı hakkında bir düzeltmesi yoksa onu da kabul etmediğimizi burada kayda geçirmek istiyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Sayın Parsak.

Söz talep eden Sayın Levent Gök...

LEVENT GÖK (Ankara) – Konuşmamı yapmadan önce şöyle bir talebim olacak Sayın Başkan...

BAŞKAN – Buyurun.

5.- Ankara Milletvekili Levent Gök'ün, CHP Parti Meclisi Üyesi eski Trabzon İl Başkanı Yavuz Karan'ın vefatını öğrendiklerine ve ara istediklerine ilişkin açıklaması

LEVENT GÖK (Ankara) – Eğer uygun görürseniz bir on dakika ara vermemiz mümkünse, şundan dolayı: Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; az önce Parti Meclisi üyemiz, eski Trabzon İl Başkanımız Yavuz Karan'ın vefatını öğrendik.

BAŞKAN – Allah rahmet eylesin.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir on dakika bize izin vermeniz kaydıyla biz bu durumu bir tekrar şey yapıp arkadaşlarımızla bir değerlendirelim.

BAŞKAN – Sayın Gök, öncelikle Allah rahmet eylesin, başınız sağ olsun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sağ olun.

BAŞKAN – Hepimizin başı sağ olsun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Trabzon'da 2'nci sıra adayımızdı.

BAŞKAN – Toplantımıza 16.15'te başlamak üzere ara veriyoruz.

Kapanma Saati: 15.57

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.16

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

SÖZCÜ : Mustafa KÖSE (Antalya)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

(Oturum, Başkan Vekili Abdurrahman Öz tarafından açıldı)

BAŞKAN – Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, toplantımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni) (Devam)

BAŞKAN - İlk olarak, söz talep eden Sayın Levent Gök...

Sayın Gök, buyurun.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; öncelikle, az önce öğrendiğimiz acı haberimizin üzerine ara vermenizden dolayı teşekkür ederim. Çok değerli bir arkadaşımızı çok zamansız bir şekilde kaybetmenin acısıyla biz de sarsıldık, hayatın bir acı gerçeğiyle karşılaştık. Daha cuma günü beraber olduğumuz bir arkadaşımızı bugün -birkaç gün geçtikten sonra- kaybetmek gerçekten çok sarsıcı. Tekrar teşekkür ediyorum. Arkadaşımıza Allah’tan rahmet, Cumhuriyet Halk Partisi camiasına da başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, bu yasa, önümüzde tartıştığımız yasa 16 Nisan referandumuna hâkim olan ana fikrin ve düşünce yapısının tamamen çöktüğü bir yasadır. Bu yasa ile 16 Nisan referandumunu karşılaştırdığınızda, 16 Nisan referandumundan önce söylenen sözlerin, verilen vaatlerin ve Türkiye’ye çizilen tablonun hiç de öyle olmadığını; tam tersine, iktidar partisi sözcüleri ve MHP sözcüleri tarafından halkın -doğru bilgi vermemek suretiyle- yanıltıldığının tipik bir göstergesidir.

Şimdi, Sayın Başkan burada yok ama bu yasa daha çıkmadan önce, bir yıl kadar önce “Keşke başkanlık sistemi gelse.” diye iktidar partisi görüşlerini ifade ederken Milliyetçi Hareket Partisinin tutumu o zaman farklıydı, daha başka bir tavır alıyordu. Sayın Şentop katıldığı televizyonlarda, basın açıklamalarında, başkanlık sisteminin gelmesi hâlinde neler olacağını, başkanlık sistemi olursa diğer partilerin hükümet olma ihtimalinin kalmadığını MHP’nin de adını sayarak veriyordu ve koalisyon dönemlerinin biteceğini ifade ediyordu. Şimdi, bu sözler Başbakan tarafından da tekrarlandı. Cumhurbaşkanı, hele ki, 16 Nisan referandumundan sonra Ankara’ya geldiğinde meydana toplanan kalabalığa, çıktı, aynen “Biz bu Güneş Otellerinde, başka yerlerde koalisyon dönemlerinde neler döndüğünü iyi biliriz. Artık Türkiye seçimlerden sonra yaşadığı belirsizlikleri geride bıraktı; hükümet kurma kavgaları, pazarlıkları, koalisyonlar dönemi sona erdi. Artık yüzde 50’yi aşan iktidar.” diyerek halka seslendi. Dolayısıyla, o anda ve 16 Nisan referandumundan önce herkese verilen vaat Türkiye’de koalisyonlar olamayacağı idi. Öyle mi oldu? Şimdi, daha komisyonda bir yasa görüşülüyor, seçimin tarihi belli değil, komisyon daha Meclisten geçmiş değil, bu maddelerin nasıl çıkacağı belli değil ama daha seçim olmadan koalisyon kuran iki parti var karşımızda. Ve bütün 16 Nisanın referandumunun bütün ideolojisini, fikrî dünyasını, ona hâkim olan ana anlayışı yerle bir eden bir anlayışla gelen bir

yasa teklifi, bir ittifak adı altında koalisyonu bir anda benimseyen iki parti; ortada daha seçimler yok, daha seçim yasasının kendisi çıkmamış ve bu hâlde kendilerine bir “millî” diyorlar, bir “cumhur” diyorlar -geri kalanlar her ne ise- bir koalisyon dönemi kuruldu, bir kere bunun altını iyi çizelim. 16 Nisandan önce söylenen her söz şimdi artık çöpe atılmıştır. Şimdi bu halkımız hangisine inanacaktır? 16 Nisandan önce söylenenlere mi, şimdiki yapılanlara, uygulamalara mı? Deniyor ki: “Siz de kurun.” Niye kuralım? Gereği varsa kurarız, onu takdir ederiz, bir yasa geçsin bakalım, ne oluyor ne bitiyor bir görelim. Yani sizin her iki partinin kendisinden korkan bir yapısıyla kurduğu bu ittifaka herkes niye sıcak baksın ki?

Şimdi, Sayın Başkan, bu yasa Anayasa’nın pek çok maddesine aykırı ama en çok neye aykırı biliyor musunuz? Anayasa’mızda tarif edilen “Siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.” maddesini bütün maddelerdeki değerlendirmelerle çöpe atan bir yasadır bu. Siyasi partilere güvenmeyen... Hani bazen siz AKP’ye yandaş gazetelerde bazı yazarlar yazılar yazıyor ya, televizyonlarda söylüyorlar ya: İşte siz küçük düşünüyorsunuz gibi söylemlerle bazı yazarlara da saldırıyorlar. Tam da siyasi partilere ve ona hüviyet veren siyasi parti üyelerine yapılmış büyük bir saygısızlıktır bu yasa. Her madde diğer maddelerle irtibatlıdır, sadece bir madde kendisinden bağımsız değildir, o maddeye hâkim olan felsefe birkaç madde sonra tekrar karşımıza çıkmaktadır. Ve bu yasanın tümüne baktığınız zaman devletin sopasıyla devlette nasıl hile yapılacağını gösteren bir yasadır. Acı bir deyimdir ama gerçek böyledir değerli arkadaşlarım, devletin sopasıyla. Devletin sopası her aşamada hissettirilmiştir. Devletin nasıl geçersiz oyları meşru kılacağına dair yani kimi yerlerde nasıl hileler yapılabileceği bu yasanın içerisine dercedilmiştir. Bu vahim bir garabettir, vahim bir tablodur bu ve seçimlerin güvenliğini, seçimlerin meşruiyetini, halkın sandığa attığı oyun nasıl çıkacağını bilemediği bir seçim sistemini getirmektedir. Böyle bir tabloda bu yasa Anayasa’nın pek çok hükmüne aykırıdır ama öncelikle siyasi partileri demokratik hayatın unsurları sayan Anayasa’nın o temel maddesi artık çöpe atılmıştır. Neden?

Şimdi 1’inci maddeyi tartışıyoruz, diğer maddeler de var. Bu maddede bir seçime başlandığı zaman artık seçimin idaresi Yüksek Seçim Kurulunun, ilçe seçim kurullarının, il seçim kurullarının elindedir. Siz şimdi, valilere sandıkları taşıma, bir direktifi verme yetkisi tanıyorsunuz Sayın Başkan. Hangi valilere? İktidarın atadığı valilere sandıkları taşıma yetkisi ilçe seçim kurullarıyla beraber... Niçin vali seçimler yapıldığı zaman işin içine giriyor, niçin giriyor? Hâlbuki artık tüm yetki Yüksek Seçim Kurulunda değerli arkadaşlarım, seçimlerin ilanına karar verildiği andan itibaren bütün bunlara karar verecek olan makam artık bir yargı makamı, Yüksek Seçim Kurulu. Yüksek Seçim Kurulu takvimini açıklar, oy verme işleminin bitimine kadar bütün işleri ilan eder. Siz seçimlerden bir ay kadar önce diyorsunuz ki valiler de işin içerisine girsin. Niye, niçin? Yani bir kamunun bu işin içine girmesi neyle bağdaşır? Yargı güvencesini ortadan kaldıran bu hükmü neyle açıklayabilirsiniz?

Sayın Başkan, şimdi konumuz 1’inci madde. Ona değinmeden önce bir de 3’üncü maddede kamu görevlilerinin atanmasına ilişkin bir gerekçe var, işte tam da bu AKP’nin bakış açısını gösteriyor MHP’yle beraber.”İyi ün sahibi olmuş kişileri biz sandık başkanı yapmayalım da... Bu kavram karışık bir kavram.” Kim karışık değerli arkadaşlar, kim karışık? Yani siz halkınıza niçin güvenmiyorsunuz? Siyasi partilerin bildirdiği üyelere niçin güvenmiyorsunuz? Hani siyasi partiler demokratik hayatın vazgeçilmez unsuruymu? Bu seçimleri kim yapıyor? Siyasi partiler için yapılmıyor mu bu seçim? Nereden çıkıyor? Ondan sonra siyasi partilerin bildireceği başkanları bertaraf eden bir yöntem ve kamu otoritesini işin içine katan bir yöntem. Bakın, maddeler birbiriyle nasıl irtibatlı? Böyle olunca ne oluyor: Bir başkan ve 6 asil üyeden oluşan sandık kurulunun 4 tanesi iktidar partisinin elinde. Bir tane başkan kamunun içinden seçiliyor, başkan yardımcısı öyle, AKP temsilcisi, MHP temsilcisi, 7’nin içinde 4 değerli arkadaşlarım, işte bunun için yapılıyor. Sandık kurullarındaki kararların oy çokluğuyla

devlet lehine, MHP, AKP lehine alınması hükmüdür bu, bunu başka türlü izah edemezsiniz. O kadar muğlak kavramlar var ki, sandık kurulu başkanının iyi niyetinden şüphe edilmeyen hâllerde mühürsüz oylar geçersiz sayılacakmış. Kim karar verecek bunlara? İşte bu kurullar karar verecek. İktidarın atadığı iki kamu gücü, MHP üyesi, AKP üyesi, diğer partiler 7’de 3, iktidar 7’de 4, alın size büyük çoğunlukla geçen bir kararlar bütünü ve sandık kurulu kararları reddedecek, sandık kurulu istediği gibi bir karar alacak.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, diğer maddelerde de söyleyeceklerim var. Özellikle baraj. Dünyanın hangi ülkesinde, değerli arkadaşlarım, böylesine bir garabet, bir yöntem ortaya konabilir? Sen ittifaka giriyorsan o zaman diyeceksin ki: Kardeşim ben ittifak yapıyorum ama siz tek başına giriyorsanız haklı olarak yüzde 10 barajı sizin için uygun olabilir, ben de kendime güveniyorum, ittifak yapıyorum, benim için baraj yüzde 15 olmalıdır diyebiliyor musunuz? Başka ülkeleri incelediniz mi? Başka ülkelerde, değerli arkadaşlarım, ittifaka giren partilerin baraj oranı yüksektir. Macaristan’da yüzde 5’tir baraj, ittifak yapan partiler için yüzde 10’dur. Sayın Parsak, bunlara baktınız mı? Hiçbirine bakmadınız. Romanya’da yüzde 5’tir, ittifak yapıyorsanız 8’dir. İkili ittifakta, üçlü, dörtlü de daha fazladır değerli arkadaşlarım. Slovakya’da, yüzde 5’tir, ittifak yapan partilere yüzde 7’dir değerli arkadaşlarım. Litvanya’da yüzde 5’tir baraj, ittifak yapıyorsanız yüzde 7. Hani cesaret sizde? Sayın Parsak, bu cesareti görmek isterdik sizlerde. Yani tam bir destek veriyorsunuz ama mangalda bazen kül bırakmıyorsunuz, vurun yumruğu masanıza, kendinizi gösterin. Bu yasa MHP’yi kurtarma yasasıdır. “Değildir.” deyin. Ben öyle anlıyorum, şimdi MHP alacak yüzde 7 oyu orada, öbür taraftan bir başka parti bütün olanaklarıyla, kıt olanaklarıyla devlete karşı mücadele edecek yüzde 9,99 oy alacak, o parti tek başına o kadar oyu aldığı hâlde barajın dışında kalacak, Milliyetçi Hareket Partisi barajın içinde kalmış sayılacak.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Yüzde 25 yaparsak siz altında kalırsınız.

LEVENT GÖK (Ankara) – Onlar ayrı bir konu, sizler de konuşabilirsiniz.

Şimdi, bunu nasıl içinize sindirebiliyorsunuz değerli arkadaşlarım, nasıl içinize sindirebiliyorsunuz? Yani böyle bir ahlaki olmayan, vicdani olmayan, siyasi olmayan bir tabloyu nasıl içinize sindirebiliyorsunuz ve bunu yasa hâline getirebiliyorsunuz? Bu Anayasa’nın eşitlik ilkesine aykırı değil mi? Eşitlik ilkesinden ne anlıyorsunuz? Seçime giren bütün partiler eşit olmayacak mı kardeşim? Yüzde 9,99 oy alan parti aslanlar gibi girmiş seçime, yüzde 9,99 almış, barajın altında kalacak; Parsak’ın partisi MHP, AKP’yle iş birliği yaptığı için barajın üstünde kalacak. Böyle bir şey olmaz Parsak.

Bak, ben bir şey daha söyleyeyim mi, siz bugünlerde bir konuyu hiç konuşmadınız. Hep milliyetçilikten bahsediyorsunuz, milliyetçilikte Türkiye’de mangalda kül bırakmıyorsunuz, Cumhurbaşkanı kül bırakmıyor, Başbakan bırakmıyor, siz bırakmıyorsunuz. Siz şimdi fesli Kadir’le de ortak oldunuz Sayın Parsak, fesli Kadir de ortaktır bu işte. Şimdi, “Kurtuluş Savaşı’nda galip gelmeseydik de Yunan galip gelseydi.” diyen bir zihniyeti ziyaret eden bir Cumhurbaşkanı hakkında acaba söyleyeceğiniz bir çift söz yok mu Sayın Parsak? O kadar mı bütün ilkelerinizi ayaklar altına aldınız? O kadar mı Kurtuluş Savaşı’nda verilen şehitlerin kemiklerini sızlatacak bu davranışı kınama cesareti gösteremediniz? O kadar mı gözleriniz bağlandı? O kadar mı “Yani olsun da iktidar içerisinde yer alalım, devre dışı kalmayalım, yok olmayalım.” diye tutuşuyorsunuz? Yok mu sizin bir sözünüz?

Fesli Kadir’i Cumhurbaşkanının ziyaretini uygun görüyor musunuz Sayın Parsak? Biz Bahçeli’nin bu konuda bir tek söz söylediğini duymadık. Bu kadar mı gözleriniz bağlandı? Bu ittifakın -ahlaki olmayan- bunun sorumlularından bir tanesi sizsiniz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Komisyona hitap edin.

LEVENT GÖK (Ankara) – Nereye hitap edeceğimi ben bilirim. Sana da bakarım, ona da bakarım; ona sen karışamazsın. Ama bu yasaların altında hangi ahlaki anlayışın yattığını belgelemek için sizin anlayışınızı da sergilemek gerekiyor. bundan kaçamazsınız. Ben sana da bakarım Sayın Başkana da bakarım, ona kimse karar veremez.

Ben sizin milliyetçilik anlayışınızı sorguluyorum. “Kurtuluş Savaşı’nda Yunan galip gelseydi.” diyen zihniyeti ziyaret eden bir Cumhurbaşkanına söyleyeceğiniz söz yok mudur? Bir ittifak uğruna bu milliyetçiliğinizi, bu davranışınızı nasıl ayaklar altına alıyorsunuz bir açıklayın, Sayın Bahçeli bir açıklasın, o yok siz açıklayın.

Sayın Başkan, şimdi, 1’inci maddede... Maddeye tabii bakıyorsunuz nedir diye, doğal olarak gerekçesine bakıyorsunuz değerli arkadaşlarım. Maddeye baktığınız zaman gerekçesine de bakacaksınız. Madde şu: Aynı binada oturan seçmenleri alıyorsunuz, hane bütünlüklerinin korunması amacıyla ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerine kaydırabiliyorsunuz. Niçin? Ben merak ediyorum Sayın Başkan. Şimdi, ben gerekçeye baktım yani bir düşünün, bir apartmanda oturuyorsunuz. Ben o apartmanda seçmenim, Sayın Parsak da o apartmanda seçmen. Şimdi, kimse seçimlere giderken de yakasında “Ben şu partiye oy vereceğim.” diye de çıkmıyor binasından, öyle değil mi değerli arkadaşlarım? Ben şimdi genel gerekçeye bakıyorum, genel gerekçede şöyle söyleniyor bu maddeyle ilgili: “Seçimin serbestliği ve gizli oy ilkesini sağlamak amacıyla.” Ne olacaktı? Seçimin serbestliği ve gizli oy. Peki, şimdiye kadar Türkiye’de yapılan bütün seçimlerde herkes kendi bulunduğu mahaldeki sandıkta oy kullandığı zaman seçimin serbestliği ve gizli oy ilkesi ihlal mi edildi?

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – 50’den önce evet.

LEVENT GÖK (Ankara) – Öyle mi? Şimdi bırak sen 50’yi, şimdiki tabloya bak, yani böyle bir tablo mu yaşıandı?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Onları yasalaştırıyor muyuz yani?

LEVENT GÖK (Ankara) – Sen 50’yi bırak şimdi.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen toplantının insicamını bozmayalım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ben şunu istiyorum, öyle bir gerekçe söyleyin ki hani inanalım değerli arkadaşlar. Yani seçimin serbestliği ve gizli oy ilkesi... Yani şimdi, bulunduğum apartmanın şimdiye kadar bağlı olduğu sandıktan beni alacaksınız, Sayın Başkanın, bilemediğim oy kullandığı sandığa götüreceksiniz. Ne olacak şimdi orada, neyi kanıtlayacaksınız? Yani ben o sandığa niçin gitmiş olacağım? Yani burada seçimin gizliliği mi, oyumun gizliliği mi ya da seçimin serbestliği mi, nedir? Tam kel alaka bir gerekçe değerli arkadaşlarım, böyle bir gerekçe olmaz. Ha şunu diyorsanız o vahim bir tablodur: “Ben Türkiye’nin birçok yerinde sandık güvenliğini sağlayamıyorum.” Bu vahim bir tablodur iktidar için. Bunu mu demek istiyorsunuz? “Ben bu maddeyi birçok yerde uyguladım, çünkü orada sandık güvenliğini sağlayamıyorum.” demenin bir belirtisidir bu. Öyleyse durum vahimdir, öyleyse “Türkiye’de güvenlik güçlerimiz vaziyete hâkim değildir.” Demektir. Ben bunu şiddetle reddederim değerli arkadaşlarım, şiddetle reddederim.

Biz şimdi, sınırlarımızın güvenliğini sağlamak için bir harekât yürütüyoruz Afrin’e. Biz bırakın sınırlarımızın içini sınırlarımızın dışında da güvenliğimizi sağlayacak bir orduya, emniyet güçlerine sahibiz değerli arkadaşlarım. Bakın, bu madde bu şekilde geçtiğinde Türkiye’de güvenlik güçlerinin havlu attığının her iki parti eliyle itirafıdır değerli arkadaşlarım. Bunun başka türlü okunması olmaz, vahim bir tablo. Hiç bu yönüyle baktınız mı Parsak? Bakmadınız.

BAŞKAN – Sayın Gök, toparlar mısınız lütfen.

LEVENT GÖK (Ankara) – Toparlayacağım Sayın Başkan.

Şimdi, gizli oy... Değerli arkadaşlarım, böyle bir tablo Türkiye’de... Hukuk devleti ilkesine aykırılık diye bir konu vardır, kavram vardır. Nedir o biliyor musunuz? Şimdi, Anayasa Mahkemesi kararlarında da mevcuttur Sayın Başkan, hukuk devletinin en temel belirgin yanlarından bir tanesi belirli olmaktır. Yani Türkiye’de yaşayan yurttaşlar bir iş yaparken o işin sonucunun ne olacağını bilmelidirler. Bütün dünyada böyledir bu, hukuk devleti böyle tarif edilir yani bir iş yaparsanız onun sonucunda ne olacağını bileceksiniz. Şimdi, öyle bir yasa çıkıyor ki Sayın Başkan -toparlayacağım üç dört cümleyle de fazla zamanınızı almayacağım, verdiğiniz hakkı da uzun tutmayacağım- bu yasayla, benim önceden kullandığım sandık belli, seçime gidiyoruz ama hangi sandıkta oy kullanacağımı ben bilmiyorum. Değerli arkadaşlar, hukuki öngörü, hukuki belirlilik, hukuk devletinin en temel asli unsurudur. Siz eğer bu unsuru reddederseniz, kaldırırsanız “Ben canımın istediği kişileri alır başka sandıklara taşıyım, canımın istediği kişileri bilmem ne sandıklara taşıyım.” dersanız Anayasa Mahkemesinden döner bu iş. Anayasa Mahkemesinin önemli kararları vardır, bu hüküm Anayasa’ya aykırıdır. Herkesin kendi mahallindeki sandıkta oy kullanması esastır, doğrusu odur, bu sistemden vazgeçildiğinde bu öncelikle Anayasa’ya aykırıdır ve diğer yönden de devletin “Ben bazı bölgelerde sandık güvenliğini sağlayamıyorum.” itirafını öne çıkartan bir anlayış olur.

Şimdi, bu çok tehlikeli bir tablo, Anayasa Mahkemesinden döner Sayın Başkanım. İkinci ilke, hukuk devleti ilkesinden döner yani öngörülmezlik, bilinmezlik ilkesinden döner. Seçim yasalarıyla böyle can istendiği gibi oynanmaz. Diğer maddelerde de söyleyeceğimiz gerekçelerle bu hüküm öncelikle Anayasa’ya aykırıdır, bu teklif metninden çıkartılmalıdır Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Gök, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Parsak, söz vereceğim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii Anayasa Komisyonu görüşmelerinde yaklaşık üç senedir hiçbir zaman hiçbir milletvekili arkadaşımızın sözünü kısmamaya gayret ettik ve süre koymadık. Diğer komisyonlarda, biliyorsunuz süreli konuşuluyor ama ben Anayasa Komisyonu uygulamasında özellikle süre koymak istemiyorum. Ama uygulamada şöyle bir sorunla karşı karşıyayız: Milletvekili arkadaşımız geliyor burada konuşuyor yarım saat, yirmi dakika, gidiyor ama bizler burada Komisyon üyeleri olarak bekliyoruz. Söz vermesek bu sefer “Söz vermediniz.” oluyoruz. Burada hepimizin bu görevi yaparken karşılıklı iyi niyet ilkesiyle hareket etmemiz lazım. Ben öncelikle Komisyon üyelerine söz verilmesi yönünde... Zaten öyle, İç Tüzük’ümüz de onu söylüyor. Komisyon üyesi olmayan arkadaşlar da ya kendileri belirli bir süre koysunlar ya belirli bir mutabakat yapalım ona göre söylesinler. Çünkü hep tekrar oluyor, biraz sonra mesela maddelere geçeceğiz, bu konuşulanların hepsi bir daha konuşulacak, bir daha konuşulacak, bir daha konuşulacak. Çalışmada bir verimlilik sağlamıyor. Ya bir karar alalım –ki ben bunu istemiyorum- ya da lütfen milletvekili arkadaşlarımız kendilerini sınırlasınlar. Ben bu konuda son kez Başkanlık Divanı olarak bir uyarı yapayım. Uygulamada bunun aksi bir şey görsek görüşmelerin ilerleyen kısmında bir karar alırız bu konuyla ilgili.

Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de öncelikle Cumhuriyet Halk Partisinin biraz önce Hakk’ı rahmetine kavuşan yöneticisine Allah’tan rahmet diliyorum ve Cumhuriyet Halk Partisi camiasına başsağlığı ve sabır diliyorum.

İkinci olarak, üsluba dair bir hatırlatma yapmak durumundayım. Ben esasen bunu söylemekten de hicap duyarım ama mecbur kaldığım için ifade ediyorum. Bir ana muhalefet partisinin bir eski grup başkan vekiline üslupla ilgili hatırlatma, uyarıda bulunma gibi bir gereklilik esasen bizim

bakımımızdan üzücü bir durumdur. Fakat biraz önce hatibin, senli benli, konumuzla alakalı olmayan, kanun teklifimizle hiçbir ilgisi bulunmayan ve tamamen siyasi gündeme dair, bize göre tribünlere oynama maksatlı beyanlarını da doğru bulmadığımızı ve komisyon gündemimize ilişkin olarak, kanun teklifimize ilişkin olarak bir sözleri varsa bunları dinlemeye hazır olduğumuzu, teklifimizin maddelerine ilişkin olarak eğer yapıcı eleştirileri, önerileri varsa bunları dinlemeye hazır olduğumuzu ama onun dışında şahsiyatla uğraşan, Sayın Genel Başkanımızla veya şahsımızla alakalı, teklifle hiçbir ilgisi olmayan beyanlardan kaçınmalarını istirham ediyorum.

Esasa dair bir şey söylemeyeceğim, çünkü konunun geneline dair biz geçtiğimiz Salı günü yaptığımız toplantıda epeyce uzun; her kısmına, her maddesine ilişkin değerlendirmelerimizi paylaştık ama bir cümleyle, o da örnek olsun diye ifade ediyorum. “Bunu araştırdınız mı? Araştırmadınız.” diye Macaristan örneğini verdi Sayın Gök ama görüyorum ki kendisi eksik araştırmış çünkü ta bu ilk teklif kamuoyuyla paylaşılrken Sayın Komisyon Başkanımızın da kamuoyuyla paylaştığı çerçevedeki... Biraz önce Anadolu Ajansı gene paylaştı, Türkiye’de ve Avrupa’da seçim ittifaklarına yönelik olarak yapılan çalışmaların neler olduğu, ilgili ülkelerin mevzuatlarındaki durumların nasıl olduğu, esasen artık kamuoyu tarafından da bilinmekte. Ben bunu daha önceki toplantımızda da ifade etmiştim, şimdi yeniden ifade edeyim: Aslında hiç sizin söylediğiniz gibi değil. Macaristan örneğinde, üç parti olduğunda yüzde 15’te oluyor. Dolayısıyla barajın bu kısmını görmeden, bir hatibin sadece işine geldiği gibi değerlendirme yapmasını da bu örnek üzerinden ifade etmek durumundayım.

Gelelim ittifakın esasına dair hususa. Onu da gene bir cümleyle tamamlayayım, ondan sonra Komisyonumuzun değerli vaktini daha fazla almış olmayayım. Şimdi, ittifaklar, ülkemizde de Avrupa ülkelerinde de yeni bir müessese değil. Özellikle ülkemizde de 1950’den itibaren hem yasal zeminde hem de fiilî olarak pek çok uygulaması söz konusu. Özellikle son dönemde de pek çok siyasi partinin fiilen birtakım ittifaklarını görüyoruz. Biz burada Milliyetçi Hareket Partisi olarak diyoruz ki: Siyasi partiler fiilen ittifak yapmasınlar. Eğer ittifak yapıyorlarsa kanuna karşı hile yoluyla ya da kanunun arkasını dolanmak suretiyle ya da hülle yoluyla değil, işte bu teklifimizde olduğu gibi resmî, hukuki zeminde ve milletimizin gözü önünde, pusulalara da yansiyacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulu kayıtlarına da yansiyacak şekilde ittifaklarını yapsınlar ve milletimiz bunu görsün. Hangi ittifakı desteklemekte veya ittifakı destekleyip desteklememek noktasında da iradesini ortaya koyabilmesi bakımından ittifak dışı herhangi bir müstakil partiyi mi desteklemekte, bunu tam anlamıyla görebilsin, iradesini ortaya koyabilsin diye biz bu yasa teklifini getirdik. En doğrusunu yaptığımızı düşünüyoruz.

Onun dışında, diğer, mesnedi olmayan, haddi ve hakkı aşan beyanları da kabul etmediğimizi yeniden ifade ederek saygıdeğer Komisyonu tekrardan saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Parsak, teşekkür ediyorum.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, iki cümle ben de ilave edeyim.

BAŞKAN – Sayın Demirtaş’a sabrından dolayı burada teşekkür etmek istiyorum. Sayın Demirtaş, avukat meslektaşımız bekliyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – İki cümlede, rica ediyorum.

BAŞKAN – Yeni bir sataşmaya mahal vermeyelim lütfen.

IV- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Ankara Milletvekili Levent Gök’ün, Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak’ın, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi’nin 1’inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

LEVENT GÖK (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben bütün konuşmamı kimseyi rahatsız etmeyecek bir üslupta yaptım. Sayın Parsak'ın bundan rahatsızlık duymasını anlayabilmiş değilim. Bir kere, o verdiğim tüm örnekler doğrudur. Hepsi Meclisin yaptığı araştırmaya da dayandığı için kendisi de buna itiraz edemiyor ve ayrıca beni teyit ediyor. Üçlü ittifaklarda -ben zaten onu ifade ettim- oran daha da yüksektir arkadaşlar. Diğer başka ülkelerde ikili ittifaklardaki baraj, ülkede uygulandığı barajın üstündedir, üçlü ittifakta daha da üstündedir. Bu gerçeği de kayıtlara geçirmesi açısından iyi oldu Sayın Parsak'ın yani yaptığımız işin yanlışlığını gösteriyorum. Yani o zaman, Türkiye'de, Meclisin yaptığı araştırmada bu örnekler de verilmişken yüzde 10 olan barajın üzerine siz niye ittifak yasasına örneğin "Biz de ittifak yaparsak yüzde 15 koymadık." demiyorsunuz? Yani işte ben bu garabete dikkat çekmeye çalışıyorum.

Az önce söylediğim kimi sözcüklere bir... Ben tabii, siyaseten kendisini severim ama bazen bu tip heyecanlı konuşmalarda Parsak'ın da az önce ifade ettiği bazı maksadı aşan sözler var. Siyaseten bunlar olur Parsak. Siz bana bir gün böyle söylersiniz, ben de bir gün söylerim ama...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Benim sözlerimde maksadımı aşan hiçbir şey yok, ben hepsini maksadıyla ifade ettim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Hakaret kastının olmadığı ben de biliyorum, sizi de tanıyorum, siz de benim öyle olduğumu biliyorsunuz ama az önce cevaplandıramadığınız konuyu bence hayat boyu hiç cevaplandıramazsınız çünkü bu ittifakın ortasına, AKP ile MHP ittifakının ortasına, Sayın Cumhurbaşkanının ittifakının ortasına "Fesli Kadir" de girmiştir. Buna asla cevap vermeniz mümkün değildir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Gök, lütfen maksadı aşmayalım.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni) (Devam)

BAŞKAN - Evet arkadaşlar, madde üzerinde başka söz talep eden? Ama lütfen, benim isteğim, maddeyle -çünkü bizim Başkanlık Divanı olarak bu yetkimiz var- bağlı kalalım, genel konuşma... Çünkü aynı şeylerin tekrarı oluyor, ilerlemiyoruz. Madde üzerinde başka söz talep eden yoksa maddeyi oylarınıza sunuyorum...

LEVENT GÖK (Ankara) – Var, var daha arkadaşlarımız.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hayır, var efendim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Var, var.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Var.

BAŞKAN – O zaman arkadaşlar, usul belirlememiz lazım. Bakın, biz buradan üç saat daha 1'inci maddeye geçemeyiz.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yaklaşık iki saat önce söz talep ettim.

BAŞKAN – Farkındayım ben, itiraz etmiyorum Sayın Yalım ama burada bir usul koymazsak... yani o zaman önce bu usulü koyalım, ona göre devam edelim. Benim biraz önce kastım buydu. Şimdi siz haklı olarak geliyorsunuz, konuşacaksınız gideceksiniz, başka bir milletvekiliniz gelecek. Saygı duyuyoruz ama bizim de yürütmemiz lazım Komisyon olarak. Çünkü aynı şeylerin tekrarı, tekrarı, tekrarı... Ya bir usul koyalım ya da yürütelim.

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Sayın Başkan, ilk maddeler ağır olur biraz ama sonra hızlanır yani. Biz söyleyeceklerimizi söyleyelim, hızlanır yani.

KEMALETİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Bence bir usul belirleyelim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Zaten pek de konuşan Sayın Başkan yani MHP’den yok, iktidar partisinden yok.

BAŞKAN – Hayır zaten siz şimdi...

LEVENT GÖK (Ankara) – Bir iki madde geçsin, ondan sonra bir değerlendirirsiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yani şöyle: Sayın Demirtaş’ı ben takdir ediyorum dedim ya...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Çok konuşmacı yok Sayın Başkan.

KEMALETİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Süre belirleyin o zaman Sayın Başkan.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Bir açıklama yapabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Geneli üzerinde görüşmeler yapılmadığı için...

BAŞKAN – Şimdi şöyle, hayır, hayır... Sayın Özdemir, geneli üzerinde burada biz görüşmeler yaptık. Ben biraz önce Başkan var diye müdahale etmek istemedim ama burada sizin 2 tane Genel Başkan Yardımcınızın olduğu ortamda konuşuldu, kimlerin konuşacağına ilişkin listeler bize geldi. Bütün konuşmacılar konuşmasını yaptıktan sonra yine aynı şekilde sonradan gelen 4 tane daha yine sizin partinize ait milletvekili arkadaş sözlü mutabakatımızın dışında söz istediler. Biz onlara da söz verdik ama devamlı yeni arkadaşlar geldi ve devamlı, arkadaş geliyor oturuyor “Ben söz istiyorum.” diyor. Ya, bu bir komisyon çalışması; aslolan, Komisyon üyelerinin konuşması. Bu sefer de “Geneli üzerinde konuşma yapılmadı.” demek, bizim Anayasa Komisyonu olarak yapmış olduğumuz çalışmalara, bir kere, en hafifiyle haksızlık. Geneli üzerinde konuşuldu. Zaten siz konuşmaya başladığınızda biz müdahale etmiyoruz, gene de konuşuyorsunuz. Ben diyorum, mesela Sayın Üstündağ’a “O maddeler ileride gelecek.” dedim ama “Burada konuşayım.” dedi. Ama ben inanıyorum ki o madde geldiğinde aynı konuşma bir daha olacak. Emeğimize de yazık.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama onu bilemezsiniz.

BAŞKAN – Ya bir usul belirleyeceğiz...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama belki başka bir konuşma yapacak.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Bir açıklama yapabilir miyim Sayın Başkan?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Anayasa’ya aykırılıkta konuşamadığımız için geneli üzerinde...

BAŞKAN – Arkadaşlar, ya bir usul belirleyeceğiz... Ben kesinlikle süre koymak istemiyorum. Burası bir Anayasa Komisyonu ama lütfen siz kendi sürenizi kendiniz koyun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Bir dakika bir açıklama yapabilir miyim?

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, ben makul konuştuğumu düşünüyorum.

BAŞKAN – Yirmi beş dakika sürdü.

LEVENT GÖK (Ankara) – Benimki mi?

BAŞKAN – Evet.

LEVENT GÖK (Ankara) – Özür dilerim Başkanım.

BAŞKAN – “On dakika.” dediniz, yirmi beş dakika sürdü.

Şimdi kim söz istiyor? Arkadaşlar, ben gerçekten söz vermek istiyorum.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Geneli üzerinde görüşmeyle ilgili bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Demirtaş, söz istiyor musunuz?

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Evet.

BAŞKAN – Tamam, Sayın Demirtaş’a söz vereceğim çünkü o çok bekledi. Sonra size vereyim Sayın Özdemir.

Sayın Yalım, size söz vereyim mi?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Evet.

BAŞKAN – Tamam, o zaman 4 tane daha söz vereceğim ama lütfen, daha sonra maddeyi oylayacağım.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Geneli üzerinde görüşmeyle ilgili bir açıklama yapabilir miyim Sayın Başkan izninizle?

BAŞKAN – Tabii, buyurun. Ama arkadaşlar, bakın, bu bir şekilde geneliyle ilgili bir görüşmeye döndü. Haddizatında biz maddeye geçmiştik usul yönünden ama bunun ilerlemesi lazım.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sadece bir dakika.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, buyurun.

IV- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- İstanbul Milletvekili Sibel Özdemir’in, (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi’nin tümü üzerinde yapılan görüşmeye ilişkin açıklaması

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Geçen hafta salı günü... Ben Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyesiyim. O Komisyonun çalışması bittikten sonra bu Komisyona geldim ve tam ben geldiğimde Sayın Parsak konuşuyordu. Ben ve İzmir Milletvekilimiz Musa Çam da söz hakkı için... Çünkü biz bilmediğimiz için süreci söz hakkı istedik geneli üzerinde görüşmek üzere. Ancak, takibinde öğrendik ki alt komisyona geçtiğini ve bir mutabakat olduğunu... Sayın Başkan hızlıca “Alt komisyona geçti. Geneli üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.” deyince ben ve Sayın Musa Çam ayağa kalktık “Sayın Başkan, biz geneli üzerinde görüşme arz edeceğiz.” dedik. “Hayır, alt komisyona geçiyoruz. Oyladım.” dedi. Hatta bir usul hatası tartışması oldu, maddelere de geçilmesi onaylandı. “Siz ana Komisyona gelince geneli üzerinde görüşlerinizi ifade edersiniz.” dedi. Ben de bugün özellikle geneli üzerinde görüşümü ifade ediyorum.

BAŞKAN – Şu an üç saattir ona devam ediyoruz zaten.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Yani o tartışma bu şekildeydi Sayın Başkan.

BAŞKAN – Ama lütfen makul süreyi kendiniz belirleyin.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Tabii ki, teşekkürler.

BAŞKAN – Ben size saygı duyuyorum.

Sayın Demirtaş, buyurun.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni) (Devam)

ÜNAL DEMİRTAŞ (Zonguldak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sözlerime başlamadan önce bütün arkadaşlarıma en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Az önce, parti meclisi üyemiz Sayın Yavuz Karan'ın kalp krizi sonucu yaşamını yitirdiğini öğrendik. Ben, bu değerli arkadaşımızın kaybından dolayı da büyük bir üzüntü duyduğumuzu hem şahsım adına hem partim adına ifade etmek istiyorum. Bu değerli arkadaşımıza Allah'tan rahmet ve yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Evet değerli arkadaşlarım, bu ittifak yasasına nasıl geldik, önce onu kısaca ifade etmek istiyorum. Biliyorsunuz, 15 Temmuzda hain bir FETÖ darbe girişimini yaşadık hep beraber ve bu hain FETÖ darbe girişimini Mecliste bulunan bütün partiler ve Türk milletiyle beraber, hep birlikte önledik. 20 Temmuzda, maalesef, olağanüstü hâli çıkardınız bu FETÖ terör örgütüyle mücadele edileceği iddiasıyla ama bakıyoruz, geldiğimiz nokta itibarıyla, Türkiye olağanüstü hâlin olağanüstü koşullarında yaşamaya başladı ve iş, demokrasinin tamamen tahrip edilmesi gibi bir noktaya doğru sürüklenmeye devam ediyor. İşte bu olağanüstü hâlin olağanüstü koşullarında önce 16 Nisanda bir referanduma gittik. Bu referandum sonucu, maalesef, tek adam rejimini inşa eden gayrimeşru bir referandumu yaşadık. 16 Nisandaki seçim sonuçları, Yüksek Seçim Kurulu tarafından tam kanunsuzluk içeren mühürsüz oy pusulaları ve geçerli kabul edilen kararıyla meşruluğunu yitirmiştir. Bu teklif, maalesef, 16 Nisandaki mühürsüz seçimle gayrimeşru hâle gelen referandumu meşru hâle getirmeye çalışan bir tekliftir. Esasen 16 Nisandaki gayrimeşruluğun mütemmim cüzü olan bir tekliftir.

Evet değerli arkadaşlarım, bu teklifle ne getirilmeye çalışılıyor? Nereden bu teklif ortaya çıktı? Önce onu ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, öncelikle iki partinin bir baraj sorunu var; ittifakın küçük partisinin yüzde 10, büyük partisinin ise yüzde 51 baraj sorunu var. İşte bu teklifle, barajlar muhafaza edilerek barajı nasıl aşarız diye bir formül üretilmeye çalışılmış ve sonuç olarak da bu kanun teklifi Türkiye'nin gündemine gelmiştir.

Değerli arkadaşlarım, bu teklif demokrasimizi iyice zayıflatan, temsilde adaleti tamamen ortadan kaldıran, kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olan, Anayasa'ya da açıkça aykırı olan bir tekliftir.

Değerli arkadaşlarım, bu teklifle, maalesef, siyasi bir sihirbazlık yapılarak, oy artırmadan milletvekili sayısı artırılmaya, millî irade çalınmaya ve meşru hâle getirilmeye çalışılmaktadır.

Bu teklifle, seçimlerin güvenilirliğini ve güvenliğini ortadan kaldıran bir durum ortaya çıkacaktır. Yine bu teklifle seçim hileleri yasal hâle getirilmeye çalışılmaktadır. Yine bu teklif geçerse Türkiye'de artık, seçim yapılmıyormuş gibi olacak.

Değerli arkadaşlarım, sonuç itibarıyla bu teklif yasallaşırsa seçim sonuçlarına daha baştan gölge düşecektir. Bundan sonra yapılacak tüm seçimler de gayrimeşru hâle gelecektir.

Evet, yeni sistemle ittifak partileri aslında 16 Nisanda şunu iddia ettiler, dediler ki: “Bu yeni sistemde sert kuvvetler ayrılığı olacak, yasama ile yürütme birbirinden ayrılacak.” Biz de referandum süresi boyunca, kuvvetlerin tek elde toplanacağını ve bir tek adam rejimi inşa edileceğini iddia ettik. İşte bu yasa da tamamen bizim iddiamızı kanıtlıyor değerli arkadaşlarım. Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimi oy pusulalarının aynı zarfa konulmasına yönelik düzenleme yapıyorsunuz. Hani bu kuvvetler birbirinden sert bir şekilde ayrılıyordu? O zaman niye iki seçimin oy pusulalarını aynı zarfa ve aynı sandığa koyuyoruz? Dolayısıyla değerli arkadaşlarım, bu durum bile aslında 16 nisanda geçen rejimin tek adam rejimi olduğunu ve bu ittifak yasasının da o rejimin mütemmim cüzü olduğunu açıkça göstermektedir.

Mühürsüz oy pusulaları yasal olarak da geçerli hâle getirilmektedir bu yasayla. Aslında bu düzenleme 16 Nisanın da gayrimeşruluğunu bu şekilde teyit etmektedir. Denilmektedir ki: “Oy pusulalarının mühürsüz olup olmamasının herhangi bir önemi yoktur. Önemli olan pusulanın filigranlı olmasıdır.” Ama değerli arkadaşlarım, eğer oy pusulalarının sadece filigranlı olması yeterli ise niye mühür vuruyoruz? O zaman ne yapalım? Bütün pusulalar mühürsüz olsun, ne gerek var.

Aslında burada seçimin güvenliğini sağlayan en önemli unsurdur oy pusulalarının ve zarflarının mühürlü olması. Neden önemlidir? Çünkü pusulanın ve zarfın o sandık için hazırlandığının ve o sandıkta kullanıldığının tek karinesi mühürdür. Bu mühürler yoluyla, kullanılmayan oy pusulalarının tespiti yapılır ve onlar da sayılarak, sabitlenerek oy hırsızlığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Dünyada mühür kullanılmadan yapılan bir seçim yoktur değerli arkadaşlarım. Eğer iddia edildiği gibi, üzerindeki filigran yeterli olacaksa, o zaman, dediğim gibi, mühürü tamamen ortadan kaldıralım.

Ben sözlerimi tamamlıyorum ve toparlıyorum Sayın Başkan.

Özetle, bu kanuna göre yapılan seçimlere baştan gölge düşecektir. Bundan sonra yapılan tüm seçimler de gayrimeşru hâle gelecektir.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN – Sayın Demirtaş, teşekkür ediyorum.

Sayın Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar ve basındaki emekçi arkadaşlarımız; ben de öncelikle, bugün aramızdan ayrılan yeni dönemdeki parti meclisi üyemiz ve Trabzon eski İl Başkanımız Sayın Yavuz Karan’a Allah’tan rahmet diliyorum, hepimizin başı sağ olsun.

Ayrıca, Komisyonumuzun Değerli Başkan Vekilinin dün dünyaya gelen değerli oğlu Ahmet Yusuf’a da sağlıklı ve uzun bir ömür diliyorum.

Ben de görüşlerimi kısaca sizlerle paylaşacağım; Sayın Demirtaş’ın belki devamı niteliğinde.

Gerçekten geçen yılın devamı bir süreci yaşıyoruz. Bizim yine bu salonda bütün uyarılarımıza rağmen... İttifaklar ve koalisyonlar noktasındaki çekincelerimizi burada dile getirmiştik ve o görüşmeleri yaptıktan sonra henüz daha bir yıl olmadan, 16 Nisan referandumundan sonra daha bir yıl olmadan, işte geçen yıl yine bir ittifakla oyunun bir nevi kurallarını belirleyen iktidar partisi ve Milliyetçi Hareket Partisinin akabinde de bugün bu defa da oyunun kurallarını belirlemeye yönelik bir yasa teklifiyle karşı karşıyayız. Geçen yıl gerçekten akıl almaz bir şekilde, tüm yetkileri bir kişide toplayan bir tek adam rejimi karşısında, henüz Siyasi Partiler Yasası, Seçim Kanunu gibi önemli düzenlemeler gerektiren, yeni sisteme Parlamentonun yapısını, temsiliyetini, özellikle baraj konusunda o temsiliyeti yansıtacak yasaları yapmadan bir ittifak yasasıyla karşı karşıya kaldık. İktidar partisi yine Milliyetçi Hareket Partisiyle birlikte bir ittifak oluşumu ve karşı, bu ittifakın dışında olan diğer bütün siyasal partileri de bir nevi bir ittifaka zorlama, belki bir dayatma... Ve hatta tartışmalar o noktaya gelmiştir ki kimin kiminle ittifak yapacağı ve ittifakın ismi dahi telaffuz edilmeye başlanmıştır.

Bu yasada benim sakıncalı gördüğüm şu kısımlar vardır: Evet, ittifak düzenlemeleri yapılabilir partiler arasında, yasal zeminde de bu sağlanabilir. Ama değerli milletvekilleri, bu yasa içerisinde ittifak yasaları var, onlar da çok kusurlu ve gerçekten sakıncaları olan yasal düzenlemeler. Seçim güvenliğiyle ilgili düzenlemeler var ki bunlar, bütün siyasal partileri ilgilendiren, 81 milyonu ve yaklaşık neredeyse

60 milyona ulaşacak seçmeni ilgilendiren düzenlemeler. En önemlisi de yeni sistemdeki Parlamentodaki temsiliyeti ilgilendiren baraj sorunu. Yani bu üç düzenlemenin bir arada, birlikte oluşturuluyor olması doğal olarak birçok sorun yaratıyor.

Sayın Parsak az evvelki –kendisine sürekli yine bir atf oluyor- konuşmasında, bir oturdaki konuşmasında “Tüm siyasal sistemimize yönelik düzenleme yaptık.” dedi. Sayın Parsak, sorun da bu zaten, tüm siyasal sistemi ilgilendiren bir düzenlemenin sadece iki siyasal parti arasında yapılması ve maalesef bütün kurallarının iki parti tarafından belirlenmesi. Benim açıkça sorunlu gördüğüm diğer bir konu da bu ittifak düzenlemelerinin, seçim güvenliği, barajla ilgili birçok düzenlemenin bu iki siyasi parti arasında ve maalesef tarafsızlığını yitiren Cumhurbaşkanlığı makamında... Evet, kendisi bir partinin, ittifak partilerinden birinin genel başkanı olabilir ama o, şu anki yasalarımız itibarıyla 81 milyonun ve 56 milyon civarındaki seçmenin de bütün seçim güvenliğini sağlamak düzeyinde bir makama sahiptir şu an itibarıyla; bu da sakıncalı bir durumdur.

İttifak yasalarına baktığımızda ise içinde her türlü barajı kaldırıyor, her türlü mührü geçerli sayıyor, kendi içinde milletvekili dağılımı noktasında ise ittifak dışındakiler için adaletsiz bir yapı oluşturuyor; bunlar temel sorun alanları. “Oyunu Kur’an” ve daha sonra da “Oyunun kurallarını belirleyen” dedi, yani sistemin dışında kalanlara, ittifakın dışında kalanlara -Parlamentoda olsun veya olmasın bütün siyasi partileri dışarıda bırakıyor- onlara bir dayatma. Bu kesinlikle kabul edilemez bir durum, yapılan düzenlemelerin özü bu şekilde maalesef ve doğal olarak şöyle bir görüntü ortaya çıkıyor kanun teklifinin tamamına baktığımızda: Tek adam rejiminin mimarlarının önümüzdeki seçimi kendilerinin kazanması için, bunun üzerine kurgulanmış yasalar bütününü görüyoruz. İşte, baraj tartışmaları bunlardan bir tanesi ve şimdi, üzerinde konuştuğumuz 1’inci madde de keza öyle, seçim bölgelerine kaydırma yapılması.

Bir önceki oturumda Sayın Meral Danış Beştaş konuşunca biz de Sayın Eseyan’la burada, aramızda bir değerlendirme yaptık, Sayın Eseyan mahalle baskısı unsurunu kaldırabileceğini söyledi. Sayın Eseyan, biz hangi sandıkları birleştireceğiz, kaldıracağız? Bunun kuralı ne olacak? Kim buna karar verecek? 21’inci yüzyıla geldik, bizim hâlâ tartıştığımız muhalefete ağırlıklı olarak oy çıkan sandıklarda seçmen silinmeleri, çöplerden çıkan oylar, mühürsüz oylar, ölülerin oy kullanması. Gerçekten, seçim güvenliği noktasında çok ciddi sıkıntılarımız var. Bu sıkıntılar neler, bu sıkıntıları nasıl aşacağız? Madem, 2019’da önemli, gerçekten tarihî bir seçim yapacağız, bizim bu salonda şu an tartışmamız gereken, büyük bir mutabakatla seçim güvenliğini sağlayacağımız yasalar; iki partinin getirip karşımıza, önümüze koyduğu ve tamamen siyasallaşan, bir parti devleti düzenini andıran... YSK’nın durumu şaibeli –benim sürem az, açıklamak istemiyorum- valilerin, kamu kurumlarının nasıl bir baskı altında oldukları, belki o görevli oldukları sandıkta iktidar partisine ya da ittifaka oy çıkmadığında kendisini baskı altında hissedebilecek.

Biz geçen hafta bir programdaydık, muhtarlarla görüştük. O muhtarın bölgesindeki sandıkta iktidar partisine oy çıkmadığı zaman nasıl bir mahalle baskısı hissettiğine bizzat şahit oluyoruz, vatandaş olarak hepimizin üzerinde bu baskı var. Bir de bu kurullarda görev yapacak kamu görevlileri üzerinde de ayrı bir baskı oluşacak. Seçim güvenliği noktasında çok ciddi sorunlar var, bu sorunlar verisel olarak tespit edilip ve sorunların çözümü noktasında da Parlamento içindeki, dışındaki bütün siyasal partilerin, hepsinin mutabakatıyla bir seçim... Kapalı kapılar arkasında, iki siyasal partiyi aşan bir durum olarak görüyorum ben bunu.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, toparlar mısınız lütfen.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Elbette. Bir iki dakika daha...

Kolluk kuvvetleri, bunlar diğer maddelerin konusu; o nedenle geçeceğim. Ben geneli üzerine görüşlerimi belirtmek üzere söz almıştım.

Mühürsüz oy konusu da açık ve gerçekten çok ilginç. Yasa dışı olan bir durumu –biz burada bunu dile getirdik, yasa dışı bir uygulama- şimdi yasal hâle getiriyoruz. Açıklamamız ne olacak vatandaş? Bu da sakıncalı bir durum.

İttifakla ilgili şunu da paylaşmak istiyorum: Demokrasimizin kuralı gereği, bir yerde seçim ve sandık varsa zaten orada ittifaklar olur, anlaşmalar olur, listeler olur, bu doğal bir süreçtir. Şimdi biz bu doğal süreçleri ucube bir yasayla “ittifaklar” adı altında bir yasal sürece taşıyoruz ve gerçekten, Parlamentomuzdaki temsiliyeti sakatlıyoruz, demokratik kazanımlarımızı sakatlıyoruz. Dikkatlice ve çok uzun süre tartışılması gereken ve gerçekten, bütün siyasi partilerin Parlamento çatısı altında acil, elzem, çözmemiz gereken sorunlarla iç içeyiz maalesef ve sorun şu: Şu an bu görüşmeleri yapıyoruz biz -benzeri Anayasa referandumu görüşmelerinde de oldu- şimdi, ittifak yasası, evet, tartışılıyor; daha yasa tartışılmadan, gündeme gelmeden tartışılıyor. Şimdi, bakıyorum ben ittifak içerisindeki temsilciler il kongrelerinde, miting meydanlarında, parti grup toplantılarında ittifakın içinde olmayanlar için bir ittifak programı belirliyorlar, isim belirliyorlar. Bunlar gerçekten bu yasaya zarar verici ve zaten sakıncalı olan yasayı daha da tartıştırıcı bir noktaya ulaştırıyor. İşte, aynı süreci geçen yıl da yaşadık, daha bu Komisyona Anayasa değişikliği paketi gelmemişken ya da referandum tarihi daha belirlenmemişken bu salonda biz tartışırken yine bu yasanın mimarları çıkıp o zaman da “‘Hayır’ diyenler teröristtir.” demişti. Böyle sakıncalı bir durum.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, lütfen toparlar mısınız.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Son bir dakika...

Ama ne dersek diyelim ismine, “korku ittifakı”, “telaş ittifakı” çünkü hızlıca geçirmeye çalışıyoruz çok önemli düzenlemeleri. Az evvel ben, görüşmelerle ilgili usul konusundaki tartışmalarda “kaptıkaçtı” dedim. Gerçekten, ben kelimelerime çok dikkat ederek konuşan birisiyim Parlamentoda çünkü Parlamento çok yüce bir makam, yer bizler açısından. “Kaptıkaçtı” kelimesinin bu salonlarda konuşulması, bunu kullanmak, bunu söylemek, gündeme gelmesi dahi gerçekten hepimizi itibarsızlaştıran bir şey. Yasa görüşüyorsak görüşlerimizi zaten çok uzun süre konuşamayacağız, maddeler açık ve net, sakıncaları da ortada zaten.

Şunu söyleyeceğim son olarak Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gerçekten, demokrasinin içinde olan doğal süreçleri biz, dediğim gibi ucube bir yasayla, demokratik kazanımlarımızı da kaybedeceğimiz bir sürece götürüyoruz. Kısa vadeli, konjonktürel, belli siyasi partilerin ikballeri için, belli kazanımları için –tartışıldı burada, söylendi uzun uzun- oyun kurup, oyunun kurallarını belirleyip bunun dışında kalanlara dayattığı bir sistemin sonu 2019’da gelecek yani 2019’da artık “Hızlıca yasa yapalım, geçirelim, demokrasiyi yaralayalım.”a bu ülkenin insanları izin vermeyecektir çünkü artık gerilim noktasına geldik. Sayın Parsak’a da söyledim arada, çığından çıkıyor her şey artık dedim ve ben, bu halkın bu demokratik kazanımlarını bu kolay, günübirlik çıkarlar uğruna heba etmeyeceğini düşünüyorum ve inanıyorum ve umuyorum gerçekten, demokrasimiz adına bu yaralayıcı süreçleri ve yasaları –maalesef bizler de bu tutanaklarda yer alıyoruz- bunları biz birlikte düzeltip gerçekten, tam bir mutabakatla demokrasiyi hâkim kılacağımız görüşümü paylaşmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, biraz önce ifade ettim, öncelikle Anayasa Komisyonumuzun üyesi olan arkadaşlara söz vermemiz gerekiyor İç Tüzük gereğince.

Sayın Köse’nin söz talebi var. Sayın Köse bu maddede haddizatında adına konuşmuştu ama onu geneli üzerinde konuştu.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Ben bu maddede konuşmadım, Anayasa’ya aykırılık...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Konuşmadı...

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, siz lütfen her şeye müdahale etmeyin.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu nasıl bir tavır Sayın Başkan?

BAŞKAN – Her şeye müdahale etmeyin lütfen. Bakın, sabahtan beri a diyoruz, müdahale ediyorsunuz, biri bir şey söylüyor, müdahale ediyorsunuz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bu nasıl bir tavır Sayın Başkan? Kınıyorum sizi.

BAŞKAN – Tamam, kınayabilirsiniz ama lütfen.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Çok ayıp yani, Allah Allah.

BAŞKAN – Sayın Köse, size söz veriyorum Komisyonumuzun üyesi olarak.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Ben bu maddede konuşmadım Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bu madde kapsamında ama geneli üzerinde konuştuğunuzu söylediğiniz için ben tekrar 1’inci madde kapsamında söz vereceğim.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Anayasa’ya aykırılık üzerine konuştum.

BAŞKAN – Tamam ama 1’inci madde üzerinde söz vereceğim. Lütfen süre konusunda hassasiyet gösterirseniz...

Buyurun Sayın Köse.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Şimdi, Sayın Başkan, bu Alt Komisyonunda toplantıya katılan kurum temsilcilerinin yaptığı açıklamaya göre “Teklifte geçen ‘seçim bölgesi’ ifadesinin bir ilin tüm sınırları anlamında kullanılmadığı, “seçim bölgesi” ifadesinin teknik bir ifade olarak 298 sayılı Kanun’da belli bir muhtarlık çevresi olarak tanımladığı...” diye izahat vermişler.

BAŞKAN – Sayın Köse, kusura bakmayın, söze başlamadan önce bir şey ifade edeyim.

Arkadaşlar, süreyi beş dakika olarak belirledik. Konuşmacı arkadaşlarımız süre sınırına tabi değil ama oradan da kendilerini kontrol edebilirler.

Buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Deminki konuşmamda da söylemiştim yani böyle 15-16-17 yaşında benim kız çocuğum yok, erkek çocuğum var, onların ergen tavrıyla her konuya kendilerine göre bir açıklama getirmesine benzemiş bu iş.

Şimdi, ben kendi ilimden biliyorum, Çorum’da nüfusu yaklaşık 60 bin olan bir mahalle var, 60 bin. Az önce internette de baktım nüfusu 100 bine yaklaşan mahalleler var ki birçok ilin, işte, Sinop’tur, Artvin’dir, Bayburt’tur, bunlara benzeyen birçok ilin nüfusundan büyük mahalleler söz konusu. Bu mahalleler içerisinde -yine ben kendi memleketimden söyleyeyim- bir ucundan biri ucu yaklaşık 20 kilometre olan mahalleler var ki büyükşehirlerde, İstanbul’da, Diyarbakır’da veya benzer kentlerde daha büyük mahalleler de vardır. Alt komisyondaki bu gerekçenin herhangi bir mantıki açıklamasını ben bir hukukçu olarak göremedim, bilemedim.

Tabii, Sayın Levent Gök de bir kısım açıklamalar yaptı bununla ilgili “Seçim güvenliğini sağlamıyor mu devlet?” diye. Seçim güvenliğini sağlarız biz, Türkiye Cumhuriyeti devleti güçlü bir devlet. Bence oradaki mantık seçim güvenliğinden ziyade yıllardır birçok şikâyet konu olan, onlarca itiraza konu olan taşıma seçmenin yahut da o bölgede oturmayan seçmenlerin oraya kaydedilerek olmayan fiktif seçmen yaratılmasıyla ilgili bir durum söz konusu. Bu zamana kadar seçmenler kendi sandıklarındaki kişileri görebilmekte ve binalarında oturanlarla bir dostluk, arkadaşlıkları yoksa bile

en azından göz aşınasıyla sandıkta oy kullananların o sandığın kayıtlı üyesi olduğunu bilebilmekteydi ama şimdi bu şekilde yapılacak düzenlemeyle... Ki büyük ihtimalle geçecek, görünen şekli de böyle, Milliyetçi Hareket Partisi de bu konuda iş birliği hâlinde. Burada insanlar “Sayın Parsak... Sayın Parsak...” derken sadece Milliyetçi Hareket Partisinin buradaki temsilcisi o olduğu için “Sayın Parsak...” diyorlar yoksa Sayın Parsak’ın ismi kastedilmiyor, işin esasında Milliyetçi Hareket Partisine ve Milliyetçi Hareket Partisinin tabanına sesleniliyor burada bunlar konuşulurken. Başından beri yapılan şey şu, az evvel yine bir arkadaşımız çok güzel söyledi: Oy artırmadan milletvekilliği sayısını artırmaya dönük bir düzenlemeyle karşı karşıyayız. Yani aynı binada ikamet eden seçmenlerin hangi yönde oy kullandığının tespit edilmesinin önüne geçmek de hiçbir mantıklı izahı olmayan bir gerekçe. İşin doğrusu, bu kanunun asıl gerekçesinin, ana gerekçesi de dâhil olmak üzere, madde gerekçelerinin hiçbirisinin hayatın doğal akışına uymadığını biz de biliyoruz, Adalet ve Kalkınma Partisinin temsilcileri de biliyor, Milliyetçi Hareket Partisinin temsilcileri de biliyor.

Az evvel yine bir arkadaşımız bu yasa “MHP’yi kurtarma yasası.” dedi. Bana göre MHP’yi kurtarma yasası değil, MHP’yi esir alma yasası. MHP Cumhurbaşkanlığı seçiminde AKP’nin göstereceği adaya ki büyük ihtimalle mevcut Cumhurbaşkanı olacaktır, mevcut Cumhurbaşkanı yüzde 1, 2, 3, 5 ne destek verebilirse versin kastıyla MHP’nin de baraj sorunu ortadan kaldırıyor. “Win-win” hem MHP hem AKP kazanıyor ama maalesef Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan 80 milyon insanın bu işten ve yaklaşık yüz elli yıllık bir geleneği olan Türk demokrasinin de bu işten herhangi bir kârı olmayacak. Biz demokrasimizi derinleştirelim, demokrasimizi genişletelim, çoğulcu demokrasiyi ülkemizde hâkim kılalım derken attığımız her adımla yüz elli yıllık demokrasi geleneğimizi, yaklaşık yetmiş yıllık çok partili yaşamımızı... Ki bazı arkadaşlar her ağzımızı açtığımızda tek parti dönemine atıfta bulunuyorlar, tek parti döneminden bu zamana kadar bile yaklaşık yetmiş yıl geçmiş. Bu yasa demokrasimizi derinleştirmez arkadaşlar, bu yasa ülkemizin geleceğine hayır getirmez. Bana göre hemen Komisyondan geri çekilmesi gerekmektedir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Köse, ben teşekkür ediyorum.

Söz sırası Sayın Ali Akyıldız’da.

Buyurun Sayın Akyıldız

ALİ AKYILDIZ (Sivas) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de sözlerime başlamadan önce bugün Hakk’a yürüyen değerli kardeşimiz Yavuz Karan’a Allah’tan rahmet diliyorum. Trabzonlulara, ailesine, sevenlerine ve partimize de başsağlığı dileklerimi iletiyorum.

Yine, Anayasa Komisyonumuzun Değerli Başkan Vekili Sayın Abdurrahman Öz’ü de kutluyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ALİ AKYILDIZ (Sivas) – Allah analı babalı büyütsün, yolu ve bahtı açık olsun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim, sağ olun.

ALİ AKYILDIZ (Sivas) – Ama bunu ıslatmamız lazım, bizim geleneğimizde öyle bir şey de var, böyle geçiştiremeyiz tabii.

BAŞKAN – İşte, yani, fiili durum oluştu, gelir inşallah.

ALİ AKYILDIZ (Sivas) – Değerli milletvekili arkadaşlarım, bugün görüşmekte olduğumuz bu taslaktaki kasıt, aslında “cumhur ittifakı” diye kamuoyuna lanse edilen bu ittifaktaki kasıt aslında eğer halksa burada biz halkı göremedik; burada gördüğümüz kadarıyla bu bir koltuk ittifakı. Yapılan

düzenlemenin anlamı şu, buradan okuduğumuzdan anladığımız şu: AKP bir taraftan kendisi ve MHP'nin mevcut oy oranıyla maksimum milletvekili çıkarmayı hedeflediğini görüyoruz; diğer yandan da, sandığı tümüyle kendi denetimine almayı hedeflediğini görüyoruz. Bu taslaktaki özet bu. İttifak oyunlarıyla iktidar olunmaz arkadaşlar; ha, olsa da fazla iktidarda kalınmaz, bu sürdürülemez.

Genel anlamda bunları söyledikten sonra ben maddeyle ilgili görüşlerimi de arz edeyim. Şimdi, burada 1'inci maddede gerekçeyi okuduğumuzda aslında tarihî bir itirafı okumuş oluyoruz. 1'inci maddenin gerekçesinde şu yazıyor: "Anayasa'da yer alan seçimin serbestliği ve gizli oy ilkesini sağlamak amacıyla..." Yani, burada, bugüne kadar yaptığınız seçimlerde seçimin serbestliği ve gizli oy ilkesini sağlamadığınızı itiraf etmiş oluyorsunuz. Bu tarihe geçecek bir itirafır.

Yine, aynı maddede, devam ediyoruz "Burada, aynı binada oturan seçmenlerin hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerine kaydedilmelerine imkân tanıyoruz." diyorsunuz. Şimdi, burada bu yöntemle denetim tamamen zorlaşacak, sahte ve/veya mükerrer oy kullanmanın yolu açılacaktır. O zaman burada sizin genel gerekçede yazmış olduğunuz, biraz önce, benden önce konuşan bazı milletvekilli arkadaşlarımızın da söylediği nokta havada kalmış olacak. Nedir o havada kalan? "Özgürlükçü ve çoğulcu demokratik rejimler özgür, eşit, serbest ve dürtüst şekilde yapılan seçimlere dayanmaktadır." diyorsunuz genel gerekçede ama bu düzenlemeyle bu genel gerekçedeki yazdığınız ve hakikaten bizim de arzuladığımız bu seçim düzenini yok etmiş oluyorsunuz. "Seçimler demokratik düzenin başlıca meşruiyet kaynağı ve yönetimlerin halk tarafından benimsendiğinin göstergesidir." diyorsunuz, "Demokratik yönetimin temeli olan serbest seçim hakkı her türlü etkiden uzak, hür iradeyle kullanılan oylarla bir anlam ve değer taşır." diyorsunuz ama maalesef burada gördüğümüz kadarıyla hür bir oy kullanma yöntemiyle uzaktan yakından ilgisi yoktur diyorum.

Süreme uyuyorum Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Özkan Yalım.

Buyurun Sayın Yalım.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Soyadınız gibi öz ve net konuşacağım, rahat olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Beş dakikayı da aşmayacağım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Çok değerli çalışma arkadaşımız, Parti Meclisi üyemiz Sayın Yavuz Karan'a tüm arkadaşlarımızın olduğu gibi ben de Allah'tan rahmet, ailesine başsağlığı diliyorum, mekânı cennet olsun diyorum.

Size de mutluluklar, diliyor yeni gelen bireyinize de Allah uzun ömürler versin diyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, sayın hâkimler, Sayın Müsteşar; 16 Nisanda yapılan mühürsüz referandumu -bizler arkadaşlarımızla sizi izliyoruz- artık illegalden legal hâle getirmek için AK PARTİ ve MHP kol kola girmişsiniz, el ele tutuşmuşsunuz, buradan sizleri tebrik ediyorum.

Sayın Parsak, umarım, konuşmamı bitirmeden gelir çünkü ona da bir iki küçük sorumuz olacak.

İlk önce, tüm arkadaşlarımız ve Komisyon üyelerimizle alakalı endişelerimizi çok değerli arkadaşlarımızın yaptığı gibi ben de yapmak istiyorum. Bir kere, aynı apartmanda oturup kendi kendini kontrol eden otomasyon sistemi neden yok ediyorsunuz? Aynen şunu soracağız: Daha fazla hukuksuzluk veya sahte oy veya kontrollü yapılmaması adına mı? Hatta benim aklımdan şu da geçiyor:

Türkiye'deki 3,5 milyon Suriyelinin belki 2 milyonuna oy kullandırılacak bu sistemle. Bunu gerçekten buradan kamuoyunun takdirine bırakıyoruz. Ben, özellikle aynı apartmanda kendi kendini kontrol eden sistemi yok ettiğinizden dolayı kocaman bir soru işareti ve yanına da ünlem işareti koyuyorum. Burada vatandaşlarımızdan da keşke izleyenler olsa da yasaklamasanız da bunları anlatabilseler, görebilseler.

Bunun yanında, özellikle sayın valilere verilen bu kadar yetkiyle artık seçimleri sayın valiler mi, yoksa Yüksek Seçim Kulumu mu yönetecek? Bu da kocaman bir soru işareti. Bilmiyorum Sayın Valimiz, Vekil Arkadaşımız Sayın Aydoğdu burada mı? Yani ben Sayın Aydoğdu'nun yerinde olsam bir an önce milletvekilliğinden istifa ederim. Valiliğe geri dönmesi gerektiği kanaatindeyim.

Diğer taraftan, değerli arkadaşlar sandığın seyyarı olur mu ya? Gerçekten ilginç. Yerel seçimlerde sandık seyyar olmuyor ama genel seçimlerde sandığı seyyar hâle getiriyorsunuz, bu da koskocaman bir -sizlerle paylaşmak istedim- soru işareti.

Ama ben esas en önemli konuya gelmek istiyorum. Sayın Başkan ve çok değerli milletvekili arkadaşlarım, hatta buradaki sayın hâkimlere de soracağım, sayın müsteşara da soracağım, gerçi sayın müsteşarımın bir iki dakikasına alacağım ama kullandığımız oy bizim namusumuz mudur? Hepimizin namusudur değil mi?

Değerli arkadaşlar, kullandığımız her oy, Abdurrahman Bey, Sayın Başkan, kullandığımız oy namusumuz mudur?

BAŞKAN – Evet, evet. Her vatandaş açısından.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Evet, aynen, her vatandaş açısından kullandığımız oy namusumuzdur. Peki, ben de soru soruyorum: Kullandığımız oy namusumuzsa bu elimde bulunan 20 TL de namusumuzdur. Bu 20 TL'nin üzerinde de, biliyorsunuz ki her Türk parasında olduğunda gibi, her kâğıt Türk parasında olduğu gibi bu kâğıt paranın üzerinde de iki tane imza vardır. Peki, bu imzaları kaldırdığımızda, sayın müsteşar, sayın hâkimler, bu para geçerli midir, değil midir?

BAŞKAN – O imzalar matbu ama.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Peki. Ben de diyorum ki...

BAŞKAN – Yani sizin dediğiniz örnekle hazır Yüksek Seçim Kurulundan gelirken “evet” mührü basılmış gelse dediğiniz olur ama Yüksek Seçim Kurulundan “evet” mührü basılmış gelmiyor. O örnek olmadı.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bakın bunda filigran var, aynen oy pusulasında filigran olacak ama bu paranın üzerinde imza olmadığı zaman bu para geçersizdir, bu para sahtedir. Yani sonuç itibarıyla kesinlikle sizin zorla kabul ettirmek istediğiniz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Ama, işte sizin örneğinizin doğru olması için...

Sayın Yalım, mikrofon otomatik kapandı.

Buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yani Sayın Başkan, bu para bizim namusumuzsa, kullandığımız oy da namusumuzsa, her oy pusulası da namusumuzsa, nasıl bu paradaki iki tane imza olmadığı zaman bu para sahteyse işte o oy pusulasındaki mühür olmadığı zaman da o oy da sahtedir. Onun için üzerinde filigran da olsa bu paranın üzerinde imza olmadığı zaman nasıl sahteyse, oy pusulasında filigran da olsa mühür yoksa o oy da sahtedir. Onun için, gelin, milletin verdiği oyu, namusu olan milletin verdiği oyu sahtekârlığa hırsızlığa çanak tutturmayalım diyoruz ve de kesinlikle bence en önemli maddesi olan bu taslağın mührsüz oyları değil, mühürlü oyları olması gerektiğinin altını çiziyorum.

Süreme de uymaya çalıştım.

Tekrar yüce milletin takdirine bırakıyorum.

BAŞKAN – Sayın Yalım, teşekkür ediyorum.

İsnatlarınızı kabul etmediğimizi ifade edeyim. Burada hepimiz ağırlıklı olarak hukukçuyuz. Tabii, herkesin kendi ifadesi kendisini bağlar ama isnat ettiğiniz ifadeler ağır ifadeler. Ben, sadece Anayasa Komisyonunun mehabetini de bozmamak adına kabul etmediğimizi ifade ediyorum, konuşmanız için teşekkür ediyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ama gerçekler bunlar Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tekrar ediyorum, örneğinizin de uymadığını düşünüyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yok, kesinlikle gerçekler bunlar.

BAŞKAN – Örneğinizin uyması için “evet” veya “hayır” mührünün YSK tarafından basılmış olması gerekir.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Eğer bu paranın üzerinde imza yoksa bu para sahtedir.

BAŞKAN – Neyse konuyu uzatmayalım.

Sayın Bekaroğlu’nun söz talebi var.

Sayın Bekaroğlu, biz üç buçuk saatir konuşuyoruz. Siz aslında geneli üzerinde görüşlerinizi geçen sefer yine böyle son anda gelmiştiniz, ifade etmiştiniz. Ama Sayın Grup Başkan Vekilimizin talebi de var, Sayın Özgür Özel’in de talebi olması hasebiyle buyurun Sayın Bekaroğlu.

Süreyi fiilî olarak sınırladık, lütfen uymaya özen gösterin.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Fiilî olarak derken kontrol için, yoksa uymak zorunda değil.

BAŞKAN – Tabii, tabii, kontrol için.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Geneli görüşülürken toplantı başladığı dakikadan itibaren sonuna kadar burada bulundum, neyse...

Şimdi, değerli arkadaşlarım, bu madde üzerinde konuşacağım, tabii, geneli üzerinde konuşmuştuk, 1’nci maddeyle ilgili konuşacağım. Ama bu maddeler birbirlerinden bağımsız maddeler değil. Bütün bunlar yani bir, ittifakla ilgili yaptığımız değişiklikler, bir de bize göre seçim güvenliğini ilgilendiren değişiklikler. Bu maddelerin hepsi birbirleriyle ilintili. Öyle anlaşılıyor ki bu maddeler üzerinde, bu 1’inci maddede niçin böyle bir değişiklik yapıyorlar yani burada ne kastediyorlar, ne amaçlıyorlar, niçin bir binada, aynı binada oturan seçmenler hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir yani burada ne amaçlıyorlar, nasıl bir önlem alıyorlar, bunu anlamakta gerçekten zorlanılıyor. Diğer maddeler üzerinden de düşündüm, niçin böyle bir şey yapmaya çalışıyorlar? Bugüne kadar -diyelim ki seçim mahalline kolluğun davet edilmesi- gayet uygun bir şekilde sandık başkanı konuşuyor, arkadaşlar istişare ediyor, böyle bir fiilî durum ortaya çıktığında kolluğu çağırıyordu. Şimdi, herhangi bir vatandaşın, seçmenin kim olduğu belli değil, ihbar etmesi üzerine niye seçim odasına, seçim bölgesine kolluk davet edilecek? Bütün bunların üzerinde düşünüyorum, neyi kastediyorlar ve ister istemez bu insanlar, Hükûmet partisi ve ortağı Milliyetçi Hareket Partisi ne yapıyor acaba ister istemez yani ne yapıyor acaba? “Seçimi gerçekten bozacak, seçim güvenliğini zedeleyecek bir şey mi yapıyorlar?” sorusunu ister istemez yani biraz düşünen insan, “Ne oluyor?” filan diye soran herkes böyle bir şeye gidiyor. Burada seçim güvenliğiyle ilgili bir şey var. Burada bunların yapmış olduğu bir hesap var. Yani “Milliyetçi Hareket Partisi şunu yapacak, Adalet ve Kalkınma Partisi hile yapacak.” filan anlamında söylemiyorum. Ama burada

yaptığınız takdimlerde, sunuşlarda, iktidar partisi ve ortağı Milliyetçi Hareket Partisi tarafından yapılan savunmaların hiçbirinde bunların yani genel gerekçesini, hem de tek tek madde gerekçelerini tatmin edecek hiçbir şey söylemediniz, hiçbir şey. Başka şeylerle ilgili konuşmalar yapıldı, siyasi eleştiriler yapılıyor, bunlara cevap veriyorsunuz. İşte Milliyetçi Hareket Partisiyle ilgili haklı olarak arkadaşlar bir şeyler söylüyorlar, sürekli olarak onlara cevap veriliyor ama niye böyle bir madde konuluyor, bununla ilgili tatmin edecek, herkesin “Evet, doğru yapılıyor.” diyebileceği hiçbir şey göremiyorum ben. Yani olabilir, siyasi partilerin tercihleri ama bu tercihlerinin de... Evet, güçleri yetiyor, bu Anayasa Komisyonundan da, Genel Kuruldan da bu maddeyi geçirme gücüne sahipsiniz ama niye yapıyorsunuz arkadaşlar yani bunu çıkıp açık bir şekilde -doğru bir şey yapıyorsanız- savunmanız gerekiyor, maalesef savunmuyorsunuz, savunamıyorsunuz. Öyle olunca biz de diyoruz ki Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi 2019’da ya da neyse tarihi, yapılacak olan seçimle ilgili bir şeyler kuruyorlar. Çok açık ki, çok belli ki Adalet ve Kalkınma Partisi ile MHP’nin bir araya gelmesi, ikisinin bu bir araya geliştiki amacına uygun bir sonuç ortaya çıkarmadı ve başka şeyler yapıyorlar.

Bakın, Türk siyasi tarihinin geçmişine gittiğiniz zaman, özellikle rahmetli Özal zamanında -hani o zaman bilgisayar üzerinde hesaplar, oyunlar falan yeni gelmişti- düştükçe, gücü azaldıkça geçmiş rahmetli bilgisayarın başına “Hangi şeyi yapalım, ne yapalım, hangi rakamları neler yapalım ki üç tane, beş tane de fazla alalım?” O zaman üç tane, beş taneyle iktidar olunuyormuş. Şimdi, sizin getirdiğiniz sistemde -herhâlde bundan da bin pişman olmuşsunuzdur- üç tane, beş taneyle iktidar olunmuyor.

Ya, yine bu değişiklik bütünüyle geçerse ve 1 Kasımdaki oylar alınırsa yine muhalefet partilerinden bir miktar ittifaka milletvekili kaydıracaksınız ama bunların iktidar getirmesi açısından bir anlamı olmayacak. İktidar olabilmesi için 50+1 var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, toparlar mısınız?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Toparlıyorum.

Adalet ve Kalkınma Partisini ciddi bir şekilde bu 50+1 sıkıntısı sarmıştır. Ne yaparsa yapsın 50+1’e ulaşacak siyasi bir atraksiyon, çıkış yapamıyor. Cumhuriyet Halk Partisinin 7 Hazirandaki seçim beyannamesini neredeyse bütünüyle hayata geçiriyor. En son mazot desteği, emeklilere de bilmem ne... Ama hiçbir şekilde inandırıcı olamıyor. Bunun yerine bu şekilde birtakım oyunlar... Ancak bu oyunlar, bu değişikliklerin gerekçesini anlatmadığınızdan dolayı bizim açımızdan önümüzdeki seçimde bu iki parti seçim hileleri planlıyorlar. Seçim güvenliği ortadan kalkacak. Türkiye’nin altmış küsur seneden beri, 50’den bu yana oluşturmuş olduğu serbest seçimler, yargı denetimindeki serbest seçimlerle ilgili ciddi problemler geliyor. Bu inanç zedeleniyor. Bu, Türkiye demokrasisine zarar verir. Başta Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisine zarar verir değerli arkadaşlarım. Bunu biraz daha düşünüp geri çekelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Özgür Özel.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Anayasa Komisyonunun değerli üyelerine, Hükûmeti temsil eden sayın yetkililere, müsteşar yardımcılarımıza, kanun sahiplerine, teklif sahiplerine, Komisyonu takip eden bütün milletvekili arkadaşlarımıza, basın mensuplarına; başarılı, sonunda uzlaşmanın, akliselimin hâkim olacağı ve

marifetin “Komisyona gelip de noktasına virgülüne bile dokundurmadan geçirdik.” demenin marifet olmadığını, marifetin “Ortak aklı aradık, siyasi partileri dinledik, sivil toplum örgütlerinden görüş aldık ve kaliteli bir yasama yaparak doğrusunu hep beraber bulduk.” denilebilecek bir çalışmanın tamamlanmasını ümit ettiğimizi ifade ederim.

Herhangi bir şey yapmıyoruz. Yaptığımız iş Anayasa Komisyonunda üçüncü kez çok kritik bir şeye son bir yıl içinde şahit oluyoruz. Geçen sene bu zamanlardan biraz daha önce, iki ay on dört ay kadar önce buradaydık hep beraber ve bir Anayasa değişikliği tartışması vardı. Ardından Meclisin nasıl kanun yapacağını kanunu olan İç Tüzük’te tartışmalar yaşadık. Şimdi de seçim kanunları yani Meclisin nasıl oluşacağı ve yürütmenin nasıl yetkilendirileceğiyle ilişkin Seçim Kanunu’nda, seçim sisteminde bir değişiklik yapıyoruz.

Gerçekten Komisyon tarihi bir rol üstleniyor. Birazdan üstlendiği tarihi roller ve bunun bu süreçte muhalefetin katkısı ve geline nokta ile ilgili bir değerlendirme yapacağım ama önemli bir çalışmadır ve burada Komisyonun üyelerinin buradaki esas başarının bugüne kadarki pratiğimiz bunu göstermesi de Komisyona Parlamento dışı kaynaklardan sevk edildiği artık tüm kamuoyu tarafından kabul edilen, altında bugün Sayın Başbakanla bir sayın genel başkanın imzaları var ancak işin mutfağının başka bir taraflarda olduğunu, şekli mutfağın dahi Parlamento geleneklerine uygun olmayan bir usulde başlayıp seyrettiği bir sürecin sonunda ümit ediyorum bu Komisyon çalışmaları olması gerektiği gibi değerlendirilir.

Tabii, bizim açımızdan zor bir gün yaşıyoruz. Bir siyaset arkadaşımız, yıllarca Trabzon İl Başkanlığını yapan, daha sonra Parti Meclisine seçilen, gönlünde bu Parlamento olan, belki bu koltuklarda görev almayı kendisi açısından bir hedef olarak gönlünde taşıyan bir arkadaşımızı, Yavuz başkanımızı ani bir kalp krizi sonucunda kaybettik. O açıdan, bizim açımızdan çalışılması zor bir gün. Tabii, hayat ölümü ve yaşamı birlikte tatırması, acısıyla tatlısıyla sürüp gidiyor. Sizin yaşadığınız evlat mutluluğunu tebrik ediyoruz. Uzun, sağlıklı bir ömür diliyoruz kendisine.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Özel.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, kanunlarda ilk sevk edildiği zaman genel gerekçeyi okuyoruz. Genel gerekçeye şöyle bir bakıyoruz ki kanunu teklif eden ya da tasarımı bize yollayan Hükümet ya da teklif eden milletvekilleri ne murat etmişler diye. Daha sonra maddelere göz gezdiriyoruz, madde gerekçelerine bakıyoruz. Şekil açısından baktığımızda bir kanun teklifiyle karşı karşıyayız ancak kanun teklifinin genel gerekçesi okunduğunda ve kanun teklifinin hazırlanışındaki şekli mutfakta görev almış olan arkadaşların kamuoyuna beyanları değerlendirildiğinde genel gerekçede bir samimiyetsizlik, genel gerekçede gerçeklerden bahsedilmediği, esas niyetin bir başka şey olduğu açıkça ortaya çıkıyor.

Biz, kanunun genel gerekçesini kamuoyunda bu noktaya nasıl geldik ve geldiğimiz bu noktada kanun teklifini ortaya koyanlar hangi sebeple bu sürece mecbur oldular? Bazıları bu sürece hangi sebeple mahkûm oldular? Bunun irdelenmeksizin bugün yapmaya çalıştığımızın ne olduğunu anlamamızın mümkün olmadığını ifade etmek isterim. Elbette siyaset tarihi 23 Nisan 1920’de başlayan...

BAŞKAN – Sayın Özel, bir saniye...

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, bir dahakine onu beş dakika diye ayarlamayın çünkü genel değerlendirme yapacağım. sık sık insicam bozulup yeni bir giriş gerekmesin. Daha sonraki maddelerde belki beş dakikada bir hatırlatması yerinde olabilir ama burada insicamı bozar, toparlayana kadar dakikalar kaybetmeyelim boşu boşuna.

Geldiğimiz noktada bu Komisyonunda biz bir Anayasa değişikliği görüştük ve muhalefetin size söylediği sözün özeti şuydu: Dedik ki, yanlış yapıyorsunuz, doğru bir iş yapmıyorsunuz. Bu, sizi de sıkıntıya sokar, ülkeyi de sıkıntıya sokar; sorunları da çözmez, sorunları da büyütür. Geldiğimiz noktada partinizin Sayın Genel Başkanı çıkıyor meydanlara “Bunu kendimize biz ettik biz, aldık, barajı yüzde 50+1 yaptık. Artık öyle yüzde 30’larla Hükümet olmak mümkün değil. Hepimiz aklımızı başımıza toplayalım.” diyor. Bu hatırlatmadan sonra “metal yorgunluğu” diyor, “Vidaları sıkacağız.” diyor, yerel yönetimlerle ilgili birtakım tasarruflarda bulunuyor.

Milliyetçi Hareket Partisi burada konuşurken yanlış yapıyorsunuz, sizin oy beklediğiniz tabanınız... Taban deyince “Taban deme, teşkilat...” Eyvallah, dediğiniz gibi olsun. Sizin üyeleriniz “Üyemize laf söyleme...” “Gönül verenleriniz olsun, milliyetçiler olsun onlar böyle bir teklifi kabul etmezler. Onlar kendilerini parlamenter demokratik sistemden yana konumlandırırlar ve önemli bir erozyona uğrarsınız.” sözlerine burada cevaplar dinledik. Bu dinlediğimiz cevaplardan sonra bir referanduma gittik. Giderken hesap basitti, toplam yüzde 70’lere yakın oy bekliyordunuz. Dedik ki, hatta burada yaptığım o konuşmayı bir iki a Haber kullandı, baktı ters tepiyor, hemen geri çevirdi ama biz bütün kampanyada kullandık, dedik ki: “Bazen oyları sayarlar, bazen tartarlar. Eğer bir rejim tartışması açıyorsanız evdeki hesap çarşıya uymaz.” Toplamının 69-70 olmasını beklediğiniz bir yerde, 50 artı 1, ancak mühürsüz oyların geçerli kabul edilmesi, bizim açımızdan şu an meri olan ancak meşru olmayan bir metinle karşılaşmamız sonucunu doğurdu.

Hepimiz anket okuyoruz, hepimiz seçim sonucu okuyoruz. İki parçanın toplamının büyük parçadan küçük ettiği bir seçimi yaşıyorsunuz. Ne diyordu Cumhurbaşkanı? “Bu mesele benim meselem. Siz, işte filancayı sağlam tutun, oylamada ben halktan alırsanız gelirim, zaten kendi şahsımın 51 oyu var.” Şahsının 51 oyuyla veya partisinin 49 oyuyla Milliyetçi Hareket Partisinin oyları toplandı, mühürsüz oy kararı olmadığı takdirde sonuç neydi? Hiç değilse, hata sınırları içinde baktığımızda bir “evet”e karşı bir tane “hayır” oyu geldi. Evdeki hesap çarşıya uymadı.

Peki, hepimiz anket okuyoruz. Döndük, baktık; Milliyetçi Hareket Partisinin 1 Kasım’da kendisiyle birlikte hareket eden 10 seçmeninden, kimi araştırmalara göre 8’i, kimine göre 8,5’u “hayır” oyu kullandı. Zaten rakam ortada. Oturup tartıştığınızda, Milliyetçi Hareket Partisi “Ben tam oy aldım.” derse, Tayyip Erdoğan’ın yüzde 32 oy aldığını kabul etmeniz lazım, aranızda anlaşın. Ama demek ki biz “Yanlış yapıyorsunuz arkadaşlar.” deyip de... Elbette birçok farklı eleştiride bulunduk, kendimiz açısından avantaj sağlayacak çıkarımlarda bulunmaya çalıştık, söylemlerimizi elbette somut gerçekler üzerine, sizinle ilgili tespitler ve kendimizle ilgili tespitler üzerine kurduk, argümanları ortaya koyduk; görünüşte YSK’ya da bakarsanız -zaten meri dediğimiz de ondandır- kıl payı da olsa siz kazandınız ama biz haklı çıktık, rakamlar ortada.

Sonra -uzatmayayım- İç Tüzük değişikliğine geçtik çünkü “Artık yeni bir dönem var.” dediniz, Anayasa’yı da koydunuz, altı ay içinde uyum yasaları çıkacak. Hani, şöyle bakalım: Anayasa sizin de Anayasa’nız, Kenan Evren’in getirdiği, kısıtlaması olan ama müeyyidesi olmayan anayasalara burada bir haksızlık yapmayalım, sadece OHAL KHK’larının doksan gün içinde görüşülmezse yürürlükten kalkmasıyla ilgili madde olumludur ve orada yasağın olduğu yere müeyyide konulmuştur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onun dışında, 12 Eylülün yasağı söyleyen ama müeyyide koymayan, o yüzden de koyduğu yasağın bir sonucunun olmadığı... Mesela ne diyor? “Bakanlar hakkında verilen gensoru üç gün içinde dağıtılır, on gün içinde görüşülür.” Yahu, “Görüşülmezse Bakan düşer.” yazarsan hükümet görüşür onu, yazmadığın zaman on ikinci gün de olduğunda Bakan düşmüyor. Ee, yazmamış ne yapalım?

Birçok şey yazmamış, siz de yazmadınız. Altı ay içinde uyum yasaları çıkmazsa ne olur? Kendinize ödev koydunuz, yasak koydunuz, hedef koydunuz, müeyyide koymadınız. Daha şu anda Anayasa’nın bir maddesine hemen uydunuz, o da Sayın Cumhurbaşkanının, tarafsız Cumhurbaşkanının partisine kavuşmak suretiyle tarafsızlığını yitirmesi ama tarafsızlık yeminiyle çelişme maddesi devam ediyor ama onun dışında kendinizin ilk koyduğunuz maddeyi yani yaptığınız Anayasa’yı ilk siz ihlal ettiniz; altı ay içinde uyum yasalarını çıkarmadınız, çıkaramadınız ve İç Tüzük için geldiğinizde de dediniz ki: “Hızla uyum yasası çıkaracağız.”

Sayın Elitaş geldi, burada genel gerekçesini anlattı. “Yanlış yapıyorsunuz, sonuç vermez.” dedik. Siz, Elitaş ne istediye -moda deyimle- verdiniz, söylüyorum kıs kıs gülüyor Genel Kurulda.

Elitaş ne diyordu? “Efendim, şimdi Meclis salı günleri 15.00’te, çarşambaları 14.00’te toplanıyor. İşte, grup önerileri, onlar bunlar derken saat 18.00’i buluyor gündeme geçmemiz. Oysa, şimdi, inşallah -tutanaklarda var- 14.45, 15.15, bilemedin 15.30 gibi, 14.00’te başladığımız günlerde gündeme geçmek, saat 19.00’a kadar işleri kolaylamak mümkün olacak. Dedik ki: “Olmaz. Olması için muhalefetin mutabakatı lazım.”

Parlamente demokrasi öyle birinin kâğıt üzerinde bir şeye karar vermesiyle, bir niyet ortaya koymasıyla olmaz. “Biz yaptık, oldu.” denilerek olsaydı, dünya siyaset tarihi tek adam yönetimlerinden dönüp dönüp parlamente demokrasiye, kuvvetler ayrılığına ve muhalefetin varlığının iktidarı meşru kılmasına, muhalefetin özgür muhalefet olmasının ülkenin demokraside hangi sınıfta olmasına işaret etmezdi. Sizin dediğiniz gibi olsaydı Elitaşlar söyler, Sayın Erdoğan uygular, memleket yönetilir giderdi.

Sonuç ne arkadaşlar? Ne istediye verdiniz. Geçmiş tutanak hakkında konuşmak yok, grup önerisi on dakika değil üç dakika, her bir grup için bunu uyguluyorsunuz, her şey var, ne istediye verdiniz. Her gün hatırlatıyorum, saat 18.00, saat 19.00, yine gündeme geçilemiyor.

Sebep? Sebep, kaliteli bir yasama için muhalefetle belli iktidar-muhalefet dengelerinin üzerinde uzlaşmanız lazım. Size o gün yüzüğü çıkardım gösterdim, dedim ki: “Deve bu yüzükten geçer, istedikten sonra geçer. Ya deveyi küçültürüz ya yüzüğü büyültürüz.” O gün gülmüdü. Elitaş dedi ki: “15.30’da kanundayız.” Gün oluyor, 20.00 oluyor kanunda değiliz çünkü mesele başka bir mesele. O yüzden, bugün, burada 3’üncü kez, 3’üncü büyük projenizle karşı karşıyayız.

Anayasa, biraz önce gerekçelerini anlattım, “Yapmayın.” dedik yaptınız, iç içe bulduğunuz durum ortada. Anayasa’da “Bu iki partili sisteme götürür.” dedik, söyler söylemez söz aldı Sayın Parsak ama şimdi Sayın Devlet Bahçeli diyor ki: “Cumhurbaşkanı adayımız Recep Tayyip Erdoğan.” Daha AK PARTİ’den resmi açıklama yok. Makulü o, beklenen o, ama “AK PARTİ’nin Cumhurbaşkanı adayını Recep Tayyip Erdoğan” diye bir açıklama daha gelmedi ama Milliyetçi Hareket Partisinininki o.

Denildi ki: “Koalisyonlar bitecek.” Billboardları gördük böyle dev gibi, yazıyor, “Koalisyonlara son.” Dedik ki: “Koalisyonlara son değil; koalisyon seçimden sonraya değil seçimden önceye taşınıyor.” Bir buçuk yıl var, canhıraş bir koalisyon pazarlığı.

İki ortak anlaştı, yetmedi, 3'üncü ortak var -bugün Büyük Birlik Partisindeydik- 3'üncü ortak "Ben de gireyim." diyor, 2'nci ortak kapris yapıyor "Aman, o gelirse olmaz." Hani, herkese açtı bu? Büyük Birlik Partisi "Madem bütün herkese açık bir ittifak düzenlemesidir, ben de." diyor ama 2'nci ortak kapris yapıyor, "Olmaz." diyor. Misafir misafiri istemez, ev sahibi hiçbirini istemez.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Misafir misafiri sevmeyiz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Misafir misafiri istemez, ev sahibi hiçbir tanesini istemez. Gün geldiğinde bu görülür.

Bugün, bir siyasi parti, biz "partner" diye bahsettiğimizde "Yanlış anlamayın, şaka yapıyoruz." dedik ama sizin partner dereyi geçene kadar partner, ondan sonra ne olacağı belli değil.

Şimdi, bugün geldiğimiz noktada, o günkü yanlışlar buraya getirdi. Şimdi, 2 tane yanlışın üstüne 3'üncü bir büyük yanlış ama bunun genel gerekçesine bakarsanız, 16 Nisanda aldatılıp, kandırılıp "evet" dediğimiz, dedirttiğiniz kanunun, Anayasa değişikliğinin bizi zorlaması.

Genel gerekçeyi ben yazacak olsaydım "Genel gerekçe 2 maddeden oluşmaktadır." derdim. Birinci madde, birinci paragraf, Adalet ve Kalkınma Partisinin yüzde 50 barajıyla ilgili sorunlarını çözmeye girişimi, ikinci madde Milliyetçi Hareket Partisinin yüzde 10'luk barajla ilgili sorunlarını çözmeye. Genel gerekçe budur. Eğri oturup doğru konuşalım. Ben bunun üstüne yemin ederim. Bunun olmadığını, bunun aksine olduğunu, genel gerekçenin bu olmadığını söylemek için yemin edebilecek var mı? Olacak şey değil. Genel gerekçenin bu olduğunu hepimiz biliyoruz. Ondan gerisi lafûgûzaf, durup da üzerinde çok konuşulacak bir şey değil.

Biz gelelim işin özüne. İttifak teklifinizi iki kısımda inceliyoruz: Bir tanesi seçim sistemiyle ilgili yapılan düzenlemeler. Aslında siyasi tercihtir, Anayasa'ya uygunluk zorunluluğu vardır, değerli hukukçu milletvekillerimizin Anayasa'ya aykırılık iddialarının her bir tanesine satır satır katıldığını, muhalefet şerhimizdeki Anayasa'ya aykırılık iddialarımıza satır satır katıldığını ifade edeyim ama, tabii, burada da birtakım yine şekli hatalar, istismarlar var, ona yeri gelince kısaca değineceğim ama ikinci kısım seçim güvenliğiyle ilgili maddelerdir. Seçim sistemi, biz ittifak yapacağız. Kutuya girsin, oraya basacağım, buraya basacağım, onlar tartışılır. Seçmeni yanıltma veya hatalı oy, onlar tartışılır ama tercih "Biz ittifak yapacağız." Siyaset çelişkiyi affetmez normal şartlar altında ve haklı çıkmayı ödüllendirir. Eğer böyle bir şey varsa o zaman şununla karşı karşıya kalırız; mesela, şimdi, Saadet Partisini çok istiyoruz ya, ittifakınızda bulunsun diye talebiniz var, Komisyon Başkanımız Sayın Şentop birkaç seferdir ziyaret ediyor, Saadet Partisinin hafızası taze, "Büyük Birlikle ittifak yapacağım." dedi 7 Haziranda, hepimiz "olur" dedik, siz "olmaz" dediniz. Şimdi geldiğimiz nokta, tutarsızlıkların cezalandırılacağı, haklı çıkmanın ödüllendirileceği bir süreçten bahsediyoruz ama tercih edilebilir mi? Edilir, üzerinde tartışırız. İsteyen yapar, istemeyen yapmaz ama şekli ve maddi sorunlarını bir kenara bırakarak... Ama diğer kısım seçim güvenliğiyle ilgili kısım var; bu, ittifak tartışmasıyla aynı anda getirilmiş olması, ittifak sisteminin önemsizliğini söylemiyorum ama diğer maddeler açısından "Cambaza bak." rolündedir yani herkes ittifakı tartışırken, aslında eş zamanlı olma zorunluluğu olmadığı ve bir ay içinde Seçim Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu'yla ilgili değişiklikler olacağı ve oralarda konuşulabileceği hâlde, bütün Türkiye "cumhur ittifakı mı olur, işte şu ittifak mı olur, bu ittifak mı olur, barış ittifakı mıdır?" derken, öbür yani bunlar, bu heybede ne var ya bu kadar büyük bir şey... O konuşurken öbür heybeyi gözden kaçırmayla ilgili bir mesele var. Bunun bilincinde olarak güvenli seçim hareketini tam da bu sırada tam bu zamanlamayla başlatmış durumdayız.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak zaten baştan beri itiraz ettiğimiz şudur: Kaliteli yasamanın yeri burası. Buraya teklifler gelir, bu teklif üzerinde bütün partiler oturur, yetmez; sivil toplum, ilgili kamu kuruluşları, bu konuda araştırması olan, çalışması olan varsa aydınlar... En iyisini yapacağız

ya yani mesele şu: Bir farklılaşma var, mesele, bizim getirdiğimize yüzde 100 uygun çıkarsa en başarısızsiniz çünkü herkes biliyor ki akıl akıldan üstündür ve ortak aklı aramadığınız her şeyde yanlış yaparsınız; bundan önce yaptığınız gibi. Bundan önce torba yasalarda arkadaşlarım, Plan Bütçe Komisyonundakiler bilgiler veriyorlar, bir kanunu kaç yüz kez değiştirdiniz hâlâ yanlış. Neden? Hep bildiğiniz gibi, hep bir şekilde, gelip de sizden istendiği gibi çıkarılıyor diye. Oysa burada böyle bir çalışma varsa böyle bu Komisyonun mükânat görevi görmesi lazım. Bu konuda Türkiye’de yapılmış bütün uluslararası sistemleri inceleyen bilim adamlarını çağırmanız lazım, sivil toplum örgütlerini çağırmanız lazım, baroları çağırmanız lazım, devletin bu kademedeki bütün yetkinlerini çağırıp ama böyle “Sadece dinleyin, sorarsak söyleyin.” değil, onlardan uygulamadaki sorunları dinlemek, anlamak, ortaklaşmak lazım; hiçbirisi yok. Ve bir gelenek, oturalım bir masada biz bir şeyler yapalım, üzerinde mutabakat yapalım, ondan sonra onu komisyona sevk edelim, alt komisyonda elletmeyelim, komisyonda elletmeyelim. 3 kişinin akıyla şeklen ya da nerede hazırlandıysa, nereden önerildiyse, nereden dikte edildiyse oradaki aklın önerisiyle yol almak. Bununla ilgili ne yaptıysanız yanlış yaptınız ama şunu hatırlatayım: Şimdi, “Onu FETÖ yaptırdı.” dediğiniz bütün hatalar; örneğin, cumhuriyetçi, Atatürkçü, Kemalist, vatansever albayların emekli edilip yerine FETÖ’cülerin... Askerî şûradan önce altına imzalar atan arkadaşlara şimdi diyoruz ki: “Çık savun.” Otuz küsur tane imza var, arkadaş diyor ki: “Ya, biz ne bilelim bize o geldi o...” İddianamede var, Fetullah Gülen cemaatinin 17-25’ten sonra bile bu Meclise yasa yaptırabildiği yani gücünü anlatıyor savcı, kabul edilmiş iddianame. Bu Meclisteki arkadaşlara attırdılar. Ben atan arkadaşların, o işin FETÖ projesi olduğunu bilse imza atmayacağını biliyorum ama parlamenter sistemin denge, denetleme, fren mekanizmaları bunun için var ama dinlenmiyor. Şöyle: Bu, kelimesi değişmeden geçecekmiş. Sebep? 115 tane albay emekli olacak yerine FETÖ’cüler yükselecek. O akıl onu biliyor sen bilmiyorsun ama seni nasıl kullanıyor? Yasama sürecinde at gözlüğünü tak, bizimkiler bunu istiyor kimseyi dinleme. Oysa o süreçte neler anlatılıyor? Tek küçük bir örnek. Bunun dışında size dünya kadar yanıldığınız, yanıltıldığınız, pişman olduğunuz örnekleri sayarız. Demagoji niyetinde değilim ama bir mantığı oturtmamız gerekiyor; bunu kabul edelim. Buradaki eksikliğin en önemli kısmı ne? Genel Kurulu bilirsiniz, izleyici kısmı var, en üst kısım izleyici, en alt kısım basın mensupları, milletvekilleri ve Mecliste bulunmayan siyasi partilerin genel başkanları bölümüdür orası. Kimse ilgilenmiyor meselenin kendisiyle. Oysa Adalet ve Kalkınma Partisi kurulduğunda ne durumdaydı? Kısa bir süre muhalefet oldu, sonra iktidar oldu. O deneyimi kısa yaşadınız diye oranın kadrini kıymetini bilmiyorsunuz ama parlamenter demokrasi Parlamento dışı partilerle de bir bütündür. Biz seçilme yeterliliği olan 9 siyasi partiye, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi bu teklifin altında imzası olduğu için onları dışarıda bırakarak, onları belki uzlaşma sürecine bırakarak, onları bütün turlar bittikten sonra bakın böyle bir tabloyla karşı karşıyayız diye bırakarak, kendimizin dışındaki 6 siyasi partiye ve ilave, seçim dışında görünen ama altı ayını doldurmadığı için görünen İYİ Parti ile büyük bir hukuksuzluğa uğradığı iddiasındaki savları, kanıtları kuvvetli olan Demokratik Sol Partiyi katarak toplam sekiz siyasi partiye gidiyoruz, gittik; şu ana kadar 5 tanesini yaptık, yarın da 3 siyasi partimize gideceğiz. İYİ Parti, Büyük Birlik Partisi, Demokratik Sol Parti, Bağımsız Türkiye Partisi, Demokrat Parti. Kalan 3 siyasi partiyi de yarın tamamlayacağız. Biz bu partilere gidiyoruz ve şunu diyoruz: “Arkadaşlar, biz ana muhalefetiz ama görünüşte oy oranımıza falan bakarak bizim durum tamam ama hatta teklif, AKP ile CHP’nin ittifak edebileceği yani ittifak kurmak için değil, başkalarıyla ittifak kurmakta maksimum fayda ummak açısından bu bize yapılmış müthiş bir teklif. Diyor ki: İki partili bir sistem kuralım, ben bizim mahalledeki küçükleri yutayım, üç beş sene, on sene içinde, sen sizin mahalleyi yut, iki partili bir sisteme geçelim. Ben bunu dediğimde geçen komisyonlarda tartışma çıkmıştı ama yani itiraz edilmişti, bugünkü görüntü o. Biraz önce söyledim, bir

başka partinin genel başkanı, Cumhurbaşkanlığı adayları yok, o partiden evvel ilan eden muhalefet partisi ve sürdürün bu sistemi on sene sonra iki partili sistem; bunu herkes kabul ediyor, oturur tane tane bütün dünya örnekleriyle bunu konuşuruz.

Çok uzatmayalım işin bu kısmını. Dedik ki bu siyasi partilere: Bir, bu teklif bu ne diyorsunuz? Onu alıyoruz. Biz bunları diyoruz, buna ne diyorsunuz? Onu alıyoruz. Diyoruz ki, ilave ne talep etmemiz lazım? Çünkü ailemizin, kendimizin namusu gibidir seçmenin oyu, bunun solu sağı yok. Bakmayın burada bazı ifadeler var, onu yeri geldiğinde konuşuruz, hesap ettik 20 vekil fazla çıkarıyoruz aynı oyla; bu, başka bir tanıma girer ama hepimizin istediği bir tek şey var, Adalet ve Kalkınma Partisi seçmen de, bütün seçmen de şunu ister: Attığım oy doğru sayılsın, sonuç doğru çıksın ve Meclise attığım oy yansısın. Bugün gelinen noktada seçmenin attığı oyun sağlıklı şekilde kullanılması, doğru sayılması ve Meclise doğru şekilde yansması hepimizin namus borcu. Buna itirazı olan varsa onunla başka bir tartışma yapak lazım. Bu zeminde birleşmek lazım. Gittiğimiz partilerin tamamı... Büyük Birlik Partisi diyor ki: “Ben ittifakta yer almayı düşünüyorum -hafta sonundaki gerilimi de biliyoruz, okuduk hepimiz- ama güvenli seçim.” Seçim güvenliği önemli. “Burada elbette ben bu taslağın, verilen taslağın, ittifak taslağının arkasındayım ama seçim güvenliği konusunda ben de hassasım.” diyor. Tüm siyasi partiler endişelerini dile getiriyorlar, önerilerini söylüyorlar, ortaklaştığımız maddeler birikiyor, çoğalıyor. Bu Komisyon tabii bir yandan çalışacak ama bu Komisyona bizim getireceğimiz ya da teklif sahibi partilere yöntem olarak hangisi belirlenir, partimizin yetkili organları karar verecek ama bu Komisyona seçime girmesi muhtemel 11 siyasi partinin diğer 9’unun endişeleri, talepleri ve önerileri gelecek. İşte orada tarihi bir soruyla karşı karşıya kalacaksınız. Marifet alt komisyondan dokunulmadan geçen metni dokunmadan geçirmek mi? Kendileri için iktidar hedefleyen iki parti, şimdilik kendilerini iktidar için birlikte yol yürümeye adapte etmiş iki parti şu anda muhalefette görünen partilerin ortaklaşmış taleplerine duyarlı olacak mı olmayacak mı? Her türlü rejimde iktidar vardır. Rejimi demokrasi yapan muhalefettir. Demokrasinin kıratını belirleyen, demokrasinin derecesini yükselten, birinci sınıf demokrasi yapan muhalefetin kendini özgür hissetmesi, muhalefetin seçimlerde en ufak bir şüphe duymaması, oy kullanan seçmenin içine sinen bir seçim olması, sonuçlarının herkes tarafından meşru kabul edilen bir seçim olması, şeffaf bir seçim yasaasına, tartışmasız bir seçim gününe, şaibesiz bir seçim sayımına ve devam eden süreçte bağlıdır. Kararı siz vereceksiniz. Eğer siz bütün bu çerçeveye rağmen “Yok, arkadaş, bizim dışımızdaki kimseyi dinlemeyeceğiz, noktasına virgüline dokundurtmayacağız.” dersanız yine yanlış yaparsınız. Geçen seferki yanlış sizi buraya getirdi, mahkûm etti, geçen seferki yanlış bu mahkûmiyeti bu mahcubiyeti yarattı ama bu yanlış çok daha büyük sıkıntılara, bütün ülkemiz için, hepimiz için çok daha büyük bedellere sebebiyet verebilir. Bunu Türkiye Cumhuriyetine, demokrasisine bu güzel ülkenin namuslu insanlarına yapmaya hiçbirimizin hakkı yok, iktidar partisinin ve ona şu anda destek veren siyasi partinin de bunu yapmaya hakkı yok. Ben bir akliselim -baştan beri onu vurguluyorum- hâkim olmasını ve 8 siyasi partiden, bizimle birlikte 9 siyasi partiden gelen talepler doğrultusunda bu Komisyonun geçmiş pratiğinin aksine bir ortak aklı aramasını ve bulmasını bekliyorum. Sonucun böyle olması memleket için, demokrasi için en hayırlısı olacaktır. Ayrıca gittiğimiz siyasi partilere daha önce size verdiğimiz 5 kanunda 86 maddelik değişiklik teklifi yapan, altında Genel Başkanımızın, grup başkan vekillerimizin ve tüm milletvekillerimizin imzası olan, verildiği tarihte “Parlamentar Demokrasinin Güçlendirilmesi” paketi diye adlandırdığımız ve devamında farklı maddelerle tahkim ettiğimiz paketi de sunuyoruz. Size daha önce verdik çünkü -bir yıl iki aydır, üç aydır veya bir yıldır diyelim yanlış oldu bir yıl üç ay- bir yılı biraz geçkin bir süredir Komisyonunuzda beklemektedir. Süresi içinde değerlendirilmemiş, Komisyon toplantıya çağırılmamış, önümüzdeki günlerde yapılacak olan Siyasi Partiler Kanunu, Milletvekili Seçim Kanunu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanun gibi kanunlarda değişiklik yapılırken

birleştirilmeyi beklemektedir. Oysa 4 kanunda burada yapılan değişiklikler sırasında pekâlâ -biraz önce arkadaşlarımızın da ifade ettiğini biliyorum- bu tekliflerimizin birleştirilebilir, hiç değilse geçen haftada yenilediğimiz barajın sıfırlanmasıyla ilgili kanun teklifimiz bu kanunla birleştirilip görüşülebilirdi. Kabul etmeseniz dahi hiç değilse bir ana muhalefet partisinin siyasi arenadaki tüm partilerle ortaklaşarak getirdiği bir teklif görüşebilirdi; bunu yapmadınız. Ancak görüştüğümüz tüm siyasi partiler özellikle siyasi ahlaksızlıkla mücadele, siyasi etik kanun teklifi ve siyasi partilerin ve seçimlerin finansmanı kanun teklifindeki yaklaşık 60 küsur maddeden -toplamı 86- ki bunlar Türkiye'nin GRECO kriterleri olarak tanıdığı maddelerle uyumlu maddelerdir, hepimizin gıptayla baktığı veya okunduğunda, konuşulduğunda "Bunun nesine karşısın?" diye söylediğimizde kimsenin itiraz etmeyeceği maddelerdir. Ama bir bütün hâlinde itiraz edildiğinde toplamda neye itiraz ettiğinizin bir siyasi maliyeti de vardır. Önünüze gelecek. Milletvekilleri asgari ücretin üçte 1'inden fazla hediye kabul edemez; önünüze gelecek, milletvekilleri muhasebeci tutsun, tuttukları muhasebeci milletvekillerinin gelirleri ve giderleri için kamuoyuna açık üç aylık beyannameler versin; önünüze gelecek, siyasi partilerin denetimi Anayasa Mahkemesi tarafından hızla ve şeffaf yapılsın, hatta Anayasa Mahkemesi siyasi partilerin finansmanı konusunda, kabul edecekleri bağışlar konusunda ve harcamaları konusunda seçimde sonuç doğurmaksızın seçimler yapılmadan önce ön raporlamalarla görsün. Kimler hangi holdinglerden besleniyor, kimler hangi maden şirketini önce zengin ediyor, sonra o maden şirketi hangi partiye, hangi imkânı tanıyor, enerji devlerinin siyasetin finansmanına etkileri nelerdir? Bunlar bir konuşulsun. Herhâlde bu konuda Cumhuriyet Halk Partisinin özgüveniyle Milliyetçi Hareket Partisinin, Adalet ve Kalkınma Partisinin özgüveninin birbirinden farklı olmaması beklenir değil mi? Ne işimiz var, ben niye maden şirketinin bağışının ortaya çıkmasından korkayım? Ben ham yemediysem, yaş yemediysem neden karnım ağrısın benim? Bunlar konuşulabilir. Bunları konuşmadan başka şeyler konuşalım. Ne konuşacağız? Hadi bakalım hep beraber şeyi konuşalım. Biz şöyle bir şey istiyoruz. Ne istiyorsunuz arkadaş? "Biz istiyoruz ki aynı binada oturan seçmenler farklı sandık bölgelerinde oy kullansın." Bununla ilgili tatminkâr bir şey söyle. Bakıyorsun "Eh işte, şu işte, sizin için değil." Ya, bu çok katlı binalar bizim mahallede. Bizim mahallede şöyle oluyor: Gecenin bir yarısı arıyor "Özgür Bey, Özgür Bey." "Ne oldu teyzeciğim?" "Bizim üçüncü kat boş. Fitnat hanım teyzenin, Fitnat hanımlar üç ay oldu taşınalı, başka bir isim yazıyor seçmen kütüğünde." Sen nereden biliyorsun? "Gittim muhtarda baktım, askıya çıkmış, boş daireye başkasını yazmış." hatta diyor ki: "Bunlar Suriyeli olmasın." Ya, dur, her şeyde Suriyelileri şeytanlaştırma da ama kimmiş bir bakalım. Bunun gibi hikâye, gelmeyen muhalefet partisi milletvekili Milliyetçi Hareket Partisinin muhalefette olduğu dönemlerde apartmanda tanımadık isimle ilgili, bununla ilgili şüphe, illa o boş dairede bir sahte seçmen var demek değil bu. Ama bir otokontrol var. Ertesi gün şu olabiliyor, diyorsun ki "Ya, bu onlardan önceki kiracıymış ama önce tayin gitmişler, sonra gelip bu bölgede oy kullanınca son kaydı gelmiş, düzelecekmiş." Ama hiç olmaz... Bazen de 12 kişi çıkıyor, itiraz ediliyor, siliniyor. Şimdi bütün Türkiye, bütün seçmenler şeyi konuşuyor, bir apartmanda ikinci katla... Böyle sandıkta aşına simalar olmayacak. Kime ne zararı var? Hangi otokontrolün önüne geçiyorsunuz? Bu konuda şüphelenen seçmene ne diyorsunuz? Onları bir duymak lazım. Bazı ağızlardan öyle şeyler duyuyorum, hayret ediyorum. Diyor ki: Adam geliyormuş, kalaşnikovu köyün orta yerine dikiyormuş "Bu köyden şöyle oy çıkacak." diyormuş. Bak şimdi. Eee. O zaman burada siz neden "Aynı binada oturan seçmenlerin farklı sandık bölgelerinde oy kullanması." dediniz ki? O anlattığınız argüman bu anlattığınız şeyi doyurmuyor, tatmin etmiyor. Ayrıca dönerler, bakarlar 962 sandık var, seçmenin tamamı oy kullanmaya gitmiş -rahmetliler dâhil- seçmenin tamamı "evet" oyu kullanmış. Seçmenin tamamının "hayır" oyu kullandığı 170 küsur sandık var, ben içlerinde rahmetlilerin oy kullandığı "hayır" oyu vermiş sandık görmedim. Şimdi bunlar konuşulunca ve siz bunları yapınca, iddia edildikten sonra hızla tatmin edici cevap almayınca, geçen süre iddiayı ve

şüpheyi kuvvetlendiriyor. Bu konuya açıklık getirmeniz lazım. Böyle, bu teklifi buraya getirip kamuoyunda bu tartışılırken de “Eh işte öyle gerekiyor, devletin âli menfaati...” Yok. Devletin âli menfaati falan filan... Burada bir binadaki karşı komşu ile seni ayrı yerlere, aynı seçim çevresi içinde olmakla ilgili meseleyi izah edeceksiniz arkadaşlar.

Seyyar sandık meselesindeki itirazlar bir yana, bir seyyar sandık kuracaksa bu işi kiminle konuştuk? Mesela, bu işi Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının geçen seçimde engellilerin karşılaştığı sorunlarla ilgili raporu Komisyona hangi numarayla dağıtıldı? Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin görüşünü ne ara dinlediniz? Valiliklerden, kaymakamlıklardan, seçim kurullarından, sandık başkanlıklarından BİMER’e, SABİM’e yapılmış olan itirazları, seçim günü 112’ye gelen telefonların dökümünü Komisyon ne zaman inceledi? Seyyar sandık uygulamasında nasıl ortaklaşacağız, benim de katkım var? Arkadaşlar, kaliteli yasama yapılacaksa... Ha, şunu dersiniz ayrı: “Bunlar bize geldi.” Siz kimsiniz? AKP ile MHP. Kusura bakmayın, millî irade dediğiniz, millî iradenin tecellîgâhı dediğiniz yer bu bina, burası, bu Komisyon. Bu Komisyonda sivil toplum dinlenmeden komisyon çalışması yapmak iktidarınıza özgü bir şey. Ben yıllarca meslek örgütünde... Yordular bizi, yordular, bitirdiler; hatta, sizin de ilk döneminizi buna dâhil ederim. Ben Türk Eczacıları Birliği Genel Sekreteriydim, Türk Eczacıları Birliğinin Mecliste daimî hukukçusunu bulunduruyordum, sizin 22’nci Döneminiz de dâhil. “TEB görüş versin.” Sağlığa dönüşümde. İstenmese giderdik, gittik mi konuşurduk. Seçim Kanunu’nu konuşuyorsunuz, baro görevlisini dinlediniz mi Komisyon üyelerimiz? Barolar Birliği gelip sunumunu yaptı mı? Hangi STK’lar girdi?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hangi baro? Türkiye Barolar Birliği mi, sadece Barolar Birliği mi?

BAŞKAN – Sayın Özel, lütfen, toparlar mısınız.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Toparlayacağım, çok bir şey kalmadı.

BAŞKAN – Ben, tabii, grup başkan vekili olmanız hasebiyle, bir de yeni geldiniz, siyasi olarak da konuştuğunuzu ifade ettiğiniz için bölmedim ama sürecin ilerlemesi lazım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ediyorum anlayışınıza.

BAŞKAN – Arkadaşlar, ben şunu açıkça ifade ediyorum: Böyle giderse bu, sabaha kadar devam edecek.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Etsin, çok önemli bir konu, her şey konuşulsun.

BAŞKAN – Peki, buyurun, devam ederiz, sabaha kadar devam ediyoruz arkadaşlar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben sabaha kadar devam etmeyeceğim. Öyle bir ihtiyaç hasıl olduğunda o konudaki performansına şahitsiniz.

BAŞKAN – Biliyorum, karşılıklı birbirimizin performansımızı biliyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama öyle bir ihtiyaçtan değil, meselemiz, bir mantığı oturtabilmek. Dikkat ederseniz, şu ana kadar söylediklerimin içinde polemik dilinden uzak durmaya, verdiğim örnekler hep bu Komisyon, yaşananlar, itirazlarımız, kaliteli yasama süreci ve dışarıdan gelecekler... Şöyle bir gerçek var, Anayasa’da da oldu, İç Tüzük’te de oldu, şimdi de oluyor: Sivil toplumun, meslek örgütlerinin, sendikaların, bağımsız kuruluşların, mesela, “Oy ve Ötesi”nin ne zararı var? O Oy ve Ötesi, Ankara’nın Oyları, osu, busu, gelip şurada onar dakika tık tık tık gördükleri sıkıntıları anlatsa emin olun, seyyar sandığı onlardan dinleyeceğiniz şeylerle çok daha iyi konumlersiniz ama mesele başka bir şey. Hep muhalefet için söylenir “Amaç, üzüm yemek mi, bağcı dövmek mi?” meselesi ama burada sizin biraz üzüm yemeye niyetiniz olsun. Seyyar sandık engelliler için tasarlanacaksa bunu

oturup konunun uzmanlarıyla, konunun doğrudan çalışanlarıyla, dernekleriyle –devlette olsun, dışarıda olsun- oturup konuşmamız lazım. Ama seyyar sandıktan sizin başka bir muradınız varsa ve buna engellinin oy kullanmaktaki zorluğunu istismar ederek bir alan açıyorsanız o zaman başka bir şey konuşuruz.

Yapılan uygulamanın şehircilikteki karşılığı... Bir siyasi partiye ayrılan alana, hem siyasi partiye ayrılan alana hem ittifak unvanı bölümüne, ittifak unvanı bölümüne taşacak şekilde, bir siyasi partiye ayrılan alandan öbür siyasi partiye taşacak şekilde “evet” mührünün basıldığı her durumda oyların geçerli olması, ikisine de basılırsa bir açık hesapta tutulması, basılmadıysa da aynı açık hesaba yapıp bütün oylar toplandıktan sonra iki partiye de oy vermeyen seçmen ile ikisine de “Gözümün nurusunuz, ayıramıyorum.” diyen seçmenin seçim bölgesindeki seçmenin genel davranışa göre “olsa olsa” hesabıyla nisaplandırılıp partilere pay edilmesi, “Al sana, al sana, dibinde kalan da sana.” diye oy dökülmesi meselesi şehircilikte –bir siyasi parti ismi vermeyeyim, polemik olmasın burada ama tanıdığımız, bildiğimiz bir siyasi partinin çokça uyguladığı- parsel bazında emlak düzenlemesinin parsel bazında seçim pusulası düzenlemesinden bir farkı yoktur. Parsel bazında düzenleme yapmışsınız. Partilere sağlanmayan esnekliğin ittifakın içinde yer alan partilere sağlanması başka türlü anlatılabilecek, izah edilebilecek bir durum değildir.

16 Nisanda, o gece, mühürsüz oy meselesinde bir şey söyledik, dedik ki: Bu iş kanuna aykırı. Aslında, ben bu işin kanuna aykırı olduğunu televizyon programlarında izah ederken kendimden utandım, yemin ederim utandım. Eline bir tane kanun açıyorsun, diyorsun ki: Bakın, burada iki kere iki, dört eder yazmış. Seçim gecesi iki kere ikiyi beş ettirmişler, şimdi, ben bunun kanuna aykırı olduğunu söylüyorum, bu adamlar itiraz ediyor. Anlatırken utandım kendimden, bu kadar basit, bu kadar açık... Yani Türkiye Cumhuriyeti devletindeyiz, ana muhalefet partisinin milletvekiliyiz, bir kanunu okuyoruz, okuduğumuzu anlatmaya çalışıyoruz, zaten açıkça yazıyor “Mühürsüz oylar geçersizdir.” diye, aksine karar alınmış, o gün denildi ki “Hayır, öyle değil, böyle de olabilir, kanuna aykırı değildir.” Şimdi burada kanunu değiştiriyorsunuz. O gece Yüksek Seçim Kurulunu, kanuna aykırı davranmıştı, kanuna uyduramadık, şimdi kanunu Yüksek Seçim Kuruluna uyduruyorsunuz ve tam da o düzenlemeyi yaparak. Bari yapmayın, hani, yönetimde istikrar, temsilde adalet; bari, hiç olmazsa usulsüzlükte istikrar olsun, kendinizle çelişmeyin, bizi de, vatandaş da -affedersiniz ama- aptal yerine koymayın. Deyin ki: “Zaten mühürsüz geçerli canım, YSK’nın kararı da var, itiraz yolu da kapalı, biz de olur dedik, yine olur, yine olur, yine olur.” Şimdi kanunu ona uyduruyorsunuz. Böyle bir gerçek olmaz. Sizden endişem şu arkadaşlar: Bir gün Sayın Recep Tayyip Erdoğan “İki kere iki beş eder.” dese diyeceksiniz ki “Reis kerrat cetvelindeki tarihi hatayı düzeltti.” İşin kötüsü, elinizdeki propaganda imkânlarıyla, olanaklarıyla bunu o kadar çok tekrar edeceksiniz ki bir gariban amca torununa 2 liradan iki tane gofret alırken kafası karışacak on beş gün sonra “4 lira mı verecektim, 5 lira mı verecektim?” diye.

Gerçekten ayrılmanın maliyeti vardır, maalesef, bu ülkede yok. Gerçekten ayrılmanın bir adabı vardır, maalesef, bu Parlamentoda yok. Gerçekten ayrılmanın bir usurubu, bir sınırı vardır, maalesef, sizin anlayışınızda yok. Bunu söyleyince yanlış oluyor ama burada yaptığınız iş o. Siyasi kimliklerimizi yer değiştirelim -yanlış anlaşılmasın, şahsınıza değil- herhangi bir iktidar partisi mensubuyla yer değiştirelim, buna benden daha şiddetli itiraz etmezse... Çünkü benim en önemli kaynağım ne biliyor musunuz? Grup başkan vekilleriniz bilir, şahit oluyorsunuz Parlamentoda, Refah Partisinin muhalefet tutanakları ve Adalet ve Kalkınma Partisinin kısa muhalefet döneminin tutanakları benim özel ilgi alanım. Mesela, bize diyorsunuz ya “Efendim, gensorunun suyunu çıkardınız.” Bakıyoruz, beş yılda 7 kere vermişiz, Refah Partisi bir ayda 11 kere vermiş mesela, bir ayda. Diyorsunuz ya “Filanca engelleme yolunun suyunu çıkardınız.” Biz bir haftada 6 kere kapalı oturum talep etmişiz -zorlu bir yasa vardı, biliyorsunuz gece gündüz çalıştık- Adalet ve Kalkınma Partisi, Sayın Bülent Arınç Grup Başkan Vekili,

aynı gün 14 kez istemiş. Ben bakıyorum oralara, siz de bakın. Bunları konuşuyoruz ama yer değişsek şimdi, emin olun, benim yerimde en acımasız eleştirileri siz yaparsınız ama size yemin ederim, sizin pozisyonunuza gelip bu maddeyi savunacak bir Özgür Özel, bir Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili daha anasından doğmadı. Yapamayız biz bunu, yapamayız, gerçeğe aykırı, bu kadar açık bir aykırılığı savunmamız mümkün değil, olmaz.

O yüzden, bundan sonra konuşacağımız her şey -son olarak onu söyleyeyim- iki tane çarpıklık üzerine inşa edilmiş olarak yürüyecek, orası nasıl telafi edilir bilmiyorum. Bir: Bu yüce çatının bir Başkanı var, sizden seçildi, ikinci seçilişinde tek başına müracaat etti, ayrı konu. Ama bu Meclisin Başkanıdır, gittiniz, ona plaket verir gibi iki partinin teklifini verdiniz, aldı -tarafsızsa sizin aranızdaki çalışmalardan, pazarlıklardan, toplantılardan bihaber olması gerekiyor- baktı ve “Artık hile ve hülle ortadan kalktı.” böyle MR’ını çekti metnin “Hile ve hülle ortadan kalktı.” dedi. Hepimize, geçmişteki her şeye bir devri sabık yarattı ama kişiye değil, Meclise yaptı bunu “Hile ve hülle” dedi ve bu yapıyla -ki ilerleyen maddelerde madde madde hileyi de hülleyi de anlatmaya çalışacağız- Sayın İsmail Kahraman’ın tutumu.

Bir diğer tutum da şudur, bir diğer tutum: İttifak geçti mi Meclisten? İttifak daha Komisyondan geçmedi, ittifak o zaman daha Meclise sunulmadı, İttifakın adını koydunuz arkadaşlar “Cumhur ittifakı” diye. Ya, insan, yaptığı işe yabancılaşıyor, kendisine yabancılaşıyor. Bunu çok yaşattınız. Ben her birine ayrı ayrı, tek tek anlatıyorum zaman zaman, yürütmenin yasama üzerindeki tahakkümü. Sayın Cumhurbaşkanı -o zaman da tarafsız- 11 Eylül günü “Allah izin verirse önümüzdeki günlerde inşallah mahkûmlarımız için eş görüşmesine izin vereceğiz.” diyor. Biz de bir cezaevi komisyonu üyesiyiz, tepki soruyor arkadaşlar, arıyor ANKA, Anadolu Ajansı, eş görüşmesi... Yahu, neymiş bu eş görüşmesi falan filan. Konuya intibak edesiye, bilmem ne yapasıya girdik bir cezaevine 11 Eylül günü, daha görüş veremedik. Böyle bir tane tebeşirle çizmişler bir kapı, başında bütün, ikinci müdür orada, birinci müdür orada. Bize refakat eden ikinci müdüre söyledim, tarih tarih tutanakla bunu Mecliste de anlattım, hepsinin adı da belli, çağırılım anlatsınlar. “Ne yapıyor bunlar? dedik. “Efendim, eş görüşme odası yapılacaktı, buradan kırılacaktı kapı, dışarıdan yapılacaktı, şu sebepten bu.” dediler. 11’inde onu gördük, ekimde duvar kırılmıştı, dışarıdan örüyorlardı, kaynakla tekli ranzalardan eş görüşme yatakları yapıyorlardı, İhlas ısıtıcılı şofben taktılar odaya, kasım, aralık ocak. Yanlış olmasın, 22 ya da 24 Şubat günü -takip eden yılın- Cumhurbaşkanının açıklamasından sonra Mecliste biz eş görüşmesi düzenlemesi görüşüyorduk.

Yahu, şimdi, insan, kendi yaptığı işe yabancılaşıyor, ettiği yeminden utanıyor ya. Şimdi, size gelmiş, yanlış anlamayın, aynı durum benim için de geçerli ama Allah’tan beni buna iten benim partim değil ama buna itildim, ben utanıyorum bu durumdan. Ama şimdi biz burada Komisyon görüşmesi yapıyoruz, şu anda daha kabul edilmiş bir şey yok ama ittifakın adı bile belli, ittifakın paydaşları belli; bir, iki belli, üç “Ben de ben de.” diyor, iki numara kapris yapıyor “O olursa ben olmam, onu sen içinden al.” diyor. Sonra bunun adı parlamenter demokratik sistem. Üzerinde tartışacağız, önerge işlemi yapacağız, soracaklar: “Efendim, katılıyor musunuz?” “Katılamıyoruz.” “Siz?” “Katılamıyoruz.” “Reddedildi.” Demokrasi bu değil, parlamenter demokrasi bu değil yani... Hadi yapıyorsun -bakın, yapılır bu, bunlar olur- ama bu kadar gözüne sokulmaz, bu istismar bu kadar göze sokulmaz. Bu doğru değil, bunu yapmamak lazım bu heyetlere, bu milletvekillerine. Milletvekiline azami saygı seçmene saygıdır, millete saygıdır. Sen milletvekilini hiçleştirirsen “Onun, benim, senin kalbine, gözüne, gönlüne, beynine değil, parmağına ihtiyacım var”ı hissettirirsen seçmenin kendisi kendini değersiz hisseder, Parlamentodan ümit kesmiş bir seçmenin, kendini yönetenleri yönetebileceğinden, değiştirebileceğinden, ciddiye alınabileceğinden ümit kesmiş bir seçmenin demokrasi açısından tehdit olduğu kadar başka hiçbir şey tehdit değildir. Bu Parlamento gönüllerde umut olmak zorunda.

Yıllar önce hikâyeler anlatılırdı, son olarak onu söyleyeyim: “Ben filanca vekile yazdırdım, geldi işte köyde derdimi anlattım, Samsun sigarasının kâğıdına yazdı, giderken bir baktım kıvrımış yere atmış. Ben o gün kestim bu işten ümidimi.” diyor. Öbürü diyor ki, bir başkası diyor ki: “Ben vekili aradım –cep telefonlu bir dönem- Turgutlu’da, Ankara’dayım dedi, karşı sokaktan yürüyordu. Ben o gün kestim ümidi Meclisten.” Bunlar kişilerin yaptığı ve kişilere yaptığı tekil, hiçbirimizi ve devletimizi, milletimizi, Parlamentomuzu bağlamayacak kişisel hatalar, bir arkadaşımızın bir gönlü kırması. Burada yaptığınız iş, adını koyduğunuz ittifakı şeklen burada noktasına virgülüne konuşturmadan geçireceğinize olan inancı televizyonlardan deklare etmeniz bütün seçmene “Ben senin dediğini kâğıda bile yazmadım, masanın altına attım, ben karşı kaldırımdayım, ben senin derdini dinlemem çünkü senin temsilcini dinlemiyorum, biz başka yerde pişirdik işi.” demek. Parlamenter sistemden ümidi kestirmeyin, Parlamentodan ümidi kestirmeyin. Yapılan işin kendisi, zaten geçen sene yaptığınız iş Parlamentoyu hiçleştiren, değersizleştiren bir nokta dedik. Daha o maddeler yürürlüğe girmeden öyle davranıyorsunuz.

Maddeler geldiğinde, her bir maddede ayrı ayrı -tabii böyle kapsamlı olmadan- düşüncelerimizi ifade edeceğiz. İlk başta söylediğimi söyleyerek tamamlıyorum. Geçmiş pratiğimiz bunu göstermiyor, şu ana kadarki gidişat bunu göstermiyor ama burada yaptığınız iş, Anayasa değişikliği ve İç Tüzük değişikliğinde yanlış yapıyorsunuz dedik, yanlışlarını anlattık ama bu sefer bize yanlış yapmanın, Anayasa’ya karşı yanlış yapmanın dışında, doğrudan seçmene karşı. Bu konuda siyaset tarihimiz, siyasi parti ayrımı olmadan, kendisine milletvekili vermeyen Malatya’yı Adıyaman ilçesiyle iki il hâline getirenlerin, Kırşehir’i ilçe yapanların, seçim barajını kendisine göre ayarlayanların veya seçim sistemini yeterince demokratik olarak kurgulamayıp kendi iktidarını büyük bir çoğunlukla kaybedenlerin -bunun içinde CHP de var, Demokrat Parti de var, Adalet Partisi de var, Anavatan Partisi de var- ödediği bedellerle doludur.

Buradan tutanağa geçsin, kalsın, yıllar sonra, ümit ederim, söylediği sözün bir değerinin olduğu bir muhalefet partisi grup başkan vekili bu tutanağı okuyup da umuda kapılır bugünkü umutsuzluktan. Siyaset tarihi bu tip kuyulara kendi düşen iktidar partileriyle doludur. Buna CHP düştü “İldeki bütün milletvekillerini tek parti çıkarsın. 500 biz çıkarırız, Demokrat Parti 40-50’de kalır.” diyordu, tersi oldu. Demokrat Parti bunu değiştirmede, devam etti, Malatya’yı, Kırşehir’i cezalandırdı ama ardından yaptığı iş kendisini sıkıntıya soktu. Adalet Partisi, Anavatan Partisi, il barajları; yaptır anketi, 23 oy alıyorum, 20 il barajı, Anavatan Partisini sıkıntıya soktu. Demokratik Sol Parti, Anavatan Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi indirmedikleri barajın altında kaldılar, indirmedikleri, üçü birden kaldı, temsil edilemediler, iktidar olmayabilirlerdi, temsil edilemediler. Sıra sizde...

BAŞKAN – Sayın Özel, toparlar mısınız.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Son cümle...

Hatta nasıl bir talihsizlik, “Sıra sizde.” dedim, sıra sizde. Kazarsınız çukuru, içine muhalefet düşmüyor, Türkiye Cumhuriyeti’nin siyaset tarihi de bu. Dünyadaki örnekleri müsait bir zamanda anlatırım. Bu tür seçim hileleri, bu tür yapılan tuzaklar, partiye özel düzenlemeler, hep yapanları vurmuştur. Bu böyle, beklenmedik bir şekilde, garip bir şekilde, parlamenter sistemde seçim sistemi intikam alır, bedel ödetir, pişman eder ama o pişmanlık fayda etmez.

Çok teşekkür ediyorum anlayışınız için.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Sayın Özel, ben teşekkür ediyorum.

Kim konuşmak istiyor?

Arkadaşlar, bütün konuşacaklarımızı bu maddede konuşalım, ondan sonra oylamaları seri yapalım. Bir yöntem teklif ediyorum, samimi olarak yöntem teklif ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Maddeleri konuşacağız.

BAŞKAN – Hayır. Çünkü ben şuna ifade edeyim: Ben, bir hakkın kötüye kullanıldığına inanıyorum ama...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başkan, arkadaşlar üç dakikada, dört dakikada...

BAŞKAN – Hayır, hayır.

Bak, siz grup başkan vekili olmanız hasebiyle bir saat konuştuğunuz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onu yapacağız tabii yani.

BAŞKAN – Ama şimdi şu: Sizin diğer grup başkan vekilleriniz, genel başkan yardımcılarınız gene gerekli konuşmaları yaptılar. Şimdi siz çıksanız, başka bir grup başkan vekiliniz gelse gene mi bir saat veya...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, bunu tartışmaya gerek yok.

BAŞKAN – Var, var, var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yapmayacaksan yaptırıyorum.

BAŞKAN – Yapalım.

Ben de diyorum ki bunu sabaha kadar gideceğiz diyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bakın, bizim amacımız bir hakkın suistimali değil. Bunu hakaret kabul ederim.

BAŞKAN – Ama bak, ben...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onu yapacağım zaman gelip söylerim sana.

BAŞKAN – Hayır, bak, biz öğlen ikide başladık, ben devam edeceğim ama bizim yol yürümemiz lazım, Komisyonun görevini yapması lazım. Ben o zaman bir yöntem değiştireyim çünkü her şeyi konuştuğuz zaten, her şeyi konuştuğuz, hepsini konuşalım, o zaman on birden sonra hepsini tümünden oylatalım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, tümünü oyla, gitsin.

BAŞKAN – Hayır yani ne ya. Ama yani sizi gündeme davet edeceğim, her maddeyi kendi gündeminde lütfen birbirimizin hukukunu koruyarak yapalım.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ama konuşulanların hepsi gündemle ilgili Sayın Başkan.

BAŞKAN – Muhakkak ama maddesinde gene konuşacağız.

LEVENT GÖK (Ankara) – Seçim maddesi görüşülüyor.

BAŞKAN – O zaman, şimdi, Sayın Hürriyet söz istiyor, Sayın Gaytancıoğlu söz istiyor. Normalde siz “Son söz.” dediniz ama şimdi... O zaman, arkadaşlar, takdirinize sunuyorum: Ya kiyafetimizakereye döneceğiz ya da takdiri size sunuyorum ama bu toplantı sürecektir arkadaşlar, ara vermek yok, yemek yok, basına da söyleyeyim burada, devam edeceğiz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sıkıntılı bir şey yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – Çünkü bak, siz geldiniz, biz dördüncü saatteydik, saygı duyuyorum, grup başkan vekilisiniz, konuştuğunuz, süreyi de aştık, tam bir saat konuştuğunuz, itiraz etmiyorum, engelleme yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Engelleme yapacak olsak başka bir şey. Öyle bir niyetimiz yok. Diyeceğimizi dedik. Bunu konuşmak sana zarar.

BAŞKAN – Ama şimdi 2’nci maddede bir daha. Ama bak, hayır, bir yöntem belirlememiz lazım, bir yöntem belirlememiz lazım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öyle bir niyetimiz yok bizim.

BAŞKAN – Ben iyi niyetli bir şekilde Başkanlık Divanı olarak söylüyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya bir ara verirsiniz.

BAŞKAN – Hayır, ara vermeyeceğim. Arkadaşlar, ara vermeyeceğim, devam edeceğiz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Grup sözcülerini çağırırsınız, konuşursunuz bu yöntemle ilgili.

BAŞKAN – Hayır, hayır, hayır ben ara vermeyeceğim, zaten devamlı konuşma hâlindeyiz. Ben sizi dinleyeceğim, dinleyeceğim, devam edeceğim.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sabrınıza teşekkürler Başkanım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – “İnat ettim.” diyorsun yani, inat.

BAŞKAN – Hayır inat etmiyorum, demokrasiyi işletiyorum, inat etmiyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Öyle oldu ama.

BAŞKAN – Sayın Markar Eseyan, sonra Sayın Parsak, sonra Sayın Hürriyet, sonra Sayın Gaytancıoğlu, herkesi dinliyoruz ama ara vermiyoruz, devam ediyoruz arkadaşlar.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Ara verelim Başkan.

BAŞKAN – Hayır, hayır ara yok, ara yok çünkü ara verilecek, bir daha gene bir saat, gene o gelecek, o gidecek, o gelecek. Ya kıfayetimizakereye geçeceğiz ama ben iyi niyetli bir şekilde süreç yürütmek istiyorum.

Sayın Eseyan, buyurun.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, değerli bürokrat, katılımcılar, medyanın değerli üyeleri; ben de çok uzatmadan bazı konular üzerinde fikrimi beyan etmek istiyorum ama bundan önce tabii CHP’nin Trabzon eski il başkanı, yeni parti Meclisi üyesi değerli kardeşimiz Yavuz Kara’nın vefatından ötürü çok üzgün olduğumuzu belirtmek istiyorum, Allah rahmet eylesin. Milletimizin ve CHP camiasının başı sağ olsun. Tabii, başkan vekilimizin de oğluna hoş geldin diyoruz.

Şimdi, burada özellikle -onun için söz aldım- bir şey beni biraz rahatsız ediyor yani değerli muhalefet milletvekillerinin konuşmalarında: “Eminiz bunu AK PARTİ’li milletvekilleri de böyle düşünüyorlardı ama söyleyemiyorlardı. İşte yemin etmeye gelse yemin edemezler.” vesaire gibi bazı değerlendirmeler oluyor. Öncelikle burada görüştüğümüz teklifin AK PARTİ ve MHP partili üyeleri olarak son derece arkasındayız. Bunun önemli bir demokratik adım olduğunu düşünüyoruz. Bunda herhangi bir tereddüdümüz yok. Bizim adımıza -eğer bir vahiy alma gibi bir durumunuz yoksa- lütfen görüş bildirmeyin diye ben bunu özellikle eklemek istedim.

Şimdi, aslında, Değerli Grup Başkan Vekili Sayın Özel de tarihten örnekleri saydı. Burada yapılan şeyin, gerçekten bu geçmişte yaşadığımız pek çok ayıplı durumun, aslında seçmeni kandırmakla ilgili bu ayıplı durumun yani fiili ittifaklar durumunun kanuni bir altyapıya kavuşturulduğu ve seçmene seçimlerden çok daha önce bir kanun yani şu anda üzerinde çalıştığımız teklifin gerçekleşmesi hâlinde bir kanunun zemininde son derece şeffaf ve sarıh bir şekilde seçmene seçimlerden çok daha önce sunulduğu aslında son derece demokratik bir tavır, bir hazırlık, bir yasayla karşı karşıyayız. Bunun

çok önemli olduğunu düşünüyorum ve tekrar edilmesinde fayda görüyorum. Nitekim, gerçekten, sadece bizim fiili sistemimizde bir koalisyon, bir istikrarsızlık aczi söz konusu değil de bunun dışında seçimlerden sonra ortaya çıkan denklemin aslında seçmen oy sandığına gidip oyunu attığında asla tahayyül etmediği bir şekilde oyunun seçimlerden sonra farklı koalisyonlarla harcandığını görüyoruz. Şimdi ise mesela şu anki fiili durumda AK PARTİ ve MHP seçimlere çok uzun bir süre kalmasından önce seçmenlerine bu durumu açıklamıştır ve seçmenler de bu durumu bilerek bu bilinçle oylarını ya kullanacaklardır bu ittifaktan yana veya partilerden yana veyahut da kullanmayacaklardır.

Şimdi, bu sistemin, ikili bir parti sistemine gittiğine dönük öngörülerde de bu kadar kesin olmamak lazım çünkü örnek olarak Türkiye siyasi parti esaslı bir siyasal hayata sahiptir. Dolayısıyla bunun, yeni Cumhurbaşkanlığı sisteminin ve bu seçim ittifakı yasasının –diyelim, o konuşuluyor daha çok- ikili bir parti sistemine gidip gitmeyeceğini gerçekten seçmen belirler. Bunun böyle olmasıyla ilgili bu çıkan Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin maddelerinde veyahut da bu teklifte bu yönde bir durum söz konusu değildir. Mesela Fransa’da evet, aynı sistem olmamakla birlikte, son seçimlerde yarı başkanlık sistemi olmasına rağmen merkez partileri çökmüştür ve kenardaki partiler merkeze oynamaya başlamışlardır. Amerika örneğin, çok başka bir örnek olarak muhtemelen 2020 seçimlerinde Trump partisiz bu seçimlere girecektir ve belki de kazanacaktır ve oradaki ikili parti sisteminde bir değişiklik söz konusu olacaktır. Yani her zaman seçmen kendi iradesinin sandığa ve yönetime yansımalarının yolunu bulur. Bunu söylemek istiyorum.

Bu açıdan sanırım şuna dikkat etmek lazım, bunu CHP’li değerli vekillerden demin grup başkan vekili de ifade etti. Şuna hepimizin dikkat etmesi gerekiyor: Türkiye için seçim, serbest seçimler, 1950’den beri gerçekleştirdiğimiz bu seçimler son derece önemlidir. Demokrasimizin çok önemli bir kazanımıdır ve örneğin bir seçimi kazanamıyor olmak, belki 11, 12 tane seçim yenilgisi almak o seçim sistemine ve sandığa karşı bir itibarsızlaştırma eğilimi doğurmamalıdır. Yani biz bu sistemi gerçekten korumalıyız çünkü bu demokrasimizin gerçekten merkezî önemdeki bir sigortasıdır. Yani eğer referandumda hayır çıkmadığı için kızgınsak veya son 10, 11 seçimi kaybettiğimiz için kızgınsak burada gerçekten bu seçimleri ne için kazanamadığımız yönünde çalışmalıyız ama seçim sistemini bu başarısızlığa neden ve gerekçe olarak suiistimal etmemeliyiz ve altını oymamalıyız. Gerçekten bundan hepimiz zarar görürüz. Bu anlamda...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Oymayın o zaman, oymayın. Birçok maddeyle uyuyorsunuz, oymayın.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Hocam, bakın, bir saati aşkın konuşuldu, hiç kimse laf atmadı, yapmayın, yakışmıyor size.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Evet, ben bu konuda, özellikle bu seçim güvenliği konusunda...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne oluyor ya, laf atmadım, bir şey dedim. Ne var yani.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Bir şey söylemeye hicap ediyorum, yaşımıza hürmet ediyorum.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Yok, onun huyu o.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne olur, laf atmada ne var yani.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Bir saat dinledik, her türlü şeyi söyledi, ağzımızdan bir şey çıkmadı.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tamam, bir kelime söyledim, ne var bunda? Hakaret mi ettik, şey mi yaptık?

BAŞKAN – Evet, Sayın Eseyan, toparlayalım lütfen.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Şimdi, bu, bir kırmızı çizgi değerli vekilim. Seçimlerde başarısız olabilirsiniz. Başarılı olmanın yolu seçimlerin meşruiyetinin altını oymak değildir. Bu hepimizin bindiği dalı kesmek anlamına gelir ve özellikle bunu referandumda da CHP yaptı, gayrimeşru seçimler üzerinden, o söylem üzerinden yaptı. Evet, o anda belki getirisi olan bir şeydi çünkü seçmene de başarısızlığın nedenini bir şekilde örtbas etmek gerekirdi ama o uzun vadede gerçekten Türkiye demokrasisine verilecek bir zarardır. Özellikle şu anda başladığınız bu seçim güvenliği tartışmaları yani 2019’da dönük başlatmaya çalıştığınız kampanya da belki 2019’da alınacak bir mağlubiyetin şimdiden hazırlığı olabilir ama gerçekten iradeli bir siyasetçi Türkiye’nin demokrasisini düşünür ve bu konuda yapması gerekenlerin burada olmadığını bilir. O açıdan da hani bunların da farkında olduğumuzu bilerek bana da bu söz hakkını verdiği için Başkanımıza teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Eseyan, teşekkür ediyorum.

Sayın Parsak’ın söz talebi var.

Buyurun Sayın Parsak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şimdi, tabii, ben, Sayın Özel’in söylediklerine, özellikle siyasi mülahazalarına, iddialarına burada tek tek yeniden cevap verecek değilim çünkü geçtiğimiz hafta geneli üzerinde yaptığımız görüşmelerden sonra da bizim bu konularla ilgili çokça değerlendirmemiz oldu. Ben kıymetli zamanınızı çok fazla almamak adına, sadece şunu ifade etmek isterim bu fasılda: Biz Sayın Özel’in siyasi mülahazalarını, gerçeği yansıtmayan iddialarını, beyanlarını kabul etmiyoruz ve bizim o çerçevede siyaset anlayışımızda bir farklılık var, sadece o kadarını söylemekle yetineyim. Biz siyaset anlayışımızı her zaman olduğu gibi bugün de “Önce ülkem ve milletim, sonra partim ve ben.” yaklaşımıyla ortaya koyuyoruz. Biz “Söz konusu vatansa gerisi teferruattır.” yaklaşımıyla siyasetimizi ortaya koyuyoruz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Söz konusu barajı geçmekse gerisi teferruattır.

BAŞKAN – Lütfen sataşmayalım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bunların hangisinin doğru olduğunu, doğru olmadığını hep ifade ettiğimiz gibi, biz bir Türk milliyetçisi olarak, millî iradeye en fazla saygı duyan bir siyasi partinin bir milletvekili olarak milletimizin takdirine bırakıyoruz. Milletimiz önümüze gelecek ilk seçim sandığında bunlarla ilgili değerlendirmelerini yapacak, kararını verecektir ve biz her zaman olduğu gibi, milletimizin kararı ne yönde tecelli edecekse onu yine başımızın gözümüzün üstünde tutacağız, onu ifade etmiş olayım.

Şimdi, Sayın Özel yaklaşık bir saati aşkın konuşmasının içerisinde, bu bizim müzakere ettiğimiz 1’inci maddeye dair az da olsa söz söyledi. Ben bu fasılda diğer maddelere ilişkin iddialarını da ilgili maddesi, sırası geldiğinde cevaplamak kaydıyla –çünkü o aşamasında ortaya koyacağımız çok esaslı delillerimiz, argümanlarımız ve belgelerimiz mutlaka olacak ama- sadece bu 1’inci maddeyle ilgili kısa bir değerlendirme yapmakta teklifim imza sahibi de olarak bir gereklilik görüyorum.

Şimdi, sayın milletvekilleri, bu teklifin çerçeve 1’inci maddesiyle 298 sayılı Kanun’un yürürlükteki 5’inci maddesi yürürlükten kaldırıldığına göre... Ki o 5’inci maddede aynen Bir sandık bölgesi esas itibarıyla “Köylerde (200), kasaba ve şehirlerde (150) seçmeni kapsar.” ifadesi vardı ve bu, yürürlükten kaldırılıp esasen uzun yıllardır cari olan uygulamaya da uygun bir şekilde yeni bir düzenleme yapıldığına göre bu meseleyi de çözmemiz gerekiyor.

Bakın, kayıtlara geçmesi bakımından söylüyorum, bu kanun hükmü uzun yıllardır var ama 2014 Mahalli İdareler Seçimleri öncesinde Yüksek Seçim Kurulu 2/11/2013 tarihi ve 460 sayılı Karar’ıyla sandıkların 320 ve 400 olarak belirlenmesini karar altına almış. Keza 2014 Cumhurbaşkanlığı

Seçimi'nin öncesinde, 4 Haziran 2014 tarih ve 2895 sayılı Karar'ıyla gene 300 ve 320 olarak bunları karar altına almış. Kararlar uzun, onları tek tek okumak istemiyorum ama en azından kararların tarih ve sayıları burada kayıtlara geçsin ki yarın araştırmacılar, incelemeciler bunları değerlendirirken bunlara da, bu kaynaklara da baksınlar. Haziran 2015 seçimleri öncesinde, 18/10/2014 tarih ve 4103 sayılı Karar'ıyla Yüksek Seçim Kurulu gene benzer mahiyette kararını vermiş. Keza Kasım 2015 seçimlerinin öncesinde, 26 Ağustos 2015 tarih ve 1543 sayılı Karar'ıyla 360, 380, 400 olarak gene kararını vermiş. Gene, halk oylamasından önce, 25 Ocak 2017 tarih ve 50 numaralı Karar'ıyla Yüksek Seçim Kurulu bu sandıklarda 410 ve 415 seçmen sayısı şeklinde kararlarını tespit etmiş.

Yani sayın milletvekilleri, şunu ifade etmeye çalışıyorum: Teklifle yürürlükteki 298 sayılı Kanun'un 5'inci maddesini yürürlükten kaldırdığımıza göre ve geçen haftaki tartışmalarda da ifade edildi, aslında burada bir muğlaklık varken bunun tespitine dair kanunda hüküm yokken, bu görevi de Yüksek Seçim Kurulu zaten yaparken bu durumu netleştirip bu görevi açıktan açığa Yüksek Seçim Kuruluna verirken ve peşi sıra hemen çerçeve 2'nci maddemizde de bu durum düzenlemeye kavuşturulurken buradan bir müphemlik oluşturmamak bakımından, bir tereddüde fırsat vermemek bakımından bir düzenleme yapmak zorundasınız ve bu düzenlemeyi yaparken kanunun eski hâlinde olduğu gibi, uygulamaya ve gerçeklere de uymaz mahiyette rakamlarla sınırlamak yerine, Yüksek Seçim Kuruluna bu çerçevede bir görev veriyorsunuz. Bu görev verilirken de elbette, evet, bugün gerçekten 1.500, 2.000, 2.500 seçmenin olduğu gerçeklerini de düşündüğümüzde, bakın, kanun maddesinde aynı binada oturan seçmenlerin hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla -aynı seçim bölgesi, aynı muhtarlık demek- orada kalması kaydıyla bir düzenleme getiriliyor.

Şimdi, Sayın Özel iddiayı ortaya koyarken Handan Hanım'dan söz etti ve "Bize bu tarz itirazlar geliyor ve biz bunları 'Durun bakalım' diye sakinleştirmeye çalışıyoruz ." filan dedi ama şimdi de uygulamanın...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Fitnat Teyze, gerçek örnek olunca...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tamam, Fitnat Teyze, düzeltiyoruz. Evet, çok önemli bir değişiklik.

Şimdi, Fitnat Teyze'ye söyleyelim biz buradan, gerçek örnekse tam da Fitnat Teyze'ye hitaben söyleyelim: Bakın, bunun uygulamasında –kanuni durum da odur- sandıklar, sandık çevreleri, o sandıkta oy kullanacak seçmenler vesaireler muhtarlıkta askıya çıkıyor. Askıya çıkıp buna dair itiraz süreçleri vesaire, tamamı bittikten sonra yani öyle "Suriyeliler mi vardı? Ben bunu görmüyordum." vesaire değil, buna dair itirazlar da tamamlandıktan sonra en son işlem olarak bu yapılıyor Sayın Özel. Yani bu itirazların tamamı çözüme kavuştuktan sonra, kimin nerede olduğu tespit edildikten sonra, sandık listeleri kesinleştikten sonra ihtiyaca bakılıyor ve bugün uygulamamız itibarıyla bunu bir karara bağlamak lazım. Biz de bunu zaten uygulama da bu yönde olduğu için olması gerektiği gibi kanuna bunu dercediyoruz. Burada asla iddia edildiği gibi, kimin nerede oy kullanacağını belli olmadığı, birilerinin bir yerlere taşınabileceği, götürülebileceği, kafasına göre bir uygulama yapılabileceği gibi bir durum asla söz konusu değildir. Dolayısıyla bunun doğrusunu da biz bu şekilde şerh etmiş olalım. Sonraki iddialarını –ben aynı hataya düşmeyeceğim- ilgili maddeye geldiğimizde bilgisiyle, belgesiyle, deliliyle birlikte ortaya koyacağız. Bunu şimdilik bu şekilde ifade etmiş olayım.

Hepinizi saygıyla selamlayayım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – "Teminatı benim" diyorsun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – "Teminatı benim." demiyorum, "Teminatı kanun." diyorum yahu.

BAŞKAN – Sayın Parsak, teşekkür ederim.

Bakın, Sayın Özel, bunların hepsi haddizatında bak, geçen gün, bugün beş saat konuşuldu.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, madde üstünde açıklama yapıyor.

BAŞKAN – Ama bunların hepsi konuşuldu.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, ne konuşuldu ya? Bir şey soruyorum. Ne yani, madde üzerinde açıklama...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, yöntemde sorunumuz var. Bakın, lütfen Böyle bir müzakere yöntemi yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yöntemde sorun yok, yasa yapıyoruz kardeşim.

BAŞKAN – Böyle bir müzakere yöntemi yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O zaman söz isteyip yapmam lazım, daha çok uzayacak.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Usul hakkında bir söz isteyebilir miyim?

BAŞKAN – Arkadaşlar, bakın, böyle bir yöntemimiz yok. İyi niyetimi kötüye kullanıyorsunuz, böyle bir yöntemimiz yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, bak, böyle lafları erken konuşma. İyi niyetini kötüye kullanan yok. Bir cümle soracaktım, yine Sayın Parsak cevap verecekti. Bu şeyden de men ederim bak. Ben iyi niyetini kötüye kullanmaya da çalışmıyorum, bir hakkın suistimali de yok.

BAŞKAN – Ama bak...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, bak, bir saat konuştum çünkü bir saat konuşmak gerekiyordu, ben de bir saat konuştum.

BAŞKAN – O zaman bizim de...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Beş dakika konuşulacak yerde beş dakika konuşacağız. Diğer grup başkan vekilleri gelmeyecek merak ediyorsan ama benim sana böyle bir teminat vermeme de gerek yok.

BAŞKAN – Ama bak şöyle bir durum var: Burada biz sizi dinliyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İlkokul çocuğu değiliz hiçbirimiz.

BAŞKAN – Hayır, ben zaten öyle bir mantıkla hareket etsem öyle davranmam.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yok “hakkın suistimali” yok bilmem ne, bunları reddederim yani. Adam gibi konuşacağız burada germe.

BAŞKAN – Germiyorum, siz geriyorsunuz. Şimdi yarın tutanaklar açılıp görüldüğünde gene gidilecek Genel Kurulda “Bizi konuşturmadınız, bizi konuşturmadınız...” Konuşan vekillerin saatleri, sürelerini Anayasa çalışmaları sırasında çıkarmıştık. Yarın gene çıkaracağız, en çok konuşanlar gidecekler “Bizi konuşturmadı.” denilecek.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, açıklama yapılınsın ama bakın, şimdi, Sayın Parsak maddenin gerekçesinde yazılanlardan çok farklı şeyler söyledi, başka bir şey söyledi.

BAŞKAN – Hayır, yok canım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tam anlamıyla Sayın Özel’in söylediklerinin gerçeği yansıtmadığını, uygulamamızı ve mevzuatı gözeterek burada izah ediyorum teklifin bir imza sahibi olarak.

LEVENT GÖK (Ankara) – Neyi izah ediyorsun, maddenin gerekçesinde öyle yazmıyor ki?

BAŞKAN – Ama bunlar zaten konuşulmuş şeyler.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Haddizatında, bunların doğrusunu zaten konuşalım diye alt komisyon kuruldu, alt komisyon iki gün boyunca çalıştı, sabahtan akşama kadar bunları da değerlendirdik ama orada olmayanlar burada ifade ediliyor, bir hikâye oluşturuluyor ve bu hikâyeye göre gerçekler söylenmiyor.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ya, Parsak, ne hikâyesi ya? Sen yazmışsın maddenin gerekçesinde...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Biz de işin doğrusunu söylüyoruz kayıtlara geçsin diye. Yüksek Seçim Kurulunun kararlarını tarihleriyle, sayılarıyla ifade ediyoruz, kanundaki durumu açıkça yazıyoruz, buraya ifade ediyoruz, ondan sonra, söylediklerimizin sonunda “Teminatı siz misiniz?” deniliyor. Hayır, teminatı yasa.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, konuşmaların hiçbirinde maddenin üzerinde konuşulmuyor, çok ağır siyasi ithamlarda bulunuluyor, biraz sonra gene aynı ithamlarda bulunulacak.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Sayın Parsak, yasanın neresinde...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Kanunda var. Şimdi bunun hangi aşamada olduğunu 298 sayılı Kanun’da da yazıyor. Siz bilmiyorsanız yok mu demek?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Her ağzımızı açtığımızda cevap mı verecek?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Niye teminatı ben olayım canım, yasada var zaten.

BAŞKAN – Hayır, öyle değil, 400 deniliyor, o deniliyor, bu deniliyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – O bilmiyor da teminatı ben mi olmuş oluyorum? Açılsın öğrenilsin o zaman.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Niye her seferinde Parsak’a söz verirken çok rahat hareket ediyorsunuz da...

BAŞKAN – Hayır, hayır, hayır, teklifin sahibi olarak söz talep etti, öyle bir şey yok.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Her şeye cevap mı verilir? Her ağzını açana cevap mı...

BAŞKAN – Hayır, bakın, Sayın Parsak orada bekliyor, cevap hakkı gerektiği zaman söz alıyor. Mesela...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Her şeye cevap veriyor.

BAŞKAN – Hayır, öyle bir şey kesinlikle yok. Şimdi burada parti parti konuşma, süre hesaplandığı zaman, bakıldığında, en fazla konuşanın Cumhuriyet Halk Partisi olduğu belli.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – E olacak tabii, muhalefetiz Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Biz buna itiraz etmiyoruz, ben buna itiraz etmiyorum. Mesela başlangıçtan beri... Bak, bugün başlangıçta Sayın Kaplan Hürriyet’e söz verdik, alt komisyonunda verdik, başlangıçta geneli üzerine söz verdik, aynı madde içerisinde biraz önce konuştu, şimdi aynı maddede yine söz istiyor.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Komisyon üyesiyim Sayın Başkan, olsun o kadar.

BAŞKAN - Yine vereceğiz ama bunun bir sınırını kendinizin koymasını bekliyoruz. Yoksa biz kifayetimizle süreci yürütebiliriz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Alt komisyonunda da aynı şeyi yaptınız Başkan, yapmayın bunu ne olur!

BAŞKAN – Alt komisyonunda yapmadık. Bakın, kesinlikle yarımşar saatten aşağı konuşmadınız.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Daha, bismillah, oturduk, sopa gösterdiniz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, yöntemde sıkıntımız var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir şey söyleyeceğim. Usul hakkında bir söz ver kısaca, kısaca usulü o zaman bir şeye kavuşturalım.

BAŞKAN – Hayır, yani bir yöntem var, koymuştum ama...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Burada bile OHAL'i uyguluyorsunuz ya, dışarıda OHAL, burada OHAL!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, bir usulü şeye kavuşturalım.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, geçmişte de benzer tartışmaları yaşadık. Bu kifayetimizakere falan, bunlar doğru işler değil. Onu gerektirecek bir gerginlik, bir uzatma, bir engelleme niyetimiz de yok. Olsa buraya 50 kişi geliriz, 100 kişi geliriz.

BAŞKAN – Peki, biz 310 kişi geliriz. Yani bunun böyle bir sonu yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yahu tamam. Onun karşılığı o değil zaten.

İkincisi, biz Sayın Parsak'ın her soruya cevap vermesinden memnun oluruz ama bu şöyle, bir geçiş üstünlüğü anlamında değildir. Komisyon üyeleri de alt komisyon üyeleri de talep ettiklerinde makul sınırlar içinde soru sorarlar, cevap alırlar, katkı yaparlar, burası mutfak. Tuzu bir kere attın, yiyeceksin bu yemeği olmaz. Azsa biraz daha atarız, çoksa su ekleriz. Bu böyle, burası mutfak. Bu tahammülü göstereceksiniz.

BAŞKAN – Gösteriyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, bugün değil.

İkincisi, burada bu bütünü üzerinde, tümü üzerinde görüşmeler normalde, böyle bir kanunda iki gün sürer, hakkıdır. Alt komisyon kurmakta demişsiniz ki: “Alt komisyon kuralım, bütünü üstünde konuşmayın, o iki konuşmayı sayalım.” Arkadaşlar da anlayış göstermişler, gelmişler. Ama o gün de konuşmuşsunuz. Gerekirse bütünü üstünde konuşmayan arkadaşlar ilk maddelerde görüşlerini söyleyecek. Zaten öbür türlü her maddede, her madde hakkında görüş söyleyen deli derler adama yani. Geçmişte de yaptık bunu. Buradan boşu boşuna bir vehme, bir paniğe kapılmak doğru değil. Ana muhalefet partisinin bir konuşmada en çok konuşan olması normal. Daha çok konuşmak sizin de hakkınızdır. Siz ama kendinizce bir usul ekonomisi yapıyorsunuz. Gerekli gördüğünüzde de konuşacaksınız. Hakaret olmadıktan sonra, elbette ağır siyasi eleştiri olur. Seçim sistemi değişiyor ve çok kritik bir şey, elbette olacak. Hakaret etmedikten sonra her şeyi söyleyeceğiz. Sayın Markar Eseyan biraz önce ne dedi? “Gelecekte kaybedecekleri bir seçime kılıf hazırlama çabası.” Bundan ağır siyasi eleştiri mi olur? Ama söz hakkı bile isteyip cevap vermedim. Bu başka bir şey. Gün gelecek, biz iktidar olacağız, siz muhalefet olacaksınız, bu iktidar olma sorumluluğundaki tahammül sınırlarını göreceksiniz. Doğrusu da bu. O yüzden arkadaşlarımız söz alacaklar, konuşacaklar, bu iş korktuğunuz gibi... “Ya, bir madde bu kadar...” Öyle olmuyor zaten. Ama 1'inci maddenin özü hakkında bir şey dediyse, aklımıza bir şey yatmıyorsa, dediğimiz şu: Teminatı siz misiniz? Çünkü buraya yazmamışsınız veya yazdığınızı...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yeter ya, bu kadar dedik.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ne ağabey, ne?

BAŞKAN - Ya, kanunda var ya. Sayın Özel, toparlayın.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bunlar olur.

Ben usul hakkında şunu söylüyorum: Siz rahat olun, siz germeyin...

BAŞKAN – Ben çok rahatım, benim kafam da rahat.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bakın, biz engelleme yapacağımız zaman gelip söylüyoruz zaten. “Biz engelleme yapacağız.” diyoruz. Buradaki niyetimiz etraflıca tartışmak, söylecekleri söylemek. Bu konuda kendimize de size de zulmetmek için gelmedik. Yapacağımız zaman söyleriz. Öyle bir şey yok. Onu dedim. Usul açısından bugün kaç madde gideceksiniz, onu otursunuz, sözcülerimizle konuşursunuz, ona göre makul bir şekilde gider zaten. Zaten konuşulmuş bir şey var. Onun dışında da bir şey yok şu anda. Ama bu kadar çok gerilirse yani ana muhalefet partisi de varıp da size böyle kendisine sınır çizdirmez. O zaman başka bir moda geçeriz hepimiz, doğru da olmaz.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Gök.

LEVENT GÖK (Ankara) – Sayın Başkan, şimdi, iktidar partisi ile MHP bir seçim yasasını beraber götürüyorlar. Şimdi Grup Başkan Vekilimiz Özgür Bey’in konuşmasından sonra söz alan Sayın Parsak 1’inci maddeyle ilgili bir değerlendirmede bulundu az önce, gerekçelerini anlattı. Şimdi, ya Sayın Parsak oturup yasaya bakmadı ya da bu madde gerekçesinde ne yazıldığını bilmiyor. Ben sizin hakemliğinizi istiyorum Sayın Başkan, tek hakemliğinizi istiyorum. Sayın Parsak’ın 1’inci maddenin niçin gerektiği konusunda anlattığı gerekçeler ile kanun tasarısının 1’inci maddesindeki gerekçe tutuyor mu birbirini? Şimdi, orada ne yazıyor -madde gerekçesinde- bu aynı binada oturan seçmenlerin taşınmasına ilişkin? Seçimin serbestliği ve gizli oy ilkesini sağlamak. Şimdi, yani bununla Sayın Parsak’ın anlattıkları örtüşüyor mu arkadaşlar ya?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – “Aile bütünlüğü” diyor. Öbür tarafı okumuyorsunuz.

LEVENT GÖK (Ankara) – Ya, bırakın siz. Bakın şimdi, bakın, yani seçimi...

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Gök, madde üzerinde müzakere edilmesine itiraz etmiyorum ama bak, sabahtan beri konuşuyoruz...

LEVENT GÖK (Ankara) – Söylemek istediğim bu. Yani bakın, Sayın Parsak da konuşsun etsin ama bir de maddenin ruhu var, lafzı var kardeşim.

BAŞKAN – Madde belli.

LEVENT GÖK (Ankara) – Bunun dışında bir kanun teklifini sunan bir arkadaşımızın bir başka gerekçeyi burada anlatması, bir kere, bu getirdikleri kanun teklifinden de sapma olduğunu gösterir. Onu anlatmaya çalışıyorum.

BAŞKAN – Sayın Gök, teşekkür ediyorum.

Sayın Gaytancıoğlu, buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ediyorum.

Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, ben bu Komisyon üyesi değilim ama Türkiye’yi ilgilendiren çok ciddi bir konu görüşüldüğü için misafir olarak geldim. Yaklaşık üç saattir de dinliyorum. Konuşma yapmayı da düşünmüyordum, söz almayacaktım ama...

BAŞKAN – Lambanız yandığı için ben gördüm yani.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Yok, istedim sonradan. Yani niye? Çok önemli bir konu. Halka “Tek adam rejimi gelecek, koalisyonlar artık bitecek.” diyerek vatandaşın oy istediniz ama yine koalisyonları getirdiğinizi bakalım nasıl savunacağınızı da burada görmek için bu Komisyona katılmak istedim. Sadece gördüm ki koalisyonlar gelmiyor, “seçim güvenliği” diye bir şey de kalmıyor. Siz halkın devlete olan güvenini gerçekten sarstınız.

En çok güvenilen kurum, bundan on sene önce sorsaydınız, herkes işte “ÖSYM” derdi, “Çünkü orada bir şaibe yok, kafası çalışan kim sınava iyi hazırlandıysa kazanıyor.” derdi ama siz beraber yürüdüğünüz arkadaşlara ÖSYM’yi teslim ettiniz. Sonrasında bütün kurumlarda şaibe yapıldı ve güvenler sarsıldı. Mühürsüz oylarla halkımız sizin zamanınızda tanıştı. Halk artık Yüksek Seçim Kuruluna güvenmiyor. Seçimlerde hile yapılabilir diye herkes bize soruyor, “Acaba bir şaibe mi var?” diye bir güvensizlik ortamı var. Kimse devletin kurumlarına güvenmiyor. Kime güvenecek? Eskiden bu tip hileler, seçim hileleri duyardık, muz cumhuriyetlerinde olurdu, uluslararası gözlemciler oralara gitmezdi, oralara çünkü diktatörlüklerle yönetilirdi ama çok iyi anladık ki -daha 1’inci maddede gördüm- aynı binada oturan seçmenleri bile taşıyacaksınız. Onlar birbirlerini kontrol ediyorlardı. İşte alt kattakiler oy kullanmaya gittiler, biz de gidelim şeklinde birtakım olayları hepimiz yaşadık zaman içerisinde ama bu işte bir iş var. Niye böyle bir güvensizliğe ülke olarak gidiyoruz, niye böyle bir seçim yapmayı planlıyoruz? Böyle bir seçim güvenliğini anlayamıyoruz ama burada gerek konuşulanlar gerek son günlerde yaşadığımız olaylar, maalesef artık hükümetler, Hükümetiniz başka yerlerden emir alıyor. Çıkarılan şeker fabrikalarının özelleştirilmesi bile Cargill’in üç aydır Tarım Bakanlığında...

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Gaytancıoğlu, benim söylemek istediğim bu. Bu konuştuklarınızın bu kanun maddesiyle... Bak, geliyorsunuz buraya siyasi söylem yapıyorsunuz...

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – İki dakika bir şey kaldı, iki dakika tahammül edemiyorsunuz.

BAŞKAN – Siz biraz sonra buradan gideceksiniz.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Yok, gitmeyeceğim, kalacağım.

BAŞKAN – O zaman sizi davet ediyorum, lütfen bu Komisyon toplantıları bitene kadar buradan ayrılmayın.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Ayrılmayacağım.

BAŞKAN – Hayır, yani Cargill’le bunun ne alakası var?

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Ne alakası var? Çok alakası var.

BAŞKAN – Gündeme davet ediyorum.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Cargill ne derse onu yaptılar. Yine anladık ki korku dağları aşmış, kendinize güvenmiyorsunuz, yanınıza birilerini almaya çalışıyorsunuz. Merak etmeyin, halk da size güvenmiyor.

Bu kadar bir konuşma yapacaktım, siz konuşmayı uzattınız. Daha beş dakika zamanım var, bir buçuk dakika daha konuşabilirim o zaman.

BAŞKAN – Konuş konuş, konuşmakta sıkıntı yok.

Buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Ama tabii, ben öyle bir nezaketsizlik yapmayacağım.

Parti meclisi üyemizi de kaybettik, üzgünüz, başımız sağ olsun diyorum.

Size de oğlunuz olmuş, gözünüz aydın diyorum ve kısa kesiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum.

Bugün kaybettiğimiz dava arkadaşımız, yoldaşımız Yavuz Karan’a öncelikle Allah’tan rahmet diliyorum ve bütün parti camiamıza da sabırlar diliyorum.

Sayın Başkan size de yeni evladınız için hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum. Allah bahtını açık etsin inşallah.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama şunu da ifade etmek istiyorum: Bakın, bunu alt komisyonda da yaptınız Sayın Başkan, burada bizim derdimiz ortamı germek yada buradan başka bir türlü sonuç elde etmek değil ama burada her şeyi konuşmak lazım, sonuçta muhalefet partisiyiz, ana muhalefet partisiyiz, tabii ki muhalefet edecek, tabii ki kaygılarımızı paylaşacağız. En nihayetinde burada çocuklarımızın geleceğini konuşuyoruz, üzerinde yaşadığımız bu toprakların geleceğini konuşuyoruz, çok önemli bir düzenleme yapıyoruz ama alt komisyon da dâhil olmak üzere daha bismillah, başlar başlamaz ne yazık ki sopa gösterdiniz ittifak kurduğunuz muhalefetle birlikte. “Bakın, biz zaten makul konuşacağız, siz de ona göre konuşun ha.” der gibi bir cümleyle başladınız. Aynı tavrınızı ve tarzınızı ne yazık ki burada da devam ettiriyorsunuz. Bunlar hoş durumlar değil, lütfen tavrınıza bir çekidüzen verin. Özellikle de burada böyle sınıf başkanı gibi ya da çocuğunu azarlayan birisi gibi davranıyorsunuz. O koltuk size o yetkileri vermiyor bunu da ifade etmek istiyorum. Lütfen bu konuda biraz daha hassasiyet, biraz daha tahammül ve biraz daha uzlaşi kültürünün geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sonuçta burada geleceğimizi dizayn ediyoruz Sayın Başkan, bu konuda sizi biraz daha kibar olmaya davet ediyorum.

İktidar partisinin “Tek başına yüzde 51’i alamam.” korkusunun, ittifak edilen muhalefet partisinin de “Yüzde 10’u geçemem.” korkusunun birleşmesiyle getirilen, ülkeyi tek adam rejimine tahkim eden, tam bir diktatörlük diyebileceğimiz, Türkiye’ye büyük kötülük aslında sayılan bu teklif ne yazık ki allanıyor, pullanıyor ve şöyle tarif ediliyor, deniyor ki: “Oy oranı az olan partilerin Meclise girebilmesini sağlayabilecek bir sistem diye tarif ediliyor. Bu teklif için âdeta aldatıcı bir reklam olarak karşımıza çıkıyor ve bu ne yazık ki dürüst ve ahlaklı siyasete kesinlikle aykırı.

Maddelere ve gerekçelerine baktığımızda daha ne yazık ki bu aldatıcı reklamı birçok maddede çok açık ve net bir şekilde görebiliyoruz. Alt komisyonda da teknik detaylar konusunda ısrarla çok yoğun bir şekilde sorular sorduk, teknik açıklama istedik. Gerek bürokratlar tarafından gerekse teklif sahibi olarak, teklife hâkim olan Milliyetçi Hareket Partisinin sözcüsü tarafından tatmin edici ve önümüze konulan, yazılan gerekçeye uygun hiçbir teknik bilgi bizimle paylaşılmadı, hiçbir paylaşılan bilgiler de ne yazık ki hiçbirimizi tatmin etmedi ki bunu tutanaklarda da zaten ifade ettiğimiz görülecektir, bunu bürokratlar da yapamadı. Şu anda da aynı şeyi görüyoruz, aynı örneği görüyoruz, gerekçeden bambaşka şeyler söyleniyor ne yazık ki dolayısıyla ne kadar hâkim ne kadar değil, tartışılır bir konu.

Bu maddeler aslında iki partinin kurdukları seçim ittifakını güvenliğe almaktan başka bir şey değil “seçim güvenliği” adı altında sadece ve sadece ittifak güvenliği sağlanıyor maddelere ve gerekçelere baktığımızda. Bunu yaparken de şöyle bir algı yönetimiyle yapılıyor ne yazık ki: “AKP yaparsa bu ittifak ve iyi ama diğer partiler yaparsa bu koalisyon ve kötüdür.” algısıyla yapılmaya çalışılıyor. Yine gerekçelerden bambaşka bir algı işletiyorsunuz değerli arkadaşlar.

Baraj şantajıyla küçük partileri yutacak, seçmen iradesinin sandığa yansımalarının önüne geçecek, tüm iktidar partisi teşkilatlarının il başkanlarından bile ya da bütün teşkilatlarından daha iyi çalışan valiler, polisler, askerin sandığa müdahale etmesinin önünü açan sopalı seçim dediğimiz demokrasiye, çoğulculuğa ve adil temsiliyete ağır hasarlar verecek bu sistemi için getirilen teklifin çok sayıda maddesi -ki bu madde de dâhil olmak üzere birazdan biraz daha teknik söyleyeceğim bunu- sürekli kazan kazan yöntemi üzerine kurgulanmış, sürekli gücün üzerine güç katma, avantaj üzerine avantaj sağlama üzerine

kurgulanmış maddeleri görüyoruz. 1'inci madde de aynen bu şekilde kurgulanmış. Aslında iktidar partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi sandıkla iktidara gelmiş ve demokratik seçimin bütün nimetlerinden yararlanarak güçlenmiş ama şimdi 1'inci madde ve devamı maddelere baktığımızda sandıkla gelen iktidarın sandıkla iktidardan gitmeme arayışı olduğunu görüyoruz değerli arkadaşlar.

BAŞKAN – Toparlarsanız.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama şunu da hatırlatmakta yarar var: Adaleti kendi çıkarınız için kullanırsanız, bakın, bumerang gibidir, eninde sonunda onu kullananı vurur ve Sayın Grup Başkan Vekilimiz Özgür Özel de çok güzel ifade etti, somut örnekler üzerinden, geçmiş yaşanmış örnekler üzerinden de ifade etti ve ne yazık ki şu anda siz adaleti kullanıyorsunuz kendi çıkarlarınız için ve gün olacak, gün gelecek bu kullandığınız adalet bumerang olacak ve sizi vuracak, bunu da buradan hatırlatmak istiyorum.

1'inci madde üzerine çok kısaca teknik birkaç şeyi de paylaşmak istiyorum. Şimdi, bu 1'inci madde bir cümle eklenmiş ve ikinci fıkra yürürlükten kaldırılmış. Deniyor ki: “Aynı binada oturan seçmenler hane bütünlüklerinin korunması ve aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir.” Gerekçe olarak da “Gerektiğinde aynı binada oturan seçmenler...” diye başlıyor. Aslında daha başlangıç olarak yani hep sandığa müdahaleden konuşuyoruz, özellikle iki bölüme ayırmıştık biz eleştirilerimizi yaparken, seçim güvenliği konusundaki kaygılarımızı paylaşırken hep söyledik, sandığa müdahale ediyorsunuz ve her maddede ne yazık ki bunu açıkça görüyoruz demiştik. Şu anda sadece seçim zamanı oy kullanırken ya da sayım döküm işlemlerinde değil, daha bismillah, hazırlık işlemlerinde bile sandığa müdahale ettiğinizi görüyoruz, dizayn ettiğinizi görüyoruz. Çıkarlarınız için “Daha fazla nasıl oy alırız ya da almadığımız oyu nasıl kendi hanemize yazdırırız.” hesabıyla ne yazık ki dizayn etme çabanızı görüyoruz bu maddede. Yine, gerekçenizde işte gereklilik hâlden bahsediliyor. Peki, bu gereklilik hâli nedir, ne değildir, bunun belli olmadığını, açık olmadığını, muğlak ifadelerin yer aldığı ve yarın öbür gün suistimallere açık bir madde olduğunu, kötüye kullanımların olacağını, keyfî uygulamalara yol açacağını da bu maddeden açıkça söyleyebiliriz değerli arkadaşlar.

Bu madde hangi ihtiyaçtan doğmuştur? Yine açıklamalarınızda, teknik açıklamalarınızda ne yazık ki, bürokratların da açıklamaları dâhil olmak üzere hangi ihtiyaçtan doğdu bu madde, o da net değil, belli değil ve ısrarla sorduğumuz hâlde ne yazık ki yeterli, inandırıcı, bizi tatmin eden hiçbir cevap verilmemiştir değerli arkadaşlar.

“Farklı sandık bölgelerine kaydedilebilir.” deniyor. Yani aslında bununla şunu hedefliyorsunuz bizce: Seçmenin oy kullandığı seçmen askı listesi üzerinden denetim yapılmasını engelleyecek olan bu madde Anayasa’da belirtilen gizlilik ilkesine uygun olduğu söyleniyor ama o gizlilik ilkesi bizce burada yanlış anlaşılmış. Elbet oy kullanmak vatandaşın özeli olduğu gibi gizli de kalması gereken bir işlem ama burada sadece oy kullanmak gizli tutulmamış, sonrasında yapılabilecek bir denetimden de gizlenmek istenmiş yani boş bir apartman dairesinde kimse olmasa dahi sanki seçmen yaşıyormuş gibi bir uygulama, hata olabilir, kasti olabilir ama öyle bir uygulamanın da önü açılmış. Bunun sonucunda “şüpheli oy” kavramı ortaya çıkacak. Bunu da ne başka partiler ne de vatandaş kendisi denetleyemeyecek yani vatandaşın denetiminden kaçırıyorsunuz seçimleri. Vatandaş kendi apartmanında oturmayan birisinin oy kullanıp kullanmadığını fark edemeyecek ya da bununla ilgili kontrol edemeyecek.

Son günlerde popüler olan e-devlet uygulaması -ki Trabzon Milletvekilimiz Haluk Pekşen daha detaylı somut örnekleriyle açıkladı- hani soyumuz nereden geliyor, kökümüz nereye dayanıyor gibi bilgiler özellikle devletin kontrolünde sunulan bilgiler ki halk da çok rağbet gösterdi, sürekli giriyor, bakıyor. O uygulamada ama şunu görüyoruz: Devletin hazırladığı resmî belgede kimimizin vefat

etmiş büyüklerinin hâlen daha hayatta olduğu, fiilen olmasa da resmî kayıtlarda hayatta olduğu, ölüm belgesinin görülmediği ortaya çıktı. Bazılarımız belki buna küçük bir hata gözüyle bakabilir ama aklımıza 2010 referandumu geliyor değerli arkadaşlar. Hatırlıyor musunuz 2010 referandumunu? Hani, FETÖ'yle birlikte yaptığımız bu 2010 referandumu, bizim bas bas bağırduğumuz, “Yapmayın, etmeyin, bu ülkenin dibine dinamit koymayın, demokrasiyi bu kadar hırpalamayın, hukuku katletmeyin.” diye diye bağırduğumuz 2010 referandumunu hatırlayın. O referandumda ne deniyordu? “Bu referandum için mezardakilere bile oy kullandırılmalı.” söylemi vardı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, toparlar mısınız.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Çok az kaldı Sayın Başkan, uzatmayacağım. Sizin söylediğiniz gibi asla iyi niyeti suiistimal etmek gibi de bir derdimiz yok ama bunları da söylemek zorundayız.

“Mezardakilere bile oy kullandırılmalı.” denmişti 2010 referandumunda. Şimdi bunlar akla gelmeli tekrar. Resmî olarak hâlen yaşıyor görünen kimi büyüklerimiz acaba seçim hilesine alet edilecek mi diye de düşünmeden edemiyoruz geçmiş deneyimleri gördüğümüz zaman. Teklifin bu maddesi işte, bu tarz şüphelerin önünü açacak ve “şüpheli oy” kavramının siyaset sözlüğüne iyiden iyiye girmesine neden olacak.

Ayrıca, son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Teklifte belirtildiğinin uygulamaya dökülmesi hâlinde ortaya bir sürü soru çıkacak. “Bir sandık bölgesinde yer alan seçmenden hangi seçmen sabit kalacak, hangi seçmen başka bir sandık bölgesine kaydedilecek?” gibi sorular da bu teklifin bu maddesiyle, ne yazık ki gerekçesi de dâhil olmak üzere, yapılan sözde teknik açıklamalar da dâhil olmak üzere bu maddesiyle bu sorular yanıtsız bırakılıyor. Hangi durumlarda seçmen taşınacak, neden taşınacak; bir izahı yok. İzahı olmayan bir madde; genelgeçer ifadelerle, yasa yapmaya uygun olmayan bir tanımlamayla, eksik kalan yönleriyle birlikte diğer maddelerinde olduğu gibi bu da havada kalan, muğlak ifadelerle bırakılmış. Yine, tekrar ifade ediyorum: Seçmen üzerinde büyük bir baskı oluşturacak ve seçmenin denetiminden hem sandığın hem seçimin -oy kullanma işlemlerinin- hazırlık işlemleri de dâhil olmak üzere... Ne yazık ki seçmenin denetimini sıfıra indirecek bir düzenleme getiriyorsunuz. Biz bu şekilde kesinlikle karşıyız ve bu maddenin tekliften çıkarılmasını yine önergemizle birlikte teklif etmiş olduk.

Benim bu maddeyle ilgili şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum Sayın Hürriyet.

Madde üzerinde...

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Sayın Başkanım... Ben az konuşurum Başkanım ya...

BAŞKAN – Ya ama işte, benim söylemek istediğim bu: Yani biz müzakereyi bir noktaya getiriyoruz, bir arkadaşımız geliyor, söz talep ediyor; bir arkadaşımız geliyor... Bunun sonu gelmez arkadaşlar.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Sonu gelir Başkanım. Niye gelmesin? Neyin sonu gelmedi ki? Bunun da sonu gelir.

BAŞKAN – Ben Yüksek Seçim Kurulu temsilcisi arkadaşların teknik olarak açıklamak istediği bir konu var mı, onu sormak istiyorum. Veya Bakanlık temsilcisi arkadaşların teknik olarak açıklamak istediği bir konu var mı?

Buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Sayın Başkanım, belki bu seçmen listelerinin askıya çıkışı ve o süreçle ilgili kısa bir bilgilendirme yapmamızın faydalı olacağını düşünüyorum.

BAŞKAN – Zaten bundan sonra maddelerde şöyle bir yöntem belirleyelim: Diğer maddelerde de maddeye başlamadan önce isterseniz, Bakanlık veya siz teknik olarak önce bir teknik ihtiyacın sebebini açıklayın, sonra müzakereye geçmiş olalım ki gündeme bağlı kalmak daha kolay olsun.

Buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Başkanım, şimdi “Sandık bölgesi” başlıklı maddede, 298 sayılı Kanun’un 5’inci maddesinden ikinci fıkra çıkarıldığı için hem o hüküm hem de eklenen “Aynı binada oturan seçmenlerle ilgili olarak” diye başlayan paragrafın birlikte değerlendirilmesi daha faydalı olacaktır çünkü hem Yüksek Seçim Kuruluna bir sandıkta oy kullanacak seçmen sayısını belirleme yetkisi verilmektedir hem de askı süreci sonunda kesinleşen sandık seçmen listelerinde seçmenlerin sandık bölgesine nasıl ayrılacağına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Şimdi, askı sürecini şöyle özetleyebiliriz: Öncelikle seçim takvimi başlangıcında Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne askıya çıkarılacak olan muhtarlık bölgesi askı listeleri hazırlanmaktadır. Bu hazırlanan listeler hem liste ortamında hem de elektronik ortamda seçime katılan tüm partilerle askı başlangıcında paylaşılmaktadır. Sonrasında askı süresi içerisinde yapılan itirazlar sonucu, yapılan değişiklikler yani askı listelerindeki değişiklikler “Sandık bölgesi askı listesi” 298 sayılı Kanun’un 42’nci maddesinde belirtildiği şekilde farklar oluşturulmakta ve bu farklar da yine siyasi partilere verilmektedir. Devamında muhtarlık bölgesi askı listelerine yapılan itirazların kesinleşmesi sonucu sandık seçmen listeleri oluşturulmaktadır. İşte, tam bu aşamada, sandık seçmen listelerinin oluşturulması aşamasında buradaki düzenleme devreye girmektedir. Yani aynı binada oturan seçmenler hane bütünlükleri korunmak suretiyle aynı seçim bölgesinde yani muhtarlık içerisinde aynı okulda kalmak şartıyla farklı bir sandıkta yani 1.001’de değil de belki 1.002’de oy kullanması şeklinde bir imkân getiriliyor.

Bunun dışında, bu aşamada da yine siyasi partilerle oluşturulan bu sandık seçmen listeleri hem kâğıt ortamında hem de elektronik ortamda kontrol etmeleri için ve üzerinde denetim yapmaları için yine 298 sayılı Kanun’un 47’nci maddesi kapsamında paylaşılmaktadır. Dolayısıyla seçmenler tüm bu süreçleri Yüksek Seçim Kurulu internet sayfasında hem kendilerini hem de bina bazlı sorgulama yaparak kontrol etme imkânına sahiptir. Ayrıca siyasi partiler de seçmen listelerinin başlangıcından kesinleşen hâline kadar tüm değişiklikleri adım adım görüp yine kontrol etme imkânına da sahiptir.

Şu ana kadar yaptığımız tüm seçimlerde biz siyasi partilerle bütün bu bilgileri paylaştık ve bize seçmen kütükleri üzerinde herhangi bir itiraz, somut bir itiraz ulaşmamıştır; onu da özellikle belirtmek isterim Başkanım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir soru sorabilir miyim tam bu aşamada?

BAŞKAN – Sayın Özel, Sayın Gökdağ’ın bir söz talebi var ama...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tamam, belki de benzer şeyse ben konuşmam.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Gökdağ.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle ben de aynı dönemde il başkanlığı yaptığımız Yavuz Karan’a -aynı zamanda parti meclisi üyemiz- Allah’tan rahmet diliyorum. Ben Gaziantep İl Başkanı iken o dönemde Yavuz Karan da Trabzon İl Başkanıydı. Birlikte çalışma fırsatı yakaladığımız kıymetli bir arkadaşımızdı. Allah’tan rahmet diliyorum. Yakınlarına ve tüm camiamıza başsağlığı diliyorum.

Sizin de yeni olan evladınıza uzun ömürler diliyorum Sayın Başkan, analı babalı, uzun ömürler versin Allah.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Değerli arkadaşlar, bu yasayı tartışmaya başlamadan önce şunu bir söylemek istiyorum: Anayasa değişikliği sırasında AKP’nin üzerinde önemle durduğu bir konu vardı, koalisyon dönemi bitti deniyordu. Koalisyon ayıp değil arkadaşlar, ben bugün koalisyon kurduğunuz için sizi kınamıyorum yani koalisyon ayıp bir şey değil ki. Yani tek başına hükümet olamayan, tek başına hükûmeti kuramayan, tek başına bir şeyi başaramayan bir araya gelir, başarır; tek başına hükûmeti kuramaz, iki parti bir araya gelir, hükûmet kurar, bu ayıp bir şey değil ama burada doğru olmayan şu: O Anayasa değişikliği referandumunun ana argümanı olan koalisyonlar döneminin bittiği anlayışının doğru olmadığı, yine seçmenlerin, yurttaşlarımızın yanıltıldığı açık ve net şekilde meydanda. Üstelik bunda peşin peşin koalisyon kuruluyor, istikrar için söylenen tek parti anlayışı daha seçimlerden önce ortadan kalkıyor ve bunun bir daha olabileceği gibi bir ihtimal de görünmüyor, tek parti anlayışının.

Şimdi, burada demek ki yanıltılmış yine yurttaşlar, vatandaşlar. Koalisyona ihtiyaç duyuluyor, bu ayıp bir şey değil Başkan, yine söylüyorum. Dünya siyasi tarihi, Türkiye siyasi tarihi koalisyonlarla dolu. Ama özellikle, ısrarla yönetimde istikrar için “Koalisyon olmayacak, koalisyon olmayacak, koalisyonlar dönemine son.” dendi ama bugün gelip görüyoruz ki daha seçimlere bir buçuk, iki yıl kala koalisyon kuruluyor ve sizin on altı yıldan beri tek başına yönetme anlayışınız burada son buluyor. Koalisyon yoktu on altı yıldan beri, tek başınızaydınız. Şimdi bunu peşin peşin yapıyorsunuz, bu yanılgıyı vurgulamak zorundayım; yurttaşların bu konuda iradelerini yanıltmışsınız.

Değerli arkadaşlar, seçimler, bir ülkede iktidarların değişmesi için en meşru yol ve herkes de buna çok güvenmeli, herkes demeli ki: “Seçimler olur, bu seçimlerde millî irade, milletin iradesi, halkın iradesi şöyle yansır ve bu yansımanın sonucu da şöyle bir hükûmet modeli çıkar.” Şimdi seçim güvenliği olmazsa, insanların buna ilişkin güveni kalmazsa ve bir ülkede seçimlerle iktidarın değişmeyeceği gibi bir algı yerleşirse bunun altından kimse kalkamaz değerli arkadaşlar; hiçbirimiz, hiçbirimiz kalkamayız. O nedenle, seçim güvenliği yapılan her düzenlemenin ana temeli, ana maddesi olmalı; seçime güvenmeli herkes. Ama şimdi görüyoruz, daha 1’inci maddede seçimin güvenliğiyle ilgili yoğun tartışmalar var. Sayın Parsak açıkladı, Sayın Parsak dedi ki: “Şu şu tarihte Yüksek Seçim Kurulu şöyle şöyle kararlar almış.” Yine alabilir, buna engel bir şey var mı? Hem alt komisyonda hem bu Komisyonda bu maddeyle ilgili dünya tartışma yapılıyor, dünya şey anlatılıyor ve seçim güvenliğiyle ilgili ciddi endişeler dile getiriliyor, e, kaldırın çekin bunu. Yine yapsın Sayın Parsak, Seçim Kurulu yine yapsın. Hiçbir itiraz da yoktu o dönemlerde, olduğunda bir itiraz oluyor muydu?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Arada anlatayım.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Yok, hayır ama anlatmanın bir şeyi yok.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ama böyle anlatmadım ki size yani.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Olur mu siz şu dönemde, “Her sandıkta 320-400 kullanılacak.” ben şu anda söylediğiniz şeyleri söylüyorum. “320-400, 300-320; şu seçimde böyle, bu seçimde böyle.” Yine Seçim Kurulu yapsın. Bu kadar yoğun güvenliği tetkik ettiği söylenen bir maddede neden bu kadar ısrar ediliyor ki neden?

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, toparlar mısınız.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Evet, toparlayayım.

Bu, açık ve net bir gizli ajandanın ortaya konulmasıdır yani bunun altında başka bir şey var, o da nedir? Gerçekten, arkadaşlarımın hep söylediği gibi, tekrara girmek istemiyorum, orada seçmenlerin, aynı binada oturan insanların birbirini denetlemesinin, oluyordu çünkü bu, seçmen listesi asıldığında bize ihbarlar geliyor, “Bizim binada böyle biri oturmuyor, bizim binada şöyle biri oturmuyor.” falan gibi bunun önüne geçmek için...

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Gene aynısı olacak aynısı, değişen bir şey yok.

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, toparlar mısınız.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Toparlıyorum Başkanım.

Evet, bu 1’inci maddeden başlayarak bu düzenlemeyle yapılacak seçimlerin güvenilir olmadığını ortaya koyuyor değerli Başkanım.

Öte yandan, ya ittifaklar da olabilir.

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, lütfen toparlar mısınız.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Hemen bitiriyorum, iki cümle, hemen bitiriyorum.

İttifaklar da olabilir, bunlar da siyasette olur şeyler. O zaman ittifakları hiç değilse adil, eşit yapın. Bir parti ittifaka girecek yüzde 2 oy alacak, milletvekili çıkaracak, diğeri yüzde 9,5 alacak, 9,9 alacak, milletvekili çıkaramayacak. Böyle bir eşitsiz sistem olur mu? Madem bu ittifaklara girenlerin baraj sorunu yok, e, şu yüzde 10 barajını kaldırın.

Değerli arkadaşlar, kısaca söyleyeyim, hukuksuzluğun kimi ne zaman yakacağı hiç belli olmaz. Bakın, herkes, hepimiz hukukun içinde kalmaya özen göstermeliyiz, hukuku kalıcı kılmalıyız, seçim güvenliğini kalıcı kılmalıyız. Ne zaman bunun altında kalırız, kim kalır belli olmaz. Bundan bir süre önce, tekrar etmek istemiyorum, hakikaten polemik konusu da yapmak istemiyorum, bir cemaat kendisine gücün hiç yetmeyeceğini düşünüyordu, bugün ne hallerde?

BAŞKAN – Sayın Gökdağ, lütfen toparlayın.

MEHMET GÖKDAĞ (Gaziantep) – Herkesin hukukun içinde kalmasını diliyorum Değerli Başkanım. Yapılan seçimlerin meşruiyet kaynağı olan güvenilirliğinin de tam sağlanması gerekir. Bu kanun, bu düzenleme seçim güvensizliğini birlikte getiren bir düzenleme.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

1’inci madde üzerinde söylenecek söz, her şey söylenmiştir.

EROL DORA (Mardin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Dora, buyurun, en son siz de söyleyin.

Her şey konuşuldu.

Buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben de öncelikle hayatını kaybeden CHP PM Üyesi Yavuz Karan'a Allah'tan rahmet, ailesine ve bütün CHP camiasına başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, sizin de dünyaya gelen evladınıza uzun ömürler diliyorum ve kendisine barışın egemen olacağı bir dünyada uzun ömürler temenni ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

EROL DORA (Mardin) – Benim öncelikle Yüksek Seçim Kurulu temsilcisine bir sorum olacaktı. Biraz önce yapmış olduğu 1'inci maddeyle ilgili açıklamalarla ilgili olarak bir soru sormak istiyordum. Şimdi efendim, aynı binada yaşayan hanelerden hangisinin başka bir sandık bölgesine kayıt edileceğine nasıl karar verilecektir? Yani daire numarasına göre mi, soyadlarının alfabetik sırasına göre mi, nüfusa kayıtlı oldukları illere göre mi? Yani buradaki kıstas nasıl belirlenecektir, burada bir merak uyandırmaktadır; bu konuda herhangi bir açıklama yapma olasılığınız var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Bu madde kapsamında son aşamada, özellikle onu tekrar belirtmek istiyorum, seçmen kütükleri kesinleştikten sonra -sandık kurulunun önündeki sandık seçmen listesinden bahsediyoruz- o aşamada yapılacak olan dağıtım sandıklara, sandık bölgelerine tamamen rastgele bir yöntemle yapılıyor, herhangi bir şekilde aile bütünlüğü bozulmadan ve başka herhangi bir kritere bakmadan direkt, rastgele dağıtılıyor sandıklara. Yani o muhtarlıkta 10 sandık varsa o bina 10 sandığa eşit miktarda dağıtılıyor.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddeyle ilgili iki tane önerge vardır, önergeleri okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hüriyet

Tufan Köse

Muharrem Erkek

Kocaeli

Çorum

Çanakkale

Akın Üstündağ

Muğla

BAŞKAN – Gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Teklifin 1'inci maddesinde aynı binada oturan seçmenlerin farklı sandık bölgelerine kaydedilebilmeleri olanaklı hâle getirilmiştir. Bu durumda, seçmenin boş bir apartman dairesine isteyerek ya da hatayla seçmen kaydı yapılmış olsa ve burada “şüpheli oy” kullanımı gerçekleşse seçmenler ve muhalefet partileri bunu nasıl tespit edebilecektir? Listeye bakarak komşularının ismini denetleme olanağı ortadan kaldırılarak şüpheli oyların tespitinin güçleştirilmesi haksız bir düzenlemedir. Bu, vatandaşın denetimini ortadan kaldırmaktır, keyfiliğin önünü açmaktır. Bu nedenle metinden çıkarılması gereklidir.

BAŞKAN – Aynı mahiyette olan diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas sayılı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mardin

BAŞKAN – Gereğini okutuyorum:

Gerekçe:

Önerilen hükmün seçmen denetimi gibi önemli bir mekanizmayı ortadan kaldırması söz konusudur. Ayrıca madde metninde “seçmenin farklı bir sandık bölgesine kaydedilebileceği” belirtilmiş ancak farklı bir sandık bölgesine kayıt etme işleminin hangi esaslara dair gerçekleşeceğine dair bir bilgi sunulmamıştır. Seçmenin kaydedileceği sandık bölgesinin böylesine muğlak bırakılması son derece keyfi uygulamaların önünü açabilecek ve seçmenin seçme hakkını kullanamayacağı boyutlarda ihlallere varabilecektir. Diğer taraftan, bir sandık bölgesinde yer alan seçmenlerden hangi seçmenlerin sabit tutulacağı, hangi seçmenlerin başka bir sandık bölgesine kaydedileceği ya da kaydırılacağı maddenin bu hâliyle belirsizdir. Seçim kurulunun bu kaydırma işlemini hangi usul ve esaslara göre yapacağı belirsizdir. Bu durum birçok keyfi ve usulsüz uygulamanın önünü açacak mahiyettedir. Bu itibarla ilgili hükmün teklif metninden çıkarılması seçim güvenliği ve seçimlerde eşit yarış koşullarının oluşturulmasına engel teşkil edecek bir düzenlemenin önlenmesi için elzemdir.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1'inci madde kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- 298 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasına (14) numaralı bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş ve mevcut (15) numaralı bent (18) numaralı bent olarak teselsül ettirilmiştir.

“15. Seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirlemek.

16. Seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması halinde, o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin kama şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar vermek.

17. Hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı olan seçmenlerin, muhtarlık seçimleri hariç, oy kullanmalarını sağlamak için seyyar sandık kurulu kurulmasına, oy kullanılmasına, sayım ve döküm ile birleştirme işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek.”

VI.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER (Devam)

2.- Kanun teklifinin ilgili maddelerinde önerge sahiplerinden önce bürokratların teknik açıklama yapmasının uygun olup olmaması hakkında görüşmeler

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, şimdi, isterseniz şöyle bir yöntem belirleyelim: Önce ilk teklif sahibine bir söz verelim, o açıklasın. Sonra, teknik olarak Yüksek Seçim Kurulu veya Adalet Bakanlığından yetkili arkadaşlar teknik bir açıklama yapmak istiyorlarsa onlar da açıklasınlar veya önce teklif sahibi olarak...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım, şöyle: Daha verimli olması açısından...

BAŞKAN – İşte, bir verimlilik koymak adına bir yöntem belirlemek için...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, bu konuyla ilgili arkadaş...

BAŞKAN – Varsa arkadaşların bir teknik açıklama yapacağı...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben de onu söyleyeceğim zaten.

Bizim teklif sahibi olarak hemen başından çünkü 1'inci maddeyle de bağlantılı yani asıl diğer milletvekillerinin eleştirilerinin sonrasında gerekli görüyorsak biz ona dair değerlendirme yapalım ama demin söylediğiniz yöntem bence de doğru. YSK temsilcisi veya Adalet Bakanlığı temsilcisi konuya ilişkin bir teknik açıklama yapsın, arkasından eleştirileri dinleyelim, bu esnada farklılık varsa teklif sahibi olarak da biz cevap verelim, daha ekonomik kullanalım, daha verimli olsun.

BAŞKAN – Tamam, o da olur. O zaman ekonomik usul açısından...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben de bu konuda bir açıklama yapmak istiyorum, usul hakkında.

BAŞKAN – Yani teknik arkadaşlar, bürokrat arkadaşlar maddeyle ilgili açıklama yapmayı istediklerinde söz talep etsinler, biz maddeye geçtiğimizde önce onlara söz verelim.

Sayın Özel, bir açıklama talebiniz var.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, tabii, başta iyi bir kanun nasıl yapılır diye konuştuk. Nerede sorun var, bu sorunla ilgili raporlar ne; sivil toplumun, meslek örgütlerinin ve kamu kurumlarının bu konuda katkısı önemli. Burada şöyle bir yanlış yapmamak lazım: Teknik bilgi verecek arkadaşlar devlet memurudur. Parlamenter demokraside teklif sahipleri bir ihtiyaç görür, o ihtiyacı dile getirir. Bu konuda Komisyon öncesinde... Yani aslında doğru olan, tabii... Bu teklif usulü de doğru bir şey değil. Tasarı yapan Hükümet, ilgili tasarımı hazırlayan Hükümet; ya bürokratlar bir talebi Hükümete iletirler, tasarı teklifi sunarlar ya siyasi irade hazırladığı çalışmayı, bürokratlardan yapacağı taleplerle şekillendirir. Şimdi, burada, bizim açımızdan kolay olanı bu dediğinizi önce takip edip sonra da bunu acımasızca eleştirmek olur çünkü burada teklif sahibi milletvekilleri olduğuna göre, bu milletvekilleri de bir ihtiyaca cevaben bir iş yaptıklarına göre teklif sahibi bir şey söylemeyip bürokrat açıklarsa bizim bu konudaki eleştirilerimiz veya öyle noktalar olacak ki burada, “Ya, bürokratlar bunu nasıl talep ediyor, niye talep ediyor?” diye haksızlık ederiz bürokratlara.

BAŞKAN – Şöyle...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yok, şunu tamamlayayım: Yani zaman zaman komisyonlarda böyle şeyler yaşanıyor, Plan ve Bütçede, orada burada, bu sefer başka bir sıkıntıya dönüşür iş. Ben Türkiye'nin...

BAŞKAN – Ben sizi anlıyorum yani kanun yapma tekniği yönünden ve yasama yetkisinin kullanılması yönünden sizin söylediklerinize birebir katılıyorum, orada herhangi bir sıkıntı yok, uygulamamızda da bir sıkıntı yok ama teknik açıklamalar gerektiren husus... Ben zaten dedim ki: Her maddede değil, mesela o madde geldiğinde, o maddeyle ilgili teknik bir açıklama yapması gerekiyorsa – her maddede söz alma değil- bana haber verin, o açıklasın, müzakereye şey yapacağız, yoksa muhakkak ki bürokratların yönlendirmesi değil.

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yine de usul yönünden şöyle bir şey lazım: Siz tartışma sırasında, ilk emareler olduğunda da olabilir o, bir teknik açıklamaya kanaat getirirseniz bunu talep edin veya biz talep edelim ama öbür türlü başka. Şimdi, doğrusu da şu aslında: Burada sizin siyasi taleplerinizle ilgili kısmında teklif gelebilir ama şimdi, oy verme işlemlerinde siyasi bir amaca hizmet etmeyen teknik düzenleme ihtiyaçları vardysa ciddi bir devlet yönetiminde bunların ya bürokrasiden Hükûmete gidip, onay görüp kanun tasarısı hazırlatılma talimatı verilmesi ya da Hükûmetin ihtiyaç duyup, bürokrasiye talimat verip yine tasarıyla getirmesi gerekirdi. Şimdi, iş teklif olup, işin içinde aslında aksayan... Yani şimdi, mesela, zaten fiili durumda 150 değil, 400 de, bunu da... Şimdi, bununla bu iç içe geçti mi -meselenin kendisinde ciddi tartışmalar oluyor- bizim boşu boşuna burada yapmak istemediğimiz bir şey yapılır ve işin seyrinde ya bürokratların kalbi kırılır ya siyasiler boşu boşuna şey yapar. Yani bu, aslında bir kanun tasarısıyla, tasarıyı hak eden düzenlemelerle –seçim güvenliği, ıvır zıvır, sandıklarla ilgili düzenlemeler- siyasi mekanizmanın kendi geleceği açısından tasarladığı taleplerin birinin teklif, birinin tasarısı olarak gelmesi lazımdı, işin doğrusu bu. Şimdi, biz buradaki işin tasarısı olacak kısmını teklifte ele aldık mı? Milletvekilinin, teklif sahibinin meselede diyecek bir şeyi yok, bürokrasiden gelen taleple onun yeri Hükûmet tasarısı yani orada bir şey var, artık o eksikliği siz olabildiğince nezaket ve usulünce götürüp o katkıyı siz isteyin zamanı gelince, öbür türlü çok sıkıntı çekeriz hepimiz.

BAŞKAN – Yani şimdi, şöyle: Maddeler üzerinde müzakereyi gündeme bağlı tutmak için, bir de teknik olarak biz yasama yetkisinin kesinlikle milletvekillerinde olduğu, 80 milyon adına hep birlikte, parti ayrımı olmaksızın hepimizin birlikte bu yetkiyi kullandığımız konusunu tartıştırmayız bile ama burada maddenin içeriğindeki bir kısım... Mesela Erol Bey biraz önce “Ben bir soru sormak istiyorum.” dedi, bu manada madde müzakere edilirken başka şeyler konuşulup... Mesela şu 1’inci maddeyi beş buçuk saattir konuşuyoruz, maddeyle ilgili toplam aslında konuştuğumuz son yarım saat ama onun haricindeki birçok kısım siyasi söylemlerle geçti ve İç Tüzük gereğince de bizim gündeme bağlılık ilkemiz var ve Başkanlık Divanı olarak da müzakereyi yürütme görevimiz var. Bu manada madde üzerinde konuşulmasını temin açısından o madde geldiğinde teknik olarak bürokrat arkadaşların açıklaması gereken bir konu varsa bize bildirsinler, biz Başkanlık Divanı olarak önce onlara söz verelim. Yani “Şöyle bir teknik zorunluluk da var.” desinler, müzakere bunun üzerinde gitsin. Tabii ki siz, diğer milletvekili arkadaşlarımız yine sözünü bağımsız bir şekilde, istediği bir şekilde söyleyebilir, ona herhangi bir sınırlama getirmiyoruz; ona herhangi bir sınırlama getirmiyoruz, zaten öyle bir hakkımız da yok, yetkimiz de yok, onun farkındayız.

Bu maddeyle ilgili açıklanması gereken bir husus var mı arkadaşlar?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bunu böyle yaparsan olmaz işte yani o “Var.” dedi mi başka bir tartışma başlar. “Ver birine söz, talep edelim, şey yapsın.” Başka bir tartışma başlatırsınız.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ben başlayayım, o arada...

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni) (Devam)

BAŞKAN – Arkadaşlar, Sayın Üstündağ’ın söz talebi var, süreyi de başlatıyoruz; bir gözümüz orada, bir gözümüz sözlerimizde.

Buyurun Sayın Üstündağ.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de öncelikle parti meclisi üyemizin vefatından dolayı kendisine Allah’tan rahmet diliyorum, partimize de başsağlığı diliyorum.

Sizin de oğlunuza uzun ömürler, sağlıklı ömürler diliyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şimdi, değerli arkadaşlar, tam da biraz önce konuşulanla biraz ilintili, burada seçim sandıklarının taşınması, seyyar sandık uygulaması söz konusu.

Şimdi, burada, tabii, seçim sandıklarının taşınmasıyla ilgili olan gerekçeye –ben baktım yasanın gerekçesine- baktığımız zaman seçim güvenliğinin sağlanmasında güçlük yaşanabilecek yerlerde “seçimlerin serbestliği” ve “gizli oy” ilkeleri gereğince seçmenlerin etki altında kalmamasını sağlamaya çalışıyor yani genel olarak böyle bir gerekçe var. Ama alt komisyonda teklif lehine konuşan arkadaşlarımızın genel olarak bundan çok daha farklı gerekçe sunduğunu görüyoruz. Burada bir çelişki var. Orada da aynen şöyle deniyor: “Burada, ülkenin belli bir bölgesinde yaşanan güvenlik sorununa yönelik olarak anlaşılmaması gerektiği...” Çok enteresan yani öyle bir yaman çelişki var ki “Böyle anlaşılsın.” diyor, maddenin gerekçesinde böyle diyor, “güvenlik sorunu” diyor ama alt komisyonda maddenin lehine konuşanlar “Böyle bir güvenlik sorununa yönelik olarak anlaşılsın.” diyor. Bu enteresan geldi bana. Üstelik de devam ediyor, diyor ki: “Getirilen düzenlemenin deprem, sel ve yangın gibi doğal afet ve olaylar sonucunda oy kullanmaya engel durumların ortaya çıkması hâlinde yaşanacak sorunları gidermeye yönelik olduğu gibi...” Hakikaten garip bir durumla karşı karşıyayız. Yani aslında sandıkların güvenlik gerekçesiyle taşınması gerektiği, birdenbire alt komisyonda deprem, sel gibi doğal afetlere indirgenmiş. Yani aslında ne yapmak istediğinizi, arkadaşlar, kendiniz de bilmiyorsunuz. Ben bunu anlamış oldum burada. Yani sandıkları niye taşıyacağınızla ilgili önce bir anlaşın, ondan sonra, gelin, Sayın Başkanım, burada müzakere edelim diye ben düşünüyorum.

Biraz önce grup başkan vekilimizin de söylediği, sizin de genel olarak... “İhtiyaç duyulduğunda açıklama yapılsın.” dendi biraz önce ama sanki burada sadece teknik arkadaşların değil, aynı zamanda da bu teklifi getiren arkadaşların beraberce oturup, karar verip ondan sonra açıklama yapması gibi bir ihtiyaç duyuluyor. Deprem, selden dolayı mı taşıyoruz, güvenlikten dolayı mı taşıyoruz? Yani böyle bir yasa gerekçesi olur mu? Alt komisyonda böyle bir ifade olur mu? Onun için, burada sanki şeyden de gizlenmeye çalışılıyor yani güvenlik -bazı arkadaşlarımız söyledi- sorunu olduğundan değil yani “Biz devlet olarak güvenliği sağlarız, böyle bir zafiyetimiz asla olamaz.” gibi bir gerekçenin üzerine farklı bir durum ortaya konuluyor. Bu bence son derece tehlikeli bir durum.

Değerli arkadaşlar, seçim sandıklarının taşınmasının yanında, bir de seçim bölgelerinin birleştirilmesi söz konusu. Bu, gerçekten, normalde bir hukuk devletinde, demokratik bir devlette yani bütün siyasetin seçimle işbaşına gelmesi gereken demokratik ülkelerde olmayacak olan bir durum. Yani seçim bölgelerini niye birleştiriyoruz? Böyle bir şey olabilir mi? Seçim bölgesi neresiyse devlet gider, orada güvenliğini alır ve seçimlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlar. Gerçekten, burada sanki bir zafiyeti ortaya koymaktan çekinilmemiş, bundan geri adım atılmamış gibi bir durum da söz konusu. Bence bu da son derece tehlikeli.

Bir de bu yaşlılık ve hastalıktan dolayı, daha doğrusu, yatağa bağımlı seçmenlerle ilgili... Bu, aslında son derece iyi niyetli gibi gözüken ama uygulamada çok farklı yerlere gidebilecek, farklı sorunlara yol açabilecek bir konu. Özellikle, yasada öyle bir şey yapılacaksa bu sandık nasıl götürülecek, nasıl oy atılacak, gizlilik nasıl sağlanacak, yatağın başında mı atacak, sandıkla beraber kabin mi gidecek, yoksa odaya sadece belli görevliler mi girecek gibi bazı teknik ayrıntıların seçim güvenliği ve seçimin gizli olmasına ilişkin olmasına ilişkin olarak bazı açıklıkların da olması gerekiyor. Bu konuda tabii teknik arkadaşlarımıza da bunu yöneltmiş olayım.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde başka söz talep eden...

EROL DORA (Mardin) – Ben söz istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Maddeyle 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un "görev ve yetkileri" başlığını taşıyan 14'üncü maddesinde değişikliğe gidilmesi öngörülmekte ve Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkilerine dair 3 yeni bent, madde metnine eklenmektedir.

Maddeye eklenen 15'inci bentte Yüksek Seçim Kuruluna seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirleme yetkisi verilmektedir. Bu yetkinin Yüksek Seçim Kuruluna verilmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak sandık bölgesi seçmen sayısının hangi usul ve esaslara göre yapılacağı, ülke genelinde belirli bir standarda göre mi yapılacağı, yoksa il ve ilçeler düzeyinde farklı uygulamalara gidilip gidilmeyeceği gibi hususlar madde metninden anlaşılmamaktadır. Bu bağlamda, sandık bölgesi seçmen sayılarının hangi usul ve esaslara göre tespit edileceğine dair şeffaf, somut ve açıklayıcı ibarelerin madde metninde yer bulması elzemdir.

Kanun teklifiyle madde metnine eklenmesi öngörülen 16'ncı bentte, seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması hâlinde o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar verme yetkisi verilmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki seçimler siyasi partiler tarafından yüksek yargının denetimi altında yapılmaktadır. Merkezî hükümet tarafından atanarak görev yapan mülki idare amiri olarak valilerin seçim süreçlerine doğrudan müdahale etmesi, bu temel ilkeyi ortadan kaldırmaktadır. Valilerin seçimlere dair karar süreçlerinde böylesine hassas konularda yetkilendirilmesi öncelikle seçimlerin tarafsızlığına gölge düşürecektir. Ayrıca, bu maddenin Halkların Demokratik Partisinin güçlü olduğu bölgelere yönelik özel bir düzenleme olduğu her hâliyle anlaşılmaktadır.

Daha önceki seçim deneyimlerinde de görüldüğü üzere, sandık taşıma ve sandık bölgesi birleştirme talep, iş ve işlemlerinin neredeyse tamamı doğu ve güneydoğu bölgesinde gerçekleşmiştir. Buna ek olarak, seçmenin oyunu yerinde, güven içinde kullanmasını sağlamak seçim kurullarının tabii görevlerinden biridir.

Hepimizin bildiği ve tahmin edileceği üzere, sandıkların taşınması, seçmenin sandığa erişimini güçleştirmekte ve çok sayıda vatandaşımızın oy kullanmamasına sebebiyet vermektedir. Seçmenlerin sandığa gidememesi, iradelerinin sandığa yansıyamamasına neden olacak, bu durumda temel bir anayasal hak olan seçme hakkı da açıkça ihlal edilmiş olacaktır. Bu temelde YSK'nın bugüne kadar verilmiş çok sayıda sandık taşıma ve birleştirmeye dair iptal kararının mevcut olduğunu da bilmeliyiz.

Maddede belirtilen karma seçmen listesi oluşturma, bir önceki madde de belirttiğimiz üzere, seçmen kaydırmaya ve seçmen denetimini ortadan kaldırmaya zemin hazırlayacaktır.

Maddede valilere verilen yetkinin sınırının belirsiz ve muğlak olması ise suistimale açık ve keyfi uygulamalara sebebiyet verecektir.

Tüm bu gerekçelerle bu düzenlemenin madde metninden çıkarılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Teklifle maddeye eklenmesi öngörülen 17'nci bentle, hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı olan seçmenlerin, muhtarlık seçimleri hariç, oy kullanmalarını sağlamak için seyyar sandık kurulu kurulmasına, oy kullanılmasına, sayım ve döküm ile birleştirme işlemlerine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Yüksek Seçim Kuruluna verilmektedir. Bu düzenleme, yerinde bir düzenlemedir. Yurttaşların hastalık veya engel durumlarının seçme haklarına, oy kullanmaya engel olmaması önemli bir uygulama olacaktır. Ancak gerek bu durumda bulunan yurttaşların tespiti ve gerekse oy kullanma işlemlerinin sağlıklı yürütülmesi ve herhangi bir suistimale ya da keyfiyete meydan verecek durumların da engellenmesi gerekir. Bu nedenle, buna ilişkin usul ve esaslara dair kanun metnine bazı kriterler getirilmesi elzemdir. Örneğin, engellilik hâlinin, hastalık hâlinin ne şekilde belgelendirileceği, hastalık ve engellilik durumunun seçimlerden kaç gün önce tespit edileceği, oy kullanma işleminin seçmenin evinde mi gerçekleştirileceği, hastane ortamında kalması gereken vatandaşların bu haktan ne şekilde faydalandıracağı, oy kullanma işlemi konusunda hasta ve engelli yurttaşa yapılabilecek oy tercihine dair olası telkinlerin nasıl engelleneceği gibi noktalar belirsiz bırakılmamalı ve belli asgari kriterler madde metninde yer almalıdır.

Diğer taraftan, engelli ve yatağa bağımlı vatandaşlarımızın oy kullanmasını sağlamakla görevli olacak olan gezici sandık kurullarının nerede kurulacağı, bu sandıklara ait oy pusulası ve zarflara sandık kurulu mühürlerinin nerede gerçekleşeceği, bu sandıklarda kullanılan oyların nerede ve nasıl sayılıp döküleceği, sayım ve döküm işlemlerinde siyasi parti müşahitlerinin hangi biçimde görev alabileceği, o sandıkta adı bulunan seçmene oy kullanma saatleri içerisinde ulaşılmadığı takdirde veya oy kullanma saati sona erdiğinde o sandıkta oy kullanması gereken engelli seçmenlerin henüz tamamının oy kullanmadığı tespit edildiğinde nasıl bir işlem yapılacağı gibi daha da uzatılabilecek bir sürü belirsiz ve muğlak alan bulunmaktadır.

Bu bağlamda, hem madde metni bu sorulara asgari düzeyde cevap sunabilen bir çerçeveye kavuşturulmalı hem de bu konuda YSK'nın temsilcileri Komisyonumuza bilgi vermelidir.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden?

Sayın Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İlk almış olduğum konuşmada da dile getirdim, bu kanun teklifinin gerçekten en önemli kısmı seçim güvenliğiyle ilgili yapılan düzenlemeler. Burada gerçekten bir hassasiyet göstermemiz gerekiyor. Bütün siyasal partilerin katılımıyla bu konular gerçekten ayrıntılı görüşülmeliydi, bu görüşümü tekrar ediyorum çünkü gerçekten hepimiz için özgür seçmen iradesinin sandığa yansması ve özellikle de sandık güvenliği konusu ülkemizin yıllardır süren ve kronikleşen temel sorun alanlarından bir tanesiydi.

Baktığımız zaman, gerçekten, benden önceki konuşmacılar da dile getirdiler, özellikle vali ve il seçim kurulunun talebiyle Yüksek Seçim Kuruluna sandık bölgesi seçmen sayısını belirleme yani seçmenlerin taşınması gibi bir durum. Ama burada muallak durumlar var yani ucu çok açık; kim karar verecek, hangi kriterler dikkate alınacak, hangi kurallar eşliğinde insanlar sandık bölgesine kayıt edilecek ve gerçekten karar verilirken hangi usule göre hangi yöntem tespit edilecek bunun ucu açık bırakılmış.

Değerli milletvekilleri, sayın üyeler, en önemlisi, burada bizim en büyük tartışma alanımız, kamu kurumlarının gerçekten büyük bir tahakküm altında kalmaları, valilerin özellikle. Özellikle son dönemde yaşanan pratikler, uygulamalar bunu gerçekten tartışmalı kılmıştır. Doğrudan da maddeye

valilerin talebi ya da işte il sandık başkanlarının, il seçim kurulu başkanlarının talepleri buradaki kamu kurumlarımızın... Gerçekten, kamu kurumları üzerindeki baskıların ve burada iktidar partisinin daha, en azından önümüzdeki ilk seçimde mevcut iktidar partisinin bir baskın ağırlığının olacağını, bu da adaletsizlik yönünden sorunlar yaratacaktır. Açıkçası bizim görüşümüz gerçekten tartışılarak belli hükümlerle bu yetkinin sınırlandırılması ya da sandık bölgelerinin oluşumunda belli kriterlerin yasaya uygun... Çünkü, değerli milletvekilleri, baktığımız zaman, gerek Anayasa gerek bizi bağlayan uluslararası sözleşmeler, anlaşmalar, işte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri, işte Venedik Komisyonu ki çok önemli. Avrupa Konseyinin seçim güvenliği konusunda gerçekten hassasiyet gösterdiği ki hepinizin bildiği gibi mühürsüz oyların yasal olarak kabulü noktasında da Venedik Komisyonunun çok önemli tespitleri ve raporları vardır. Bizi gerçekten uluslararası dünyada seçimlerin güvenliği noktasında... Bu kadar genç nüfusu olan, seçmen sayısı yüksek olan, potansiyeli yüksek olan bir ülkede seçim güvenliğinin gerçekten tartışılıyor olması hepimizi zor durumda bırakmıştır, oradaki tespitler gerçekten uluslararası alanda hepimizi üzmüştür, bizim temsiliyetimiz anlamında. Bu noktanın gerçekten dikkate alınması ve bizim isteğimizin ve buradaki bizim çekincelerimizin düzenlemeye madde kabul edilmeden önce yansıtılması. Alt Komisyonunda da bu tartışıldı, ben Komisyon tutanakları raporuna bakıyorum ve gerçekten Yüksek Seçim Kurulu temsilcileri bu konulara ayrıntılı cevaplar maalesef vermemiş. Bu noktada yapılacak olan... Çünkü önemli bir yasal düzenleme. Öncesinde de söyledim, bu gerçekten bir torba, “ittifak” adı verilen bir yasaya dönüşmüş, gözükün o. O nedenle -sabrınızı da zorlamak istemiyorum, yemek vakti geldi- bu konuda gerçekten bizi bağlayan uluslararası anlaşmaları, onları da bir kenara bırakıyorum, ülkemizde sağlıklı, gerçekten bütün seçmenlere güvence sağlayan, hepimizin özgür iradesinin sandığa yansıtacağı ve sandıktan gerçekten güvenli bir şekilde sonuca yansıtacak bir düzenlemenin ne şekilde olacağı tartışılıp ve bunun sonuca bağlanması gerektiği fikirlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum.

Arkadaşlar, toplantımıza 20.45’e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.56

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 20.50

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

SÖZCÜ : Mustafa KÖSE (Antalya)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

(Oturum, Başkan Vekili Abdurrahman Öz tarafından açıldı)

BAŞKAN – Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, toplantımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Söz talep eden... Sayın Özkan Yalım.

Sayın Yalım, buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, bu maddeyle alakalı ben bir kere beş dakikalık süremi kullanmayacağım. Sadece, çok değerli YSK'dan gelen arkadaşlarımıza, Genel Müdür Vekilimiz Sayın Ayhan Okurer'e bir soru sormak istiyorum çünkü aydınlanmak istiyoruz. Yarından sonra bu maddeleri biz istemsek de maalesef geçireceksiniz.

Sandığım seyyarlaşıyor mu? İlgili oy kullanacak olan engelli ailenin evine gidecek mi? Hastanın ayağına mı gidecek yoksa seyyar, gezici bir sandık mı kurulacak? Bu maddedeki, tam bir detaylı, Sayın Başkan, eğer izin verirseniz sayın YSK yöneticimizden...

BAŞKAN – Şöyle yapalım isterseniz: Diğer konuşmacı arkadaşlarımız da sorularını sorsunlar, ondan sonra en son...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Hepsini birden mi toparlar?

BAŞKAN – Yani öyle de olabilir. Not alsın bürokrat arkadaşımız, başka sorular varsa...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Biraz önce Sayın Dora da aynı şeylerden...

BAŞKAN – Çünkü, zaten madde madde gittiğimiz için muhtemelen aynı sorular sorulacaktır.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Aşağı yukarı çünkü...

BAŞKAN – İsterseniz herkes konuşmasını yapsın madde üzerinde, ondan sonra ilgili bürokrat arkadaşımız cevap versin.

Sayın Yalım, siz sordunuz mu?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yani öyle ki bu maddenin hem engelli olsun hem rahatsız, hasta olsun, birden fazla olduğunda -bu sandık bir yerde sabit- sandık mı hareket edecek yoksa gezici bir sandık mı kurulacak? Nasıl hem güvenli, adaletli ve de bu işlem...

BAŞKAN – Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulunun sandıkları gezici değil.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ama burada gezici bir sandık meydana gelmiş oluyor. Seyyar sandık, gezici sandık.

BAŞKAN – Ha, seyyar sandık.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Peki, seyyar ile gezicinin bana bir açıklamasını yapar mısınız Başkan?

BAŞKAN – Buyurun, devam edin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yani sonuçta seyyar, gezici sandık; çok fazla değişen bir şey yok. Onun için burada suistimaller yapılmaması adına sizden tam detaylı bir açıklama, bir bilgi rica edeceğim.

BAŞKAN – Sayın Yalim, teşekkür ediyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu, sizin söz talebiniz...

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Var, var.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Gaytancıoğlu.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ediyorum.

Benim de bu yönde bir sorum olacak ama ondan önce 2’nci maddeyi okuduğumuzda şu anlaşılıyor: Seçim güvenliği yok. Burada bir itiraf söz konusu. Seçim güvenliğini sağlayamayan iktidar, şaibeleri nasıl önleyecek? Çünkü herkesin kafasında bir şaibe var. Halk, devlete güvenmek ister. Taşınarak verilecek oyun güvenliği olmaz.

Seyyar sandık kurulu nedir? Şimdi, ben burada “Seyyar nedir?” diye yazdım internete. Bakın, seyyar nedir: “Belli bir yeri olmayan, gezerek iş gören, gezen, gezici.” anlamında. Demek ki burada sandık da gezici.

KEMALETTİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Ekşi Sözlük’te.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Ekşi Sözlük değil, normal Türk Dil Kurumunun sözlüğü, lütfen bakın.

BAŞKAN – Sayın Yılmaztekin, lütfen sataşmayalım.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Evet, sataşma yapmayalım.

İkinci olarak: “Katlanarak taşınabilir duruma getirebilen, kolay taşınabilen.” Yani bir taşıma söz konusu; seçmeni taşıyoruz, aynı apartmanda başka yere götürebiliyoruz, demek ki sandığı da götürüyoruz. Şunu mu anlıyoruz acaba: Hasta ve engellilerin ayağına da mı sandık gidecek? Sandık taşınacak mı? Türk Dil Kurumunun seyyar şeyinden ben bunu anlıyorum ve seçimin güvenli olmadığını anlıyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bir de şeyi sorar mısın?

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu...

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Bir şey daha soracağım.

BAŞKAN – Ha, buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bir apartmanda baba oturuyor, oğlu başka bir X mahallede ama aynı ilde. Bunlar nasıl...

BAŞKAN – Hayır, hayır...

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Özkan’ın oğlu başka mahallede, aynı evde oturuyorlar ama çocuğunun ikametgâhı başka yerde, değil mi?

BAŞKAN – Onu 1’inci maddede açıkladık. Aynı mahalle içerisinde, aynı sandık kurulu aynı seçim bölgesi içerisinde değişim olacak. Sayın Parsak da onu açıklamıştı, o 1’inci maddede açıklandı. Yani Keçiören’deki Çankaya’ya, Çankaya’daki Keçiören’e gitmeyecek, aynı mahalle içerisinde olacak.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Bu seyyar sandık konusunu o zaman bürokrat arkadaşlarımız mı açıklayacak?

BAŞKAN – Biraz önce teknik arkadaşlarımız söylediler, rastgele bir programla dağıtılacak apartmandakiler aile bütünlüğü korunarak.

Sayın Köse, sizin söz talebiniz var.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Tamam, benimki bitti, bu kadar.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Evet, var Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Değerli arkadaşlar, bu mahalle işini çok hafife alıyorsunuz. “Mahalle” dediğiniz -az evvel de söyledim- 100 bin nüfuslu mahalleler var, benim memleketim de bile 65 bin nüfuslu mahalle var, bir ucundan bir ucu 20-30 kilometre olan mahalleler var, Sinop’tan, Artvin’den, Bayburt’tan ve benzeri birçok ilden büyük mahalleler var. Yani “Mahalle içinde taşıyacağız.” deyince sanki bir sokaktaki bir yerden bir yere taşıyormuşsunuz gibi çok hafife alıyorsunuz bu işi, öyle bildiğiniz gibi değil. Bir mahallede belki 100’e yakın oy kullanılan okul var ya da başka birim var oy kullanılan. Yani mahalleyi izah ederken, biraz sonra sorulara cevap verecek herhâlde yetkili arkadaşlar, lütfen bu şekilde bir değerlendirirlerse iyi olur.

Şimdi, bir kere hepimiz biliyoruz, buradaki bütün milletvekili arkadaşlar biliyor, özellikle Milliyetçi Hareket Partili arkadaşlar da çok yakinen biliyor, bir bir buçuk yıl öncesine kadar bizden de çok farklı değillerdi. Şu andaki valilerin tamamı Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin gözlerinin içine bakıyorlar ve ne dediğini gözlerinin içine bakarken anlamaya çalışıyorlar, yoksa bulundukları koltukta kalmaları mümkün değil. Çok açıklıkla söylüyorum; bugün beni ya da benim anlayışındaki bir insanı vali yapmak isteseler ben şöyle düşünüyorum: İstisnalar vardır, hiç abartmadan söylüyorum, onurlu bir bürokratin 2018 yılı Mart ayında Türkiye’de valilik yapma ihtimalini ben doğru bulmuyorum, görmüyorum. İstisnalar olabilir diyorum efendim bakın.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Ama bu haksızlık.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Bu bir eleştiridir bakın. Bu bir eleştiridir, hepimiz biliyoruz bunu yani ben de biliyorum, kendi valilerimden biliyorum.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen sataşmayalım, lütfen.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Bunu siyasetin bürokrasiye bakışını ben tescillemek için söylüyorum, yoksa elbette ki valiler bir kısım görevlerini, bürokratik görevlerini yapmaya gayret ediyorlar ama AKP milletvekillerinin gözünün içine baktığında ne dediğini anlamayan valinin orada üç aydan fazla kalma ihtimali yok. MHP’li arkadaşlar da bunu bir yıl evveline kadar çok netlikle biliyorlardı, “Bilmiyoruz.” diyorsanız biraz sonra söylersiniz “Bilmiyorduk.” diye, ben bildiğinizi biliyorum. Şimdi, böyle bir mülki idare düzeninin olduğu yerde hangi sebeple valiye sandık bölgelerinin birleştirilmesi, işte sandıkların en yakın bölgelere taşınması konusunda YSK’ya başvurması için yetki veriliyor, anlamak mümkün değil. Neden muhtarlık bölgeleri hariç? Bir de bunu izah ederseniz arkadaşlar... Yani niye belediyeler hariç değil de muhtarlıklar hariç ya da genel seçimler hariç?

Bir de “Hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı olan seçmenlerin...” Şimdi, burada aslında bir düzenleme var bizde. Mevcut yasal düzenlemelerimizde engelli veya yaşlı vatandaşlarımız için giriş katlarında bir sandık kurulması zaten öngörülüyor, böyle bir düzenimiz var. Bu biraz daha net, bu geliştirilebilirdi, bu olgunlaştırılabilirdi ama hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı seçmenin ayağına seyyar sandık götürülmesi, milletvekilliğinin, hatta belki Cumhurbaşkanlığının bile 3-5 oyla, 10 oyla, 50 oyla, 100 oyla değişebildiği ülkemizde çok büyük sakıncalar içeriyor. Yani ben yine kendi memleketimden hatırlıyorum; 50 oyla, 56 oyla bir milletvekili 91 seçimlerinde bir partiden başka bir partiye gitti arkadaşlar. Buna benzeyen birçok örnekler vardır; belediye başkanlığı seçimlerinin

yenilendiği yerler oldu birkaç oyla, bunu hepimiz biliyoruz, gözlemliyoruz. Şimdi, “Hastalığı veya engeli...” Yani “hastalığı” derken diyelim grip oldu, 38 derece ateşle yatıyor. Bu da mı bir hastalıktır acaba? Gelemiyor yani o gün kalkamıyor. İşte “engeli” diyor yani geçici engel midir yahut da kalıcı bir engel sağlık kurulu raporuyla tespit edilmesi mi gerekiyor? Bakın, bunlar çok muğlak olarak kalmış.

Herhâlde, buradan şöyle bir şey çıkıyor: Yani her koşulda biz bu iktidarımızın bir şekilde uzaması için en küçük bir ihtimali bile ortadan kaldıralım diye her maddede ayrı ayrı düşünülecek düzenleme yapılmış. Yani bu -az evvel de söyledim- 21’inci yüzyılda, yüz elli yıllık demokrasi geleneği olan, yetmiş yılı aşkın süredir çok partili yaşamla siyasi hayatına devam eden ülkemizde, bir iktidarın üç beş sene, on sene, on beş sene, iki sene, neyse, süresini uzatmak için böylesi bir kültürü, böylesi bir geleneği yıkmasına en azından aymazlık diyorum. Bana göre bu madde de Komisyondan çekilmeli.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Köse, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

2’nci madde, 298 sayılı Kanun’un 14’üncü maddesinin (1)’inci fıkrasına (14) numaralı bentten sonra gelmek üzere bentler eklenmiş. (15)’inci bentte “Seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirlemek.” demiş. Aslında, burada (15)’inci bende baktığımızda görüyoruz ki (15)’inci bentle beraber Yüksek Seçim Kuruluna seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirleme yetkisi veriliyor ama bu seçmen belirleme yetkisinin sınırı belirtilmiyor. Yani tüm ülkede belirli bir standart mı belirlenecek yoksa il bazlı bir uygulamaya mı gidilecek, bu net bir şekilde anlaşılmıyor ve muğlak bir düzenleme olarak karışımıza çıkıyor ya da son referandumda olduğu gibi, son dakika değişiklikleri mi olacak? Bu durum, ciddi anlamda Araf’ta kalan bir durum değerli arkadaşlar.

(16)’nci bende baktığımızda “seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda” diyor, tabii ki net değil, “seçim güvenliği açısından gerekli görülen hâller, durumlar” nedir, ne değildir? Bunu burada hem gerekçeden hem de detaylı bir düzenleme olmadığı için henüz bilme şansımız yok ya da ileriki dönemde uygulamaya geçtiği takdirde neler karışımıza çıkacak? Her olay sonuçta kendine münhasırdır, her olayın kendine ait özellikleri vardır, onlar karışımıza çıktığında nasıl kararlar alınacak burada -gerekçe de dâhil olmak üzere- detay bilgi olmadığı için eminim ki ileride ciddi karışıklıklara sebep olacak. İşte bu “...gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması hâlinde” diyor. Yani “bir ay” ifadesi de neye göre hesaplanmış, hangi işlemlere göre hesaplanmış ya da öylesine mi konulmuş, o da net değil. Devamında “...o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar vermek.” diyor. Bu eklenen (16)’nci bentte seçim güvenliği açısından yani az önce bahsettiğim gibi, bir daha altını çizmek gerekirse “Nedir bu seçim güvenliği?” bunun açıklanması gerekiyor. Biz, alt komisyonda da bunu ısrarla sorduk ama ne yazık ki teknik anlamda çok da fazla bilgi aldığımız söylenemez. “Hangi hâller seçim güvenliği kapsamında olacak, hangileri olmayacak?” ya da “Daha önce yaşanan olaylar, bunlara ilişkin tutulan tutanaklar, yapılan soruşturmalar, ihbarlar, şikâyetler, bunlarla ilgili bir veri var mı elimizde? Bunlarla ilgili yapılmış bir standart çalışma var mıdır?” dediğimizde, onunla ilgili de çok net cevap alamadık ki kayıtlarda da yer alıyor. Ayrıca “vali veya il seçim kurulunun talepte bulunarak sandıkların en yakın seçim bölgesine taşınması” kavramı da olayı daha da karmaşıktırıyor ve sağlanmak istenen seçim güvenliğinin iyiden iyiye yitirilmesine neden oluyor. Bir mülki amirin seçim sürecine doğrudan karışması tarafsızlığın kaybolmasına neden olur. Ki artık partili bir Cumhurbaşkanı var son uygulamaya

göre yani AKP tarafından atanan bir valinin talimatlara göre hareket etmesi tabii ki kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkıyor. Maddede her ne kadar “seçim güvenliğinin gerekli kıldığı haller” dese de bu madde zaten kendi başına, başlı başına bir seçim güvenliği sorunu oluşturuyor. Sonuçta, vali de amirinden emir alarak talimatları uygulamak zorunda kalacağı için bir valinin böylesine seçime müdahil olması doğru bir şey değildir. Seçim güvenliğini zaten bu maddeyle riske etmiş oluyorsunuz.

“En yakın seçim bölgesi” ya da bilinen tabirle “en yakın muhtarlık bölgesine taşınması” kavramı da yine muallak. Diyelim ki vali tarafından bir seçim bölgesi sakıncalı bulundu ve taşınmasına karar verildi, en yakın seçim bölgesi de sakıncalı -özellikle doğu ve güneydoğu illerini de düşündüğümüzde ki bu maddeyi getirmenizin en temel nedeni büyük olasılıkla o illeri düşünerek, orada avantajlı konuma geçmek adına düzenlenmiş, o amaçla düzenlenmiş bir madde olduğunu düşünüyoruz- ona en yakın olanı da sakıncalı bulundu, peki ne olacak? Yine bunda da belirli bir durum yok. “Sandıklara en yakın seçim bölgesi” diye iki, üç mahalle öteye hatta belki daha uzakta olan bir mahalleye mi taşınacak? “En yakın seçim bölgesi” diye belirlenen bu kapasiteyi nasıl taşıyacak? Oylar nasıl güvende tutulacak? Gibi, gibi sorunlar ortaya çıkacak diye düşünüyoruz.

Ayrıca, 1 Kasım seçimleri öncesinde önceki dönem İçişleri Bakanı, şu anda da Emniyet Genel Müdürü Sayın Selami Altınok gündeme gelen seçim güvenliğine dair kaygılarla ilgili aynen şu cümleleri kurmuştu, demişti ki: “Sandıkların birleştirilmesi ya da sandıkların taşınması diye bir şey söz konusu değil. Güvenlik zafiyeti diye bir şey söz konusu olamaz. Güvenlik riski her zaman olur, zafiyeti, Türkiye Cumhuriyeti devleti kabul etmez.” demişti. Önemli cümleler ama şimdi bu getirilen düzenlemeyle aslında diyorsunuz ki: Ortada bir güvenlik zafiyeti var ya da güvenlik zafiyetinden ötürü bir korku mu var? Bunu da yine bu düzenlemeyi yapan arkadaşlar açıklamalılar diye düşünüyorum.

Yüksek Seçim Kurulu 1 Kasım genel seçiminde özellikle doğu ve güneydoğudaki bazı il ve ilçe seçim kurullarından gelen sandıkların güvenlik nedeniyle başka güvenli bölgeye taşınmasına ilişkin taleplerin büyük bir kısmını oy çokluğuyla reddetmişti. Bu ret kararlarında, güvenlik nedeniyle sandıkların taşınması taleplerini reddederken bu ilgili ret kararında aynen şu ifadeler yer alıyordu – bunlar aslında bizim arşivimiz ve bu tür düzenlemelerde mutlaka dikkate alınması gereken hususlardır diye düşünüyorum- şöyle diyordu: “Seçmen iradesinin özgürce oluşması, anayasal bir hak olan seçme hakkının engellenmemesi, kısıtlanmaması, seçmenin kendi sandık bölgesinde rahat ve basit bir şekilde oy kullanmasının sağlanması amacıyla güvenlik nedeniyle sandık yerlerinin seçim bölgesi dışına çıkartılarak değiştirilmesi, bir başka seçim bölgesine taşınması Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 67’nci maddesine, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 3, 4 ve 5’nci maddelerine, 139 sayılı Genelge’nin 3’üncü maddesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümlerine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına ve Venedik Komisyonu kararlarına –ki bizim için, ülkemiz için önemli bu komisyonun kararları- uygun görülmediğinden, bu yöndeki taleplerin oyçokluğuyla reddine...” denmişti ama şimdi bunların hepsini bir çuvala doldurduk, kaldırdık, attık, böyle ne olduğu belli olmayan... Ki amacını biliyoruz, amacı, sürekli işte “kazan-kazan” avantaj üstüne avantaj sağlamak adına yapılmış bir düzenleme. Bunların hepsini bir kalemde silmiş atmış. Bu ret gerekçesinde yer alan ve Anayasa’daki yine seçme, seçilme ve siyasette bulunma haklarını belirleyen 65’inci madde önemli bir madde ve her maddede de hep söylüyoruz, ciddi aykırılıklar var -ki önergemizde de var- Anayasa’ya aykırı bu hüküm, Anayasa’ya aykırılık iddiamızı tekrar ederek bu maddenin mutlaka tekliften çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz ve önergemizi de bu yönde sunmuş olduk çünkü “Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.” diyor, “Temsilde adalet ve yönetimde istikrar

ilkelerini bağdaştıracak biçimde seçim kanunları düzenlenir.” diyor ama önümüzdeki teklifin 2’nci maddesine eklenen bentlere baktığımızda ne yazık ki bunları çok fazla göremiyoruz ve Anayasa’ya aykırı olduğunu açıkça görmüş oluyoruz değerli arkadaşlar.

Bir de teklifin eklenen (17)’nci bendinde hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı seçmenlerin, muhtarlık seçimleri hariç, oy kullanmalarını sağlamak için seyyar sandık kurulu kurulmasına, oy kullandırılmasına olanak sağlıyor. Engelli vatandaşlarımızın oy kullanmalarının kolaylaştırılması elbette ki önemli, biz de bunu önemsiyoruz çünkü o yurttaşların okulların basamaklarından çıkarak en üst katlara ulaşması kolay olmuyor, bir sürü insan bu vatandaşlarımıza yardım etmeye çalışıyor, oylarını kullandırmaya çalışıyor. Oy kullanmak her Türk vatandaşının elbette ki görevi ve devlet de bunu yerine getirmek için gerekli tedbirleri almak zorunda, bunun da farkındayız. Bununla ilgili, evet, kesinlikle bir düzenlemeye ihtiyaç var ancak gerekli tedbir, seçim güvenliğinin olmazsa olmazı olan sandığın yerinden oynatılmaması kriterini yok saymakla mı olur, bu üzerinde belki bin kere düşünülmesi gereken konulardan bir tanesi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Hürriyet...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Toparlıyorum, çok az kaldı Sayın Başkan, çok uzatmayacağım.

Teknik detayları belli olmayan, sadece “hastalığı veya engeli sebebiyle yatağa bağımlı olan seçmenler” diyerek geçirilen bir madde var şu anda karşımızda, yarın öbür gün belki de kötü niyetli uygulamalara sebep olabilir. Bunun önüne geçmek ise ne yazık ki imkânsız çünkü uygulamada bir sürü sıkıntısı ortaya çıkacak ve yeni bir düzenleme olduğu için de uygulayıcıların nasıl davranacağı noktasında, kötü niyetli kullanıp kullanmayacağı noktasında da yine bir otokontrol mekanizması yok bu maddede.

Vatandaşların engellilik ya da hastalık hâlinin ne şekilde belgelendirileceği de belli değil, belki ileride diğer alt düzenlemelerle belli edilebilir, bu da net değil önümüzde. Yani bir telefonla “Gelin, bakın, burada yaşlı ya da engelli bir vatandaş var, oy kullanacak.” dediğinde o hastalık ya da engellilik durumunun tespiti nasıl yapılacak, bunlar da net değil, mutlaka teknik izahata ihtiyaç var.

Eve giden seçim görevlileri seçim atmosferine uygun hâle nasıl getirecekler evi?

Sandık bölgesinin güvenliği nasıl sağlanacak?

Sandık Kurulunun güvenliği –sonuçta mobilize bir sandıktan bahsediyoruz- nasıl sağlanacak? Kimler yanında olacak, partilerden müşahitler olacak mı, olmayacak mı? Her il için tabii ki konuşuyoruz bunları.

Sayım döküm işlemleri nasıl yapılacak, bununla ilgili de ciddi kaygılarımız var ve bunun gibi soruların da burada mutlaka cevaplandırılması son derece önemlidir diye düşünüyoruz.

Valilik meselesi, valilerin özellikle müdahil olmasıyla ilgili önemli bir konu, bu üzerinde durulması gereken bir konu, irdelenmesi gereken bir konu ve çok ciddi yanlış bir konu. Özellikle son dönem valilerin iktidarın güçlü kolu olması nedeniyle, birçoğunun iktidarın emrinde hareket etmesi nedeniyle seçim güvenliği ciddi sıkıntıya sokulacaktır.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Seçim sisteminin güvenliğinde en önemli sigorta, sandığın kımıldamamasıdır, sabit sandık seçimin sigortasıdır değerli arkadaşlar. Seçmene oy kullandırmak önemli ama sandığın mobil hâle getirilmesi durumunda sandık güvenliğinin nasıl sağlanacağı, bizim gibi -yani böyle 3-5 milyonluk bir ülke değiliz en nihayetinde- ülkelerde bunun nasıl sağlanacağı gerçekten hem kaygı verici hem cevaba açık bir sürü soruyu da içinde barındırıyor diye düşünüyorum.

Şimdilik bu maddeyle ilgili söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet teşekkür ediyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ben küçük bir şey ekleyeceğim Sayın Başkan, özellikle sorulara cevap almadan önce.

Tam bir canlı örnek vermek istiyorum müsaadenizle. Yani tam bir açıklık getirilmesi adına soruyorum bunu. Kendi ilim olan Uşak’tan örnek vermek istiyorum. Dediniz ki: “Bir birleştirme, bölge birleştirme...” maddede öyle yazıyor.

BAŞKAN – Bölgeden kastedilen muhtarlık, muhtarlık seçim bölgesi.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Orada bir açıklık yok, tam net değil yalnız.

BAŞKAN – Kanunun en üst maddelerinde tarif ediliyor aynı şey yani Uşak kastedilmiyor, Seçim Kanunu’ndaki...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ben bir sorumu sorayım isterseniz.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Uşak ili sınırları içerisinde komşu olan Afyon’un, Uşak ili sınırları içerisinde komşu olan Çivril Denizli’ye ait, Hocalar Afyon’a ait, Selendi Manisa’ya ait. Buraların birleşmesi söz konusu mu, var mı yok mu?

BAŞKAN – Hayır, hayır, bak aynı konu alt komisyonda da konuşuldu, Sayın Parsak da orada o zaman söyledi, teknik arkadaşlar da söyledi, kanunun üst kısmında, “tanımlar” kısmında bölge tarif edilirken muhtarlıkla sınırlıyor zaten. O, bizim milletvekili seçmen bölgemizle -hani biz Aydın’a gidiyoruz bölgemize- o bölge tanımıyla bu bölge tanımı aynı bölge değil; bu, muhtarlığı kastediyor.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Hem tutanaklara geçmesi açısından hem de netlik kazanması adına...

BAŞKAN – Buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Sayın Başkan, ben de bir dakika bir şey soracağım, konu da değil, açıklama istiyorum yine kuruldan.

Peki, şimdi, seyyar sandık kuruluyor anladığımız kadarıyla, “Muhtarlık seçimleri hariç.” diyor. Yani genel seçimler ile Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde seyyar sandık kurulacak, muhtarlıkta niye kurulmuyor o zaman?

BAŞKAN – Buyurun.

YSK SEÇİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET MURAT ÖZEREN – Sayın Başkanım, 52 bin civarında muhtarlığımız var.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – 52.385

YSK SEÇİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET MURAT ÖZEREN – 52 bin ve muhtarlıklarda 2972 sayılı Kanun uyarınca adaylık usulü olmayan bir seçim... Kimin aday olmak isteyeceğini seçim kurulları bilemiyorlar, aday olmak isteyen kişi kendi oy pusulasını getirip

kendi seçim bölgesindeki, mahallesindeki muhtarlıkların sandıklarına bırakmak suretiyle oy pusulası şeklinde seçmenlerine sunuyor. Ne muhtarların ne de ihtiyar heyetlerin adaylık usulü olmadığı için onlara bu şekilde oy kullandırma imkânımız olmuyor?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Belediye başkanlarına?

YSK SEÇİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET MURAT ÖZEREN – Onların oy pusulaları sabit. Belediye başkanlığı, muhtarlık dışındaki büyükşehir belediye başkanlığı, ilçe belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği, il genel meclis üyeliği, milletvekilliği ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde adaylık usulümüz var. Dolayısıyla bu listeler kesinleştikten sonra, milletvekili ve Cumhurbaşkanında Yüksek Seçim Kurulu tarafından bu listeler esas alınarak oy pusulası bastırılıyor, seçim çevrelerine dağıtılıyor. Mahallî idarelerde de il seçim kurulu başkanlığı oy pusulalarını basıp ilgili seçim kurulu başkanlıklarına gönderiyor.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Peki, biraz önceki sorularımızı not aldılar herhâlde. Engellilerin, yatalakların veya birisi geldi, ben hastayım dedi, kendisini buralara tanıttı, bunlar nasıl tespit edilecek?

YSK SEÇİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET MURAT ÖZEREN – Başkanım, 298 sayılı Kanun’un 14’üncü maddesinin 10’uncu fıkrasında...

BAŞKAN – Sayın Yalım, zaten seçim dönemi başladığında Yüksek Seçim Kurulu bunlarla ilgili... Ki Yüksek Seçim Kurulunda, biliyorsunuz, yüksek hâkimler var, her partinin de temsilcileri var, o heyet, bunların her seçim için nasıl uygulanacağına ilişkin ilke kararları alıyor, bunlar zaten detaylarıyla anlatılıyor.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Bunlar, buradan çıkıyor.

BAŞKAN – Bir de sorularınızı usul olarak Başkanlık Divanımıza sorun, biz yönlendiriyoruz arkadaşlara.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Peki, tamam sormuştuk zaten.

BAŞKAN – Buyurun.

YSK SEÇİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET MURAT ÖZEREN – Sayın Başkanım, 298 sayılı Kanun’un 14’üncü maddesi Yüksek Seçim Kurulunun görev ve yetkilerini düzenleyen bir madde, (10)’uncu fıkrasında da seçimin bütün yurtda düzenli yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak ve bu hususta gereken genelgeleri zamanında yapma görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiş. Bununla ilgili de...

BAŞKAN – Bu çerçevede alınan ilke kararları var.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Seyyar sandığı anlayamadık biz henüz.

BAŞKAN – Buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Sayın Başkanım, seyyar sandık konusuna girmeden önce kısa bir bilgi vermek istiyorum.

Biz bu konuyla ilgili çalışmaları 2013 yılında başlatmıştık. Yurt dışında birçok ülkede -“mobil” diye geçiyor- mobil sandık uygulamasının örneklerini inceledik ve bunun nasıl uygulandığı konusunda da belli bir çalışma yaptık. Avustralya, Kanada ve Danimarka’da bu konu, mobil sandık yani evinde yatalak olup dışarıya çıkma imkânı bulunmayan seçmenlerin ayağına sandık götürülmesi suretiyle oy kullandırma uygulamaları var, öncelikle bunu bir belirtmek isterim. Buna ilişkin olarak nasıl oy kullanacağı, oyların nasıl sayılacağı, bu seyyar sandık kurulunun kimlerden oluşacağı, bunu, Yüksek Seçim Kuruluna usul ve esaslarını belirleme görevi de veriliyor zaten bu maddeyle beraber. Dolayısıyla bunlar, biraz önce Murat Bey’in de söylediği gibi, genelgelerle belirlenecek hususlar.

Biz engelli seçmenlere 298 sayılı Kanun'un 74'üncü, 90'ıncı ve 93'üncü maddesi kapsamında birtakım kolaylaştırıcı uygulamalar yapıyoruz, bunlardan bir tanesi de sandık alanlarının giriş katlarında oy kullanmalarını sağlıyoruz engelli olan vatandaşların. Tabii, bunun için sandık alanına gitmeleri gerekiyor seçmenlerin.

Bunun dışında, engelli, gebe, hasta ve yaşlıların sırada bekletilmeden oy kullanmaları yine benzer uygulama.

Bunun dışında, körler, felçliler ve bu gibi bedenî engelleri açıkça belli olan seçmenlerin de akrabalarıyla, akrabaları yoksa oradaki herhangi bir seçmenin yardımıyla oy kullanması mümkün.

Şimdi, şöyle: Burada hedef kitle yatalak durumda olanlar yani aslında işin özü bu. Hastalığı veya engeli nedeniyle evinde yatağa bağlı olan seçmenlerin ayağına sandık gidecek. Bu da askı süresi içerisinde beyanı olabilir veya bizim Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının evde bakım hizmeti verdiği, doktor raporuyla sabit bir şekilde evinden çıkamayan kişiler var, bunların bilgileri kayıt altında zaten, bunları da biliyoruz. Yani her iki hedef kitle de başlangıç olarak alınıp bu insanlara evinde oy kullanma imkânı getirilebilir.

Biz tabii, burada ilçe bazlı hareket ettik. Yani muhtarlık düzeyine inmedik, şöyle inmedik: Biraz önce maddede de hani "Niye muhtarlık seçimi hariç?" dediniz. Biz bu mobil sandıkları, seyyar sandıkları ilçe bazlı oluşturacağız. Ve ellerinde -bize müracaat eden- bu şekilde doktor raporu olan, evinde yatalak durumda olan seçmenlere seçmen listesi düzenleyip bu seçmen listesi üzerinden gidip evinde oy kullanılacak yine aynı şekilde siyasi partilerin de temsilcilerinin yer aldığı sandık kurulu tarafından.

Bir diğer şey, 15'inci fıkra ile ilgili olarak, bu sandık bölgesi seçmen sayısı il bazlı mı ülke bazlı mı veya işte bazı yerlerde 300, bazı yerlerde 400 mü belirlenecek şekildeydi. O da bütün ülke genelinde Yüksek Seçim Kurulu seçim öncesinde, bir sandıkta oy kullanacak seçmen sayısını köyler ve şehir merkezleri olarak her yer için aynı belirlemektedir, onu da özellikle söyleyeyim.

Bilmiyorum unuttuğum bir şey var mı ama söyleyeceklerim bunlar.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Madde üzerinde iki adet önerge vardır, okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mardin

BAŞKAN – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Sandıkların taşınması seçmenin sandığa erişimini güçleştirecek ve çok sayıda kişinin oy kullanamamasına neden olacaktır. Seçmenlerin sandığa gidememesi iradelerinin sandığa yansıyamamasına neden olacak, bu durumda temelde anayasal seçme hakkı ihlal edilmiş olacaktır. Bu temelde YSK'nin bugüne kadar verilmiş sandık taşıma ve birleştirmeye dair çok sayıda iptal kararı mevcuttur. Maddede belirtilen karma seçmen listesi oluşturma, bir önceki maddede belirtildiği üzere seçmen kaydırmaya ve seçmen denetimini ortadan kaldırmaya zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle,

teklifin 2'nci maddesi çıkarılmalıdır. Ayrıca mülki idare amirlerinin taşıma, birleştirme kararlarına birinci dereceden dahlinin seçim sonuçlarının iktidar partileri lehine gerçekleşmesi olasılığına büyük katkı sunacağı aşikârdır. Böylesi bir düzenlemenin hayata geçmesi hâlinde, her şart ve durumda iktidarda hangi parti olursa olsun seçim neticesinin diğer partiler aleyhine, dolayısıyla o partilere oy veren seçmen aleyhine olacağı kuşkusuzdur. Bunun ise demokrasiye vuracağı darbenin ve bu bağlamda ülke halklarına vereceği zararın ne denli büyük çaplı olacağı açıktır. Bu sebeple madde metni tekliften çıkarılmalıdır.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Tufan Köse

Kocaeli

Çorum

Akın Üstündağ

Muharrem Erkek

Muğla

Çanakkale

BAŞKAN – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Valilerin AK PARTİ il başkanı gibi çalıştığı göz önüne alındığında, seçim güvenliği riske atılmaktadır ve sınırlandırılmaktadır. 16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleştirilen referandumda da görüldüğü gibi, iktidarı elinde tutan ya da bölgesel olarak güçlü olan parti ya da partiler kendi çıkarlarına uygun davranabildiği gibi, aksi durumda seçim güvenliğini hiçe sayabilecek uygulamalara imza atmaktadır. 16 Nisanda gayrihukuki bir karara imza atan YSK'nin vereceği kararlar seçim güvenliğini nasıl sağlayabilir? Bununla birlikte, sandıkların hangi durumlarda ve nereye taşınacağı belli değildir. Bu nedenlerle maddenin teklif metninden çıkarılması gereklidir.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, aynı mahiyetteki önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 2'nci madde kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- 298 sayılı Kanunun 22 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık kurulu başkanının belirlenmesi:

MADDE 22— İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi, mülki amir tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir. İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekmeyle tespit eder ve bu kişiler arasından mani hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler.

Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder.”

BAŞKAN – Arkadaşlar, maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden Sayın Dora.

Sayın Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

298 sayılı Kanun'un mevcut biçiminde sandık kurulu başkanları, o ilçede teşkilatı bulunan ve son genel seçimlerde en çok oyu alan 4 siyasi partinin, o ilçede bulunan sandık sayısı kadar sandık başkanı adayı listesi hazırlaması ve ilçe seçim kurulunun da ayrıca bir sandık başkanı adayı listesi hazırlamasının akabinde her sandık için ayrı ayrı ad çekme usulüyle belirlenmektedir. Ve bu mevcut uygulama, seçimlerin sivil niteliği bakımından demokratik sayılabilecek bir uygulamadır. Ancak bu kanun teklifinin 22'nci maddesiyle yapılmak istenen değişiklikle bu uygulamaya son verilmek istenmekte ve sandık kurulu başkanlarının seçiminde asgari demokratik uygulamalar da lağvedilmekte ve ilçe seçim kurulu başkanının kendi inisiyatifinde gerçekleştireceği bir usul getirilmek istenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; maddeyle sandık kurulu başkanlarının ilçelerde görev yapan kamu görevlileri arasından kurayla belirlenmesi öngörülüyor. Seçim iş ve işlemlerinin yargı denetimi altında siyasi partiler tarafından yürütülmesi seçimlerin tarafsızlığı, denetimi, eşitliği, asgari demokratik bir sürecin işletilmesi açısından da temel bir ilkedir. Bu kapsamda mevcut yasada olduğu gibi sandık kurulu başkanlarının doğrudan Hükûmetin, diğer bir ifadeyle yürütmenin emrinde olan kamu görevlileri arasından değil, siyasi partilerin hazırladıkları listeler arasından kurayla seçilmesi asgari bir gerekliliktir. Sandık kurulu başkanlarının siyasi partilerin verdikleri listeler içerisinde kurayla belirlenmesi adil, tarafsız ve dengeli bir dağılımı doğal sonuç olarak ortaya çıkarmakta, bu sürecin doğrudan siyasi partiler tarafından yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Burada siyasi partilerin seçim kurullarına sunacakları sandık kurulu başkan adaylarına ilişkin belirli bir kriter, örneğin "en az lise mezunu olmak" gibi bir şart konabilir ve siyasi partiler de bu niteliğe özen gösterirler. Ancak teklifin bu hâliyle, sandık kurulu başkanlığından siyasi partilerin âdeta el çektilmesi kabul edilemez; seçimlerin sivil niteliğiyle taban tabana zıttır.

Sandık başkanlarının kamu görevlileri arasından belirlenmesi, özellikle OHAL sürecinde kamudan toplu ihraçların yaşandığı, kadrolaşma iddialarının had safhaya çıktığı, kamu çalışanlarında liyakatin yerinin kayırmacılığa bırakılmak istendiği bir dönemde mevcut siyasi iktidarın doğrudan sandıkta hegemonya kurmasına zemin hazırlayacaktır.

Diğer taraftan, bu maddeyle sandık kurulu başkanlarının kamu çalışanları arasından belirlenmesine gerekçe olarak bu işin ciddi bir iş olduğu, hata ve ihmallerin yaşanmaması için böyle bir uygulamaya geçilmesi gerektiği gibi bir argüman kullanılmaktadır. Eğer böyle ise mühürlenmesi unutulmuş, ihmal edilmiş veya kasıtlı olarak mühürlenmemiş oy pusulalarının geçerli sayılması neden mümkün kılınmaktadır? Bu durumun izahı yoktur. Bir taraftan sıfır hatayla bir seçim süreci yürütmek için kamu görevlileri sandık kurullarının başına getirilecek, diğer taraftan ise seçimlerin güvenilirliğini temelden sarsabilecek mühürsüz pusulalara geçerlilik kazandırılacak. Bu yaklaşım asgari düzeyde dahi tutarlılıktan uzaktır.

Tüm bu gerekçelerle, bu düzenlemeyi kabul etmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla bu son derece antidemokratik düzenlemenin kanun teklifi metninden çıkarılması gerektiğini bir kez daha belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben de teşekkür ediyorum.

Sayın Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, hepimiz hatırlıyoruz, çok daha önceden bu yöntem uygulanıyordu. Kamu kurumunda çalışan personelin arasından ilçe seçim kurulları belli bir tecrübe ve liyakat çerçevesinde sandık başkanlarını ve sandık başkan yardımcılarını seçiyordu. Yine bu iktidar döneminde bir değişiklik yapıldı ve sandık kurulu başkanlarının siyasi partilerin önerceği isimler üzerinden de seçilmesi öngörüldü. Bu sistemin doğru yönleri vardı, iyi yönleri vardı; iyi işlemeyen, doğru olmayan yönleri de vardı. İşte, doğru olmayan yönü neydi? Genelde siyasi partilerin gösterdiği insanlar, seçim işlerinde tecrübesi olmayan, bilgisi, birikimi yeterli olmayan –bir kısım insan için söylüyorum, tamamı için söylemek mümkün değil- insanlardan seçiliyordu. Bu, doğru olmayan yönüydü ama demokrasilerin olmazsa olmazı siyasi partiler olduğuna göre, siyasi partilerin öngördüğü adayların da sandık kurulu başkanı olması bir anlamda bu sakıncaları ortadan kaldırıyordu. Şimdi, tekrardan eski düzenlemeye dönüyoruz. Benim asıl vurgulamak istediğim çelişki, biraz evvel Sayın Dora da vurguladı, biraz sonra görüşeceğimiz -Seçim Kurulundaki üye arkadaşlar da dinlerse- 8’inci maddede bir düzenleme yapıyoruz, biz diyoruz ki: “Sandık kurulu başkanının yanında seçmene de kolluk kuvveti çağırma yetkisinin verilmesi.” Böyle bir yetki veriyoruz. Bu yetkiyi verirken de gerekçeye şöyle bir şey yazmışsınız alt komisyonda zannederseniz, demişsiniz ki: “Uygulamada bazı sandık kurulu başkanlarının görevlerini suistimal ederek sandık çevresinde serbest bir şekilde oy kullanılmasını engelleyecek bir sorun olmasına rağmen kolluk kuvvetlerini çağırmadığı...” Şimdi, biz tekrardan devletin memurlarını, işte, valinin önerceği, il seçim kurulu başkanının seçeceği... Ve liyakate uygun seçtiğimizi düşünüyoruz yani öyle düşünüyor olmalı bu yasadaki ilk imza sahipleri. Peki, öyleyse biz niye sandık kurulu başkanının dışında da sıradan insanlara sandık kuruluna kolluk kuvvetleri çağırması yetkisi veriyoruz, bu bir çelişki değil midir? Ben hem size hem imza sahibi arkadaşlara sormak istiyorum.

Yine, devamında... Arkadaşlar, bakın bunlar çok önemli. Bir sistemli mantığı dayatıyorsunuz. Yani az evvel de söyledim, hep de söyleyeceğiz... Yani iktidar süresi bir yıl fazla uzasın, üç yıl fazla uzasın; her noktada düzenleme yapmışsınız. Hadi, ben AK PARTİ’li arkadaşları anlıyorum da Milliyetçi Hareket Partili arkadaşları anlamam mümkün değil yani. Bir sene evvel benzer düşünüyorduk, anlamamız mümkün değil. Ha, sizi de anlıyoruz, sizi de anlıyoruz.

Şimdi, devamında diyor ki 9’uncu madde... Bakın, 9’uncu maddede de mühürsüz oy işi. Şimdi, mühürsüz oy işi en son seçimlerde, en son referandumda gündeme geldi.

BAŞKAN – Sayın Köse, onu o maddede tartışsak. Zaten oraya geleceğiz ya.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Yok, yok; bağılıyorum. Zaten konu aynı, bununla ilgili.

BAŞKAN – Tamam, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Mühürsüz oyun gerekçesini ne diye koymuşlar Sayın Başkanım? Hemen, bakın, hızlıca geçiyoruz. Hani mühürsüz oyları geçerli kabul edecekler ya, gerekçesi şu: Seçim sandıklarında görevli kamu görevlilerin ihmali ve kastı sonucu ortaya çıkan bir husus nedeniyle seçmenin cezalandırılmayacağı. Bakın, aynı noktaya geliyor. Yani sandık başkanının görevini yapmamasından dolayı sıradan vatandaşlara kolluk kuvvetleri çağırma yetkisi, sandık başkanının görevini ihmal etmesinden dolayı seçmenin iradesi sakatlanamayacağından mühürsüz oyları kabul edebiliriz. E, o zaman niye sandık başkanlarını devlet memurlarından seçiyoruz, eski düzen devam etsin yani gerekçeler birbiriyle çelişiyor. Hangi mantıkla olduğunu bir izah ederlerse yani biz anlıyoruz ama en azından 55-60 milyon seçmen, 80 milyon insanımız da anlarlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Köse, teşekkür ediyorum.

Sayın Gaytancıoğlu, buyurun.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, ben de Sayın Köse'nin kaldığı yerden değil de ona paralel... Eskiden devlet memurları sandık kurulu başkanlığı yapıyorlardı. O zaman devlet memuruna da bir güven vardı, kimse bu konuda bir sıkıntı çekmiyordu ama sonradan siyasi partilere verildi, bize şöyle şikâyetler geldi: “Ya, burada iktidar partisi daha fazla, acaba güven olur mu, siyasetçiler nasıl yapar bunu?” Ama bu oturdu. Siyasi partiler birbirini nasılsa denetliyor, zaten bizim de muhalefet olarak burada şerhimiz de bu yönde. Şimdi yeniden devlet memurlarına veriliyor bu görev fakat biz bu sefer devlet memurlarına güvenmiyoruz çünkü neredeyse iktidar partisinden korkarak görev yapan devlet memurları var, yandaş diyoruz biz ama bazı sendikalarda, iktidara yakın sendikalarda görev yapıyorlar ve o sendikaların dışında da yükselmeleri mümkün değil. Şimdi, burada nasıl görevlerini sağlıklı bir şekilde yürütecekler? 3 madde geçti, 3 maddede de hep muallakta kalan konular var. Bu konu da muallakta bence. Çok ciddi, bizi ikna edemiyorsunuz. Burada, dediğim gibi, bir örnek vereyim: Geçenlerde çok basit bir soru sormak için bir kurumumuzu aradım, isim de vermek istemiyorum. Özel kalem müdürünün benim danışmanıma “Hangi partiden?” diye sorduğunu öğrendim. Partiye göre mi acaba işler yapılıyor? Dolayısıyla bu da buna benziyor. Bu çekinceyi de belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Gaytancıoğlu, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Özdemir.

Sayın Sibel Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Evet, 3'üncü madde de sandık kurulu başkanının belirlenmesi. Komisyon üyemiz Sayın Köse ayrıntılı olarak açıkladı gerek gerekçeyle gerek maddeyle. Doğal olarak burada, görev yapan kamu görevlileri arasından ve mülki idare amirinin verdiği liste doğrultusunda bir görevlendirme olacak. Gerekçe, gerçekten burada baktığımız zaman biraz sıkıntılı, işte, “iyi ün yapmış kişiler” kavramının afaki niteliği ve bu kişilerin belirlenmesinin güçlüğü nedeniyle. Ya, bu konuda böyle bir teamül oluşmuş, sandıkların denetimi siyasi partilere açık ve onlar arasından temsilciler var. Sıkıntılı kısımlar olabilir elbette, evet. “İyi ün yapmış” ucu açık bir kavram. Burada nitelik anlamında belirlemek gerekiyor. Ne tür niteliklere sahip olması gerekiyor? Evet, geçmiş deneyimlerde sorunlar neler, bu sorunlar kapsamında nasıl bir düzenleme gerekiyor, neye ihtiyaç var? Sorunun tespiti, evet, var gerekçede ama bu sorunun nasıl çözüleceği ve o sorunu gerçekten çözecek mi? Yani kamu görevlileri içinden mülki idare amiri bütün kamu görevlilerinin listesini verecek ve onlar arasından ad çekme.... Şimdi, gerekçede belirtilen nitelik ve liyakati sağlamış olacak mıyız böyle yani ad çekme usulüyle? Yani çok ilgisiz biri, bilemiyorum, hani gerçekten sandık deneyimi olmayan bir kamu görevlisi orada göreve gelmiş olabilir yani gerçekten bir sıkıntılı süreç de olmuş olabilir. Bu konuda açıkçası sorun var ama sorunun nasıl çözüleceği konusunda biraz daha... Suistimale açık, Sayın Köse de belirtti bunu yani gerekçede de suistimal olacağını ama bu getirilen sistem de suistimale açık olacak bir süreci doğuracak diye düşünüyorum.

Eğitim konusuna belki burada önem vermek... Sandık kurulunda görev yapacakların, sandık başkanının... Eğer geçmiş sorunları çözecekse bu yönde bir düzenlemeye belki ihtiyaç vardır; kesinlikle siyasi partilerin temsilcileri ve sandık kurulu başkanlıkları noktasında eğitilmiş, nitelikli... Çünkü orada adaletli bir dağılım oluşuyordu çünkü sandık kurulunda zaten kamu görevlileri de var, siyasi temsilciler de var ama başkanlığın tamamen tesadüfi ad çekmeyle bir kamu görevlisine teslim edilmesi. Kamu kurumlarımızın konjonktürel olarak geldiği süreçteki durumları... Gerçekten bu kadar partili bir

yapının devlet mekanizmasına hâkim olduğu bir süreçte belki bu konu daha dikkatli düzenlenmeliydi. Gerçekten Parlamentodaki köklü bir siyasi parti olan ve muhalefet partisi olan Milliyetçi Hareket Partisi, bu konuda belki biraz daha dikkatli -madem bu iki parti bütün bu siyasal düzenlemeleri yapacak bu konuda- belki biraz daha hassas olabilirdi diye düşünüyorum.

Siyasi şöyle bir sorun da oluşacaktır: Bu, ittifak dışında olan... Ya da iktidar partisi de diyelim; şu an için söylüyorum, şu an için Adalet ve Kalkınma Partisi, ilerisi için bilemiyoruz elbette. İktidar partisinin sandıklarda hâkimiyeti noktasını da doğuruyor doğal olarak ve farklı partilere oy vermiş seçmenler açısından da bir kaygı verici durum oluşturabilir yani sandıkların hâkimiyeti zaten iktidar partisinde, zaten kamu görevlilerinde. E, ben bu konjonktür olarak söylüyorum çünkü bu konjonktürde maalesef kamu yapısı partili bir sürecin içerisinde. İlerisi için bilemiyoruz elbette ama bu mevcut seçmenlerin de demotivasyonunu ve sandığa gitmemeleri yönünde, ne de olsa “İrademiz nasıl yansıyacak?” “Denetim eksikliği var.” gibi bir sonuç doğurabilir. Bu konuların ben dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

Dediğim gibi bu maddeler -yine tekrar ediyorum- çok dikkatli düzenlenmesi gereken... Çünkü bizim temel sorun alanımız seçim güvenliği. Bu konuyu dikkatlerinize sunmak istedim.

Teşekkür ederim Başkan.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum.

Sayın Özkan Yalım, söz talebi var mı?

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Var, var.

BAŞKAN – Sayın Yalım, buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Başkanım, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, şimdi aslında arkadaşlarımız söyledi ama ben biraz daha işi realiteye çevireceğim, sahada olan bitenle, nelerle karşılaşacağımıza çevireceğim.

Bir kere, artık özellikle bu OHAL’den dolayı ve son bir yılda çıkan KHK’lerden -kanun hükmünde kararname-lerden- dolayı zaten devletin memuru artık devletin memuru değil, Hükûmetin memuru oldu yani devletin valisi Hükûmetin valisi oldu, devletin kamu görevlisi, memuru Hükûmetin kamu görevlisi, memuru oldu. Bu sebepten dolayı, sizin ve Yüksek Seçim Kurulunun atayacak olduğu devlet memurları -öğretmen olsun vesaire- hem valiler tarafından veya il millî eğitim müdürleri tarafından çağrılacak veya -bence bu kesin olacak olan bir durum- AK PARTİ il başkanı, AK PARTİ ilçe başkanı, AK PARTİ kadın kolları tarafından bir yerde, öğretmenler evinde, herhangi bir yerde toparlanacak, gerekli yüklemeler yapılacak. Ve de denilecek ki: “Eğer senin görev yaptığın, başkanlık yaptığın sandıktan ittifak olan AKP-MHP ittifakına fazla oy çıkmazsa haritada doğudan kendine yer beğen.” Açık ve net söylüyorum, bunlar realite yani. Veya “Sen bir gecede FETÖ’cü olabilirsin, görevden alınabilirsin.” Bu korkuları yükleyeceksiniz arkadaşlar. Bakın, belki birazınız bıyık altından gülüyor ama ben gerçekleri söylüyorum, açık ve net. Yani onun için tamamen keşke benim, bizim, hepimizin valileri, devletin valisi, Türkiye Cumhuriyeti’nin valisi olsa, bütün herkesin, milletin valisi olsa, milletin memuru olsa ama maalesef son bir iki yılda -önceleri bu kadar değildi ama- artık başkanlık sisteminin “Eğer kaybedersem her şeyimi kaybederim.” korkusuyla artık hem valileri, kaymakamları, müdürleri tamamen Hükûmet görevlisi hâline getirdiniz. Buradan ne kadar adaletli bir sandık başkanı doğar, sizlerin takdirine bırakıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, söz talebi var mı?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Var efendim.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu teklifte tartışma konusu olan başka bir madde yine konuştuğumuz madde, sandık kurulu başkanlarının nasıl belirleneceğiyle ilgili. Mevcut uygulamada kamu görevlileri veya siyasi partilerin önerileri arasından kura çekilerek sandık kurulu başkanı belirleniyordu ama şimdi bu teklifle birlikte siyasi partilerin elinden bu hak alınıyor. Sandık başkanlarının sadece ve sadece kamu görevlileri arasından belirlenmesi kuralı getiriliyor yani ne demek? Kamu görevlileri daha mı iyi sayacak, daha mı iyi sayım, döküm yapacak? Ya da işini daha mı iyi yapacak, neye göre yapacak? Hukukçu mu olacak, değil mi? Hukuku bilecek mi, ne kadar bilecek? Kanun okumayı ne kadar biliyor olacak? Bu konudaki eğitimleri ne olacak? Ki uygulamada sandık başında şunu hep görüyoruz: Ne yazık ki sandık başkanlarının kanundan bihaber olduğu, düzenlemelerden bihaber olduğu, herhangi bir konuda kriz yaşandığında, muallakta kalındığında “Ya, bu konuda ne yapacağız?” denildiğinde, yeri geldiğinde sandık başında o anda bizler varsak bizim gibi hukukçu arkadaşlar varsa bize sorduğu oluyordu sandık başkanlarının ya da “Siz ne dersiniz, kanun bu konuda ne diyor?” denilen zamanlar oluyor seçim dönemlerinde. Şimdi, biz, bu kamu görevlilerine -tabii ki işini iyi yapacak mutlaka olacaktır ama-bütünüyle baktığımızda, büyük fotoğrafa baktığımızda, hepsine hangi kritere göre nasıl, hangi şartlarda güveneceğiz, büyük bir muamma görünüyor bu konuda.

Aynı zamanda, tabii, şu anda liyakat değil de daha çok iktidara bağlılığın ne kadar önemli olduğunu düşünürsek de güven noktasında, kamu görevlilerinin bütün hepsine güven noktasında yine kaygılarımız, soru işaretlerimiz mutlaka olacak.

Son dönemde -daha önceki konuşmalarında da söyledim- korku siyaseti yerini cezalandırma siyasetine bıraktı. Böyle olunca özellikle de son dönemde yapılan ihraçlar ya da ufacak bir şeyde ihraç tehdidiyle karşı karşıya kalması, kamu görevlilerinin işini yaparken de adil karar vermesini, tarafsız karar vermesini ciddi anlamda etkileyecektir, iradesini sakatlayacaktır.

Daha geçen gün başıma geldi: Ufacak bir işim için Trafik Tescil Şube Müdürünü ziyaret etmiştim hem de bir nezaket ziyareti olsun, bir çayını içelim diye. Fotoğraf çekirtmeye bile korktu Trafik Müdürü yani topu topu bir Trafik Müdürü ama ne yazık ki bizimle bir fotoğrafa girmeye bile korktu. Gözlerimin içine öyle bir bakıyordu ki “Vekilim, bir önce işinizi bitirin de gidin, kalkın gidin.” der gibiydi ve açık açık da söyledi fotoğraf konusunda “Ya, yanlış anlaşılır, bir şey olur Sayın Vekilim, biliyorsunuz ortam böyle.” falan diye. Yani tedirginler, diken üstündeler, gözlerinden o korku o kadar belli oluyor ki... İşte bu arkadaşlar, kamu görevlileri bu şartlar altında görevlerini yapmaya çalışıyorlar, bu baskı altında görevlerini yapmaya çalışıyorlar ve ne yazık ki Hükûmetiniz ve iktidarınız buna sebep oldu ve daha da... Hele de OHAL koşullarını, bir de üzerine savaş hâli koşullarını düşündüğümüzde, bu baskı ortamının ne kadar had safhada olduğu da ortada.

Aynı zamanda, şu anda yine memur olabilmenin şartlarını düşündüğümüzde, özellikle mülakat aşamaları, mülakatlarda memur adaylarına sorulan sorular... Hatta bir dönem FETÖ’nün uyguladığı bir yöntemle şifreli sorular vardı. Hareketten mi, değil mi, işte hangi cemaatten olduğu belli olsun diye şifreli sorular bile soruluyordu ki bunlar hep dosyalarda, şu anda yargılama dosyalarında apaçık ortada. Yine bu dönemde de bu tür şikâyetler geliyor kulaklarımıza. Hatta bunları zaman zaman Mecliste de dile getiriyoruz. İşte sorulan soruların FETÖ benzeri yöntemlerle soruluyor olması, saçma sapan soruların, iktidara bağlılığı ölçen soruların gündeme taşınmış olması yine hep söylediğimiz gibi -bir daha söylüyoruz, altını çizice çizice söylüyoruz- seçim güvenliği noktasında bizi gerçekten kaygıya itiyor. Bu maddeler gerçekten seçim güvenliği noktasında ciddi sorgulanması gereken maddeler.

Özellikle 4'üncü maddede de yine konuşacağız ama 4'üncü maddeyle birlikte düşündüğümüzde bu maddeyi -ki birbirini tamamlayan maddeler- siyasi partilerin denetimi tamamen ortadan kaldırılıyor. Yani kamu görevlilerine güveniyoruz ama siyasi partilere güvenmiyoruz. Biz bunu söylediğimizde hem muhalefet partisi sözcüsü hem de iktidar vekilleri şunu söylemişti: “Ya, niye kamu görevlilerine güvenmeyelim? Sonuçta devletin yetkilileri.” E, peki o zaman mühürsüz oy pusulalarını geçerli sayarken “Olur da unuttur, ihmal eder, görevini doğru yapmaz.” diyen sizsiniz, gerekçeye de bunu koyan sizsiniz. O zaman orada da güvenelim, orada da görevini layıkıyla yapacağına inanalım. Dolayısıyla bu düzenlemeyi ortadan kaldıralım. Yani işimize geldiğinde güveniyoruz, işimize gelmediğinde güvenmiyoruz. Bunlar içerisinde büyük çelişki barındıran düzenlemeler.

Aynı zamanda, böyle bir düzenleme katılımcılığı da yok ediyor, siyasi partilerin katılımcılığını da yok ediyor hem denetimden kaçırıyor. Seyyar sandık, mobil sandık uygulamasını da düşündüğümüzde yine bu kabul edilebilir bir durum değil yani bu sandık kurulundan nasıl adil bir karar ve sonuç çıkacak, inanın kocaman bir soru işareti değerli arkadaşlar.

Son olarak şunu söyleyeceğim: Niye sadece ilçe seçim kurulu başkanı sandık başkanını belirliyor, niye kurul olarak belirlemiyor? Bunu alt komisyonda da sormuştum ama yine yeterli ve doyurucu teknik cevap gelmemişti. Bir daha, bir daha ısrarla soruyorum. Niye sadece ilçe seçim kurulu başkanı sandık başkanını belirliyor? Bunun aslında kurul olarak belirlenmesi gerekiyor. Bu da yine dikkatlerden kaçmaması gereken ve seçim güvenliği noktasında ciddi anlamda irdelenmesi gereken uygulamadan bir tanesi, düzenlemeden bir tanesi diye düşünüyorum.

Bu maddeyle ilgili de söyleyeceklerim bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu maddede bir şeyler söyleyeyim.

BAŞKAN – Şimdi, 4'üncü madde de aynı konuyla bağlantılı zaten. İsterseniz 4'te konuşun çünkü 4 de bunun zaten aynı, devamı. Kalanları sandık kurulu...

3'üncü maddenin müzakeresi tamamlanmıştır.

Madde üzerinde iki tane önerge vardır, okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Tufan Köse

Muharrem Erkek

Kocaeli

Çorum

Çanakkale

Akın Üstündağ

Muğla

Gerekçe:

3'üncü maddenin özü, sandık kurulu başkanlarını daha önceki yasa hükmü gereğince siyasi partilerin de katılacağı bir listeden oluşturmak yerine direkt kamu görevlilerinden oluşturmaktır. Burada amaç, sandık başında siyasi iktidarın ağırlığını artırmaktır. Bu, sandığın güvenliğini azaltacak bir düzenlemedir ve bu yönüyle çok tehlikelidir. Maddenin teklif metninden çıkarılması yerinde olacaktır.

BAŞKAN – Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mardin

Gerekçe:

Sandık kurulu üyelerinin kamu görevlileri tarafından teşekkül ettirilmesine dönük bu düzenlemenin seçimlerin objektifliğine gölge düşüreceği açıktır. Bu düzenlemenin hayata geçmesi hâlinde iktidar partilerinin seçim yarışında diğer partilere nazaran avantajlı bir konumda olacağı unutulmamalıdır. Bu hükmün yasalaşması eşitlik ilkesine aykırı olduğu gibi, demokrasinin en temel alanlarından biri olan yurttaşın seçme hakkının da zedelenmesi anlamına geleceği şüphesizdir.

Diğer yandan, sandık başkanlarının kamu görevlileri arasından seçilmesi ise özellikle OHAL sürecinde kamudan toplu ihraçların yaşandığı, kadrolaşmanın had safhaya çıktığı, kamu çalışanlarında liyakatin yeri biata bırakılmak istendiği bir dönemde mevcut siyasi iktidarın doğrudan sandıkta hegemonya kurmasına zemin hazırlayacaktır. Bu itibarla, önerilen hükmün teklif metninden çıkarılması, demokratik evrensel hukuk ilkeleri çerçevesinde eşit bir seçim yarışının sağlanması için önem arz etmektedir.

BAŞKAN – Aynı mahiyette olan önergeleri birleştirerek oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önergeler kabul edilmemiştir.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

4'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4- 298 sayılı Kanunun 23 üncü maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlçe seçim kurulu başkanı, sandık kurulunun kalan bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için önce, 22 nci maddenin birinci fıkrası hükmü uyarınca bildirilen listeden sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekmeyle tespit eder ve bu kişilerden mani hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden?

Sayın Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Hep söylediklerimiz tekrara kaçıyor artık. Az evvelki maddede konuştuğumuz bu madde için de geçerli.

BAŞKAN – Evet, iki madde zaten birbiriyle bağlantılı arkadaşlar.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Devamı yani gerekçeleri çelişkili, birbirini teselsül eden maddelerdeki gerekçeler birbirini yalanlar nitelikte. Bunun vatandaşa izahı mümkün değil. Herhâlde ilk imza sahipleri, bu yasanın Komisyondan hızlıca, devamında da Genel Kuruldan hızlıca geçmesini isteyen Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partili milletvekilleri yurttaşlarımıza izah ederler. Biz bu maddenin de teklif sahiplerince Komisyondan geri çekilmesini istiyoruz.

BAŞKAN – Söz talep eden Sayın Hürriyet.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aslında az önce söylediklerimi tekrar ediyorum çünkü bu madde ile 3’üncü madde zaten birbirini tamamlar nitelikte. O maddede de söylemiştim, aynı çekincelerimiz, aynı gerekçelerimiz bu madde için de geçerli.

Ek olarak kısaca şunları ifade etmek gerekirse, bu teklifin tümüne baktığımızda aslında şunu görüyoruz -uygulamada da karşımıza çıkacak- sanki böyle, açık oy, gizli sayım üzerine kurulmuş bir sistem var âdeta. Bu sistemi korumak adına da bu sistemi işler kılmak adına da her türlü önlem böyle ince detayına kadar düşünülmüş, planlanmış, gözden kaçırılmamak için uğraşılmış. 3 ve 4’üncü maddede de bunları görüyoruz.

Bu madde de yine sandıktan demokrasiyi uzaklaştırmaktan başka bir şey değil arkadaşlar. Siyasi partilerin katılımcılığı ve denetimi sandığın meşruiyeti açısından gerçekten son derece değerli ki bunu bütün kaygılarımızda, endişelerimizde hep dile getiriyoruz ama ne yazık ki bu son derece değerli olan ilkenin her fırsatta, her düzenlemede, her maddede bir kere daha, bir kere daha ihlal edildiğini ve bunun kasti olarak yapıldığını, az önce de bahsettiğim gibi kurulmak istenen sistemi korumak adına her türlü ihtimalin de düşünüldüğünü görüyoruz.

3’üncü ve 4’üncü maddelerde de yine hep tek adam rejimi uygulamalarının iz düşümlerini görüyoruz. Burada uygulamada yaratacağı etkileri düşündüğümüzde ne yazık ki her madde bizi buna doğru götürüyor. Bu maddeyle ilgili de 3’üncü maddeyle birlikte söylediklerimi aynen tekrar etmiş olayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Sibel Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli üyeler; evet, 4’üncü madde de az evvel konuştuğumuz 3’üncü maddedeki seçim kurulunun oluşumuyla ilgili. Yine ilçe mülki idare amirinin vermiş olduğu kamu görevlileri listeleri içerisinde sandık kurulunun oluşumunu sağlıyor.

Gerekçede dikkatimi çeken bir konu var. Az evvel zaten madde üzerindeki çekincelerimizi konuştuk. Diyor ki gerekçede: “Oy pusulalarının aynı zarfa konulmasının öngörülmesi seçim ittifaklarına imkân tanınması sebebiyle oy kullandırma ve sayım döküm işlemlerinin daha nitelikli ve liyakatli kişilerce yapılmasının gerekliliği...” Şimdi, bizim bugüne kadar yaptığımız seçimlerde böyle bir sorun mu vardı? Yani sayımı noktasında aynı zarfın kullanılması... 7-8 tane zarfı dahi bir arada kullandık seçimde. İşte, muhtarlıkta, belediye meclis üyesi, il meclis üyesiydi; birçok zarf vardı ama geleneksel teamüllerde bir sorun oluşmuyordu. Ya, bu gerekçe gerçekten ilginç olmuş.

Aynı şekilde, az evvel atladığım 3’üncü maddenin de gerekçesi benzer şekilde diyor ki: “Seçim ittifakı müessesesine yer vererek sandık sonuç tutanaklarında işlenecek bilgilerde değişiklik yapılması sebebiyle kamu görevlileri görevlendiriliyor.” Keza burada da öyle. Aynı zarf içerisinde oy pusulaları kullanıldığı için nitelikli ve liyakatli kamu görevlilerine ihtiyaç var. Ya, gerçekten, değerli milletvekilleri, bu gerekçeler çok temelsiz ve bu kadar önemli düzenlemelerin tarihî... Millet iradesini sandığa, sandıktan da sonuca yansıtacak çok önemli düzenlemelerde bu tür gerekçelerle bu maddeleri geçiriyor olmak gerçekten üzücü. Hızlıca, bir an evvel maddelerin geçirilmesi planlanıyor doğal olarak ama gerçekten ayrıntılı, üzerinde, gerekçeler dahi... Özensiz demek olmaz da hani bu maddeleri yaparken bu

gerekçeleri sunmak olmamış. İşte aynı zarfta çok pusula olduğu için liyakatli, nitelikli kamu görevlileri ya da ittifak müessesesi nedeniyle sandık sonuç tutanakları değiştiği için artık nitelikli ve liyakatli kamu görevlileri... Ya, bu gerçekten... Daha makul gerekçeler sunulabilirdi diye düşünüyorum.

İttifaka odaklı bu seçimlere -sadece bugün itibarıyla diyelim- 2019'da öngörülen, Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi katılacak. Onların istediği ve onların bu sonucun daha... Belki kendileri açısından çekinceleri, seçim güvenliğiyle ilgili çekincelerini yansıtan düzenleme olmuş ve bunu da seçim ittifakı müessesesi, seçim ittifakı... En azından bu atıflar yapılmasaydı genel olarak sorunlar iyi tespit edilip bunu çözücü... Çünkü siyasi partilerin oradaki temsiliyeti gerçekten önemli, az evvel de söyledik. Kamu görevlilerin tartışılması konusu da konuşuldu, tekrar söyleyerek zamanınızı almama gerek yok ama gerekçeler konusunda bu temelsizlik ortaya çıkıyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Özkan Yalım...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, biraz önce söylemiştim, devletin valisinden, devletin memurundan artık Hükûmetin valisi ve Hükûmetin memuru...

Bir şeyi de özellikle atlamak istemiyorum, biraz önce Sayın Mehmet Parsak'la konuştuğumuzu sizlerle de paylaşmak istiyorum. Bir önceki madde de seyyar sandıklarla alakalı. Seyyar sandıklar gerçekten ittifakça çok iyi düşünüldü -hiçbir tane oyun- gelip kullanılmayan oyların da tamamen toparlanması adına düzenlenmiş bir madde. Burada gerçekten sizleri bu ileri düşünceden dolayı tebrik ediyorum ancak duyarlı vatandaşlar, doğru bir şekilde kendisine yatalak hâlde destek de verse bunun devlet tarafından, Hükûmet tarafından verilmediğini umarım göz önünde bulunduracaktır, yoksa birilerinin baskısı üzerine üç beş oy daha almak adına yapılan bir operasyon olduğunu da paylaşmak istiyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Aynen söylerseniz daha samimi olur, konuya atıf yaptınız madem.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Samimiyim.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sohbet esnasında nasıl söylediyse lütfen öyle söyleyin, kayda da geçsin biraz önce ne söylediyse. Aynen öyle söyleyin.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Evet, aynen, bire bir söylüyorum çünkü...

BAŞKAN – Uşak lehçesiyle.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Hiç sıkıntı değil, Uşak lehçesiyle de söyleyebilirim.

Yani evinde yatalak durumda olan yaklaşık 100 bin, bunların yaklaşık 60-65 bin kişisi oy kullanmaya gelemiyorsa bu 60-65 bin oyun peşinde olunan bir düşünce olduğunu, tabii, bu kişilerin de devletten destek aldığını, yardım aldığını da göz önünde bulundurursak amacın nereye doğru gittiğini de paylaşmak istedik, biraz önce Sayın Parsak'la bunu paylaştık.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Çok paylaştınız. Burada net paylaştınız da şimdi de net paylaşırsanız...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Tam net paylaştım.

Bir şeyin altını çizmek istiyorum, özellikle Sayın Parsak'ı tebrik ediyorum, 16 Nisandan önce aynı bu kenarda oturduğumuzda, 9 Şubat 1969'un MHP'nin kuruluş yıl dönümü olduğunu, 2019 yılında kapısına kilit vurduracağını söylemişim ama iyi bir hamleyle artık baraj sorunlarını çözmüş oldular, buradan da kendisini tebrik ediyorum yani.

BAŞKAN – Sayın Yalım, teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Özel.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, Sayın Mehmet Parsak'ın bundan bir buçuk yıl önce sosyal yardımlar, fakirliği yok etmek ve yönetmek üzerine yaptığı başarılı bir konuşması vardı, o konuşmanın tutanaklarına erişip yarın samimi bir şekilde burada konuşacağım çünkü konuşmayı...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Özkan Bey bizim sohbetimiz esnasında...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Özgür Başkan, ben açmıştım konuyu zaten.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben o konuşmayı çok net hatırlıyorum, kendisini de tebrik etmiştim çünkü siyasi partilerimiz ayrı olmasına rağmen o günkü duruşu, sosyal devletin olması gerektiği gibi müdahalelerini anlatıyordu ve yoksulluğun yönetilmesi değil, yok edilmesiyle ilgiliydi. Kendisini tebrik ettiğimi hatırlıyorum; o tutanakları bulalım, yarın samimi bir şekilde burada paylaşalım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkanım...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben anladım işin özünü.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yok, yok, hayır, şöyle: Ben normalde böyle bir açıklamaya ihtiyaç duymam da...

BAŞKAN – Bir saniye...

Değerli arkadaşlar, bir kere, Başkanlık Divanımıza hitaben konuşalım, karşılıklı konuşmayalım.

Buyurun Sayın Parsak.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, Sayın Özel'in biraz sonra bu fasılda söyleyeceklerini daha böyle insicamı düzgün dinleyebilmek adına biraz önce eksik kalanı ben madem öyle tamamlayayım da...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Tamamlayın.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yani şimdi, biraz önce tutanak açık değilken biz burada sohbet ederken -aynen aktarıyorum- Özkan Bey “Eğer şu anda oy kullanamayan 65 bin civarında engelli, yatalak vesaire varsa bunların tamamı zaten AK PARTİ'ye oy verecek seçmen çünkü yardımı oradan aldığı için bunlar da AK PARTİ'ye oy verecek seçmen olduğu hâlde yüzde 98'i, bunlar sandığa gidemiyordu.” dedi.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yüzde 95'i, doğru, aynen.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben de dedim ki: “Madem öyle, onu paylaşın ama bu, doğru bir yaklaşım değil, memurlar bakımından da sosyal yardımlardan faydalananlar bakımından da burada bilakis bunu ilk salı günü yaptığımız geneline dair görüşmede de ifade etmiştik, bu mahiyette önemli sayıda bizim seçmenimiz var.” Her seçim akşamı bunlara dair gerçekten iç yaralayıcı görüntüleri izliyoruz ama Sayın Yalım'ın “Bunların yüzde 98'i zaten AK PARTİ seçmeni, dolayısıyla hedef, bu seçmenin tamamına oy kullandırmak suretiyle hiç kaçak bırakmamak.” mahiyetindeki sözlerini ben hatırlatmıştım bu aynen böyle geçsin diye.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Doğru.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Bu, eksik kalsın, öyle tamamlamış olalım.

Siz kaldığınız yerden yine devam edin.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Benim de hatırladığım ve Sayın Parsak’ın da doğruladığı konuşmada, bundan iki yıl kadar önce yani Milliyetçi Hareket Partisi bir muhalefet partisi konumundayken Adalet ve Kalkınma Partisini sosyal yardımları yoksulluğu yok etme planıyla değil, yönetme planıyla yaptığını sert bir dille eleştirdiğinde...

BAŞKAN – Sayın Özel, sizi gündeme devam ediyorum, madde gündemine.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İşe gelmeyince gündeme...

Ben de mesela Sayın Parsak’a yaka mikrofonu teklif ediyorum sizi yormamak için, açıklama yapmak istediğinde konuşsun.

Şimdi, maddeye dönersek...

Tabii, bu arada samimi şeylerle Özkan Yalım’ın bu kanaatine katılmıyorum, bizim partide de son derece demokratik tartışmalar oluyor. Mesela, Özkan Suriyeli mültecilere oy kullandırma planından bahsediyordu, ben de diyordum ki: “O kazdıkları kuyuya düşerler çünkü sol ve sosyal demokrat bir partinin göçmen politikası her zaman göçmenlerin oyunu almaya yetecektir.” Özkan diyordu ki: “Yok, yok, şu anda hepsi farklı düşünüyor olabilir.” Ama süreç ne oldu? Bir baktık, bir anda geçmişte Cumhuriyet Halk Partisinin söylediği bazı sözlerin çok daha ilerisinde, fevkinde bir şekilde Suriyelileri memleketine yollama söylemleri Adalet ve Kalkınma Partisinde gelişti, Türkiye’de tutabilirsek AKP’ye oy vermeleri mümkün değil artık çünkü istenmeyen kişiler ilan edilmeye başlandılar.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Aman gitsinler Başkanım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, bu maddede kısa konuşacağız, arkadaşlar önemli noktalara temas ettiler, 3 ve 4 için birlikte söylenmesi gereken bir şey var. Bu, sizin iktidara geldikten yirmi iki gün sonra kendiliğinden sona ermekte olan Tunceli’deki OHAL’i kaldırıp daha sonraki seçimlerde “Eskiden OHAL vardı, şimdi yok.” diye billboard yaptırıp, o Tuncelili köylü amcanın resmini oraya koyup, oradan oy devşirip, ondan bir sivilleşme vurgusu yapıp, yıllarca böyle yaptıktan sonra bir buçuk aylığına ilan ettiğiniz OHAL’in üstüne oturup on sekiz aydır bunu sürdürmeniz ve küçük bir Tunceli’de yirmi iki günlük OHAL, 81 ilde, tüm Türkiye sınırları içinde on sekiz aylık OHAL noktasına taşıdığınız Türkiye’deki durumdan farklı değil. Bu uygulamayı yaptığınız sırada sivilleşmeden bahsediyordunuz, “Tamamı kamu görevlisi sandık denetimi, sadece ve sadece bürokrasinin egemen olduğu, devletin siyasi partilere güvenemediği, siyasi partilerin birbirine güvenemediği yarı demokratik rejimlerde olur.” diyordunuz. İlk kez bu maddeyi uygulamak size nasip olmuştu, övünüyordunuz, biz de destekliyorduk maddenin böyle uygulanmasını. Örgütlenmiş bütün siyasi partilerin, örgütlenmesi tam siyasi partilerin lehineydi bu durum ve hepimiz ilgili sayıda sandık başkan adayı gösteriyorduk, kurayla çıkıyordu, adil de kuralar oluyordu ama bugün geline nokta başka bir yere geldiniz. Aldığınız ve bir noktaya getirdiğinizi söylediğiniz Türkiye’de sandık başındaki görevlilerin siyasi partilerden görevlendirilmesinde sorun yoktu, bu -tırnak içinde ve sözde- ileri demokrasiydi, bugün geldiğiniz noktada Türkiye’yi nereye getirdiyseniz şu anda “Artık bunu yapmayacağız, kamu görevlileri yapsın.” diyorsunuz. Aksine, bir de paradoksal bir durum var. Paradoksal durum şudur ki sizin kamu görevlileri meselesini söylediğiniz dönemde o ne istediye verdiğiniz cemaatin binlerce, on binlerce mensubu kamuda görevliydi ama bol sayıda, kendinize ait, kendinize sadık, sizinle birlikte yediği içtiği ayrı gitmeyen çok sayıda kamu görevlisi vardı. O dönemde siyasi partilere bu görevi vermeyi göze alıyordunuz, şimdi kamuda müthiş bir ayıklama, size sadakatinden emin olamadığınız, daha doğrusu size ihanet ettiğini düşündüğünüz, haddizatında ülkeye ihanet etmiş olan yüz binlerce kamu görevlisi

ayrıldı, Manisa’da bir kaymakam üç tane ilçeye bakıyor çünkü kaymakam sayısı yetersiz, dünya kadar ihraç var, polisler gece gündüz uykusuz çalışıyorlar, hangisine gitsen diyor ki: “Ya, Vekilim, hiçbir şey değil de çok fazla çalışıyoruz, görevimizi de iyi yapamıyoruz; devletimiz de haklı, bu kadar ihraç oldu ama zor durumdayız.” Her alanda bu tip zorluklarımız var ama bir bakıyorsunuz, sanki çok fazla kamu görevlisi varmış gibi geçen seçimde, 7 Haziranda, 1 Kasım’da bu işin neresi aksamış, o dönemde de zaten siz iktidarsınız; diyorsunuz ki: “Şimdi, bu işi kamu görevlilerinin üstüne alacağız.” Burada bir samimiyet eksikliği var. Biraz önce Sevgili Milletvekilim Sibel Özdemir konuşurken söyledi, niyetiniz ve gerekçe olarak yazdığınız şey belli değil. Bunu ya açıklıkla yazabilmek lazım ya da yazamadığınız şeyi yapmamak lazım. Yazamadığınızı biliyoruz ama o yazamadığınız mesele bir aczin itirafı, o da ayrı bir mevzu ama biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak bu düzenlemenin bir geriye gidiş olduğunun altını çiziyoruz. Bazı birliklilikler, bazı ittifaklar güce güç katar ama biraz önce geneli üstünde konuşurken de ifade ettiğim gibi büyük bir aritmetiksel çaresizlik var; büyük parça ile küçük parçayı topluyorsun, büyük parçadan daha küçük bir şey yapıyor; gelen, getirmesi gerekirken daha çok götürüyor; bu, öz güvende de aynı noktaya tekabül ediyor. Birlikte hazırladığınız teklif, tek başınıza bu ülkeyi yönettiğiniz zaman siyasi partilerden aldığınız -ki şu anda aslında iki siyasi parti birden, eskiden tek başına sizinkiymi- iki farklı siyasi partiden alabileceğiniz Meclis başkan adaylarının kuradan çıkma şansı eskiye göre her iki taraf için de 2 katı olmasına rağmen nasıl bir vehimledir bilinmez... İşte, bu, geriye gidiştir. Toplamınızın büyük parçadan küçük etmesi gibi burada da öz güveninizin toplamı dört sene, beş sene öncesinden geridedir. Başka da söylenecek bir söz yok.

BAŞKAN – Sayın Özel, teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde başka söz talep eden? Yok.

Maddenin müzakeresi tamamlanmıştır.

Madde üzerinde iki tane önerge vardır, geliş sırasına göre okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 4’üncü maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Tufan Köse

Muharrem Erkek

Kocaeli

Çorum

Çanakkale

Akın Üstündağ

Muğla

BAŞKAN – Gereğini okutuyorum:

Gerekçe:

3’üncü maddedeki benzeri hüküm, teklifin 4’üncü maddesinde de söz konusu olmuş, sandık kurulu üyeliklerinin belirlenmesinde de siyasi partiler devre dışı bırakılmıştır. Demokrasinin ana ilkelerinden biri olan seçimlere ilişkin yapılan düzenlemeler, sandıktan demokrasiyi uzaklaştırmaktan başka bir şey değildir. Teklif metninden çıkarılması gereklidir.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas sayılı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 4’üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mardin

BAŞKAN – Gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Mevcut düzenlemede her siyasi partiye sandık kurullarında görev alacak memur belirleme yetkisinin verilmiş olması demokratik seçim koşulları için önemli bir kriter olup bunun kamu görevlisi memurlar olarak belirlenmesi ise bir o kadar antidemokratik seçim koşullarına zemin hazırlayacak niteliktedir.

BAŞKAN – Aynı mahiyette olan iki önergeyi birleştirerek oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4'üncü madde kabul edilmiştir.

5'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5- 298 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “boyu 25, eni 1 santimetre ebatlarında” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve dördüncü fıkrasında yer alan “sandıkları ve kabinlerinin” ibaresi “sandıklarının” şeklinde değiştirilmiştir.

“Birlikte yapılan Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinde, oy pusulaları aynı zarfa konulur.

Seçimlerde kullanılacak kabinler, oy vermenin gizliliğini sağlayacak şekilde yaptırılır. Kabinlerin ölçü ve standartları Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

BAŞKAN – Sayın Akın Üstündağ, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, tabii, bu maddede gerçek amacın ne olduğu anlaşılıyor. Yani bu “cumhurbaşkanlığı sistemi” dediğiniz aslında başkanlık sisteminin kötü bir versiyonunda yasama, yürütme ve yargı erklerinin tek bir kişide toplandığını, bunun da demokrasiye aykırı olduğunu ifade etmiştik. Burada fiili olarak yasama ve yürütmeyi aynı zarfa koyarak aynı zamanda da bir yönlendirme amaçlandığını özellikle görüyoruz. Niye cumhurbaşkanlığı seçimleri ile milletvekilliği seçimlerine ilişkin oy pusulaları aynı zarfa konulur? Bu, biraz önce 4'üncü maddede ve ondan önceki 3'üncü maddede, cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliğine ilişkin oy pusulalarının aynı zarfa konmasından dolayı daha nitelikli kamu görevlileri olması gerektiği için kamu görevlilerinin sandık başkanı olması gerektiğine ilişkin bir gerekçe vardı. Burada, aslında zarfa koyarken değil nitelikli olmak, zarftan çıkana sayarken lazım yani kamu görevlisi olması isteniyorsa veya sandık görevlilerinin daha nitelikli olması isteniyorsa bu, oyları zarfa koyarken değil, oyları zarftan çıkarıp sayıp sandık sayım ve döküm cetvellerine işlenmeyle ilgili. Burada gerçekten dışarıda hiçbir soru işareti, eksik oy bırakmamayı amaçlayan bir tarzla karşı karşıyayız; bunu özellikle belirtmek isterim.

Burada tabii, aynı zarfa konulması demek aynı zamanda seçimi vatandaşın aynı anda yapması demek yani cumhurbaşkanı adayını oy atarak belirleyecek, milletvekilliğine ilişkin partisine oy atacak veya ittifaka atacak veya tercihte bulunacak. Bunu aynı anda yapması, aynı zarfa konulması, işte, “Cumhurbaşkanını bizim partiden seçtiysen milletvekilini de bizim partiden seç.” Terside olabilir, “Genel seçimde bize oy verdiysen cumhurbaşkanlığı seçiminde de bize oy ver.” Bu şekilde aslında çok farklı mahiyetleri olan ama aynı yere oy verme gibi bir yönlendirmeyi burada görüyoruz. Bu, demokratik açıdan, seçim hukuku açısından son derece sıkıntılı bir durum; bunu özellikle belirtmek isterim.

Değerli arkadaşlar, bu maddelere böyle girdikçe aslında biz burada neyi görüyoruz biliyor musunuz? Seçimi kaybetme korkusunu görüyoruz. Bütün maddelerde “Az oyla seçim kaybetmeyelim.” “Seçimi biraz daha fazla oy nasıl alabilirsek en küçük ayrıntıyı değerlendirelim.” “Yönlendirilmesi gereken bütün yerleri yönlendirelim.” “Kamu görevlilerini belirleyelim...”

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Akın Bey, böyle devam etsinler, uyarma bunları ya!

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – “Bunları” derken sizi katmadınız galiba Oktay Bey.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Evet, bizi de işte, uyarma, ne güzel işte, senin için çalışacağız ya!

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Şimdi, biz tabii, doğrusunu ortaya koymak zorundayız yani “sen” “biz” diye değil, bunu sadece bir seçim olarak düşünüyorsunuz ama aslında bundan sonraki uygulanacak seçimlerde de bunlar devamlı uygulanacak. Yani burada amacın gerçekten bir korkudan kaynaklanan, panik havasında yapılan şeyler olduğunu görüyoruz. Bunlara gerek yok, ne gerek var ya; adam gitsin, önce hangisine atacaksa atsin, kabinine girsin, atsin sandığa, hem sandıklar da daha güzel sayılır... Böyle 1 santim, 25 santim, onları da koymanıza gerek yok. Büyük ihtimalle büyüyeceksiniz o şeyi. Çünkü o zarfı, iki pusula olan zarfı oraya atmak zor ya, o deliği biraz daha büyütelim, duruma göre halledelim diye, onu bile düşünmüştünüz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, arkadaşlar, lütfen, komisyonun insicamını bozmayalım.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Hakikaten komik ve gülünç bir duruma düşüyorsunuz. Arkadaşlar, hakikaten ya... Bu kadar da olmaz.

Ben tebrik ediyorum, bu kadar ince ayrıntıyı nasıl düşünebildiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, bir saniye...

Evet, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Santim santim hesaplanmış bir kanunu görüşürken santim santim de konuşuyoruz.

BAŞKAN – Evet ama önünüzü açıyoruz farkındaysanız sürenizi kısmıyoruz. Demokrasiyi işletiyoruz.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben aslında sözlerimi tamamlamıştım.

Ben tebrik ediyorum, bu kadar ayrıntılı düşünebilmişsiniz. Ama korkunun ecele faydası yok. Bu tür ufak hesaplar her zaman Bağdat’tan döner.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, madde üzerinde başka söz talep eden?

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu 5’inci maddemiz de iki farklı seçimin oy pusulalarının aynı zarfa konulmasını hükme bağlıyor. Hakikaten bravo, öyle ince ayrıntısıyla, ince detayına kadar planlanmış, hesaplanmış, bir oy bile kaçmasın, bir geçersiz oy bile olmasın, her şey artı hanemize yazsın, her şey bize yarasın diye iki parti bayağı bir uğraşmış. İyi emek vermişsiniz. Kutluyorum sizi bu anlamda. Gerçekten iyi detaylandırılmış. Sayın Vekilimin dediği gibi böyle santim santim, cümle cümle, kelime kelime, enine boyuna, uzunluğuna genişliğine, her şeyine iyi çalışılmış. Burada da yine tek bir oy kaçmasın diye gerçekten uğraşmışınız.

Aslında iki farklı seçim niye aynı zarfa koyuyoruz? Hangi ihtiyaç bu düzenlemeyle giderilmek isteniyor? Yani iki farklı oy pusulasını aynı zarfa koyduğumuzda ne yapmış olacağız, mesela neyi engellemiş olacağız? Tasarruf mu etmiş olacağız? Koskoca Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci zarfı bastırarak parası mı yok? Niye iki ayrı zarf yapmıyoruz? Burada da mutlaka böyle ince bir nüansla düşündüğünüz kesin. Bir ihtiyacı gidermediğiniz tamamen kendi lehinize “kazan-kazan” mantığıyla hesapladığınız şey ortada diye düşünüyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Oyların bize geleceğinden eminsiniz o zaman Fatma Hanım?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Hayır ama... Bakın, yönlendirmeyi gördüğümüz zaman...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Aynı şey sizin için de geçerli. Bütün partilerimiz için geçerli yani. Genel ve soyut kurallar.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bakın, şimdi en başından beri ne konuşuyoruz? Demek ki çok iyi dinlememişsiniz. En başından beri ne konuşuyoruz? Sürekli seçmen iradesinin sakatlandığı, sürekli seçmen iradesine bir mesaj verildiği, algı yönetildiği, “Buna oy veriyorsan buna da oy ver.” denildiği bir ortamda yapılacak bir oylamada, insanların iradesinin yönlendirildiği bir seçimde, Allah aşkına yani, bunun başka bir ifadesi, açıklaması çıkıyor mu? Her şeyi de bu kadar çok detaylandırduğunuz göre, her şeyi de bu kadar lehimize hesap ettiğinize göre bunu da mutlaka hesap... Bunun sadece size çıkıp çıkmaması meselesi değil. Birbirinizin oylarını da alma meselesi aslında, MHP AKP'ye kazandırsın, AKP MHP'ye kazandırsın. “Sen kazan ben kazanayım, ben kazanayım sen kazan.” yani bunun üzerine kurduğunuz bir sistem.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – AK PARTİ ile MHP'ye değil, bütün siyasi partilere ilişkin bir düzenleme.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Genel itibarıyla bu amaçla yaptığınız bir şey olduğu çok bariz anlaşılıyor değerli arkadaşlar.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, lütfen, karşılıklı konuşma yapmayalım.

Sayın Hürriyet, siz, lütfen, devam edin.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Devam ediyorum.

Bunları aynı zarfa koymak aynı zamanda seçmene hem bir güç gösterisi yapmak, aynı zamanda işte milletvekili seçiminde kime oy veriyorsan Cumhurbaşkanlığı seçiminde de ona ver, Cumhurbaşkanlığında kime veriyorsan vekillikte de işte ittifaka mutlaka oyunu ver mesajı veriyor.

Yine -hep FETÖ vurgusu yapıyorum ama- böyle subliminal mesajlar birçok uygulamanızda, düzenlemenizde, yaptığınız hesap kitapta hep bunu görüyoruz. Seçmen iradesini sakatlıyorsunuz, yönlendiriyorsunuz, yasama ve yürütme erklerini yine aslında birleştiriyorsunuz bununla. Bu düzenlemeyle yaptığınız şey doğru değil, yanlış. Seçimlerin serbestliği ilkesine, yine gizli oy kurallarına, seçmen iradesine verilmesi gereken değer noktasında ne yazık ki doğru bir düzenleme değil. Hem seçim güvenliği noktasında hem de diğer demokratik kurallarımız itibarıyla ne yazık ki aykırı bir düzenleme. Karşı olduğumuzu ve bu tekliften çıkarılması gerektiğini de buradan ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, ben teşekkür ediyorum.

Sadece bir bilgi adına söylüyorum, herhangi bir sataşma kastım yok. Herhâlde en son yerel seçimlerdeydi hem Keçiören’de hem de Etimesgut’ta –bilebildiğim kadarıyla- bizim insanımız belediye meclis üyesini bir partiye, büyükşehirde bir partiye, il belediye başkanlığında da başka bir partiye oy verebilecek siyasi farkındalıkta. Ben bu manada insanımızın oy kullanırken yine aynı bilinçle hareket edeceğini, kendi iradesi nereyi istiyorsa oraya oy kullanacağını buradan ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Özel.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öncelikle şunu ifade edelim: Böyle bir tuzak siyasetinin parçası olmaz Cumhuriyet Halk Partisi. Yani Adalet ve Kalkınma Partisi ya da MHP bir yanlış yapıyorsa “Bırakın yapınlar, kendileri düşünler...” Ben konuşmanın başında biz anayasa değişikliğinde neler söyledik, İç Tüzük’te neler söyledik, siz neler söylediniz ne hâle gelindi, onları teker teker anlattım.

Tekrar aynı şeylere dönmeyeceğim ama şöyle bir noktaya geldi iş: Geçmişte birbirine ağır eleştiri falan değil, birbirlerine en ağır hakaretleri yapanların öyle sözleri var ki “Bu ülkede en son Cumhurbaşkanı olacak kişi sensin. Seni yargılamazsam namerdim.” diyen kişi, Adalet ve Kalkınma Partisi daha adayını resmen açıklamadan “Bizim adayımız yok. Bizim adayımız Recep Tayyip Erdoğan’dır.” dedi.

Biz “Seçim zamanında burada bu iş iki partili sisteme gider, kendiniz aday dahi çıkaramazsınız.” dediğimizde itiraz ediliyordu. Cumhuriyet Halk Partisi “Uyarmayın, yanlış yapınlar.” değil, biz göz göre göre bu ülkede kimsenin yanlış yapmasına izin vermeyiz. O başka birilerinin siyaseti.

1946’da Cumhuriyet Halk Partisi liste usulü çoğunluğu değiştirmede, daha demokratik bir hâle getirmedi, 1950 seçimlerinde 48-50 milletvekilinde kaldı, 500’den fazla milletvekilini Demokrat Parti çıkardı. Bedelini ödedi yaptığı işin.

1954’te, 1958’de Kırşehir, Malatya’nın bölünmesi noktasındaki, bir ilçeyi, bir ili cezalandırma meselesi Demokrat Partinin o dönemde savunamadığı işler. Yıllarca da oralarda neler çektiklerini kendileri de söylüyor. O konuda hatırat yazan Demokrat Partilileri hep okuduk.

ANAP çifte barajlı d’Hondt sistemini getirdi. İlk seçim biraz işe yaradı, umduğu kadar değil, öbür seçim Doğru Yolun işine yaradı. ANAP kendi kazdığı kuyuya düştü.

Demokratik Sol Parti, ANAP, MHP kendi indirmedikleri barajın altında üçü birden kaldılar.

1965-1966’daki millî bakiye sisteminin ne sonuçlar doğurup o millî bakiye sisteminden gelen bir muhalefet partisinin nasıl dişli bir muhalefet yaptığını hepimiz biliyoruz.

Ama burada mesele şu, keşke Değerli Komisyon Başkanlık Divanındaki üstadımızın söylediği gibi şunu kabul edebilsek: “Bu düzenleme herkes için canım, baştan herkes için yapılıyor...” Siyaset tarihi bunu affetmiyor. Burada bir samimiysizlik varsa affetmiyor.

Turgut Özal da düzenlemeyi yaparken şunu söylüyordu, diyordu ki: “Ya ne var? İl barajı. Sen geç, sen az falay, altta kalanlar almasın.” Veya işte kontenjan milletvekilliği. En çok alana 1 yazalım, sonra dağıtalım. Diyordu ki kanunu koyarken: “Herkes için canım, herkes için...”

Burada ne yapılmaya çalışıldığı açık. Böyle bir düzenlemeyi Meclis yapıyorsa, altına milletvekilleri imza atıyorsa, burada hayıflanması gereken biz değiliz, altına imza atan milletvekilleri. Övünecek biri varsa, böbürlenecek biri varsa o da Sayın Recep Tayyip Erdoğan’dır.

Benim motor gücümle birileri kendine fazla milletvekili... Benden ayrı zarfta bu güçlerini görmüyorlar. Bu iki parti benim motor gücümle, benim çekici gücümle, benim yardığım dalgayla arkamdan gelip üç beş fazla... E onu da içinize siniyorsa yapın. Ama bu işlerde –biraz önce söylediğim gibi- hep kazılan kuyuya düşülür.

Bu hep şöyle hesaplanıyor... Tabii, buradaki yapısal anomali şu, birisi şöyle düşünüyor: “Ya kazanacağım ya kazanacağım.” Kaybederse sonrası yok. Diyor ki: “Ben kaybedersem muhalefet partisi olmam zaten. Ben muhalefette kalamam, bir daha iktidarı hedefleyemem. Ben iktidara tutunmak zorundayım. Ben bu iktidardan koparsam herhangi bir muhalefet, Cumhuriyet Halk Partisi gibi baraj altı kalayım, tekrar baraj üstüne çıkayım, iktidar ortağı olayım, tekrar azalayım...” Bunlar normal demokrasinin içinde olan şeyler. Ama geçmişte öyle şeyler var ki, o 4 bakan, 4 bakanın yargılanmaması, yaşanan bütün her şey öyle bir noktaya geliyor ki o dönem Milliyetçi Hareket Partisinin bu konuyla ilgili mesela hâlen daha 17-25’te duruyor mu bilmiyorum...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Özel, bir saniye...

Buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben hiç 17-25’e gereğinden fazla bir önem atfetmedim ama 17.25’te duran saat hâlâ duruyor. O saat 17.25’te duruyor mu durmuyor mu, bilmiyorum ama bugün şöyle bir gerçeklikle karşı karşıyayız. Bütün hesap kazanma üzerine kurulu, kaybetmek düşünülüyor. Kaybedilirse ne olacağı belli. Biz kazanmanın ya da kaybetmenin seçmenin hür iradesiyle karşılık bulması gerektiğini, seçmenin girip özgürce oyunu vermesi gerektiğini, çıkan sonucun düzgünce sayılması, bütün seçmenin Seçim Kanunu’ndan seçim öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılanlara rıza göstermesini, içinin rahat olmasını... Seçmen içi rahat şekilde “Evet, millî irade tecelli etmiştir.” diyorsa başımızın üstünde. 15 Temmuzda söylediğimizi söyleriz. Bir sonraki seçime kadar seçilmiş hükümetin arkasındayız deriz. Ama mesela şunu da yapmayız, buna da göz yummayız: “Taraflı yayın yapanlara verilen cezanın kaldırılması. Seçim döneminde Yüksek Seçim Kurulunca belirlenen esaslara aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarının beş günden on beş güne kadar YSK tarafı...” Bunu KHK’yle de düzenlemeyiz. Anayasa’da da yazıyorken bir yıl içinde uygulanmaz, YSK’ye de “OHAL dönemidir, OHAL KHK’sinin içeriğini tartışmam, ben bunu uygulayacağım.” dedirtmeyiz. Bileğine güveniyorsan çıkarsın dersin ki: Kardeşim eşit şartlarda yarışacağız. 100 billboarda 1 billboard, 160 gazete ilanına 1 gazete ilanı, TRT’de adaletsizlik diz boyu. Adaletsiz davranana verilen ceza kalkacak, ondan sonra beyefendiler diyecek ki: “Herkes eşit.” Bunu demen için, bunu diyebilmen için önce gerçek bir eşitlik ortamı yaratıyor olman lazım. Bunu yaratmadıktan sonra oturup da burada kimse şöyle demesin. Okuyorum bazı şeyler: “Er meydanı, çık karşıma!” Er meydanı çık karşıma. Er meydanında şöyle bir şey yok beyler: Gel güreşeceğiz ama benimle değil, benim büyük bir ağabeyim var, onunla güreşeceksin, o kazanırsa ben de kazanmış sayılacağım. Bu böyle dünya savaşı falan değil, müttefikler kaybedince kaybedeceğiz, kazanınca... Madem er meydanı, ne ihtiyaç var ittifak kanununa? Çıkarırsınız, önümüze koyarsınız barajsız bir sistemi, kimsenin baraj kaygısı kalmaz, takır takır yarışırırsınız. Ondan -ben birkaç maddedir konuşmuyordum, bunda da konuşmayacağım- hatiplerimize hem de manalı hem de yok işte birtakım imalı göndermeler... Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun bu konuda işte hızlı bir şekilde, işte konuştuğumuz şekilde yol alınsın, kimseye de eziyet etmeyelim çünkü niyetimiz önemli maddelerin üzerinde konuşmak ve yol almak; asla bir tıkama değil diye söyledik.

Yani bir şey yaparsın, haklı gururlanırsın. Hem bir tarafın eksik hem başka bir şey yapıyorsun hem de böyle bir manalı gülümsemeler, işte birtakım teklifler, birtakım hatiplerimize söz söylemeler falan, bunlar... Herkes kendisi ne yapıyor ona bakacak, onun üzerinden konuşuruz tabii ki. Benim söyleyeceklerim bu kadar. Bu farklı zarf falan, bunların hepsi belli bir amaca yönelik işler. Karşıyız. Önerge işlemimiz de yapılır.

BAŞKAN – Sayın Özel, teşekkür ediyorum.

Söz sırası...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Başkan, bir dakika...

BAŞKAN – Cevap mahiyetinde Sayın Oktay Öztürk'ün söz talebi var.

Sayın Öztürk, buyurun.

IV- AÇIKLAMALAR (Devam)

8.- Mersin Milletvekili Oktay Öztürk'ün, Manisa Milletvekili Özgür Özel'in (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Aslında cevaba da gerek yok da burada bugüne kadar birçok konuşmayı dinlemiştir. Hatipler birbirlerine espri de yaparlar, laf da atarlar. Bu akşamki hassasiyetinizi anlamakta biraz zorlanıyorum. Herhangi bir şey söylemedik. Biz sadece bir espri olsun diye, bir tatlılık katalım diye bir laf ettik ama hiç bulunduğunuz konuma yakışmayacak bir seviyede aldınız meseleyi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben sizin hangi seviyede ne cümleler kullandığınızı, ne ifadeler kullandığınızı biliyorum. O konuları tartmak birbirimizle ilgili, artık oraları çoktan geçtik.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Ben burası için söylüyorum. Bunun dışında...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Onun takdirini geldiğiniz görevlere atanarak değil, benim gibi bütün grup tarafından seçilerseniz grup başkan vekilinin nasıl olacağını grubu takdir eder. Biz elhamdülillah seçim bölgemizden de buradan da seçimle çıktık.

BAŞKAN – Sayın Özel... Sayın Özel...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Çok lüzumsuz bir şey yapıyorsunuz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O lüzumsuzluk sizin takdiriniz Sayın Öztürk.

BAŞKAN – Sayın Özel... Sayın Özel, konuyu başka bir noktaya götürmeyelim.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Seni ben belli bir seviyede görerek bir şeyi ifade etmeye çalıştım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Biz de sizi belli bir seviyede görerek “sen” demiyoruz, “siz” diyoruz.

BAŞKAN – Sayın Özel... Sayın Özel... Sayın Özel, lütfen...

Sayın Öztürk, buyurun.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Biz söylediğimiz her lafın arkasındayız. 17-25 Aralık da duruyor, bütün söylediklerimizin arkasındayız ama anlayamadığınız, Türkiye'nin şu anda içerisinde bulunduğu durum. Kafanızı zorlasan da yüreğiniz yetmiyor. Onun için anlayamazsınız. Ancak çıkarsın.... Bir grup başkan vekilisin kardeşim. Senden koskoca bir grubu temsil eden konuşmanı bekliyoruz.

FATMA HÜRRİYET KAPLAN (Kocaeli) – On altı yıldır siz yönetiyorsunuz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Bekliyoruz ki gerçekten bir yanlış olursa biz de...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hepsini söyledik, siz yoktunuz Beyefendi Komisyon üyesi olarak. Yanlışsa Sayın Parsak söylesin.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Ya boş versene kardeşim!

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Şurada bir espriye tahammül edemiyorsun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir şey söyleyeceğim. O espri başka bir şey. Sizin nelere dair... Biz size “selektör” diyoruz siz cevabı “iblis” diye veriyorsunuz. Sizin espri değil, siyasi eleştiriye tahammülünüz yok.

BAŞKAN – Sayın Özel... Sayın Özel...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Senin haddini aşmana söylüyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sizin haddinizi aşmanıza.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Bir saniye...

Biz sizin Genel Başkanınızla ilgili olarak vara yoğa konuşmayız. O bir parti...

BAŞKAN – Sayın Öztürk...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sayın Başkan, hak belirleme noktasına geliyor ama.

BAŞKAN – Hayır, hayır.

Sayın Öztürk... Sayın Öztürk...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – O bir partinin...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Böyle bir şey yok Sayın Öztürk.

Sayın Öztürk, siz o iletişimi sürdürebilecek noktada değilsiniz.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Bir saniye dinler misiniz kardeşim... Bir dinler misiniz...

BAŞKAN – Sayın Özel... Sayın Özel... Sayın Öztürk....

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Lafı söyleyip hemen geriye çekilmeyin.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Niye geriye çekiliyoruz canım, buradayız.

BAŞKAN – Sayın Öztürk... Sayın Özel...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın Kılıçdaroğlu’na, biz muhatap olarak alıp da cevap vermeyiz. Sayın Genel Başkanımız verir.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Niye?

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Şimdi, bakın, hemen atlıyorsunuz. Bir sonunu dinleyin.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Ama siz kalkıp Sayın Genel Başkana vara yoğa konuşursanız cevabınızı alırsınız. Bu kadar basit.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Komisyonun...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, biz de şunu söyleyelim...

BAŞKAN – Sayın Özel... Sayın Özel...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Siz muhalefet partisiyken genel başkanlar düzeyinde sürüyordu tartışma. Şu anda genel başkanınızın pozisyonu itibarıyla takındığı tutumdan dolayı partiniz sistemli olarak genel başkan düzeyinde cevap veremiyor.

BAŞKAN – Sayın Özel... Sayın Özel...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Biz kendi politikamızı takip ediyoruz. Dolayısıyla icazeti...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Biz sizin hâlinizi seçmeninize anlatıyoruz. Ne var bunda?

BAŞKAN – Arkadaşlar, Komisyon... Sizi gündeme davet ediyorum.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Ya sen niye onun derdini çekiyorsun? Anlatırız, anlatmayız, sana ne! Sana ne!

BAŞKAN – Sayın Öztürk... Sayın Öztürk...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – 16 Hazirandan beri kurulan ittifak...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sana ne! Sen git, kiminle düğünde oynadığını, kiminle ölüde ağladığını kendi seçmenine anlat.

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni) (Devam)

BAŞKAN – Arkadaşlar, madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Hayır efendim, benim söz talebim var.

BAŞKAN – Siz konuşmadınız mı?

TUFAN KÖSE (Çorum) – Konuşmadım.

BAŞKAN – Evet, o zaman Sayın Köse konuşacak.

Buyurun Sayın Köse.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkanım, tabii geçen yıl Anayasa değişikliği yapıldığı dönemde de çok söylendi, çok konuşuldu. Dünyanın çok az bir ülkesi o da tamamı Sahra Afrika'sının altındaki birkaç ülkede -üç ülkede zannedersen- parlamenter demokrasiden başkanlık sistemine geçildi. Üçünde de sonuçlarını izleyenler biliyorlar. Üçünde de ilk seçimden sonra diktatörlüğe giden bir yol izlendi. Başkanlık sisteminin ya da cumhurbaşkanlığı sisteminin demokratik yöntemlerle uygulandığı çok istisna ülkeler var. En iyi uygulandığı ülkenin de Amerika olduğu söyleniyor. Buna benzer bir iki ülke daha var. Şimdi, Amerika'da cumhurbaşkanının ya da başkanın seçimi ile Senatonun, Temsilciler Meclisinin seçimlerinin arasında ikişer yıl var. Yani farklı dönemlerde yapılıyor. Bunları da çok söyledik ama ısrarla Cumhurbaşkanlığı seçimi ile Parlamento seçimlerinin aynı günde, aynı tarihte yapılması geçtiğimiz dönemde Meclisten geçti. Tamam, o da bitti. Şimdi bir de aynı zarfa hem Cumhurbaşkanlığının hem de milletvekillerinin oy pusulasının konulmasının bir izahını bulmak mümkün değildir, sayın grup başkan vekilinin söylediği şeyin dışında. Yani Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın estirdiği rüzgârdan hem Adalet ve Kalkınma Partisi hem de Milliyetçi Hareket Partisi yararlınsının dışında. Yani oy artırmadan milletvekili sayısını artırma iddia ve hedefinin dışında başka bir izahının olmadığını düşünüyorum. Kabul edilebilecek bir madde değil.

Şimdi, Sayın Öztürk'e kısaca cevap vermek istiyorum. Kusura bakmasın. "Türkiye'nin içinde bulunduğu durum..." dedi. Evet, Türkiye'nin içinde bulunduğu durum hakikaten zor bir durumdayız biz ama bu zorluğun geldiği noktada bu iktidarın ve bugün bu iktidara destek olan Milliyetçi Hareket Partisinin de sorumluluğu var arkadaşlar. Bakın, zor durumdayız ama şu kadar mı zor durumdayız? Lütfen, cevap verirsiniz sevinirim. Ben şimdi size sataşıyorum, siz de cevap verin.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sataşın.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Mesela, bulunduğumuz durum bir şerefsizdir...

BAŞKAN – Sayın Köse, Anayasa Komisyonundayız, Meclis Genel Kurulunda değiliz. Lütfen, sizi gündeme davet ediyorum.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, sataşıyorum derken bakın ben nezaketimi, üslubumu korurum.

BAŞKAN – Şimdi, şöyle ifade edeyim...

TUFAN KÖSE (Çorum) – İzin verirseniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Şimdi, sizin grup başkan vekilinizle ve milletvekili arkadaşlarımızla bir mutabakatımız var.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkan, benim kimseden... Bakın, ben otuz sene avukatlık yaptım.

BAŞKAN – Bu mutabakat çerçevesinde çalışıyoruz.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sataşıyorum derken, Oktay Bey anladı demek istediğimi. Ben sataşıyorum derken küfür edeceğim, hakaret edeceğim, sizin için veya partiniz için kötü bir şey söyleyeceğim demedim, izin verin lütfen. Bakın, bir dinlerseniz...

BAŞKAN – Hayır yani gündem dışına çıkmayalım diyorum, onu sonra söylersiniz.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, siz beni bir dinleyin.

BAŞKAN – Dışarıda söylersiniz veya Genel Kurulda yaparsınız.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Gündem dışına çıkarsam, nezaket sınırlarını aşarsam ya da beyefendinin şahsına dönük, sayın milletvekilinin şahsına dönük bir şey söylersem dersiniz ki “Sayın Köse, yanlış yapıyorsunuz.” Bunun yolu var, bir dinleyin önce ama.

Şimdi, ülkemiz zor durumda, biliyoruz, gerçekten de zor durumdayız ama bu zor duruma gelen koşulları da biliyoruz hep beraberce, hep beraber yaşadık geçen dönemlerde. Şimdi, örnek olsun, mesela, bizim ülkemizin bulunduğu zor durum bir şerefsizin Cumhurbaşkanı adayı olarak ilan edilmesine müsait midir? Densiz, kanun tanımaz, ahlak bilmez bir adamın da Cumhurbaşkanı olmasına izin veriyor? Ya da besmeleyle soygun yapıp şükrederek haram havuzunda ıslanan insanları mı Cumhurbaşkanı yapacağız biz, ilan edeceğiz adaylığını? Bakın, Sayın Bahçeli'nin böyle sözleri var. Yani, bizim bilmediğimiz, Türkiye'nin içinde bulunduğu durum derken o zaman... Sizi yine anlayışla karşılıyorum.

BAŞKAN – Sayın Köse...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Yalnız, bu sözleri söylerken söylemeyeceksiniz o zaman Sayın Öztürk.

BAŞKAN – Sayın Köse...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Bitti Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum. Gördüğünüz gibi ben Sayın Öztürk'e filan dönük bir şey söylemedim.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Gerek yok da... Dedğim gibi yani belli bir noktadan sonra ehemmi mühimme tercih etmek gibi bir hadiseyle karşı karşıyaysanız... Şunu yapmıyorsunuz yani “Ben dün bunları söyledim ama yalan söyledim, yanlış söyledim.” Böyle bir şey yok, böyle bir izahatımız da yok. Ne var onun yanında? Söylediklerimizin hepsinin arkasındayız.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Bunların da mı?

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Hepsinin arkasındayız, ne zannettin? Söylediklerimizin o günün şartlarında...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ya, şu ifadelerini biraz düzelt ya.

BAŞKAN – Bakın, değerli arkadaşlar...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Düzgün konuş ya.

BAŞKAN – Ama bakın sizin cevap vermeniz bir kere yanlış.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Ya, senin ne yaşın ne seviyen bana “Düzgün konuş.” demeye yetmez kardeşim.

BAŞKAN – Ama bakın...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ama “Sen, şahsen...” deyip duruyor, grup başkan vekiline “sen” diye hitap ediyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bakın, gündemi lütfen...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Çok dilin uzun, çok dilin uzun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ne diyorsun?

BAŞKAN – Arkadaşlar...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Çok dilin uzun senin, çok.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ne yapacaksın?

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Evet, çok dilin uzun senin.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İlkokul çocuğuyla konuşmuyorsunuz Sayın Öztürk.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Kesecek misin?

BAŞKAN – Sayın Üstündağ...

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – İlkokul çocuğu gibi muhatap alıyor.

BAŞKAN – Sayın Öztürk...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Oktay Bey, sonradan pişman oluyorsunuz, yapmayın.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Her söylediği kelime var ya...

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, bakın, lütfen herkes bir adım geri gitsin, lütfen, herkes bir adım geri gitsin.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Sayın milletvekilim, tatmin oldunuz mu?

TUFAN KÖSE (Çorum) – Ben nezaket çerçevesinde...

BAŞKAN – Arkadaşlar, herkes birer adım geri gitsin, lütfen.

OKTAY ÖZTÜRK (Mersin) – Söylediklerimizin hepsinin arkasındayız.

BAŞKAN – Arkadaşlar lütfen...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Konu anlaşılmıştır, teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

BAŞKAN – Arkadaşlar, madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Madde üzerinde bir adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Kocaeli

Tufan Köse

Çorum

Muharrem Erkek

Akın Üstündağ

Çanakkale

Muğla

BAŞKAN – Gerekeceyi okutuyorum:

Gerekeçe:

5'inci madde iki faklı seçimin oy pusulalarının aynı zarfa konulmasını hükme bağlamaktadır. Seçimler farklıysa zarflar da farklı olmalıdır. Bu karışıklığın önüne geçmek, zarfların ve pusulaların seçmence kullanılacak oyun sırası geldikçe verilmesi yöntemiyle zaten bertaraf edilebilmektedir. Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinin oy pusulalarını aynı zarfa koymak seçmene “Milletvekili seçiminde kime oy veriyorsan Cumhurbaşkanlığı seçiminde de ona ver.” şeklinde psikolojik bir baskı yaratıp iradesini yönlendirmekten başka bir şey değildir. Bu madde siyasal iktidarın yasama ve yürütme erklerini birleştirmek istediğinin resmî kanıtıdır ve teklif metninden çıkarılması gereklidir.

BAŞKAN – Arkadaşlar, gerekçesini okuttuğum önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müzakeresi yapılan 5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

6'ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6- 298 sayılı Kanunun 78 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Milletvekili,” ibaresi “Cumhurbaşkanı, milletvekili,” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkraya “hükümlere göre” ibaresinden sonra gelmek üzere “filigranlı kağıttan” ibaresi eklenmiş ve ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Oy zarfları, ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi yer alacak şekilde Yüksek Seçim Kurulunca filigranlı kağıttan hazırlatılır.”

BAŞKAN – Evet arkadaşlar, maddeyi müzakereye açıyorum.

Bu, zarfların filigranlı olmasıyla ilgili bir madde.

Söz talep eden Sayın Sibel Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Evet, az evvel, bir önceki maddede konuşmam olacaktı ancak üzücü ve Komisyonun gündemini aşan konuşmalar oldu. Gerçekten grup başkan vekillerimiz Meclisin hem yasaları hem de teamülleri gereği partilerimizin kurumsal kimliklerini ve bizleri temsil eden çok önemli makamlar. Kabul edemeyeceğimiz söylem ve üslubu da burada tekrar iade ettiğimizi bu konuda o maddede konuşacağım ama konuşmam engellendiği için söylemek istedim.

Evet, burada filigranlı oy pusulalarının hazırlanması, oy zarflarının hazırlanması konusu var çünkü ileriki maddelerde mühürsüz oy pusulaları sandık kurulunun mührü olmadan kabul edileceği için doğal olarak böyle bir gereksinime ihtiyaç doğmuş. İleride tartışacağız. Filigran, evet, zaten resmî olarak olması gereken. Burada işte maddeye “milletvekili”nin yanında “Cumhurbaşkanlığı” da eklenmiş, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de benzer zarf sistemi uygulanacak.

Az evvel de görüşlerimi iletecektim. Gerçekten, iki partinin daha seçim sürecine dahi girmemişken destek açıklamalarıyla karşı karşıya kaldık. Sayın grup başkan vekilimizin de az evvel söylediği gibi, herhangi bir aday ve bir seçim süreci yokken destek açıklamalarından sonra, hemen akabinde de kapalı kapılar arkasında her zaman olduğu gibi malum iki siyasal partinin bir araya gelip bir ittifak yasası düzenlemeleri, bizim de hatiplerimiz konuşurken -az evvel Sayın Hürriyet de konuştu- bütün maddeler ittifak bağlamında doğal olarak değerlendirilen maddeler. Elbette hepsinde spesifik... İşte 6'ncı madde

filigran getirilmesi, bu yasal bir zorunluluk, Cumhurbaşkanlığı seçimi yapacağız ve orada da zarflara... Ama hepsinin temeli, bağlamı ittifak yasalarına yani o gerçekleştirilen, ancak sadece Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisinin şu an itibarıyla yapmış oldukları ve görüştükleri, karara bağladıkları ittifak yasaları bağlamında düzenlemelerle karşı karşıyayız. Düşünün ki ta kabin, zarf, mührün nereye basılacağı, nasıl basılacağı, her usulde kabul edileceği, farklı pusulaları aynı zarfın içine koyup aynı sandığa atmaya varana kadar gerçekten ittifaka odaklı ve orada bir hata olmaması, oy ziyanı olmaması noktasında düzenlemeler... Bütün maddelerin sonucu yani seçim güvenliğiyle konuştuğumuz bütün madde... Daha ittifak yasalarına gelmedik ama hepsinin gerekçesindeki atf ittifak müessesesi ve bu ittifak müessesesi de sadece iki partinin. Ha, bütün siyasi partiler bir araya gelip bir ittifak müessesesi teşkil edecek bir yasal düzenleme yapmış olsaydı bence biz bunları hiç tartışmıyorduk zaten burada, hepsi mutabakatla geçmişti ve zaman kaybetmeyeceğimiz süreçlerdi. Ama psikolojik bir baskı yaratıyor doğal olarak; zarf, mühür, nereye basarsan bas her iki partiye, artı ittifaka, milletvekili dağılımına yani temsiliyeti sakatlayan süreçler. Ama Sayın Başkan -Komisyon Başkanı- da ifade etti az evvel, evet, halk ya da seçmen sandığa gittiği zaman iradesini ortaya koyacaktır ve biz orada inanıyoruz ki halkın özgür iradesi sizin burada yaptığınız, saatler, zamanlar harcadığınız bu yasaların ne kadar boş olduğunu gösterecektir. Orada nasıl bir irade ortaya çıkacağını bilmiyoruz. Ama bizce genel olarak yani sadece bu ittifaka özgü değil, genel ittifakı kapsayan düzenlemeler olması gerektiğini, Parlamentoda olsun olmasın, burada gerçekten hangi siyasi partiye oy veriyorsa versin bütün seçmenlerin iradesini güvence altına alan yasalar olması gerekiyor. Biz sanki burada sadece Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi seçmenleri için yapıyormuşuz gibi bir his doğuyor. Elbette, mutlaka böyle değil ama sonuçta konuşmalar ve yasanın, teklifin maddelerini incelediğimizde böyle bir durum ortaya çıkıyor. Biz inanıyoruz ki halkın iradesi aslında bu yasaların ne kadar boş olduğunu ortaya çıkaracak. İsterseniz getirin, sandık kurulunun hepsini partilileriniz yapın, kamu görevlileri yapın; orada halkın iradesi sandığa yansıyacak ve demokratik kazanımlar anlamında 2019'da yapılacak olan seçimler gerçek anlamda ne kadar demokrasiden uzaklaşmak istesek ya da ne kadar burada zorla demokratik teamüllerden, yerleşik demokratik teamüllerden ve önemli kazanımlardan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun Sayın Özdemir.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – İşte, sandık kurulumuz var, bütün siyasi partilerin temsiliyeti var. Biz bunların hepsini kaldırıyoruz. Ne kadar uzaklaşsak da halk buna izin vermeyecektir. Buradaki bütün o ittifakları, o pazarlıkları -kabinin boyutu, zarfı- bunların hepsini boşa çıkaracağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Üstündağ...

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Şimdi, değerli arkadaşlar, burada, tabii, bir düzenleme yapılıyor. Yine aynı zarfa konulmasından kaynaklanan, zarfın ebatıyla ilgili de aynı zamanda -sadece filigranlı zarflar değil, oy pusulaları değil- zarfın ebatlarını belli bir noktaya kaldırıyor. Yani ebatlarını ortadan kaldırıp “YSK tarafından belirlenecek.” ifadesi var. Yani burada zarf büyütülüyor, atılacak delik büyütülüyor ve zannediliyor ki oylar büyüyecek. Bakalım nasıl olacak.

Değerli arkadaşlar, ama asıl sorun aynı anda oy kullanılması. Bir kabinden çıkıp diğer kabine girene kadar seçmenin kendisini unutacağını zanneden bir zihniyet var. Bu zihniyet, yanlış bir zihniyettir.

Önergeleri veriyoruz ama önergelerimizin hiçbirisi tabii ki değerlendirilmiyor. Burada, aslında, filigranlı oy pusulaları ve zarfların mühürsüz olması niye kabul edilir, bunu anlamakta bir kere zorluk çektik. Mesela, 2015'te 53 milyon 741 bin 838 seçmen var, basılan oy pusulası 73 milyon 988 bin. 20 milyondan fazla oy pusulası neden basılır? İşte, buyurun, soru bu. Şu olsa anlarım: Filigranlı mı? Tamam, şimdi 55 milyonsa 53 milyon basarsın filigranlı. Burada oy çalmadan, oy gasbetmeden, oyları değiştirmeden kimse bahsedemez o zaman ama bunu seçmen sayısından 20 milyon fazla bastığınız anda, mührü de ortadan kaldırdığınız anda bu seçimler her zaman şaibeli olur. İsterseniz yasalarda değişiklik yapın, isterseniz Anayasa'da değişiklik yapın, nerede yaparsanız yapın bu 20 milyon fazla basılan oy pusulası şaibeyi her zaman gündeme getirir. O anlamda ben yine şaibeli bir seçimin altyapısının burada hazırlandığını üzülererek söylüyorum. Çünkü -bir arkadaşımız söyledi, sanırım Özkan söyledi- oy namustur, herkesin oyu bir namustur, sahip çıkılması gerekir. Aslında buna "namus" denilmesinin sebebi şudur: Yani adam ne düşünüyorsa, kafasında ne varsa nereye tercih ediyorsa -nereyi tercih ettiği hiç önemli değil- sandığa girdiği gibi o tercihin sandıktan çıkması. Yani seçimlerin bütün organizasyonu, yasal altyapısı, fiziksel altyapısı aslında bu amacı gerçekleştirmeye çalışıyor. Şimdi 55 milyon oldu mu seçmen, bilmiyorum ama olmuştur. 55 milyonda herhâlde bir 25 milyon fazla oy pusulası basılacak. Ondan sonra biz diyeceğiz ki: Burada yine şaibe var. Siz diyeceksiniz ki: "Hayır, yok." Ama sizin "yok" demeniz şaibeyi hiçbir zaman ortadan kaldırmayacak.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Üstündağ.

Tabii, arkadaşlar, bu fazla oy pusulası hikâyesi hep konuşulacak. Ben hani seçim işlerinde çalıştığımız için biliyorum yani Yüksek Seçim Kurulu hangi parti iktidarda olursa olsun... Bu fazla pusula basma işi teknik bir konu olduğu için bunun sonucunu herhangi bir iktidara olumlu veya olumsuz bağlamak siyaseten doğru değil diye düşünüyorum. Bunu sadece burada bir açıklama olarak söylüyorum.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Yasaklayalım Başkanım.

BAŞKAN – Bu teknik bir konu. Yüksek Seçim Kurulu hani başka bir parti de iktidarda olsa bunu yine kendi belirlediği oranda basacak.

Bu konuda açıklayacağınız bir şey var mı arkadaşlar?

Buyurun.

YSK SEÇİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR VEKİLİ MEHMET MURAT ÖZEREN – Sayın Başkanım, ilk maddemizin mülga edilen ikinci fıkrasında muhtarlık sandık bölgesini düzenlerken orada 150 ve 200 rakamları telaffuz ediliyor idi ancak 298 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında "Katlanıp bir kenarı yapııştırıldıktan sonra zarf haline gelebilen 'Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu' filigranını taşıyan birleşik oy pusulalarını, her (400)'ü ve her (400)'lük paketi, aynı numarayı taşımak üzere bastırmak ve her sandık için bir paket, ilçe seçim kurullarına zamanında ulaştırmak," hükmü var. Aynı şekilde, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 27'nci maddesinde de "Her sandıkta kullanılacak birleşik oy pusulaları dörtüzlük paketler haline getirilerek Yüksek Seçim Kurulunca numaralanıp mühürlendikten sonra yeteri kadar zarf ile birlikte seçim çevrelerine gönderilir." hükmü var. Dolayısıyla Yüksek Seçim Kurulu bir sandıkta oy kullanacak seçmen sayısını belirlerken 150 ve 200'le değil, günümüzün gereklerine uygun olarak 300, seçimin türüne göre bazen 400'ü de bulan rakamlarla bir sandıkta oy kullanacak seçmen sayısını tespit edip oy pusulalarını da bu rakamlar üzerinden bastırmaktadır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Üstündağ, aslında sizin konuşmanız bitmişti ama buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Kısa bir açıklama yapacağım.

Şimdi, sayın müdür vekilimiz aslında olanı söylüyor yani yasaya göre neden fazla bastırıldığını anlattı şimdi. Haklısınız, onu uygulayacaksınız. Ama Anayasa Komisyonu var burada. Ben diyorum ki: Bu maddeler niye var? Yani bu maddeleri kaldırabilirsiniz. Benim söylediğimin cevabı sizin dediğiniz değil.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, teşekkür ederim.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Ben diyorum ki: O fazla basılmanın bir anlamı yok. Hiçbir seçim yüzde 90'lara ulaşmaz, yüzde 86'da falan kalır.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, teşekkür ederim.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Demek istediğim yani bu düzenlemeyi yaparken, mühürsüz oyların sayılmasına ilişkin düzenleme yapılırken bu fazla basılan oy pusulalarıyla ilgili de o dediğiniz maddeleri de çıkarmak lazım. Ben bunu söylüyorum.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Köse...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, YSK'dan gelen sayın bürokratlar -yarınki toplantıda olabilir, bir sonraki toplantıda olabilir- bu rakamın toplamının 18 milyona nasıl ulaştığı konusunda da bize böyle detaylıca bir bilgi verebilirseniz yani niye 17 milyon ya da 19 milyon değil de 18 milyon oluyor? Doğrudur büyük ihtimal ama biz de ikna olmuş oluruz. Şimdi, takdir sizin ama siz yarın biraz daha ayrıntılı bilgi vererseniz daha iyi olur bence.

Şimdi, sevgili arkadaşlar “Sandık kurulunun mühürlerini taşımayan pusulalar geçersizdir.” hükmü varken oy pusulalarının 20 milyon, 30 milyon, 50 milyon fazla basılmasını biz bir teknik ayrıntı olarak görebilirdik -ki doğrusu da teknik ayrıntıdır- ama kanunun açık hükmüne rağmen sandık kurulunun mühürünü taşımayan 2,5 milyon oy 16 Nisanda yapılan referandumda, bana göre esaret içerisindeki bir insanın YSK'ye başkanlık yaptığı bir düzende geçerli sayıldıktan sonra bizim YSK'nin ya da buradaki kanunu düzenleyenlerin iyi niyetinden falan emin olmayı bırakın, kabul etmemiz bile mümkün değil.

Şimdi, filigranlı kâğıttan oy pusulası... Bakın, aynı bağlamda söylüyorum: Artık iyi niyetler değil kötü niyetler düşünüldüğünde “Başkası sahtecilik yapamasın, sadece YSK sahtecilik yapsın.” diye filigranlı oy pusulası konulmuş gibi geliyor bana. Böyle düşünüyorum ben.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Biraz ağır oldu.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, niye ağır olsun? Bir dinleyin. Niye? Ağır olacak bir şey yok.

Ya da FETÖ yapıyor sahte oy pusulasını yani iki şık var. Biz yapamıyoruz, bizim zaten öyle bir niyetimiz de yok, öyle bir gücümüz de yok ama iki tane güç var: Bir devlet var, burada “devlet” dediğimiz YSK; bir de FETÖ var. İşte soru bastı, sınav soruları bastı, belki seçim pusulası bile basmıştır.

BAŞKAN – Sayın Köse, sizi gündeme davet ediyorum.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, gündem işte, filigrandan konuşuyoruz. Sayın Başkan, uyarmayın, lütfen ya. Bunları biz tarihe not düşüyoruz. Bakın, espri falan da yapmıyorum, samimiyetle söylüyorum, inanmadığım hiçbir şeyi söylemem. İnanın buna yani göreceksiniz, ben Anayasa Komisyonuna yeni üye oldum, ilk defa da bir yasama komisyonunda üyeyim, usulleri

de çok iyi bilmiyorum. Mesela, Sayın Parsak niye her şeye cevap veriyordu bir saat önce, inanın, anlayamamıştım; soracaktım; sonra arkadaşlar izah ettiler onu bana, usul öyleymiş yani bilmiyorum bir yasama komisyonunun çalışma usulünü ama ne söylüyorsam içimden geldiği gibi söylüyorum.

Biz, tabii samimiyet sorgusu yapmak ya da niyet okumak niyetinde değiliz ama kanunun ruhuna baktığımızda “Nerede bir eksik kalır da bizim iktidarımızı bir iki sene uzatmaktan men edilsek, takviye edelim.” niyetini gizlemişler. Nereye baksak o gözüküyor, işte, deminden beri bir şekilde izah ediyoruz.

Sandık kurulunun mührünü taşımayan 2,5 milyon oyu kabul eden bir YSK’nin ve bana göre esaret altındaki bir başkanın olduğu kurumun yöneteceği hiçbir seçimin vicdanlarda aklanacağını düşünmüyorum. Burada, bu kanun bu şekilde de çıksa başka şekilde de çıksa bu YSK başımızda olduğu sürece her koşulda mevcut iktidar ta ki burnumuz bir yere gömülene kadar, başımız bir yere gömülene kadar iktidar olarak kalabilir.

Bu anlamda, son söz olarak şunu söylüyorum: Filigranlı kâğıttan hazırlatmanızın niyeti bu işin fazlası, eksigi, sahtesi, doğrusu, hepsini YSK yapсын manasındadır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Köse, ben teşekkür ediyorum.

Sadece Yüksek Seçim Kurulunun devletimizin saygın bir kurumu olduğunu ve seçimleri yıllardır şaibesiz bir şekilde yerine getirdiğini ifade etmek istiyorum.

ÖZKAN YALIM (Uşak) - 16 Nisana kadar.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – 16 Nisan da dâhil.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen... Hepimiz Anayasa Komisyonu üyesiyiz, milletvekiliyiz ve bu millet adına burada görev yapıyoruz. Sizin fikriniz kendinizi bağlar, saygı duyuyorum itiraz etmiyorum, onun her türlü sonucunu siz kendiniz, yasama faaliyeti... Düzeltme de yapmıyorum, sadece tutanaklarda kayda geçsin diye ifade ediyorum.

Madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) - Sayın Başkan, benim çok kısa bir söz talebim var.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Çok kısa ifade edeceğim, uzatmayacağım.

Bu maddeye ilişkin kaygılarımızı yine mühürsüz oyların geçerliliğini sayan diğer maddelerde yineleyeceğiz, o yüzden, bu maddeye ilişkin söyleyeceklerimi kısa tutacağım.

Aslında, ne yazık ki yine bütün maddelerde olduğu gibi burada da “Saltanatı sürdürme ittifakında her yol mubahtır.” mantığının bir yansımasını görüyoruz. Mühürsüz oy pusulalarının geçerli kabul edilmesine ilişkin bir zemin hazırlanıyor burada. Aslında, hep başından beri söylediğimiz, oy çalma şeyinin de zemini, ona yol açacak bir düzenleme. Zarfların hem filigranlı hem de mühürlü olması seçmenin iradesinin sandığa doğru bir şekilde yansıması açısından aslında önemli ve gerekliyen böyle bir düzenleme, yine seçim güvenliği açısından ciddi bir risk oluşturuyor ve bu şartlar altında önümüzdeki süreçte yapılacak ilk seçim ne yazık ki ayıplı bir seçim olarak da tarihe geçecek.

Söyleyeceklerim bu kadar, kısaca ifade ettim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

Sayın Yalim, buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Biraz önce filigranla alakalı... Zaten oy pusulalarını filigranlı değil ne yaparsak yapalım yeter ki oyu kullanacak olan kişi kendi şahsi düşüncesini bir mühürle üzerine vurmadıktan sonra bunun daha kolay, basitçe çalınabilme şekli olduğunu paylaşmak istiyorum sizinle çünkü gelen vatandaşın en azından perdenin arkasına geçip de teslim aldığı oy pusulasının üzerine kendi iradesini vurması en azından daha etkiliydi. Şimdi, artık bu oy hırsızlarının çok daha basit bir şekilde... İster perde arkasında ister perde arkasında değil, bir an önce zarfa daha çabuk şekilde koymanın şeklinin değiştiği kanaatindeyim ben. Onun için, filigranlının da çok fazla değiştireceği kanaatinde değilim. Ben, imzasız olan para gibi mühürsüz olan oyun sahte oy olduğu kanaatinin altını çizmek istiyorum.

Sayın Başkan, maddede özellikle biraz önceki küçük tartışmadan dolayı benim de söz talebim var. İşte sandığın 25 santim boyunun, 1 santim eninin genişletilmesi vesaire belki bu kadar ince hesapları düşündünüz ama şunu özellikle paylaşmak istiyorum: Siz veya hem AK PARTİ yetkilileri hem Milliyetçi Hareket Partisi yetkilileri bu kadar ince detayı, uzunluğunu 25 santimetre, genişliğini 1 santimetre düşündünüz de, peki, bu memleketteki bu milletin son bir-bir buçuk yıldır ekonomisi neden düşünülmedi? Neden özellikle ekonomik veriler, enflasyon verileri artık tek rakamdan çift rakamlara ulaştı, işsizlik yüzde 16-17'lere yükseldi? Bunun yanında, dış politikadaki beceriksizlikten dolayı hem ülkenin itibarsızlığı, artı... Özellikle son on yıldır eski ortağınızı beslediniz, büyüttünüz, şimdi de Türk milletinin başına bela oldu. Bence bu kadar küçük hesaplarla değil de esas milleti ilgilendiren bu büyük hesaplarla ilgilenmeniz daha faydalı olur diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özkan Yalım Bey, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Yusuf Başer, buyurun.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sayın Başkan, değerli üyeler; burada, özellikle oy pusulasındaki mühürlerin ve oy zarflarındaki mühürlerin eksikliği sebebiyle sıkıntılar olduğu ve burada oyların heder edildiği noktasında bir görüş belirtildi. Aslında, burada, 1984'ten itibaren Yüksek Seçim Kurulunun kararlarında buna benzer yani şu anki değiştirmek istediğimiz maddeye ilişkin hükümlerin olduğunu görüyoruz. Burada sorgulanması gereken şey, resmî sandık kurulu başkan ve üyelerinin hataları sebebiyle veya ihmalleri sebebiyle mühre, zarfa veyahut da oy pusulasına mühür basılmaması aslında seçmenin bir kusuru değil burada. Burada, biz, esas kusurlu olan resmî sandık kurulu başkan ve üyelerinin kendi kusurları sebebiyle seçmenin iradesini geçersiz saymanın doğru olmadığını düşünüyoruz. Aslında getirilmek istenen şey de budur ki bu getirilen düzenleme de 1984'ten itibaren Yüksek Seçim Kurulunun kararlarında belirtilmiştir. Dolayısıyla, ben, düzenlemenin seçmen iradesinin sandığa yansımaları noktasında büyük bir avantaj sağladığını düşünüyorum ve o manada desteklediğimi belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Sayın Başer, teşekkür ediyorum.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Kamu görevlilerine güvenmiyor musunuz?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Güvenle alakası yok ki.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bu 9'uncu maddenin gündemi ama tabii Sayın Başer ilk defa konuştuğu için ben müdahale etmedim. Bu, 9'uncu maddenin gündemi.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Arkadaşlar onunla ilgili...

BAŞKAN – Doğru söylüyorsunuz.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Son bir cümle daha söyleyeyim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Arkadaşlar, 6’ncı maddeyi oylayalım, onu 9’uncu maddede konuşalım.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkan, bu maddede olursa belki ileride tutanağa bakan...

BAŞKAN – Sayın Köse, yeni bir tartışmaya mahal vermeyelim.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Başka maddeleri burada konuşuyoruz.

BAŞKAN – Sayın Başer, size ben itiraz etmiyorum.

Sonra da Sayın Akbaşıoğlu da sırada bekliyor.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Tek cümle söyleyeceğim.

YSK’nin buna benzer kararları sandık bazında var ve seçim sonuçlarına etki etmeyen mühürsüz oy pusulalarını...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Hayır, öyle bir durum söz konusu değil, hayır.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Var efendim.

Seçim sonuçlarına etki etmeyen mühürsüz oy pusulalarını geçerli kıldığına yönelik kararı var.

BAŞKAN – Sayın Köse teşekkür ederim.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Hayır, hayır. İstanbul seçim kurullarından yapmış olduğunuz itirazlar var “Bunlar geçerlidir.” diye.

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, onu orada tartışalım.

Sayın Akbaşıoğlu’nun söz talebi var arkadaşlar.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Nereden nereye geliyorsunuz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Siz nereden nereye geliyorsanız biz de oradan oraya geliyoruz yani.

BAŞKAN – Arkadaşlar burada Sayın Başer haklı biraz ama siz de haklısınız. Başkanlık Divanı olarak görüşümüzü ifade ediyoruz.

Sayın Akbaşıoğlu, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli Başkanım ve değerli arkadaşlar; ben de hepinizi hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Burada bazı şeyler söyleniyor. Aslında çok şey söylenebilir ama ben sadece bir dakikada mevcut maddeyi okumak istiyorum yani teklif ettiğimiz maddeyi değil, şu anda yürürlükte olan, sizin eleştiri getirdiğiniz, işte “Santimetresini şöyle yaptınız.”

BAŞKAN – Bu 5’inci maddedeydi.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Biraz evvel söylendi ya, tekrar söylendiği için. Aynı cümleler tekrar söylendi. Geçilmişti, geçildi ama tekrar geriye döndü.

BAŞKAN – Evet, sonra 6’da konuşuldu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ben mevcut maddeyi okuyorum, takdirlerinize sunuyorum.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Anayasa Komisyonunun Başkanlık Divanının biliyorsunuz en meşhur lafı “Komisyon, gündemine hâkimdir.”

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Toparlayalım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, o konuda yardımcı...

5’inci maddeyi geçtik, şu an 6’ncı maddeyi görüşüyoruz ama Sayın Akbaşıoğlu, siz buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, benim bu açıklamayı yapma ihtiyacım, biraz evvel 6’ncı madde çerçevesinde yapılan açıklamalara istinaden çeşitli konuşmacılar tarafından 5’inci maddenin tekrar gündeme getirilmesi nedeniyle bir açıklık getirmeye matuftur. Hiçbir yorum yapmayacağım. Biliyorsunuz biz uzun konuşmayla da meşhur olduk ama arkadaşlar ikaz ediyorlar, bir saat falan değil bir dakikalık müsaadenizle mevcut, şu anda yürürlükte bulunan ilgili 68’inci maddenin birinci fıkrasını okuyacağım. “Oy sandıkları, eni 40, boyu 55, yüksekliği 50 santimetre, şeffaf, ısıya ve kırılmaya dayanıklı sert plastikten mamul, kapağı iple bağlanıp mühürlenmeye elverişli ve kapağının üzerinde zarfların atılmasına uygun; boyu 25, eni 1 santimetre ebatlarında bir açıklık olacak şekilde yaptırılır.” diyor. Şu anda yani 16 Nisanda ve daha önceki seçimlerde, efendim, oylarımızı attığımız sandığı tarif ediyor; yürürlükte. Biz yani bunları şurasını böyle, burasını böyle bir şeylerle...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ama siz onu kaldırıyorsunuz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bak, bir dakika... Bir şeyler yapmış değiliz değerli milletvekilim.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, süreniz doldu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir dakika...

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, süremiz doldu.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Değerli milletvekilleri, yaptığımız şey ne biliyor musunuz sadece...

BAŞKAN – Sadece yerini değiştiriyorsun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – “Boyu 25, eni 1 santimetre ebatlarında” burada bu hüküm çıkıyor; bu kadar.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Boyu 50 de olabilir.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, arkadaşlar, Anayasa Komisyonu olarak lütfen müzakerelere devam etmek durumundayız.

Sayın Akbaşoğlu, teşekkür ederiz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir cümleyle...

BAŞKAN – Buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Fatma Hanım konuşurken...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sataşmayın!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sataşma değil. Bakın, orada değerli milletvekilimiz yani Sayın Grup Başkan Vekilimiz de hakikaten iş monotonlaşmasın, bir espri katalım babında seviyeyi hiçbir zaman düşürmeden bir şeydi.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu, teşekkür ederim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Yani siz MHP ile AK PARTİ’nin oyları alacağını peşinen kabullenmişsiniz gibi konuşuyorsunuz o kadar.

BAŞKAN – Sayın Akbaşoğlu...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Yok öyle bir şey.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Tutanaklarda var.

BAŞKAN - Lütfen sataşma yapmayalım.

Değerli arkadaşlar, maddenin müzakeresi...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Açıklamasını yaptık efendim o kadar; doğru yerde doğru okursanız...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Arkadaşlar bugün 9 madde geçireceğiz.

Sayın Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Akbaşoğlu, zaten bu tartışmayı, tam da sizin bu maddeyi okuyarak başlattığınız tartışmayı ben az evvel açıkladım.

Şimdi, bu kanun teklifini ittifak yapan iki tane siyasal parti hazırladığı için...

BAŞKAN – Arkadaşlar ama bu 5’inci maddenin gündemiymi ya; lütfen...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – ... siz burada hangi konuya değinin -gerekçesi doğru olabilir yanlış olabilir- bu doğal olarak tartışmayı hep o noktaya getiriyor yani bu ittifaka yönelik işte, kabinle ilgili düzenleme olmuş ama doğal olarak öyle bir sonuç doğuruyor. Bizim anlatmak istediğimiz de bu. Yani ittifak bağlamında bütün maddeleri doğal olarak değerlendirmek durumunda kalıyoruz ve buradaki çekinceleri dile getiriyorum. Anlatabildim mi?

BAŞKAN – Sayın Özdemir, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, 6’ncı madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Madde üzerinde bir adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 6’ncı maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Tufan Köse

Muharrem Erkek

Kocaeli

Çorum

Çanakkale

Akın Üstündağ

Muğla

BAŞKAN – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

6’ncı madde oy zarflarının YSK filigranlı kâğıtla hazırlanmasını hükme bağlayarak mühürsüz oy kuralının zeminini hazırlamaktadır. Zarfların hem filigranlı hem de mühürlü olması, seçmenin iradesinin sandığa doğru bir şekilde yansımaya açısından gereklidir. Madde, teklif metninden çıkarılmalıdır.

BAŞKAN – Arkadaşlar, gerekçesini okuttuğum önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

6’ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 6’ncı madde kabul edilmiştir.

7’nci maddeyi okutuyorum.

MADDE 7- 298 sayılı Kanunun 81 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık çevresi

Madde 81- Sandık çevresi, oy sandığının konulduğu ve sandık kurulunun görev yaptığı oda, bölüm veya bu amaçla oluşturulan yerdir.”

BAŞKAN – Arkadaşlar, maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden?

Sayın Üstündağ, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, 7’nci çerçeve maddede “Sandık alanı ve çevresi” yerine “Sandık çevresi” kavramı getiriliyor ve burada yine seçim güvenliğini etkileyecek bir durum söz konusu. Sandık çevresi “Oda, bölüm veya bu amaçla oluşturulan yer” şeklinde ifade ediliyor.

Bu ne demektir? Sınıfların dışında, devlet dairelerinin belli odalarının dışında her türlü seçim güvenliğiyle ilgili sınırlamalar kaldırılıyor. Bunun anlamı nedir? Bir okulda oy kullanmaya giderken o okul bahçesinde her türlü şey sınırsız olarak yapılabilir, her türlü yönlendirme; her türlü bindirilmiş kitalar da olur orada, her şey olur. Orada, insanlar özgürce gelip ve güvenliğe alınmış bir alandan geçmek yerine bir baskı unsuru yaratabilecek birçok dış etkene maruz bırakılabilir. Bu son derece sakıncalı bir durumdur.

Şimdi, tabii “Odanın dışı veya oluşturulan yerin dışı” deyince bunun içine her şeyi dâhil edebilirsiniz. Mesela, bir “drone” gelse sınıfın penceresinden çekim yapsa seçim kurulu ne yapacak, değil mi? Orası sandık çevresi değil.

BAŞKAN – Sayın Parsak, bunu niye düşünmediniz?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Mesela, sandık çevresi değil. Birisi oradan, dışarıdan, pencereden baksa “Kardeşim, sen ne yapıyorsun burada? Çekil.” diyebilecek misiniz? Bu gülünç bir şey, gerçekten gülünç ama bunların düşünülmesi lazım. Yani “Sandık alanı” kavramını ortadan kaldırmanın ne anlamı var, ne gerekçesi var ben anlamış değilim. Yani bunun da gerekçesi olur mu ya? Yani sandık alanını daraltmanın ne anlamı vardır? “Sandık alanı ve çevresi” olarak ifade edilen yer...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Hayır “Sandık alanı” ne demek?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – “Sandık alanı ve çevresi” yerine “oda ve...” Mesela, koridor bile sandık çevresinin dışında kalıyor. Yani koridor bile, okuldaki koridor bile sandık alanının dışında kalıyor yani bunu hakikaten izah etmekte ben güçlük çekiyorum. Yani böyle bir gerekçe nereden bulacaksınız ben bir türlü bilemedim.

Değerli arkadaşlar, burada seçim güvenliğini yasayla, kendi elimizle ortadan kaldırıyoruz. İnsanların özgürce oy kullanmalarını engelleyecek her türlü fiile görüntü şeklinde veya ses şeklindeki dış etkilere seçmenleri maruz bırakıyoruz bu kanun maddesiyle. Böyle bir şeyi kabul etmemiz mümkün değil ve zaten bu konularda ciddi bir sıkıntımız var ama madde bu şekilde geçerse gerçekten insanların nasıl oy vermesi gerektiği, nereye nasıl oy kullanması gerektiği, ne şekilde hareket etmesi gerektiği... Hatta insanları fiilî müdahalelere bile maruz bırakılabilecek bir noktaya getiriyoruz. Bu, kesinlikle kabul edilebilir değil yani bu maddenin tamamen bence ortadan kaldırılması lazım. Biraz sonra yine önergemiz var bu maddenin ortadan kaldırılmasıyla ilgili. Bunu değerlendirmenize sunuyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Üstündağ, teşekkür ediyorum.

Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Evet, 7'nci maddede sandık alanının kaldırılması ve sadece bir odaya indirgenmesini konuşuyoruz. Bu, yine, hep bahsettiğimiz gibi, seçim güvenliği noktasında son derece tehlikeli bir düzenleme. Uygulamada özellikle “sandık alanı” dediğimiz, örneğin bir sınıf ise o sınıfın dışında ne olup ne olmadığıyla, seçim güvenliğiyle ilgili, tabii, bire bir ilişkili bir durum; orada da bir belirsizlik var. Belki alt düzenlemelerle düzenlenecek ama ne yazık ki uygulamada ciddi güvenlik açığı, zafiyeti ortaya çıkaracak ve yine seçimlere gölge düşürecek maddelerden bir tanesi ve seçmen iradesini yine sınırlayabilecek, kısıtlayabilecek, yönlendirebilecek her türlü fiilî durum “sandık alanı” denilen alanda gerçekleşecek. Bu alanın ortadan kaldırılması, korumanın sadece ve sadece daha dar alanlara indirgenmesi, yine sandığı fiilî müdahaleye ya da fiilî durumlara açık hâle getirecek. Özellikle de -önümüzdeki maddelerde konuşacağız- sandık çevresine silahlı kuvvetlerin, işte askerin, polisin artık seçmen tarafından bile ihbar yöntemiyle rahatlıkla çağırılabilceğini düşündüğümüzde yine büyük sıkıntılara sebep olacağını görüyoruz.

Bir de 5'inci maddeyi geçtik ama yine sandık alanını konuştuğumuz için -ben daha önce Sayın Parsak'a Komisyon toplantısı dışında şifahen sormuştum, burada da kayıtlara geçmesi açısından- benim hep kafamda soru işaretidir, 5'inci maddede müşahitler kısmında özellikle daha önceki maddeden farklı olarak “Belli sayıda müşahidin dışındaki diğer -müşahit değil ama- seçmen ya da müşahit kartına sahip çok sayıda insan sandık alanında kalabilirler.” şeklindeydi önceki düzenleme. Şimdiki yeni düzenlemede “Diğerleri sandık çevresinde, dışında kalabilirler.” diye bir düzenleme getirilmiş. Buradan ben şunu anlıyorum: Hem alan daraltılmış hem de bu, 5'inci maddeyle birlikte değerlendirildiğinde fiilî durumda, biliyorsunuz, özellikle sandıklar açılırken, oy sayıma yapılırken birçok vatandaş oyuna sahip çıkmak anlamında, denetimi sağlamak anlamında o sandık başına geliyor; kimisi çetele tutuyor, kimisi açılan pusulaları gözlemliyor, sınıfın içerisinde de yer alabiliyor ya da işte, kapının önünde yer alabiliyor. Tabii sadece sınıfı konuşursak çünkü diğer başka fiziki koşullarda başka durumlar da ortaya çıkabiliyor.

Şimdi, o zaman şunu mu anlayacağız bu değişiklikle birlikte: Hiçbir resmî görevi olmadığı hâlde, sırf kendi oyuna sahip çıkmak adına sandık başına gelen, özellikle oy sayımı sırasında sandık başına gelen vatandaş bu maddelere dayalı olarak acaba bu sandık çevresi dışında tutulacak mıdır, böyle bir uygulamaya sebep olacak mıdır? Ya da sandık görevlileri tarafından, sandık kurulu ve başkanı tarafından bu şekilde anlaşılabilir mi; bu şekilde yanlış uygulamalar olduğu takdirde ne olacak, önlemi nasıl alacaksınız? İşte, burada da yine soru işareti var benim kafamda. Ya belki ben yanlış anlıyorumdur ama belki de sandık kurulu başkanı ve görevlileri de bunu yanlış yorumlayabilirler. Böyle haksız uygulamalara neden olacak ve vatandaşları sandıktan uzaklaştıracak -ki başından beri söylediğimiz- “Seçmen denetiminden sandıkları kaçırıyorsunuz.” şeklindeki kaygılarımızı da güçlendirecek ifade olduğunu düşünüyorum ve böyle yorumlamaya açık, yine muğlak bir ifade olduğunu düşünüyorum. Bunu da burada ifade etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

Söz talep eden? Yok.

Maddenin görüşmeleri tamamlanmıştır.

Madde üzerinde iki tane önerge vardır, okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Tufan Köse

Muharrem Erkek

Kocaeli

Çorum

Çanakkale

Akın Üstündağ

Muğla

Gerekçe:

7'ncu maddede sandık alanının kaldırılması ve odaya indirgenmesi son derece tehlikelidir ve sandık çevresine yeni bir tanım getirmektedir. Aslında fiilen “sandık çevresi” denilen şey, uygulamada sınıfın içerisi ama sınıfın dışında ne olup ne olmadığı seçim güvenliğiyle bire bir ilişkilidir. Seçimi asıl etkileyebilecek, seçmen iradesini sınırlayabilecek, kısıtlayabilecek, yönlendirebilecek her türlü fiil veya durum “sandık alanı” denilen alanda gerçekleşen durumlardır. Dolayısıyla sandık alanının ortadan kaldırılması ve korumanın sadece sandık çevresine indirgenmesi, sandığın fiili durumlara açık hâle getirilmesi anlamı taşımaktadır. Bu, sandığı her yönüyle kuşatan, her yönüyle siyasal iktidara uzak olan siyasi partilerin denetiminden uzaklaştıran, kamu gücünü hiçbir yasal sınırlama olmaksızın neredeyse sandık çevresine yani sınıfın kapısına kadar getirmektir. Maddenin teklif metninden çıkarılması yerinde olacaktır.

BAŞKAN – Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 7'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mardin

Gerekçe:

Sandık alanının daraltılması anlamına gelecek olan bu düzenlemenin uygulamada seçmene müdahale imkânını genişleteceği kaygısı söz konusudur. Nitekim daraltılmış bir alanda kolluğun müdahalesi daha mümkün hâle geleceğinden seçim güvenliği ve serbest seçim hakkının ihlali söz konusu olacaktır. Bu itibarla ilgili düzenleme teklif metninden çıkarılmalıdır.

BAŞKAN – Aynı mahiyetteki iki önergeyi birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7'nci madde kabul edilmiştir.

8'inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8- 298 sayılı Kanunun 82 nci maddesinin başlığına “ve yasaklar:” ibaresi eklenmiş, ikinci fıkrasına “çağrı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya ihbar” ibaresi eklenmiş, beşinci ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, yedinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve mevcut son fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından yapılan çağrı ya da seçmenlerin ihbarı üzerine gelen kolluk güçlerince derhal sandık çevresinden uzaklaştırılır ve gerekli yasal işlem yapılır. Seçmenlerce ihbar, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılır.”

“Bu madde uyarınca sandık çevresine gelen kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorunda olup, çağrı veya ihbar sebebi ortadan kalkınca sandık çevresinden ayrılır.

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri hariç, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalara gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmi üniforma ve silah taşıyan kişiler, sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatına giremezler.

Sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler ya da propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz. Bu fıkra hükümlerine uymayan kişiler kolluk güçleri tarafından uzaklaştırılır.”

“İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini ve sandığın konulduğu bina, yapı ve bunların müstemilatında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlayacak tedbirleri alır; seçmenin ve bu yerlerde bulunma hakkına sahip diğer kişilerin buralara serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır.”

BAŞKAN – Arkadaşlar, maddeyi müzakereye açıyorum.

Sayın Erol Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Teklifin bu maddesiyle 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un “Sandık çevresinde düzenin sağlanması” başlıklı 82’nci maddesinde değişikliğe gidilmektedir. Düzenlemeyle seçmene ihbarla sandık çevresine kolluk gücü çağırma yetkisi verilmesi öngörülmüyor. Bu uygulamanın her türlü suistimale, keyfi uygulamalara zemin hazırlayacağı aşikârdır. Uygulamanın yaratacağı keyfîyetler bir yana, seçim güvenliğini, seçimlerin güvenilirliğini başlı başına tehlikeye sokacak bir mahiyettedir. Bildiğiniz gibi, hâlihazırda seçmenlerin herhangi bir ihlal veya usulsüzlük durumunda sandık kurullarına şikâyet hakkı zaten bulunmaktadır; oysa teklifle yapılmak istenen son derece tehlikeli, keyfi ve suistimale açık bir ihbar mekanizmasını hayata geçirmektedir. Özellikle OHAL sürecinde toplumsal kesimler, özellikle farklı siyasi görüşlere sahip kesimler arasında önemli fay hatları oluşmuşken, toplumsal kutuplaşma son derece artmışken böylesine pervasız bir uygulamanın önünü açmak son derece tehlikeli sonuçlara yol açabilecektir. Öyle ki muhalefet partilerine mensup müşahit veya seçmenlerin sandık başından uzaklaştırılmasıyla oy sayım ve döküm süreçlerinin şeffaf bir biçimde denetlenebilmesi ve gözlemlenebilmesini imkânsız kılacak uygulamaların önü açılacaktır. Bu düzenlemeyle birlikte, muhalefet partisine mensup bir müşahit, temel hakkı ve görevi olan oy kullanma ve sayım döküm aşamasına dair herhangi bir itirazı durumunda rahatlıkla kolluk güçlerine ihbar edilebilecek ve sandık alanından uzaklaştırılabilecektir. Böylece, oy kullanma ve sayım döküm süreçlerinin şeffaf ve demokratik bir gözlem ve denetimden kaçırılacağını öngörmek zor değildir.

Değerli milletvekilleri, seçim süreçlerine, oy kullanma ve sayım döküm süreçlerine kolluk güçlerinin müdahale imkânlarını bu denli öngörülemeyen bir hâle getirmek, yurttaşlar arasında “makbul yurttaş-makbul olmayan yurttaş” ayrımı yapmak, bir yurttaş bir diğerinin aleyhinde muhbirleştirmek

demokrasiyle bağdaştırılabilecek, demokrasi zemininde konuşulacak bir düzenleme olamaz. Bu girişim olsa olsa ülke itibarımızı gerek dış dünyada ve gerekse kendi kamuoyumuzda bir kez daha zedelemek anlamına gelecektir. Polis olmadan, silahlı kolluk gücü olmadan seçim yapamayan, yapmayan bir ülke kaygı vericidir. O ülkede insanlar huzurlu olamazlar, insanların güven duygusu kaybolur ve o ülkede “sivillik” denen kavram yok olur.

Bu gerçeklerle, eşit haklara sahip yurttaşlar arasında bu tip polisiye muhbirler üretmeye dönük, asılsız ihbarlarla demokratik, şeffaf ve özgür bir seçim sürecini sabote etmeye açık bir uygulamaya cevaz verecek olan bu değişikliğin madde metninden çıkarılması gerektiğini belirtiyor, teşekkür ediyor Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben teşekkür ediyorum.

Söz talep eden Sayın Hürriyet...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu düzenleme ne yazık ki facia bir düzenleme ve facia sonuçlara sebep olacak. Özellikle de toplumun son dönem bu kadar çok ayrıştırıldığı, bu kadar çok birbirine kırdırıldığı, bu kadar çok kutuplaştırıldığı bir dönemde ihbarcılığı yaygınlaştıran, insanların birbirini ihbar etmesinin önünü açan ve silahlı kuvvetleri de bu işe alet edecek olan bir düzenlemeden bahsediyoruz ne yazık ki. O yüzden “facia” olarak tanımladım. Aslında, sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar için sandık kurulu başkanı ve kurul üyelerinin buna yetkisi zaten var oradaki düzeni sağlamakla ilgili. Neden ekstradan bir emniyet gücüne, askere, polise ihtiyaç oluyor? Burada -yine az önce de söylediğimiz gibi- “Her yol mübahtır.” diyerek her türlü önlem bir şekilde düşünülmüş. Ve yine bu maddelerden kaynaklı “sopalı seçim” olarak tanımladığımız, silahların gölgesinde, emniyetin, askerin gölgesinde ve ne yazık ki korku salarak, vatandaş korkutarak yapılacak bir seçimden bahsediyoruz. Kamu görevlilerine güveneceğiz, askere güveneceğiz, polise güveneceğiz, YSK’ye güveneceğiz, sandık kurulu başkanlarına güveneceğiz ama bir tek millete güvenmeyeceğiz. Bu düzenlemelerden aynen o çıkıyor, milleti yine birbirine kırdıracaksınız değerli arkadaşlar. Ne yazık ki bu uygulamalar ona vesile olacak gibi görünüyor.

Vatandaşın kolluk güçleriyle karşı karşıya gelecek olması da yine toplumda büyük sıkıntılara sebep olacak. Özellikle de son dönem yaşadığımız sıcak gelişmeleri, işte savaş ortamını, OHAL koşullarını ve her fırsatta demokratik hakkını aradığı için, anayasal haklarını kullandığı için sürekli ülkenin, devletin güvenlik güçleriyle karşı karşıya kalan milleti düşündüğümüzde yine büyük kırılmalara, derin kırılmalara sebep olacaksınız bu düzenlemeyle birlikte.

Bir de şunu da sorgulamak lazım: Polis sayımız bu düzenlemeden kaynaklı acaba uygulamada yetecek mi? Örneğin, oy kullanma işlemlerinin işte bir okulda olduğunu düşünelim. Birkaç katlı okul, birden fazla sandık, birden fazla koridor; her koridora kaç polis koyacaksınız ya da sadece binaya mı koyulacak? Her koridorda bir polis bulunduracaksak -ki maddeye baktığımız zaman özellikle “Seçmenlerce ihbar, o yer kolluk güçlerine şahsen yapılır.” diyor- örneğin bir kavga çıktığında ya da bir sıkıntı olduğunda vatandaş şahsen yapacak başvurusunu yani o anda yakın mesafede polis bulması gerekiyor vatandaşın, dolayısıyla bu da çok sayıda polisin görevlendirilmesi demek. Her ihbara koşmak zorunda olacak olan kolluk kuvvetlerinin sayısının özellikle de OHAL döneminde ne kadar azaldığını gayet iyi biliyoruz. Zaten fazla çalışma süreleri var gereğinden çok fazla çalışıyorlar, fazla mesai yapıyorlar; bir de üzerine böyle bir yük yükleyeceğiz ki buna rağmen sayıları gene yetmeyecek, gene yetersiz kalacak. Örneğin, rakam verelim: Türkiye’de 55 milyon 319 bin 222 seçmen bulunuyor, 273.846 polis bulunuyor. O zaman bu polis hangi ihbara yetiyecek, nasıl yetiyecek? Bir de üzerine ihbardan ihbara koşma söz konusu olduğunda hangi karakol nasıl işlem yapacak? Bunların bir de belgeye bağlanması, işlem başlatılması, soruşturulması, o anda on-line işlem yapacak, yapamayacak,

bunlar belli değil; fiziki evrak düzenlenecek, karakola gitmesi gerekecek. Bunların hepsi teknik anlamda ve uygulama, pratik anlamda sıkıntı yaratacak şeyler. Bir de bu kadar koşuşturmacada -tabii ki polisler de insan en nihayetinde, onların da dertleri, sıkıntıları var- sınırları mahvolacak, gerilecek, ondan sonra da işte sözde seçim güvenliğini bozmuş olan vatandaşa yaklaşımını düşünün bir de dolayısıyla daha büyük bir krize sebep olacak. “Kim haklı-kim haksız” ayrımında çok zorlanacak. Olay gerçekten seçim güvenliği boyutunda o güvenliği zedeleyen bir durum mudur, değil midir ve vatandaşın hareketi, eylemi gerçekten bunu zedeleyen bir durum mudur, değil midir; buna polis nasıl karar verecek, orada da net bir durum yok.

Bir de hangi seçmenin ne amaçla nasıl çağırdığı da ihbar ettiği de önemli. Örneğin, AKP dışındaki bir seçmen, AKP il başkanını yakasında rozeti olduğu için uyardığında, aralarında yaşanan bir sıkıntıda, bir kavgada, gürültüde polisi çağırdığını düşündüğünüzde, acaba o AKP il başkanının yakasındaki rozeti de o polis çıkarabilecek mi, çıkartamayacak mı?

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, bir saniye...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sandık çevresinde rozet olmaz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama oluyor, ben buna kendim şahit oldum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, olmaz, olmaz.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Kocaeli’de geçtiğimiz seçimlerde sizin...

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Hürriyet, ben şu kadar söyleyeyim: Öyle bir şey gördüğünüzde -bakın “Şahit oldum.” dediniz- yapacağınız bir şey var, direkt savcılığa vereceksiniz. Bu seçim hukukuna...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Şahit oldum, uyardım ama sizin kadın kolları başkanlarınız, yöneticileriniz o kadar “large”lardı ki.

BAŞKAN – Biz genel merkezde seçim işlerinde de çalıştık, bu seçim hukuku o kadar sert ki hemen savcılığa vereceksiniz, hiç affetmeyin, hemen savcılığa verin çünkü seçim hukukunun yaptırımları -hep söylüyorum- “Ertelenmez, paraya çevrilmez.” cezasını içeriyor. Direkt savcılığa vereceksiniz kişisel olarak, vatandaş olarak.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ne yazık ki Sayın Başkan...

BAŞKAN - Kimse AK PARTİ rozetiyle de Cumhuriyet Halk Partisi rozetiyle de gidemez. Direkt savcılığa verin.

Buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ben buna geçtiğimiz seçim bire bir şahit olan birisi olarak... Ne yazık ki büyük bir güç zehirlenmesiyle ve “Küçük dünyaları biz yarattık.” hesabıyla dolaşan yöneticileriniz o kadar çoktu ki -ki ben çok fazla, aktif, sandıkları gezen birisi olarak söylüyorum- bu tür şeylerle karşılaşıyoruz ve bunu ben ayaküstü -isim vermeyeceğim- bir emniyet müdürüne özellikle sordum: “Elini vicdanına koy ve söyle; böyle bir olay olduğunda bu AKP il başkanının rozetini sen çıkarabilecek misin?” dediğimde “Biraz zor.” dedi. Bakın, bunu da kayıt dışı söyleyebiliyorlar.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet... Sayın Hürriyet... Bak, burada...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Yani bu kadar.... Bunlar sıkıntı. Başkan, bunları yaşayacağız, göreceksiniz.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, seçim günü rozet takılmayacağını hepimiz biliriz. Lütfen...

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Bakın, bunları yaşayacağız ama...

BAŞKAN - Gecenin bu saatinde gereksiz polemiğe girmeyelim.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Ama bunları yaşayacağız Başkanım, siz yok saysanız da yok olmayacak bazı şeyler yani itiraz edince...

BAŞKAN – Hepimiz biliriz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İçerik denetimi yapma konuşmaya ya! Allah Allah!

BAŞKAN - Yapmıyoruz ama bizi itham ediyor, AK PARTİ’yi itham ediyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, sen şu an tarafsızsın.

BAŞKAN – Doğru, tarafsızım ama içerik denetimi yapmıyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tarafsızsın.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Evet, Sayın Başkanım, bunlar yaşanacak. Siz ne kadar yok saysanız da itiraz etseniz de yaşandı ve yaşanmaya devam edecek. Diyelim ki yaşandı ne olacak? Diyelim ki bugüne kadar yaşanmadı ama bundan sonra yaşanacak, ne olacak? Bunlara bakmak lazım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, söz vermeden lütfen konuşmayalım.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Başkanım, bu arada konuşmamı mahvettiniz, sağ olun teşekkür ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başkan sen girmeseydin iş böyle olmayacaktı.

BAŞKAN – Tamam peki, peki; buyurun.

Sayın Parsak, size söz vereceğim epeydir konuşmadınız.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sınıflarda ampul var, onu ne yapacağız?

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen gündeme davet ediyorum.

Buyurun Sayın Hürriyet.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Yani bunlar önemli şeyler Sayın Başkanım yani bunlar yok sayılmaması gereken, dikkate alınması gereken şeyler. Özellikle o seçim atmosferinde, insanların gergin olduğu bir dönemde bu kadar ufacık şeyler bazen o sınırları daha da gerebiliyor ve daha büyük olaylara ne yazık ki vesile olabiliyor. İşte, bunları istemiyoruz, biz de istemiyoruz tabii ki. Yanlış yanlış, doğru doğrudur. Yanlış kim yaparsa yapsın yanlış yanlıştır. Bunun üzerinden yürümek lazım, bunun üzerinden gitmek lazım. Bizim de itirazımız ve ifade ettiğimiz kaygılarımız bunun üzerine zaten. Yoksa bu iş sadece AKP, CHP, MHP meselesi değil, partiler üzerinden değil; doğruyu bulmak adına, iyi bir şey yapmak adına söylüyoruz bu kaygılarımızı, dikkate alınacağını umarak söylüyoruz ama ne kadar dikkate alınacak orası da muamma.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, teşekkür ediyorum.

Sayın Özel söz talebiniz var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, bir gerçek var. Bu teklifinize bakınca burada şu görülüyor: Bazı kelimeler ekliyoruz ve yasaklar ekleniyor. “İhbar” kelimesi ekleniyor, “ihbarcı” kelimesi ekleniyor ve daha sonra uzun bir cümle var: “Yasak” “ihbar” “ihbarcı.” Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geldiğinde Türkiye’de biz seçim yapıyorduk, sandıklar vardı, sandıklarda oy kullanılıyordu; sandıklarda seçmen iradesini sıkıntıya sokacak, baskılayacak olaylarla ilgili yaygın kaygı yoktu, olursa da sandık başkanı veya üyeleri kolluk kuvvetlerine haber veriyordu, kolluk kuvveti gelip işini yapıp gidiyordu. Bugünkü Türkiye’de altına imza attığımız metinde diyorsunuz ki: “Benim ‘yasak’, ‘muhabir’, ‘ihbarcı’ kelimelerine ihtiyacım var. Sandıkta birileri geliyor seçmen iradesi üzerine baskı kurabiliyor. Bu baskıya rağmen benim sandık başkanım ve üyeleri sesini çıkartamıyor. Dışarıdan biri ihbar edecek

ki gelecek, burası dağılacak.” Böyle bir durumla karşı karşıyayız. Bu, sizin Türkiye’yi getirdiğiniz durum; bunu yazmışsınız buraya. 1999’daki seçimde oy kullandık böyle bir şey yoktu, siz gelirken de yoktu. Buna üçlü koalisyon da ihtiyaç duymamıştı, üçlü koalisyonun seçildiği seçimden önceki siyasi iktidar da ihtiyaç duymamıştı. Önce bir meseleye oradan bakın.

İkincisi: Nasıl bir sandık tarif ediyorsanız... Şöyle bir sandık düşünelim: Bazı siyasi partilerin temsilcileri yok; o gün görevli gelmemiş, yerine yedek koyamamış ya da yok, bulamamış. Orayı bir müşahit gelmiş, doldurmuş. Müşahit...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yarısından...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır, müşahit; bakıyor bu. Heyet sabah oluşmuş, heyetin oluşma şartları belli, heyet oluşmuş, bitmiş; orada bir durum var; o duruma da itiraz eden bir tane müşahit var. Sandık birilerinin gönlüne oluşmuş, müşahit bozuyor bu işi. Bir telefonla gelip... Ben mesela şeyi çok gördüm -siz de ben de il başkanlığı yaptık, 5-6 il başkanı var diyorsunuz, her partiden- arar bizim partimizin görevlisi “Burada filanca hile yapıyor, kaşını oynatıyor, gözünü oynatıyor, yanında giriyor bilmem ne yapıyor.” Tam tersi de olur, bizimkinin suçlandığı olur, sizinkinin de olur. Gideriz oraya, gün boyu gerilmişler, o ona öyle bakmış, bu buna böyle bakmış, o onu şikâyet ediyor... Böyle bir sulh yapmak için bazen iki partinin görevlileri gider, bakar falan. Çoğu zaman işin böyle söylendiği gibi olmadığı çıkar, mesela bir başka şahit der ki: “Yok ya, öyle değil, arkadaş yanlış anladı.” bilmem ne ama o seçim ortamının gerginliğinde bunlar olur. Şimdi, bir tane muhbir bir şey söyleyecek, sandık kurulundan kimsenin bir şey demediği bir şeye, birisi bir şey söyleyecek, gelecek... “İhbarcı” diyor, hep öyle yazmışsınız ondan söylüyorum yani.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yalnız o da üye, seçmen olan kişidir o.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Öyle de vallahi “ihbar üzerine gelen” diye...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yani orada kimlerin ihbar edeceği belirtiliyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Anladım seçmen, ihbarı yapan seçmen. Birisi ihbar edecek ama ihbar edilen sandıkta kimse sesini çıkarmıyor olacak ve gelecek kolluk orada görev yapacak. Eğer buna, böyle bir sandığın varlığına inanıyorsanız “kolluk orayı terk edecek” yazmayın sonra. Ya, düşünsene huzuru bozan bir adama ses çıkarmayan 7 kişi var, sonra “kolluk işini yapınca geri gidecek” diyorsunuz. Niye gidiyor bu kadar şeyse? Yani sizin mantığınıza göre kolluğun duruma sürekli vaziyet ediyor olması lazım çünkü zaten oradaki duruma ses çıkarmayan 7 kişi falan. Bugüne kadar çıkarıyorlardı; 1999’da çıkardılar, 2002’de çıkardılar. Siz bizim özgür seçim yapılan sandıklarımızı ya birilerine kaptırdınız ya da başka bir hesap içindesiniz. O yüzden 2018 yılı düzenlemesi değil bu. Doğru değil. Ben, dışlı bir müşahit üniversite öğrencisi kızın nasıl orada herkesi hizaya soktuğunu, bütün heyeti hizaya soktuğunu bilirim. O üniversite öğrencisi genç kadını oradan uzaklaştırmak için de her türlü yanlış işe girilebileceği konusunda da bir kanaatim var. Burada yapmaya çalıştığınız iş, yeniden -daha doğrusu- bayağı bir geriye gidiştir. Gelirken böyle gelmemiştiniz, bizim sandıklar güvenliydi; ne hâle getirdiyseniz şimdi böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyuyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Özel, teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde söz talep eden...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Var var Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Köse.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, çok uzun şeyler söylemeyeceğiz ama önemli şeyler söyleyeceğiz.

Şimdi, bazı arkadaşlar gülüyor; gülebilirler; tabii.

BAŞKAN – Yok, hayır, hayır.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Yok yok gerçekten gülüyorlar, bakıyorum şöyle haklılar yani. Oh Allah verdikçe veriyor; durumları iyi, keyifleri yerinde, kanun geçiyor işte. Şöyle düşünüyorum, yürekten söylüyorum, bakın samimiyetle söylüyorum: Elli yıl sonra da belki sizin çocuklarınıza, torunlarınıza buralarda oturan başka birileri gülecek, biz güleceğiz demiyorum.

Şimdi, biz demokrasi derinleşsin istiyoruz. Türkiye demokrasisine en büyük zararı kim verdi? Yani darbeler verdi diyoruz değil mi? Yani 1960’daki darbe olmasaydı, Türkiye demokrasisi ne 1971’i ne 1980’i görecekti, büyük ihtimalle görmeyecekti. Uluslararası konjonktür çok farklı. Yani böyle uyarıcı bir şey olsun diye söylüyorum.

Sayın Başkan “seçim hukuku sert” dediniz. Biz sayın milletvekillerine, sayın bakanlara gizli oyun nasıl kullanılacağını izah edemedik Anayasa oylamasında, edemedik. Bakın, o gizli oyun nasıl olacağını zaten tarif etmiş kanun. O tarife uyan birçok eski Meclis başkanı oldu, birçok bakan oldu, birçok milletvekili oldu, birçok komisyon başkanı oldu ama bir kısım bakan, bir kısım komisyon başkanı, milletvekili de uymadı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – FETÖ’cüler uymadı.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Hatta uymadığını gözler önüne serdi, hangi gerekçeyle... Onu, o zamanda söylemiştim, hatta ben Sayın Berat Albayrak’a demiştim: “Ya senin ne ihtiyacın var? Hadi başkaları gösteriyor birilerine, oy pusulası açık. Sende de mi bir itimatsızlık var?” filan diye espri yapmıştım. Yani seçim hukuku sert filan değil bizde, güç neredeyse ona göre giden bir şey.

Şimdi, tabii, burada gerekçelere bakıyorum ben, ne getiriyorsunuz kanun maddesinden anlamak mümkün değil. Demiş ki: “Sandık kurulunun kolluk güçlerini çağırma görevini yerine getirmedeği veya getiremediği...” “Getirememek” ne demektir arkadaşlar yani teklifin ilk imza sahibi arkadaşlar “getirememek” ne demek? Vali seçecek, seçim kurulu seçecek, devlet memuru olacak. Yani normal düzende bile mümkün değil “getirememek” diye bir şey ama hele bu düzende getiremediği... Ben bundan şunu anlıyorum: Yani ola ki bir sandık kurulu başkanı çıkar da o sandıkta gerçekten her şey rayında gidiyordur ama bu kanunun ilk imza sahibi olan partilerin milletvekillerinin istediği gibi bir sonuç çıkmayacağına ilişkin bir kanaat oluşmuştur, o zaman ne olacak? Sandık kurulu başkanına rağmen birileri ihbar edecek ve polis oraya gelecek. Yani “sopalı seçim” filan denilen ve en yenisi elli altmış yıl eskisinden kalan olay bu kanuni düzenlemeyle herhâlde yeniden 2018 yılında, 2019 yılında Türkiye’nin başına gelecek. Yani çok tehlikeli bir gidiş, hakikaten çok tehlikeli bir gidiş; Allah sonumuzu hayır etsin. Yani 1960, 1971, 1980 darbelerinden hatta 20 Temmuz darbesinden de daha tehlikeli sonuçlar doğuracak bir kanuni düzenleme yapıyorsunuz. Benim şahsi tavsiyem bir dostunuz, arkadaşınız olarak, bir milletvekili olarak bir an önce bunları bir düzenleyelim de yeniden Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun önüne getirelim diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Köse, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Madde üzerinde iki tane önerge vardır, geliş sırasına göre okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Kocaeli

Muharrem Erkek

Çanakkale

Tufan Köse

Çorum

Akın Üstündağ

Muğla

Gerekçe:

8'inci maddede getirilen düzenlemeyle, sandık çevresinde cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlarla ilgili seçmenlerin de ihbarıyla kolluk güçleri gereğini yaparak kişi ya da kişileri oradan uzaklaştırabilecektir. Peki, bu kişinin sandık çevresinde düzeni bozmaya çalıştığına nasıl karar verilecek? Maksatlı biçimde ihbar üzerine sandık çevresinde sadece istenen kişilerin kalmasını sağlayacak kadar esnek bir düzenleme sandık güvenliği için tehdittir. Zaten sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar hakkında işlem yapabilme yetkisi sandık kurulu başkanı ve üyelerinde söz konusudur. Siyasi parti temsilcilerinin sandık kurullarından uzaklaştırılmasıyla birlikte düşünüldüğünde bu hüküm, seçim sonuçlarının iktidarı elinde tutan siyasi parti ve partilerce maksatlı olarak kullanılabilecektir. Bu nedenlerle maddenin teklif metninden çıkartılması gereklidir.

BAŞKAN – Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas sayılı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mardin

Gerekçe:

Öneriyle seçmene ihbar ile sandık çevresine kolluk gücü çağırma yetkisi verilmesi öngörülmekte olup bu düzenlemenin keyfiyete yol açması bir yana seçim güvenliğine gölge düşüreceği de aşikârdır. Öte yandan, bu düzenlemenin serbest seçim hakkını ihlal etme ihtimali de kuşku götürmemektedir. Kaldı ki mevcut düzenlemede seçmenin gerekli hâllerde sandık kurullarına şikâyet hakkı var olup önerinin gerçek bir amaca hizmet etmeyeceği açıktır. Anayasa başta olmak üzere taraf olunan uluslararası akitlere de aykırılık teşkil edecek olan ve seçim güvenliğini riske edecek olan düzenlemenin teklif metninden çıkarılması elzemdir.

BAŞKAN – Arkadaşlar, gerçeklerini okuttuğum aynı mahiyetteki iki önergeyi birleştirerek oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8'inci madde kabul edilmiştir.

9'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9- 298 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin dördüncü fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ancak, üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulunsada dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır.”

BAŞKAN – Maddeyi müzakereye açıyorum.

Söz talep eden?

Sayın Erol Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Teklifin bu maddesiyle, mühürsüz, üzerinde leke, çizik, işaret bulunan zarfların geçerli sayılması öngörülüyor. Bu düzenlemeyle 16 Nisan referandumundaki hukuksuzluğa yasal kılıf uydurulmaktadır. Dolayısıyla, bu maddenin değiştirilmesi, 16 Nisandaki şaibeli ve gayrimeşru uygulamanın itirafıdır, kabulüdür ve son dakikada YSK tarafından alınan kararın kanuna aykırı olarak alındığının da itirafı niteliğindedir. Evet, 16 Nisan referandumunda alınan karar mühürsüz pusulalarına ilişkindir. Bu yasa teklifinin 11’inci maddesiyle 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesinde de değişikliğe gidilmekte ve mühürsüz pusulaların da geçerli sayılacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmektedir. Şunu açık ve seçik ifade etmemizde büyük yarar olduğunu düşünüyorum: Seçim mevzuatımızda yapacağımız değişiklikleri özgür, adil ve şeffaf bir seçimi mümkün kılabilmek gayesiyle düşünmek ve buna uygun yasal hükümler geliştirmek durumundayız. Oysa mühürsüz zarf ya da mühürsüz oy pusulalarının geçerli sayılmasına ilişkin bir düzenlemeye gitmek, tam da şaibeyi kanunlaştırmak anlamına gelmektedir.

Hepimizin hatırlayacağı üzere, 16 Nisan 2017 Pazar günü oy verme işlemi devam ederken Yüksek Seçim Kurulu il ve ilçe seçim kurullarına ve sandık kurullarına bir duyuru gönderdi. YSK’nin resmî internet sitesinde de yayınlanan duyuru aynen şöyle idi: “Bazı sandık kurullarının seçmene oy pusulası ve zarflarını sandık kurulu mühürleriyle mühürlemeden verdikleri yolundaki yoğun şikâyetler üzerine bugün toplanan Yüksek Seçim Kurulu, sandık kurulu mührü taşımayan oy pusulası ve zarfların dışarıdan getirilerek kullanıldığı kanıtlanmadıkça geçerli sayılmasına karar vermiştir. Sayım döküm işleminin buna göre yapılması gerekmektedir. Kamuoyuna, il ve ilçe seçim kurullarımıza, sandık kurullarına ve siyasi partilere duyurulur.” Ne var ki YSK, bu duyurunun dayanağı olan kararını ancak bu duyurunun yapılmasından iki tam gün geçtikten sonra, 18 Nisan Salı günü akşama doğru resmî internet sitesinde yayımlayabilmiştir. Konu hakkında kamuoyunda pek çok spekülasyon yapıldı ancak hukuken, mesele teknik bir meseleden ibaretti; ancak karar, sonuçları itibarıyla son derece siyasi bir karar niteliğine dönüşmüştür.

Tabii bir hukukçu olarak konuya yaklaştığımızda ilk elden aklımıza gelecek soru şudur: Mühürsüz pusulayla kullanılan oyun geçerliliği sorununa hangi hukuk kuralları uygulanacaktır? Diğer bir ifadeyle, hangi hukuk kurallarına dayanılarak, mühürsüz pusulayla kullanılan oyun geçerli olup olmadığına karar verilecektir? Görüldüğü gibi bu soru, olaya uygulanacak olan hukuk kuralının tespiti sorunundan başka bir sorun değildir. Bu soruya hukuken verilecek cevap nettir. Sorunun çözümünde kullanılacak tek bir kural vardır ve bu kural da 26 Nisan 1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 8 Nisan 2010 tarih ve 5980 sayılı Kanun’la değiştirilmiş 101’inci maddesinde bulunmaktadır. Bu maddede aynen şöyle denmektedir: “Madde 101- Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulaları geçerli değildir.” Bizim için mesele bundan ibarettir, hukuken daha fazla bir şeyi tartışmaya gerek yoktur. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan bir oy pusulasıyla kullanılmış bir oy geçersizdir çünkü 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesi “Bu oylar geçersizdir.” demektedir.

Peki YSK ne yapmıştır? Mühürsüz oy pusulalarının geçerli sayılmasına ilişkin son dakika ve dayanaktan, meşruiyetten yoksun bir karar alarak hukuki bir ihlal yaratmakla kalmamış, referandum neticesinde ortaya çıkan yüzde 51'e yüzde 49 gibi birbirine yakın iki oran da dikkate alındığında, YSK'nin bu hukuksuz kararı, aynı zamanda önemli siyasi şaibelere ve meşruiyet tartışmalarına olanak sağlamıştır.

Bu gerekçelerle, tüm seçim süreçleri boyunca şaibe ihtimallerini en aza indirecek yasal düzenlemeler yapmak ve bu konuda en titiz çalışmaları yürütmek bizlerin öncelikli görevi olmalıdır. Dolayısıyla, yaşanmış şaibeleri daha da katmerlendirecek usulsüzlüklere kapı aralayan bu düzenlemenin madde metninden çıkarılması gerektiğini belirtiyor, bu nedenle bu düzenlemenin kanun metninden çıkarılması gerektiğini bir kez daha vurgulayarak sözlerime son veriyor ve sizlere teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Dora, ben teşekkür ediyorum.

Sayın Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle, çocuğunuz olmuş, Allah analı babalı büyütsün, tebrik ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Bu arada, Parti Meclisi Üyemiz Yavuz Karan Hakk'ın rahmetine kavuştu, yarın cenazesi var. Birçok milletvekilimiz de yarınki cenazeye katılacak Trabzon'da. Zannederseniz bugün 9 madde görüşeceğiz, yarın ve bir gün devam edeceğiz. Sayın Başkanım, eğer sizlerin de kabulü olursa diğer Komisyon üyesi arkadaşlarla beraber, yarın yapacağımız görüşmelerimizi çarşamba, çarşamba yapacaklarımızı da perşembe yapıp bitirelim ya da yarın yapacağımız maddeleri iki güne bölelim, takdir sizin olmak üzere.

BAŞKAN – Şöyle söyleyeyim: O konuda fiilî bir durum, karşılıklı bir konuşma diyeyim, karşılıklı bir anlaşma var. Bugün 9 madde, yarın 9 madde, ertesi gün 5 madde, perşembe günü de 3 madde şeklinde görüşmeleri tamamlayacağız.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Ben Komisyon Başkanlığı ve üyelerinin takdirine sunmak için...

BAŞKAN – Ben sizi anlıyorum ama şöyle: Ben de mesela, hani kayıtlara girmesinde bence bir mahsur yok, bebeğim oldu, hepiniz tebrik ettiniz, çok teşekkür ediyorum. Doğduğunda da burada değildim. Hepimiz siyaset yapıyoruz, sabahtan beri de sadece bir on dakika gördüm. Ama yapacak bir şey yok, hayatın gerçeği, Allah rahmet eylesin. Bir şekilde faaliyetlerin de yürümesi gerekiyor.

Evet, Sayın Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, bir oyun hangi sandıkta kullanıldığının tespiti ancak sandık kurulunun mühürünü taşıyan oy pusulasıyla belli olur. Bu, seçimlerin güvenilirliği bakımından en önemli hususlardan birisidir. Bugünkü bu düzenleme, işin esasında, geleceğe dönük bir düzenleme olmayıp, geçtiğimiz yıl içerisinde yaptığımız referandumda 2,5 milyon oyu, mühürsüz oyu geçerli kılan Yüksek Seçim Kurulunun bu yasa dışı kararına bir yasal kılıf hazırlama çabasıdır. Bunu bütün milletimizin bilmesinde fayda var.

Şimdi, yine başından beri söylediğimiz birkaç cümle var. Sandık kurulu başkanlarını artık atıyoruz, devlet memurlarımızdan atıyoruz, liyakatli insanlardan atıyoruz, iddiamız bu. Bu işi bilen insanlardan atıyoruz, üstelik de artık “parti devlet” dedi arkadaşların birçoğu, yani bu aşamada, 2018 yılının Mart ayında herhangi bir kamu personelinin iktidarın anlayışının dışında bir şekilde davranmasının da mümkün olmadığı bir ortamda yapıyoruz. Buna rağmen hâlâ sandık kurulu başkanlarının zarfları ve oy pusulalarını mühürlemeyeceğini düşünüyoruz. Yani bu, bu kadar mı zordur? Geçmişte de mühürsüz

oylar oldu, pusulalar oldu ama çok istisnayı ve buna ilişkin Yüksek Seçim Kurulunun dönem dönem sonuçları etkilememesi şartıyla kabul kararları vardı ama topyekûn, ülke genelinde 2,5 milyon mühürsüz oyu kabul eden bir karar hiçbir dönem olmamıştı.

Benim anlayışım şu, benim buradan algıladığım bu; 16 Nisanda yapılan referandumdaki YSK'nin açıkça kanuna aykırı kararını yasallaştırma çabasıdır. Bu nedenle bu hükmün de geri çekilmesini talep ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

(Oturma Başkanlığına Komisyon Başkanı Mustafa Şentop geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Köse.

Sayın Yalım, buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, gecenin son maddesi, 9'uncu maddedeyiz. Böylelikle konuşmaları da tamamlayacağız.

Bu maddelerle artık bu kadar ürkmekten, bu kadar korkudan dolayı her atılan oyu geçerli saymak... Yani, ben size şöyle basit bir zarf çizdim. Burada sayın hâkimlerimiz de var, YSK'den gelen. Zarfın bir köşesine x, bir köşesine kare -tabii hepsi aynı anda yapılacak anlamında değil- bir tarafına a, bir tarafına küçük bir çizik veya ortasına iki tane çizik, yani artık bunların bile geçerli sayılabileceği bir seçim yasası görüşüyoruz. Kesinlikle bu kadar ürkmenin, korkunun ecele faydası yok. Ne yaparsanız yapın; ister ittifak yapın ister yapmayın, ister MHP'yle birleşin -birleştiniz zaten, sıkıntı yok- ne yaparsanız yapın, kesinlikle biz cumhuriyeti ve de ülkemizi seven insanlar olarak, bu seçimleri -ister şaibeli yapın, ne yaparsanız yapın- sizlere teslim etmeyeceğiz diyorum ve de geceyi kapatıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Hürriyet, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

298 sayılı Kanun'un 98'inci maddesinin (4)'üncü fıkrasının son cümlesi değiştirilerek mühürsüz oyların kabul edilecek olması, ne yazık ki, birçok arkadaşımın söylediği gibi, ben de tekrar ifade etmek istiyorum ki Yüksek Seçim Kurulunun hukuksuz mühür uygulamasını yasal bir zemine kavuşturma gayretidir. 16 Nisanda kanunun çiğnendiğinin bir itirafı olmaktan da öte -ki bu itiraf zaten bu düzenlemeyle birlikte ortada ama bundan da öte- önümüzdeki seçimlerde son derece tehlikeli bir yolu da açmış oluyor bu düzenleme.

Her seçim döneminde illa bir yerlerde trafoya hep kediler girerdi. 16 Nisan referandumunda bu sefer trafoya YSK girmişti. Şimdi, bundan sonra da yine bu trafolarda YSK'nin dolaşacağını da göstergesi olacak gibi geliyor bu düzenlemeyle birlikte. Sadece bir benzetme yapmak istedim bununla alakalı. Yani hukuksuzluğu resmen, göz göre göre resmîyete dökmüş oluyorsunuz bununla birlikte.

Bu maddenin gerekçesiye daha anlamsız ve yine teklifin 3 ve 4'üncü maddeleriyle de çelişiyor. Hani “Sandık başkanları, görevlileri, seçim güvenliği nedeniyle kamu görevlilerinden oluşacak.” dedik. Bunlara, bu kişilere, görevlendirilmiş kamu görevlilerine bizden güvenmemiz bekleniyor ama aynı zamanda “Ne olur ne olmaz, bir şeyleri de ihmal edebilirler, görevlerini de kötü yapabilirler, bu işi de beceremezler ve zaten yetenezsiz de çıkabilir bazıları.” gibi böyle bir anlam taşıyan, bir yandan “güvenelim” bir yandan da “Yok, güvenmeyelim.” denilen, birbiriyle çelişen maddelerden bahsediyoruz. Madem ihmalleri olabileceğini düşünüp böyle saçma bir önlem alıyoruz, neden bu insanlara güvenmemiz bekleniyor? Bir de öyle de bir çelişkiyi de sizin dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Mühür, bir pusulanın ve zarfın o sandık için hazırlandığının ve yine o sandıkta kullanıldığının kesin karinesidir değerli arkadaşlar. Ama şimdi ne yazık ki bu mührü kaldırdığımızda, mührsüz pusula ve zarfları geçerli kıldığımızda, bir meşruiyet krizi yaratacak, hilenin önünü açacak, seçim sistemimize ve demokrasimize ağır bir darbe vuracak.

Aynı zamanda, oy pusulasının filigranlı olmasının sahte oy kullanılmasına nasıl tek başına engel olacağını da açıkçası merak ediyorum, tek başına engel olacak bir şey değil. Özellikle de oy pusulalarının çok sayıda, seçmen sayısından daha fazla bastırıldığını -ki daha önce de konuştuk, kısaca geçeceğim- düşünürsek bu fazla oy pusulaları kötü niyetli insanların eline geçerse bunların, hileli şekilde oy verilmesinin nasıl önüne geçeceğiz? Ya da buradaki meşruiyet sorununu, insanların kafalarında bırakacağı soru işaretlerini nasıl gidereceğiz? Sadece filigranla kontrolü nasıl sağlayacağız? Bu noktada da yine ciddi anlamda düşünülmesini gereken ve yine seçim güvenliğini ciddi derecede zedeleyecek bir düzenlemeden bahsediyoruz ve kesinlikle bu, tekliften çıkartılması gereken bir düzenlemedir, böyle bir hukuksuzluk olamaz; bu, resmen kanunun, hukukun katledilmesidir, başka da bir ifadesi yoktur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Hürriyet.

Sayın Üstündağ, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aslında söylenmesi gereken her şey söylendi, mührsüz oylar, mührsüz zarflar, bunların hepsi söylendi. Ben ilaveten, bunlara tekrara girmeden bir iki konuya temas edeceğim.

Şimdi, burada, tabii, çizik veya leke olan zarfların özel işaret koyma amacıyla yapıldığı kesin anlaşılamayan hâllerde geçerli olacağı zaten vardı, daha önceki düzenlemede de var. Yani madem böyle bir düzenleme yapıyorsunuz, bu leke veya çizikle ilgili şeyleri niye çıkarmayı düşünmediniz? Gerçekten yani güvenlikle ilgili düşünüyorsanız -ki biz öyle düşünmüyoruz-bunun hakikaten aslında çıkarılması gerekirdi. “Kesin olarak anlaşılamayan...” Yani buna kim karar verecek? Çünkü burada bir muğlaklık var, özellikle dikkatimi çekti.

Şimdi, değerli arkadaşlar, aslında bu kadar fazla uğraşmanıza gerek yoktu. Mührsüz zarfların, mührsüz oy pusulalarının geçerli sayılacağına hükmedip ona göre hareket edeceğinize, bence sandık kurulu mührünü fazla basın, daha kolay halledilirdi bu iş. Sandık kurulu mührünü 1 fazla yapın, bence o mührsüz zarfları ve mührsüz oy pusulalarını, bunlara damgaları basarak bu şekilde halledilebilirdi. Çünkü fazla oy pusulası basıyorsunuz, fazla zarf basıyorsunuz, mührsüz olanları kabul ediyorsunuz. Bu kadar çok dolanmaya gerek yoktu. Alın elinize mührü, sandık kurullarının fazla mührünü, hepsini tek tek mühürleyin, hiç böyle bu maddelerle oynamanıza gerek yoktu diye düşünüyorum. Ben gecenin son maddesinin konuşmasını böyle bitiriyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Üstündağ.

Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Şimdi, tabii, bu, teklifin önemli maddelerinden bir tanesi. Bununla ilgili geneline dair yaptığımız açıklamalarda da önemli hususlarını vurguladık ama burada yeniden birkaç hususu hatırlatmakta fayda görüyorum. Ancak, ondan önce, Sayın Yalım sözlerinin içinde Adalet ve Kalkınma Partisi ile Milliyetçi Hareket Partisinin birleştiği yönünde bir ifadede, bir iddiada bulundu; böyle bir şey

gerçeği yansıtmamaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi de Adalet ve Kalkınma Partisi de özellikle 15 Temmuzdan sonra 7 Ağustosta Yenikapı’da birleşen milletimizin iradesi doğrultusunda bugün bir hareketin içerisindeyse bunu iki partinin birleşmesi olarak vesair değerlendirmek mümkün değil. Öbür taraftan, hangi partilerin kimlerle, hangi şartlarda, hangi zeminlerde nasıl birleştikleri de milletimizin takdirindedir, takip edilmektedir, milletimizin dikkati de gerçekten çok ileri düzeydedir; onu bir vurgulamak isterim.

İkinci olarak, bu maddenin içeriğine yönelik bakıldığında, geneline dair yaptığımız açıklamada da ifade ettik, bakın, mühürsüz oy pusulası algı yönetimine yönelik koskoca bir yalandan başka hiçbir şey değildir. Çünkü burada pusulada ya da zarfta mührün olmaması gibi bir durum söz konusu değil. Yüksek Seçim Kurulunun filigranı var, Yüksek Seçim Kurulunun amblemi var, ilçe seçim kurulunun da mührü var ama sandık kurulu mühür vurmaya unutmuşsa -maksatlı olarak ya da hata yaparak- burada seçmenin iradesinin sandığa yansımaması gibi bir duruma meydan verilmemesi var. Birkaç hatip de ifade etti, hakikaten benim önümde de kararlar var. Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten bu yana hemen hemen tüm seçimlerde benzer durumlar söz konusu olmuş ve hemen hemen tüm siyasi partiler tarafından da başvurulmuş, bu anlattığım gerekçelerle söz konusu oyların geçerli kabul edilmesi yönünde kararlar verilmiş. Bu istikrarlı bir şekilde böyle, hemen hemen tüm siyasi partilerden var.

Ben size şimdi bir kısa pasaj okuyacağım, bunun da nerede yer alabileceğini tahmininize bırakacağım değerli milletvekilleri: “Sandık kurulu başkan ve üyelerinin sehven yaptığı hata nedeniyle sandığa yansıyan seçmen iradesinin değiştirilmemesi ve yok sayılmaması gerekmektedir. Birleşik oy pusulası ve zarflarda Yüksek Seçim Kurulunun mühür ve işaretleri dışında işaret ve mühür bulunmamaktadır. Zarflar ve oy pusulalarında Yüksek Seçim Kurulunun filigranı ve zarflarda ilçe seçim kurulu mührü bulunmakta olup bu hâlde sandık kurulunun görevini tam olarak yaptığına inanan seçmenin bu hususu kontrol etme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Yine, sandık kurulunun ihmalden doğan ve seçmenin iradesini etkileyecek bir şekil noksanlığı tek başına oyun iptaline neden olacak bir husus değildir. Yüksek Seçim Kurulunun 2 Mayıs 1999 tarih ve 1114/831 sayılı Karar’ında ‘Sandık kurulunun ihmalden doğan şekil noksanlıkları tek başına oyun iptaline neden olmayacağı gibi, serbestçe oluşan seçmen iradesiyle belirlenen seçim sonuçlarını etkilemez.’ şeklinde görüş açıklanmıştır. Seçmen iradesinin sandığa yansımaları esastır.” Bakın, uzun uzun anlatılmış değerli milletvekilleri, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri. Bu, 2015 Haziran seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İl Teşkilatının yapmış olduğu itiraz dilekçesinden bir bölüm. Kararına da...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bozuk Türkçeden dolayı görevden aldık, “sehven hata” yazmış.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yani Türkçesi bozuk mu değil mi bilmiyorum da burada atıfta bulunduğu pek çok karar var, onlar da burada var. Alt komisyon çalışmalarımız bu yönüyle son derece verimli geçti, bunların hepsini ifade ettik.

Yani söyledığımız odur ki saygıdeğer milletvekilleri, burada bir mühürsüz oy durumu söz konusu değildir. Filigran vardır, ilçe seçim kurulunun mührü vardır ama sandık kurulu herhangi bir sebeple, kasten ya da ihmalen mühür vurmaya unutmuşsa ve bu en son referandumda da dâhil bir tartışma konusu olarak süregelmişse şimdiye kadar, bu tartışmaları noktalamak adına bir ihtiyacı görerek teklifimizde bu yönde bir düzenlemeye yer verilmiştir. Ama pek çok diğer maddelerde olduğu gibi, özellikle bu madde üzerinden de ne yazık ki hani milletimizin, seçmenlerin kafasından, zihninde bir karışıklık meydana getirilmeye çalışılmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ama demin de ifade ettiğim gerekçelerle bu iddiaların hiçbirinin hukuki bir mesnedi söz konusu değildir, kanun teklifimiz bu yönü itibarıyla da isabetlidir, milletimiz de bunu bu şekilde takdir edecektir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Parsak.

Buyurun Sayın Özdemir.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Evet, zaten, Sayın Parsak, tartışma konusu da neden şimdiye kadar... İşte, emsal kararı okudunuz. 16 Nisan gibi, hazırlanma aşamasından, sürecinden, içeriğinden... Son derece tartışmalı olan bir referandum. OHAL sürecinde referandum yapılması; iktidar partisinin tüm kamu gücünü kullanarak bir baskı ortamı yarattığı, gerçekten muazzam bir kamu gücünün olduğu ve temel hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı... Zaten, söylediğim gibi, başından itibaren tartışmalı bir süreç sonucunda ve çok önemli, ülkede bir rejim değişikliğine yol açacak bir seçim, yönetim biçimini değiştiren bir seçim, sayım aşaması devam ederken Yüksek Seçim Kurulunun müdahalesiyle tartışmalı bir seçime dönüştü. Bir algı aşamasından bahsettiniz ancak yaşanan süreçler de hepimizin gözü önünde oldu. Neden evvelki, eski seçimlerde... İşte siz emsal kararı okudunuz, sandık kurulunun mührü yoksa o tespitle tartışma konusu yaratılıp seçim kuruluna başvuru yapılıyor, bir sonuç... Tabii, burada önemli olan, seçmenin iradesinin yansması. Elbette bir haklılık payı var ama bizim burada üzerinde durmak istediğimiz, seçim tam devam ederken ve yüzdelikler çok önemliyken, kritikken sürece Yüksek Seçim Kurulunun müdahil olması ve birden bir mühürsüz oy süreci... Yani bunu biz başlatmadık, bunu Yüksek Seçim Kurulu bizim, Türkiye'nin, ülkenin gündemine getirdi. Sadece buradaki tartışmaları irade yansması... Bunları değerli arkadaşlarımız söylediler.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin resmî gözlemci raporu var. Burada da bu konu gündeme geldi ve gerçekten, ilk konuşmamda da söyledim, bir itibar kaybı oluştu. Yani biz elbette seçimleri güvenli bir ortamda yapabiliriz. Bunu yapamayacağımız algısı... Ve hiçbirimizin, belki bir çoğumuzun duymadığı bir kavram, “mühürsüz oy” diye bir kavramı literatüre kazandırdık biz.

Burada rapora tekrar değinecek olursam, rapor Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin, çok önemli. YSK'nın saydam çalışmadığı ve oluşan kararın, yaşanan sürecin yasal süreç dışında olduğu, yasaya aykırı olduğu ve yasal güvencenin ihlali olduğu tespit ediliyor. Bu çok önemli. Şimdi, bütün bu tespitler varken biz bu kanun teklifi içerisinde buna bir yasallık kazandırıyoruz. Kanun teklifi zaten kendisi başlı başına tartışmalı ve bunun içerisinde mühürsüz oy maddesiyle yasallaşmasıyla tekrar bir tartışma yarattığını ben belirtmek istiyorum.

Burada YSK'ye ayrı sandık güvenliğiyle ilgili getirilen maddeler de zaten başlı başına tartışma yaratacak ve ileriki ilk raporlarda da bunlar mutlaka gündeme gelecektir, seçim güvenliğiyle ilgili YSK gibi tartışmalı bir kuruma verilen yetkiler ve müdahalesi noktasında.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Özdemir.

Sayın Özel, buyurun...

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Ben bir şey eklemek istiyorum Özgür Başkanım, müsaade ederseniz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben tartışma olarak da kabul etmiyorum, ben sadece gerçekleri anlatmaya çalıştım Sayın Parsak. Bugün 81 ilin hangisine giderseniz gidin, hatta çok uzağa gitmeyin, burada Kızılay Meydanı'na gidin, geçen 100 kişiye sorun “AK PARTİ ile MHP birleşti mi?” diye, göreceksiniz ki yüzde 50'nin çok çok üzerinde “Evet.” cevabını alacaksınız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Fıkra mı bu?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Algı olarak böyle, algı.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Sayın Başkanım, bir cümle eklemek istiyorum sadece.

BAŞKAN – Buyurun, buyurun.

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum.

Sadece bir cümle ekleyeceğim uzatmadan.

Mühürsüz oy pusulalarının kabulü noktasında genel gerekçe olarak seçmen iradesinin sandığa doğru yansması ve yansıtılması ve “Sandığa yansıyan seçmen iradesini yok saymayalım.” gerekçesi elbette ki bir noktaya kadar makul olabilir ama bizim asıl derdimiz ve asıl sık sık söylediğimiz şey: Hileli oy kullanımına sebep olacağı kaygısını taşıyoruz, kasti olarak hileli bir oy kullanımı söz konusu olabilir bunun üzerinden -ki geçmiş dönemde işte, 16 Nisan referandumunda söylediğimiz gibi- asıl kaygımız ve endişemiz bunun üzerinde. Bunu da sadece ek olarak söylemek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Özel, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, önce son kısımdan başlayalım. Tabii, böyle, ilk okunduğunda şey gibi anlaşıyor: Üzerinde işaretli zarf serbest bırakılıyor falan, rahatsız edici ama orijinal metne baktığınızda da aşağı yukarı aynı ifade var. Orada değişen tek konu şu: “Bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığının kesin olarak anlaşılamaması hâlinde” derken “Kesin olarak anlaşılamayan zarflar geçerli sayılır.”a dönüyor; hiç değişen bir şey yok, maksat aynı, murat aynı, belki biraz daha şey. Ama -hani denir ya- hazır elin değmişken burada bir yanlışlık var, bari şunu düzeltelim: Bir zarfın üzerinde işaret var, o işaretin özel bir işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılamıyorsa kabul edilecek. Esas doğrusu şu olur: O işaretin özel bir maksatla yapılmadığı kesin olarak anlaşılmıyorsa kabul edilsin tabii. Ama öyle bir ifade var ki: “İşaret maksadıyla yapılmış olabilir ama buna kesin olarak...” Zaten kesin olarak bilemeyiz ki. Ama mesela iki kişi... Der ki adam: “Bak, sen üstüne şöyle bir işaret bırak, biz onu görüyoruz.” Belki de sadece korkutmak için söylüyordur ama öyle bir işaret varsa ve onun kesin olarak böyle olduğuna ikna olmuyorsak kabul ediyoruz. Bu kısmı sorunlu, mevcut hâlinde de sorunlu, burada da sorunlu; buna akılcı bir şey... Bir de eskiden zarflar böyle saman kâğıdından, orasından çizgi, burasından... Şimdi mis gibi zarflar var, bu teknolojiye öyle orası burası lekesiz zarf bulmak çok mümkün. Bence bu önemli bir sıktır, bunun kimin lehine olduğunu da bilemezsiniz. Ama bembeyaz, güzel bir tane zarf verirsiniz; bunun üzerinde bir leke varsa da o zarfı baştan zaten vermezseniz, sorunlu zarfı da adamın eline vermezsiniz. İşaret koydurulup da oyunun denetlenmesine bir tedbir bulunabilir. Yani, bu kadar kişi buna uygun bir cümle yazamayıp da “Kesin olarak işaretle olduğunu anlamıyorsak iptal edilir.” doğru değil. Hazır el değmişken değişsin diye diyorum, yoksa bunun bugün getirilen bir yanlışlık olmadığının farkındayız. Ama bugün yapılan yanlışlık şu: Bir kez, ihmale ya da kusura karşı bir tedbir

retmek bizim işimiz, bir kasta müeyyide üretmek bizim işimiz, bir suça ceza vermek bizim işimiz ama işlenmemiş suça, yapılmamış kusura af getirmek, serbest bırakmak bizim işimiz değil. Burada yapılmaya çalışılan bu.

Özetle şunu söyleyelim: 16 Nisan referandumunda Yüksek Seçim Kurulu o günkü kanuna uymadı kardeşim, uymadı. Bugün kanunu YSK’ye uyduruyoruz, yapılan iş budur. Ha “Ben bunu savunabilirim.” diyorsanız savunursunuz yani orada bir şey yok, savunulabilir ama yapılan iş o gün kanuna aykırıydı; bugün, kanuna uymayan YSK’yi kanuna uyduruyoruz. Ha, eskiden... Her bir parti için seçim sonucunu doğrudan değiştirmeyecek falan filan kararlar elbette alınabilir, tekil kararlardır ama hiçbir zaman 2,5 milyon oy birden mühürsüz olarak ortaya çıkmadı; bu, 16 Nisanda oldu ve milletin yüreğinin çürümesi ondan, tartışması ondan.

şuna bakılır: şimdi, bir tane zarf var. Ya, biz kanun koyucuyuz. Bir tane zarfımız olacak; bu zarfımız filigranlı, güzel; YSK’nin amblemi var, tamam; ilçe seçim kurulunun mührü var, tamam. Bize yetmiyor -yetiyorsa kaldırılam- diyoruz ki: “Sandık kurulu da mühür basacak buna.” Diyoruz, kanuna böyle yazıyoruz, şu anda da yazıyoruz. “Onu kaldıralım. Bu kadar nlem varken ihtiyaç yok.” diyorsanız onu tartışırız ama diyorsunuz ki: “Böyle bir tedbir daha lazım.” Neden lazım? şundan lazım: Filigranlı, YSK’nin işaretini taşıyan, ilçe seçim kurulunda vurulan, tedbiren de çeşitli gerekçelerle 12 milyon tane fazla basılmış bu zarftan birileri bir gece önceden temin edip, birisine bu zarfı verip, gidip bu zarfla “Sandıkta bunu çıkartıp atacaksın. Sana verileni bana getireceksin.” diyemesinler diye o sabah ilave tedbir koyuyoruz. Çünkü nerede sandık kurulunun mührü? Ağzı mühürlü, kapalı, o beyaz torbanın içinde.

Benim babam çok sandık kurulu başkanlığı yaptı; o beyaz bir tane şeyi alır, eve getirirdi; böyle, kutsal bir emanetten daha çok saklardı “Elleme, dokunma, bilmem ne yapma.” falan... O beyaz bir tane şeyle gelirdi eve sandık kurulu başkanı olarak. Bir gün önceden veriyorlardı.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – uvalla.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – uvalla.

Ertesi sabah oturuluyor. O 12 milyon fazla zarfın da yarattığı endişe de var bizde ama birileri bu zarflardan buldu da makaraya sokmuyorsun diye o valın içinden çıkan mührü alıp oraya basıyoruz ilaveten. Bu tedbir bundan lazım; başka bir şeyden lazımsa izah edin. Hani, diyorsunuz ya: “Teknik bir...”

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Ne fark edecek? İlk oyu atan gider, mührü basar, alır, zarfı verir yani.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O ayrı bir tartışma, o başka bir organizasyon.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Dediğiniz şey aynı mantığa geliyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, o zaman bu mührü niye basıyoruz? Bak, şundan dolayı basıyoruz: İlk alan değil. Sen bütün sandığı organize eviriyorsan ayrı bir şey.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Sadece bir tane zarf veriliyor, bir tane zarf veriliyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Adama, bak...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Tamam, sonrakine verirsin. Dışarıda beklemiyor mu...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, sen 300 kişiye böyle yapıyorsan verirsin tabii.

5 tane zarf var elimde, bak, 10 tane zarf var, 1 tane zarf var mühürsüz. “Bu zarfı git, oraya at. Sana verilen zarfı bana getir.” diyemeyeyim diye o mühür vuruluyor arkadaş.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Sabahleyin...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sabahleyin yok.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bakın, sandık kurulundan gelen çuval mühürlüdür.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Mühürlü, kapalı.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Kapalı. Bu çuval sabahleyin sandık kurulu oluştuktan sonra sayılır.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Açılır.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Senin dediğin şeye bakarsan bir tane oyu fazla gelir sonuçta.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, bir tane oy falan fazla gelmez.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Gelir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bak, ben...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Neyse, gecenin bu saatinde tartışmayalım. Sonra özel konuşuruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya gecenin bu saatinde tartışmak için değil. Elimizde dışarıdan temin edilmiş...

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Nasıl temin edecek?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, nasıl temin edecek? 12 milyon fazla zarf var arkadaş.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Hayır, bakın...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Peki, bir şey söyleyeceğim: O zaman, arkadaş, sandık kurulu bu mührü neden vuruyor? Kaldır mührü. Eğer bunu savunuyorsanız mührü kaldırmayı savunmanız lazım. Bu mühür bir tedbir. Sandık kurulu hep birlikte tık tık kendi mührünü vuruyor. Bu mühür gereksizse buradan kaldır. Gerekliyse -bence gerekli- aynı zarf dışarıdan... Matbaada bastın.

YUSUF BAŞER (Yozgat) - Filigranlı ama o.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Filigranlı. Ya...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Fazla basım var ama.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, arkadaş, fazla basılıyor. Bir şey söyleyeceğim ya: Belki sen yapıyorsun sahteciliği iktidar olarak.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Nasıl yapacağım?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben diyorum ki sana: Sen filigranlı zarftan aldın, ilçe seçim kurulunda da mühürl ettin.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Tamam.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ondan sonra, o zarfı verdin adama. Bu olmasın diye biz sabahleyin sandığı mühürlüyoruz arkadaş; bunu sen yaparsın, ben yaparım, o yapar; bu mührün gereği odur. Mührü kaldırmak ayrı tartışma konusu. Der ki YSK: “Benim bu kadar teknoloji içinde artık sandık kurulunun mührüne ihtiyacım yok. Hatta ben her sandık kuruluna kendi şeyini yollayacağım.” Ama o bile yetmez çünkü aynıysa yapılabilir. Sandık kurulunda görev yapmanız varsa bilirsiniz, her sandık kurulu...

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) - Var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ne yaparsız ağabey? Mesela “Biz sağ alt köşeye vuruyoruz.” deriz bir de. Mühür bir gece önceden taklit edilip bir yere vurulduysa o sandığın... Karar verilir: “Sağ alt köşe.” Tak tak tak, sağ alt köşe; bir gece önceden taklit eden bilemesin diyor o. Bu iş bunun için yapılıyor, eğri oturup doğru konuşalım.

Şimdi, diyorsunuz ki: “Bu mühür ihmal, kusur ya da kasıtlı basılmadıysa biz bu oyları kabul edelim.” Ya, mesela şu olabilir: Öyle bir şey vardır ki, sandık kurulu bir hata yapmıştır, her beraber tutanak altına almıştır, gerekçesini yazmıştır, şüpheli bir şey gelişmemiştir; itirazda onu hâkim değerlendirir, o başka bir şey ama siz bundan sonra bu mühür... Mesela sandık kurulu şöyle yaptı: “Biz mühürlemiyoruz arkadaş.” Bir müeyyidesi yok, zarflar geçerli. Bu tedbirden muaf bir sandık üretiyorsunuz, bu tedbirden muaf bir sandık üretiyorsunuz. Burada yapılan işin izahı mümkün değil. Başka şey tarif edilebilir, o mümkün ama bu işin... Hele hele bu kadar çok insanın çürümüşken, şüphe varken üstüne üstlük, bir de tutup bunu böyle yazmak... Bugün sandık kurulu mühürünü kaldırmak bundan daha az şüphe uyandıran bir şeydir. Beni başka bir şeyle ikna edersin o zarfı taklit ettirmeyeceğine veya o zarfın çalınıp gelinip yerine konmayacağına, bilmem ne olmayacağına. Bu, öyle kolay savunulur bir şey değil, savunulabiliyorsa savunulsun ama bu konudaki meselenin, o mühürün ne manaya geldiğini de hepimiz biliyoruz. Onun dışında yapılan iş... Ha, süreç şudur: Bir gerçek var, çok memnun olduğumuz bir şey, o da şu -süreyi uzatmaya ihtiyaç kalmadan tamamlayayım sözümü- YSK’nın yaptığı işe biz diyorduk ki kanunsuz, siz diyorsunuz ki kanuni. Şimdi kanunsuz işi kanuna uydurduğunuz için siz diyorsunuz ki: Siz doğru söylüyordunuz, o gün kanunsuzdu, biz bugün kanunlu yaparız. Buna da bir söylenecek bir şey yok, peki.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tutanaklar ne olacak peki?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Nasıl?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İzninizle Başkanım.

Şimdi, bir senaryo oluşturdunuz yani tutanaklarda, öyle afaki bir senaryo. Şimdi o söylediğiniz alanlarda biz de çalışma yaptık, görev yaptık, bulunduk. Sandık sonuç tutanaklarında ne kadar oy kullanılmış, ne kadarı boş, ne kadar kişi gelmiş, ne kadar gelmemiş, hepsi kayıt altında değil mi bunlar?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Evet.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Ne kadar arttığı da tutanakta görülüyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Eğer sizin söylediğiniz senaryonun bir an için doğru olduğu kabul edilse orada o boşluğun, o açığın sandık sonuç tutanağında yer alması lazım. Sandık sonuç tutanağında...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yer almaz Başkanım.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Nasıl yer almaz?

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Nasıl yer almıyor ya?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, yer alıyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – O zaman bakın, sandık sonuç tutanağını düzenleyen sandık kuruludur. Sandık kurulunda kamu görevlileriyle birlikte sizin de, bizim de yani...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Her partinin temsilcisi var, 5 partinin temsilcisi var.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...en fazla oy almış 5 siyasi partinin...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, anlamadınız.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hayır, asıl siz...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Özür dilerim, anlatamadım ben o zaman.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hayır, bakın, o zaman ben biraz daha açayım Sayın Özel. Bakın, ben açıklamamda 1984’ten itibaren pek çok kararın olduğunu ve bunların en sonuncusunda da işte Haziran 2015 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul il teşkilatının bizim bu iddialarımıza, delillerimize...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, bir sürü karar var.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...aynen bire bir uyan yaklaşımını buradan okudum. Ondan sonra siz burada afaki bir senaryo oluşturdunuz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Afaki değil ya, baştan beri inandığımız...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İşte o zaman yanlış yere inanıyorsunuz, ben de onu açmaya çalışıyorum. O yüzden işin bu kısmını o birinci bölümde söylemedim, hep böyle sunulduğu için ifade ediyorum. Aynı dilekçenizde -buradan okumaya da devam edebilirim- Anayasa’nın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin oy kullanmaya yönelik maddelerine de atıf yapılıyor, buna dair temellemeler genişletiliyor ama bununla birlikte uygulamaya dair söylüyor. Şimdi, o sizin babanız aldı götürdü ya çuvalı eve...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Evet...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...ertesi gün götürdü sandık kurulu başkanı, açtı...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – 300 tane zarf var, 300.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...şu kadar zarf var dedi, işte bu kadar efendim...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Veya 400.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...işte neyse, bunları söyledi ve gün içinde oylar kullanıldı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kullanıldı...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Kullanıldıktan sonra siz hani diyorsunuz ya 12 milyon da fazladan basıldı vesair, nereden geldi kardeşim bu? Bu geldiyse, hani deyim yerindeyse Nasrettin Hoca hesabı kedi buradaysa ciğer nerede, ciğer buradaysa kedi nerede?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tam da onu anlatıyorum.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Dolayısıyla burada siz şunu da söylemiş oluyorsunuz: Sandık kurullarında en fazla oyu almış 5 siyasi partinin temsilcilerinin tamamı...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır ya, ne alakası var?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...bu şekilde, elleri armut topluyor...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...tutanaklar da bunu ortaya koymuyor...

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Ama şey yani, zaten sabah açıp mesela 400 tane pusula var diyor.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Tutanak ne zaman düzenleniyor?

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Tutanaklar çoğaltılıp veriliyor herkese.

BAŞKAN – Arkadaşlar, söz alarak teker teker konuşalım, karşılıklı konuşmayalım, bir dakika.

Bitirdiniz mi Sayın Parsak?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben şimdilik bu kadarını gene söyleyeyim, sonrasında da konuşacağım.

BAŞKAN – Daha ben de konuşacağım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bir dakika yalnız, dur, sıraya da riayet edelim şimdi, beyefendi istiyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tamam, buyurun; tabii, tabii.

BAŞKAN – Sayın Akbaşıoğlu...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Söz istiyordur belki. Ben bu tartışmaya dair cümle bir şey söyleyeceğim, hayır çünkü yeni.

BAŞKAN – Ha, bir cümle...

Tamam, peki, buyurun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Parsak, anlatamadığım durum şu: Eksiklik bende herhâlde. Ben sandıkta hiçbir hile yapılmadığını düşünüyorum. O sandıkta babam sandık başkanı, zatiâliniz başkan yardımcısı ve hanımefendi gözetmen, 400 tane zarfla biz geldik, sabahleyin tık tık tık bastık kendi mührümüzü sağ alt köşeye, o pul, o zarfları aradık, aksi bir zarf gördük mü de geçersiz zarf dedik, tutanağa aldık.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Saydık, tutanağa da bağladık.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ha, tutanağa bağladık. Benim dediğim şu: Bu mühürler basılmazsa babamın elindeki, sandık kurulu başkanının elindeki 400 zarfın filigran, amblem ve ilçe seçim kurulu mührü aynı olan ama sandığın kendi ilave tedbir üretmediği zarf seçmene verilir, teyzenin, amcanın yanında gelir, o kendisine verilen zarf çantaya sokulur yani sandık kurulunun verdiği zarf çantaya girer, çantadan verilen kendine verilen zarf sandığa girerse senin tutanak aynen tutar ağabeyciğim. Benim anlatmaya çalıştığım bu, ben demiyorum ki sandık kurulu...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Ya, üstat, bak o zaman bir oy fazla gelir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yahu nasıl bir oy fazla gelecek? Bir oy nerede fazla gelecek?

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Zarf dışarıdan geliyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Zarf dışarıdan geldi, sandığa girdi, o da mührsüz, o da mührsüz.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – O dediğin teyze nereden geliyor?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Arkadaşlar, Sayın Parsak, biriniz bana sandık kurulunun o gün sabah birlikte karar verdiği zarfın belli bir yerine mühür basmasının hangi tedbiri ürettiğini anlatsın, bunu anlatın.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Özgür Bey, şimdi sabah tutanak tutuluyor ya...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Buna bir açıklamanız yoksa olmaz.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – ...her sandık tutuyor tutanağı ya.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Başkanım, ben çok kısa bir cümle...

BAŞKAN – Peki Sayın Akbaşıoğlu, buyurunuz.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Önceliği verebiliriz ama.

BAŞKAN – Buyurun siz, buyurun.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Sayın Özel'in bıraktığı yerden devam etmek istiyorum. Şimdi, Sayın Özel konuşmasına başlarken kesin olarak anlaşılamayan ibaresine atf yapmışlardı, o mevcut durumda da var zaten.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben de onu söylüyorum, var, hazır eliniz değdiyse düzeltin onu diyorum.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Mevcut durumda var.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Var diye söyledim, anlattım. Hazır elimiz değmişken düzeltelim dedim yani.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Evet, ona vurgu yaparak devam etmek istiyorum.

Şimdi, siz bir ihtimal ortaya koydunuz, şöyle olursa, böyle olursa şöyle şöyle olabilir diye. Akla gelebilecek belki yüzlerce, binlerce ihtimal dâhilinde bir ihtimali gündeme getirerek, oradan çıkarsamalarda bulunarak bir hükme vardınız ve oradan çerçeve 9'uncu maddenin, efendim, 298'in 98'inci maddesinin yeni düzenlemesiyle ilgili olumsuz beyanatlarda bulundunuz. Şimdi, cümleyi bitirirken de, sözleri bitirirken de hangi ihtimal olabilir dönmük bir sordunuz. Şimdi o ihtimalle ilgili ben de bir farklı yaklaşımı, bir ihtimali de gözetmemiz gerektiğini hatırlatmak için söz aldım.

Şimdi, baktığımızda, hepimizde, olan bu karşılaştırma cetveline baktığımızda 98'inci maddeyle ilgili en son (4)'üncü fıkranın son cümlesine ilişkin bir değişiklik var, (4)'üncü fıkranın son cümlesine ilişkin. Yani mevcut, şu şekilde mevcut: “Ancak zarfın üzerinde herhangi bir şekilde leke veya çizik olsa bile bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığının kesin olarak anlaşılabilmesi hâlinde bu zarflar geçerli sayılır.” Hüküm bu iken şu anda yürürlükte olan, yaşanan tecrübelerden hareketle biraz evvel Sayın Parsak'ın da ifade ettiği ve Cumhuriyet Halk Partisi il başkanlığının da Yüksek Seçim Kuruluna ilettiği dilekçelerde de görüldüğü üzere şu şekle dönüştürülmüş o cümle: “Ancak üzerinde sandık kurulu mührü bulunmamasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranı, amblemi ve ilçe seçim kurulu mührü bulunan zarflar ile üzerinde leke veya çizik bulunsu dahi bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığı kesin olarak anlaşılabilen zarflar geçerli sayılır.” Bu hükme dönüştürülmüş. Dolayısıyla burada aslında maddenin (4)'üncü fıkrasının son cümlesi daha da muhkemleştirilmiş, belirlenmiş. Yani şöyle belirlenmiş: Üç tane şartı taşıyan zarf, filigran, amblem ve ilçe seçim kurulu mührü bulunup da... Dediniz ya, şu ihtimal, bu ihtimal...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır hayır, sandık kurulunun mührünü zorunlu olmaktan çıkarıyor, işte bakın.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hayır hayır, şöyle, zorunlu olmaktan çıkarmıyor, bir dakika, oraya zaten geleceğim ben de, oraya bağlayacağım. Gene mühür zorunlu, mühür zorunlu ama sehven veyahut da kasten -iki şık olabilir; ihtimalleri hesaplıyoruz ya, permütasyon hesabı, sehven veya kasten- unutulmuş veya ihmal edilmiş veya kasten gözden kaçırılmış bir şekilde bir durum ihtimal dâhilinde olabilir mi Sayın Özel? Bakın, metinden çıkalım, muhakeme olarak, mantık olarak bir şey vazifeyken, sehven, hataen, kasten...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başka ne olacak zaten?

BAŞKAN – Karşılıklı olmaz, heyete hitap edelim.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Heyete hitap ederek diyorum, Sayın Özel bu soruyu sorduğu için, cümleyi bitirirken.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sandık kurulunun mührü ne işe yapıyor kardeşim o zaman?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Sandık mührü çok önemli bir işe yapıyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ne işe yapıyor?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Çok önemli bir işe yarıyor, şu işe yarıyor: Orada bulunan herkesin birbirinin altına atması gereken bir vazife.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır ne işe yarıyor, hangi güvence?

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hangi güvence? Sonuç itibarıyla orada birlikte bu işlerin görüldüğü, tutanak altına alındığı ve kendilerince de oy kullanılacak zarfların mühürlendiği önemli bir denetim mekanizması.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başka sorum yok.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir dakika, hayır devam ediyor. Bak bir dakika, eksik bırakırsan "..."(x) var, "Namaza yaklaşmayın." ve "..."(x) var devamında yani "Namaza yaklaşmayın." var mı var ayet olarak da yarım o, devamı var. Bak devam ediyorum, buraya kadar tamam, anlaştık ama devamı...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Anlaşmadık, siz de bu denetim mekanizmasından feragat edince...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Feragat etmedik, denetim aynen devam ediyor yani mühür mutlaka vurulacak, bir, o ihmale gelmez. Ama

hiç kimsenin aklına gelmedi, 7 kişinin aklına gelmedi, olabilir yani bir ihtimal hesabı ya veya birileri kasten anlaştılar, "Buraya mühür vurmamalım da bu seçime, bu sandığa..."

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ha işte şimdi Parsak'ın dediğine geldik.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir dakika, hayır, bir dakika.

BAŞKAN – Karşılıklı konuşmalım arkadaşlar, Sayın Özel...

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Bir, "ihtimaller" diyorsunuz ya, ihtimal bir: 7'sinin de aklına gelmedi veya birisinin aklına geldiği hâlde sustu, haber vermedi ve şaibe oluşturmak üzere seçimlerde ön almak adına, gerekçe hazırlamak adına birtakım art niyetli kişiler kasti bir tutum ve davranışla yapmaları gereken vazifeyi yapmadılar ve filigranlı, amblemli ve ilçe seçim kurulunun da mühürünün bulunduğu ve hiçbir şaibenin de olmadığı bir sandıktaki seçmen iradesini çöpe atmaya yönelik kasti bir tutum ve davranış sergiledi diyelim ki, o zaman ne yapacağız? "Efendim o zaman da işte böyle bir mühür bulunmamasına rağmen, bu şartları taşıyan, oyların seçmen iradesinin sandığa yansması noktasında demokratik, eşitlikçi, katılımcı, çoğulcu iradenin sandığa yansması hususunda bunları geçerli sayacağız." diyoruz. Dolayısıyla, bu konuda, bu AK PARTİ'ye, MHP'ye, CHP'ye verilecek bütün oylar aynı statüde. Yani böyle "Mühür bulunmayan zarfların AK PARTİ'ye gitmesi durumunda geçerli sayacağız ama CHP'ye gitmesi durumunda geçersiz sayacağız." gibi bir ön postülayla, önyargıyla her bir meseleyi, her türlü olumsuzluğu gözeterek ortaya koyucu permütasyon hesaplarını kabul edeceğiz ama bir dosdoğru yaşanmış gerçekliği, tecrübi bir bilgiyi ve bu konuda gereksiz, "Mühürlü olduğu hâlde mühürsüz oy." yaftasını algılatırmasını sona erdirecek, herkes için eşit, genel, soyut nitelikteki bir düzenlemeyi efendim görmezden geleceğiz!

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya sen kendin de gülmeye başladın anlattıklarına.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hakikaten, bu ihtimal hesaplarını ortaya koyarak kendi kurgunuzun ne kadar temelsiz, dayanaksız ve gereksiz olduğunu siz duyunca hakikaten siz de gülmeye başladınız.

Ben bu vesileyle teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sağ olun, çok teşekkür ederim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Koca salon burada, buraya hangi denetimi getirirseniz ona..."

BAŞKAN – Arkadaşlar, söz vermeden konuşmalım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Pardon, pardon.

(*) Bu bölümlerde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi

BAŞKAN – Sayın Birkan, buyurun.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Sayın Başkanım, çok değerli Anayasa Komisyonu üyeleri, değerli bakanlık temsilcileri ve çok değerli basın mensupları ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bu mühürle ilgili çok şey söylendi ama özellikle ülkemizdeki en esaslı kurumlardan ve gerçekten bugüne kadar birçok seçimden sonra da hepimizin sandıktan çıkanı kabullenmiş olduğumuz kurumlarımızdan, göz bebeklerimizden bir tanesi de Yüksek Seçim Kuruludur. Yani bu, tarihsel süreç içerisinde, özellikle 1946 seçimlerinden sonra Türkiye’de demokrasiye geçişle beraber 50 yılında Yüksek Seçim Kurulu kuruluyor ve arkasından seçimler yapılıyor ve o gün bugündür de buna benzer şeyler hiçbir zaman, belki lokal bazda bazı köylerde, bazı mezralarda denetimin olmadığı yerlerde tartışılmıştır ama sandıktan çıkan her zaman bu ülkede kabul görmüştür.

Tabii, demokrasi için en önemli şeylerden bir tanesi sandık. Fakat, acizane, uzun yıllardır seçim hukukuyla ilgilenmiş ve birçok seçimde de bizzat bulunmuş birisi olarak yani bugün, şu anda, Özgür Bey’in ve diğer birçok arkadaşın söylediklerinin gerçeğe uyuşmadığını hepimiz biliyoruz. Niye biliyoruz? Bakın, çok sağlam bir sistem oluşturulmuş. Önce sandık kurulları oluşturulmuş ve bu sandık kurullarında kamu görevlilerinin yanı sıra her partiden temsilci var, üzerinde ilçe seçim kurulları var ve onların üzerinde de seçim kurulu başkanları var ve bu başkanlar da aynı zamanda hâkim. Bir de biliyorsunuz, Ankara’da Yüksek Seçim Kurulu var. Şimdi, buradaki sürekli, az önce Parsak’ın söylediği gibi bir algı oluşturmaya yönelik çaba olduğunu hissediyoruz. Oysa bunu iddia eden arkadaşlar buna kendileri bile inanmıyorlar. Şayet böyle bir şey var idiyse lütfen sandık kurullarından “Bu sandıkta fazladan şu kadar oy çıkmıştır.” ya da “Başka filigranlı, işte Adana’nın bilmem neresindeki matbaadan basılmış oy gelmiştir.” diye ben henüz bir tane tutanak görmedim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, ilçe seçim kuruluna giden -sandık başkanları ki burada polis nezaretinde gidiliyor- çuvalar mühürlü olarak gelir. Ben hiçbir tane çuvalın mühürsüz olduğunu görmedim, bağlıdır ve mühürlüdür. Mühürlü olarak gelen çuval, sandık kurulu oluşmadan açılmaz. Önce sandık kurulu oluşur. Çünkü o sandığı sandık başkanı teslim almıştır; sandık bölgesine gider, sınıfına girer, çuvalı koyar, sandık kurulunu oluşturur ve onun tutanağını tutar. Arkasından, herkesin huzurunda çuvaldaki mühür kırılır ve açılır. Çuvalın içindekilerin tamamı dışarıya çıkarılır ve ne çıkmışsa tutanakta sayılır. Ne çıkar? Oylar, zarflar, tutanaklar, seçmen listesi ve mühür. Hepsine sırayla arkasından görev dağılımı yapılır, sandık mühürleri basılır ve oy kullanmaya geçilir. Şimdi, burada sizin bahsettiğiniz gibi bir şeyin olması için bunu yaptığınız zaman burada sabahleyin sayılan, ilk yapılan şey... Ha eğer tutanak tutulmayıp oylar sayılmamışsa o zaman orada başka bir şey iddia edilebilir. Eğer sizin iddia ettiğiniz gibi bir durum varsa, sabahleyin sayılan, diyelim ki ortalama 400 oy kullanılıyor, 400 tane zarf, 400 tane de oy var. Eğer sizin dediğiniz gibi şey gelirse mutlaka bunun eksilmesi ve artması lazım. Bakın, nasıldır bu?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bana verdiler ben geldim, dışarıdan gelen şeyi attım, bana verileni götürdüm. Nasıl sayı değişsin ya?

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bakın, Özgür Bey bunun tek istisnası şudur...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bunu anlamazdan gelmenize şaşıyorum ya.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bakın, sonuçta akşam olduğu zamanda da, sandıktan çıkan zarflar da sayılır, kullanılmayan oylar da sayılır, hepsi sayılır ve eğer sehven bir tane fazla çıkmışsa zaten onunla ilgili de o tutanağa yazılır.

Şimdi, burada kalkıp da seçim sonuçları açıklanmadan, bazı sandıklarda sehven, bazı sandıklarda bilerek yapılmış ve gerçekten seçmenin iradesini... Ki burada seçmenin hiçbir günahı yok. Çünkü seçmen, zarfın, oy pusulasının, sandık kurulunun mührünün taşınıp taşınmadığına bakmaz. Burada sandıklar açılmadan hangi partiye ait olduğu ya da hangi konuda kullanıldığı belli olmayan konuda, seçimin sonucunda çıkan duruma göre hemen bir algı operasyonu yapmak çok doğru değil ve bu yanlış bir tutumdur. Lütfen bu tutumdan da vazgeçiniz, gecenin bu saatinde ben çok...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben sana bak bir şey gösteriyorum bak, ben Fatma Kaplan Hürriyet’e oy verilmiş olarak işaretledim.

BAŞKAN – Bir dakika, bir dakika.

Sayın Özel, söz vermedim kimseye.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu kadar basit bir şeyi anlamazdan gelmeyin artık ya.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Hocam bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN – Buyurun.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Burada, gerçekten özellikle sandık kurullarımız birçok eksiğine rağmen iyi çalışıyor. Özellikle sandık kurulu başkanları ve hemen hemen her partiden gelen temsilciler ki uzun yıllardır hepimiz seçimlerde bulunduk. Bakın arkadaşlar, sizin partinizin bir temsilcisi olmayabilir ama başka partinin temsilcisi olaya mutlaka refakat ediyor ve şu ana kadar da ben hiçbir tane “Bu sandıkta şu kadar fazla oy çıktı...” Başka yerden...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Allah Allah, anlamıyor ya.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bakın, başka yerden gelen...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başka bir şeyden bahsediyoruz arkadaş.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Hala aynı şeyi diyorsun ya. Dışarıdan geliyor zarflar.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Ya, zaten dışarıdan gelen oy da...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, Allah aşkına şuna bak ya!

BAŞKAN – Arkadaşlar... Bir dakika Sayın Özel, ya sizin istediğinizi mi konuşmak zorunda? Siz talep üzerine mi konuşuyorsunuz, istek konuşması mı yapıyorsunuz?

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Değerli arkadaşlar, arkadaşlar...

BAŞKAN – Sayın Birkan bitirsin, müsaade edin.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Arkadaşlar, şu ana kadar da bu yönde “Dışarıdan oy getirilip de filan sandık bölgesinde bulundu, kullanıldı.” diye ben bir tane tutanak görmedim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Göremezsin zaten, “Görme:” diye tedbir var.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Bakın, varsa zaten o aynı zamanda tutanağa geçer çünkü orada her partinin elemanı var. Ama arkadaşlar, bu, özellikle...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben artık organize olduğunuzu düşünmeye başladım yani bunu anlamamanız mümkün değil.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Özellikle bir algı üzerinden, hâlâ anlamamakta ısrar etmeyi de ben anlamıyorum. Ama gecenin bu saatinde...

Hocam, ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Estağfurullah, ben teşekkür ederim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hocam, siz bana cevap verebilir misiniz?

BAŞKAN – Vereceğim, vereceğim de bir sıra gelsin, bekliyorum, sıram gelmedi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bakın...

BAŞKAN – Ben vereceğim, anladım soruyu, tamam.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır, anlamamışsınız, nasıl anlamışsınız?

BAŞKAN – Ya anladı herkes. Dur bakalım, ben konuşmadım daha, dur.

Sayın Yeşildal, buyurun.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Özgür dileyerek çok kısa bir cümleyi ifade edeceğim.

Tabii, Özgür Bey’in ifadesi, fazla basılan oy pusulaları ve zarflara ilişkin...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yalnız, bire bir sahtesi.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Sahtesi olmaz, filigran.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Nasıl ya? Paranın bile sahtesi bulunuyor.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Neyse, şunu anlatayım: Fazla zarf ve basılan pusulalara ilişkin “Bunlar önceden ele geçirilirse, peşin peşin işaretlenirse ve seçmenlere verilip kapalı alanda onlar kullandırılırsa...” deniliyor. Tabii, bu filigranlı...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “Çantandakini at, sana verileni getir.” derse...

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Filigranlı pusula ve zarflara ilişkin ben şunu çok net biliyorum: Bunlar seçim kurulları tarafından sandık kurullarına, başkanlarına teslim ediliyor ve zimmetli teslim ediliyor ve tutanağa bağlanıyor. Oy sayım, dökümünden önce tüm heyetin huzurunda kaç tane çıkmışsa tutanağa bağlanıyor.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Kaç tanesi...

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Ama bir dakika, gülmeyin. Akşam sayım, döküm işleminden sonra da kaç tanesi kullanıldı, kaç tanesi kullanılmamış hâlde, ayrı paket hâlinde konuldu, bunların zaptı tutuluyor. Aynı şekilde, sandık kapatılmak suretiyle seçim kurullarına teslim ediliyor ve 2 tane resmî görevli; sandık başkanı ve yardımcısı, o yörede en çok oy almış olan 5 siyasi partinin resmî sandık kurulu üyeleri, ayrıca müşahitler nezaret ediyor bu işlemlere. Dolayısıyla bu filigranlı pusulalar ve zarflar 12 milyon, 18 milyon, ben onun sayısını bilmiyorum. Yüksek Seçim Kurulu bu dönemde de bundan önceki dönemlerde de teknik olarak bunu fazla bastırıyor, bu doğru. Ancak bu, ortalıkta dolaşan bir materyal değil; tutanakla verilen, tutanakla alınan, kullanılmayanların da teslim edilmek zorunda olduğu materyaldir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bundan hiçbirimizde bir şüphe yok.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Peki, teşekkür ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Benim anlatmaya çalıştığım...

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Yeşildal.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bakın, bu oy pusulası...

BAŞKAN – Tamam ya, soruyu bir kere sordun, tamam.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır, anlamamış arkadaş.

BAŞKAN – Yok, anladılar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir tek sen anladın.

BAŞKAN – Yok, hepsi anladı, sen merak etme.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, hayır, anladıyla Arap olayım.

BAŞKAN – Ya cevap vermemiştir, sıra gelmemiştir, başka şey anlatmak ister.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir saniye müsaade et, bir saniye.

BAŞKAN – Yok, yok, tamam, gerek yok. Ben izah edeceğim, sorun yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, Allah aşkına, anlamamışlar.

BAŞKAN – E, sen kaç kere aynı soruyu tekrarlıyorsun.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Anlamamışsınız.

BAŞKAN – Anladı herkes, sen merak etme, dur bakalım.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Özgür Bey, orayı da düzeltin. “Anladıyla Arap olayım.” kelimesi, bir Arap olarak ben ona itiraz ediyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, yok ya, özür dilerim, tamam, ne demek.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

KEMALETİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – İnsani olarak itiraz ediyoruz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Atasözü bu, atasözü ya, öyle kötü bir şey yok.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – “Arap” derken zenci anlamında söylüyor yani.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

KEMALETİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Araplar zenci mi ya? Ben de anladıysam Özgür Özel olayım.

BAŞKAN – Sayın Yılmaztekin... Arkadaşlar...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Buna alınırsa ben sözümü geri aldım.

BAŞKAN – Saat bir oldu, biraz daha sükûnetle, daha yapacak çok işimiz var, sakın olalım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sana o zaman başka şeyleri, birilerinin “Affedersin Ermeni” demesini hatırlatırım.

KEMALETİN YILMAZTEKİN (Şanlıurfa) – Ya neyse, ben anladıysam Özgür Özel olayım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, aynı şey mi?

BAŞKAN – Arkadaşlar, şimdi, ben de bu konuyla ilgili birkaç şey söylemek istiyorum.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Geri al.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Aldım geri zaten, hâlâ konuşuyor. Öyle bir niyetle söylemedim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, tamam, sakın olun.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu 9’uncu madde 298 sayılı Kanun’un 98’inci maddesinde değişiklik ihtiva ediyor. Birçok konu konuşuldu zaten, ben tekrar yapmayacağım. Bu çizikle, lekeyle ilgili mesele anlaşıldı herhâlde. Daha ilk günden itibaren bu konuda “tweet” atan arkadaşlarımız oldu CHP’den. Fakat bu, zaten vardı kanunda, farklı bir şekilde tanzim edildi. Bu, birinci husus.

İkinci husus şu: Sandık kurulu tarafından mühürlenmemiş olan zarfların geçersizliğine dair prensip korunuyor aynı fıkranın ilk cümlelerinde. Peki, ne oluyor? “Ancak” diye başlayan bir ifadeyle yani çizik olmaması lazım, leke olmaması lazım, sandık kurulu mührü olması lazım, prensip bu. Fakat bu prensibe istisna getiriliyor burada. İki istisna: Leke, çizik meselesi; ikincisi de sandık kurulu mührünün bulunmaması meselesi. Buna bir istisna getiriliyor. Hem “Geçersizdir.” diyen bir hüküm

var hem de “Sandık kurulunun mührünün bulunmaması hâlinde geçerli sayılır.” hükmü var. Buradan nasıl anlayacağız bunu? Bunu şöyle anlıyoruz: Prensip, sandık kurulu mührünün bulunmasıdır. Ancak istisnai olarak sandık kurulu mührünün bulunmamasına rağmen Yüksek Seçim Kurulundan geldiği anlaşılan... Nasıl anlaşılacak? Filigranlı olmasından anlaşılacak.

Filigran, malumunuz, Türk Dil Kurumunun Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğünden okuyorum: “Bazı kâğıtların dokusuna sahteciliği önlemek amacıyla özel bir baskı tekniği kullanılarak basılan ve ışığa tutulduğunda görülebilen çizgi veya resim.” Yani bu, kâğıda sonradan ilave edilen bir şey yani mühür gibi bir şey veya üstüne Yüksek Seçim Kurulunun ambleminin basılması gibi bir şey değil, kâğıt üretilirken kâğıt üretme aşamasında kâğıdın dokusunun içerisine işlenen bir şey. Dolayısıyla bunun aslı gibi yapılabilmesi mümkün değil, hele hele zamanımızda mümkün değil. Paralarda da oluyordu ama yakın zamanlarda o şekilde para hikâyeleri, haberleri duymuyoruz.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Geçen hafta haberlerde vardı.

BAŞKAN – Vardır ama yani basına yansımada, ciddi bulunmamış.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O, sahteciliğin başarısını gösteriyor yalnız, başarısızlığını değil.

BAŞKAN – Haber değeri bulmamış demek. Şimdi, bir kere, bu anlamda, filigran Yüksek Seçim Kurulundan geldiğini gösteriyor.

İkinci husus, Yüksek Seçim Kurulunun amblemi, basılı. Üçüncü husus, Yüksek Seçim Kurulu mührü var. Bunların hepsi mevcut. Bir tek, sandık kurulu mührü yoksa eğer. Şimdi, bu konuda -sonra gelecek 11’inci maddede de oy pusulalarıyla ilgili var- daha önce de tartışmalar oldu. Sandık kurulu mührü neden, ne zaman getirilmiş? Bu düzenlemeler, bu kanun esasen 1961 tarihli bir kanun, muhtelif değişiklikler yapılmış ama sandık kurulu mührü 1961’den beri var burada; zarflarda da oy pusulalarında da var. Fakat 80’lerden sonra bu filigran meselesi çıkmış ve kullanılmaya başlanmış ve o tarihlerden itibaren, 1984’ten itibaren de Yüksek Seçim Kurulu kanunda bu hüküm bulunmasına rağmen istikrarlı bir şekilde sandık kurulu mührünün basılmamış olmasını geçersizlik sebebi saymamış kasıt olmadığı takdirde. Yani şu anlamda söylüyorum bunu: Yani prensip ile istisna arasındaki farkı göstermek bakımından da 300 tane zarf var, 300’ü de mühürsüz sandık kurulu tarafından; ha, orada bir sıkıntı var yani bunu geçersiz sayıyor. Ama burada, sabahleyin mühürlerken arka arkaya zarflara mühür basıyor dediğiniz gibi, alta; çevirirken 2 tane atlamış, 1 tanesi mühürsüz. Vatandaşa da o verilmiş ve gelmiş, onu kullanmış. Bunu geçerli saymış Yüksek Seçim kurulu.

1984’te bir karar var. 1/4/1987 tarihli Yüksek Seçim Kurulu Kararı. Sosyaldemokrat Halkçı Parti baş vurmuş geçerli sayılsın diye ve aynı, buradaki yapılan değerlendirmelere istinaden Yüksek Seçim Kurulu o zaman geçerli saymış bunu. Yine, 89’da var, 8 Nisan...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sandık bazında mı Sayın Başkan bunlar?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – “İstisna” diyor ya...

BAŞKAN – Şimdi, sandık bazında da hani, bir sandık değil bu.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Yani genel bir kural...

BAŞKAN – Anladım da şöyle: Bir sandık değil bu yani Türkiye genelinde bir sürü ilçede, beldede falan gelmiş bunlar, toplanmış. Bir kısmı ilçe düzeyinde, ilçe seçim kurulunda hallolmuş, karara bağlanmış, bir kısmı il seçim kurulunda bağlanmış, bir kısmı Yüksek Seçim Kurulunda bağlanmış. Bunları topladığınız zaman, toplam sayısını bilmiyoruz, ayrı bir çalışma yapmak lazım ama bir tane değil Yüksek Seçim Kuruluna gelen. Yani Yüksek Seçim Kurulu tabii, üst merci olduğu için, alttaki kurullarla beraber aynı istikamette karar vermiş. Az önce Sayın Parsak’ın bahsetmiş olduğu bu

Cumhuriyet Halk Partisi il başkanlığının Maltepe’de itiraz ettiği husus, 7 Haziran 2015 seçimlerinde, orada sandıkta bu geçerli sayılmış. Buna itiraz edilmiş ilçe seçim kurulunda Maltepe’de. Maltepe İlçe Seçim Kurulu bunun geçersiz olacağına hükmetmiş. Sonra il seçim kuruluna Cumhuriyet Halk Partisi il başkanlığı adına başvurulmuş, o da geçerli saymış bunu. Dolayısıyla hani sadece bir karar değil bu bahsettiğimiz, birçok karar var bununla ilgili. Bir seçimde birçok karar var, birçok oy pusulası ve zarf geçerli sayılmış.

Şimdi, bu, 1984’ten bugüne kadar yapılan bütün seçimlerde istisnasız. Bir istisnai karar var, onu da söyleyeyim, bir yanlışlık olmasın. Yüksek Seçim Kurulunun 2014 yılında bir istisnai kararı var ama bunun dışında, 1984’ten bugüne kadar istikrarlı bir şekilde bu kararı vermiş Yüksek Seçim Kurulu. Niye? Yaklaşımı da bu. Bütün partilerin, söyleyeyim, AK PARTİ’nin de itirazı var geçerli sayılsın diye, CHP’nin de var, MHP’nin de var, başka bütün partilerin var, daha önce Refah Partisinin var, geriye gittiğimizde Anavatanın var, hepsinin var. Ama bir de enteresan bir durum var özellikle ilçe ve il düzeyine indiğinizde; arkası mühürsüz olan, sandık kurulu mührü olmayan oy pusulası veya zarf, zarftan sonra çıkan oy pusulası, bir partinin lehine değilse, başka bir partiye verilmiş bir oysa o parti ona itiraz etmiş geçersiz sayılsın diye. Yok, kendi partisine verilmişse, bütün partiler için söylüyorum, istisnasız...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – İşin doğası bu zaten. Yani o yüzden de kanıt olmaktan, argüman olmaktan uzaktır. CHP, bilmem ne.

BAŞKAN – Hayır yani o ayrı mesele.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Siyasi parti kendi lehine başvuruyu yapar yani.

BAŞKAN – Buna itiraz etmiş. Kendi lehineyse de bunun kabulü yönünde itiraz etmiş eğer aksi karar varsa.

Şimdi, buradaki mesele şu: Tabii bütün gerekçelendirme onun üzerine kuruluyor. Mesela siz, biz, ben gittim. Şahsen ben sandık kurulundan almış olduğum zarfa -yani bazen baktığımı hatırlıyorum ama her zaman baktığım kanaatimde değilim, farkında değilim- acaba sandık kurulu mührü var mı yok mu diye bakmadım. Koyuyoruz içine, atıyoruz; çoğunuz da öyledir yani burada samimi olarak söylememiz gerekirse. Sonra geçersiz sayıyor bunu buradaki hükme göre sandık kurulu veya daha sonraki süreçlerde seçim kurulları. Peki, benim kabahatim nedir? Benim bir kabahatim, kusurum yok. İşte vazifemizi yapmak için gitmişiz sandık başına ve oyumuzu kullanmak için de gerekli olanları yapmışız, kullanmışız. Sandık kurulu başındaki... Bunu çoğu zaman sandık kurulu beraber de yapmıyor, biliyorsunuz, bir görev taksimatı yapıyor, işte, tutanaklar sana, zarflar sana, oy pusulaları da sana, onu sen mühürle, bunu sen mühürle filan, böyle bir görev taksimatı yapıyor. Oradaki bir arkadaşın dalgınlığı sebebiyle 1 tanesi atlanmış, 5 tanesi atlanmış, bu da denk gelmiş bana mesela. İşte aynı mantıkla hareket ediyor. Önemli olan, burada seçmenin iradesinin geçerli sayılması, öncelikle sandığa yansıyan idarenin geçerli sayılması. Burada bu iradeyi daha sonra sıkıntıya sokan hususlar varsa, işte oy pusulası, zarf filigransızdır, ilçe seçim kurulu mühürlememiştir falan gibi hususlar varsa amenna, tamam, orada bir hile falan durumu varsa amenna ama burada sadece bu sebeple yani sandık kurulundaki bir arkadaşın ihmali sebebiyle ise bunu geçerli saymış, sonraki süreçlerde saymış. Yüksek Seçim Kurulu zaten son referandumda da oy pusulaları sayılmadan önce bunu deklare etti, bunu kabul edeceğini deklare etti. Çünkü bu konuda daha sonra sayım işlemleri yapılmadan önce dile getirilen bazı hususlar olunca sandıklardan -çünkü yansıyor bunlar seçim kurullarına- Yüksek Seçim Kuruluna gidiyor. Yüksek Seçim Kurulu buna eğer sonuçlar alındıktan sonra karar vermiş olsaydı “Geçerlidir.” veya “Değildir.” diye karar vermiş olsaydı bu tartışma makul bir tartışma olurdu ama henüz daha oyların “evet” mi “hayır” mı olduğu belli olmadan, Yüksek Seçim Kurulu bunları geçerli sayacağına

dair peşinen bir karar vermiş. O bakımdan bu tartışmayı peşinen kaldırıyor, belki çıkanların çoğu hayırdı, belki çıkanların çoğu evetti, belki eşitti, belki de oranın aynısıydı. Muhtemelen bütün hepsi, sandık başındakiler, oy kullananlar da milletimizin ferdi olduğuna göre muhtemelen oran aynıdır aşağı yukarı burada. O bakımdan bunu da bilmiyoruz ve Yüksek Seçim Kurulunun 1984'ten beri istikrarlı kararlarıyla ilgili olarak bunu kanuna hüküm olarak getiriyoruz.

Şimdi, burada sizin dediğiniz husus... Arkadaşlarımız da söylediler, önce alıyor sandığı, getiriyor, ondan sonra içerisinden çuvalı açıyorlar, sabahleyin sayıyorlar bunları. Daha sonra oylar sayılıyor, tutanaklara hepsi yazılıyor, artan oylar da burada kullanılmayan oylar da ayrıca hem pusulalar hem zarflar ayrı ayrı sayılıyor. Dediğiniz husus şu sizin: Bunu başka bir yerden aldı yani o sandık içerisindeki oyların dışında. Ya başka bir sandıktan aldı...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Verilmiş olabilir o.

BAŞKAN – Verilmiş olabilir, tamam da bunun mutlaka bir sandıktan alınması lazım. Yüksek Seçim Kurulu bunları bastırdığı zaman, tabii belli bir sayı fazlası bastırıyor... Bize göre de sayı çok şu anda ama o konuyu da konuştuk zaten, ona girmeyelim dedik. Yüksek Seçim Kurulu da fazla olduğu kanaatinde bunun. Şimdi, bunları bastırıyor. İlçelere, illere... Önce il seçim kurullarına gönderiyor, il seçim kurulları da ilçelere göre sayı fazla olmak kaydıyla gönderiyor. Bunların hepsi mühürlü, tutanaklı vesaire göndermeler. Ondan sonra ilçe de bunları sandıklara dağıtıyor tekrar. Bunların hepsinin sayısı belli. Yani bu dağıtılanlar, mühürlenmiş, tutanak altına alınmışlar dışında bir oy pusulası veya zarf yok ortada. Bunların bir sandıkta... O sandıktan olmayan bir zarfın oy pusulasının gelmesi ancak başka bir sandıktan gelmesi anlamına gelir bunun. Orada bir eksik olur. Diyelim ki geldi, burada nedir mesele? Öbüründen de bir şey çıktı diyorsunuz, oradan da bir eksik mi oldu? Yani öbürünün cebine attı o sandıktan aldığını falan.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Dinlemediğiniz için asla anlamıyorsunuz yani.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Yok dinleme değil. Fantezi bir durum olduğu için...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Fantezi değil ya!

BAŞKAN – Şunu söyleyeceğim işte, iki şey... Markar Bey bir dakika.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bir saniye bizi dinlemiyorsunuz ki. Ben bambaşka bir şey anlatıyorum, siz bambaşka bir şey anlıyorsunuz. Başka bir sandık...

BAŞKAN – Bir dakika, sözümü bitireyim.

Şimdi, bir zarfın veya oy pusulasının o sandık dışından gelmesi demek başka bir sandıktan o oyun alınması veya o sandıktan da olabilir, alınması demek. Şimdi, bunun olması niçin mümkündür yani hangi sebeple insanlar bunu yapabilirler? Bunun için başka bir sandıktan falan gelmesine veya dışarıdan gelmesine de gerek yok, aynı sandıkta da bu yapılabilecek bir iştir. Yani sabahleyin birisi gelir, oy pusulasını alır, kullanmaz, cebine koyar, çıkar. O dışarıdan birisine verir, böylece sandıkta bir tane oy pusulası, zarf eksik olur ama o sandıkta kimin kime oy verdiği belirlenebilir. Yani bunun için illa başka sandıktan gelmesine gerek yok ve bunların hepsinin arkasında sandık kurulunun mührü de olabilir. Yani sandık kurulu tarafından arkası mühürlenmiş zarflar ve oy pusulalarından bir tane eksik olmak kaydıyla... Bu yaşanmış bir örnek, bir sandıkta yaşanmış bir örnek bu, parayla oy almak isteyen bir kişi tarafından yapılmış bir şey.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sayın Başkan, müsaadenizle.

Bu bizim oy pusulamız. Ben Fatma Kaplan Hürriyet'e oy verilmesini temin etmek istiyorum. Zarfımız, basılan 12 milyon zarfın içinden 2 milyon tane zarf ama bire bir tıpkı, aynı. Yapılan filigranı taklit edilmiş, amblemi taklit edilmiş, ilçe seçim kurulu taklit edilmiş zarf. Fatma Kaplan Hürriyet'e...

BAŞKAN – Peki, sandık kurulu mührü taklit edilemez mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sandık kurulu mührü taklit edilebilir, o yüzden sandık kurulları kendi içlerinde, o sabah karar verdikleri 6 yerden birine vururlar ki 6 kat bir tedbir üretirler Sayın Başkan.

BAŞKAN – Öyle değil. Mesela dışarıdan getirir.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O da bir tedbir.

BAŞKAN – Bu mühürlemenin bir kısmına... Şimdi sandığa getirdi...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkanım, sandık kurulunun mührünü de verirseniz eğer arkadaşlara, o zaman gidecek, boş oyu atacak... (Gürültüler)

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bizim anlattığımız başka bir şey.

BAŞKAN – Taklidi yapılabiliyor, sahtesi yapılıyor da sandık kurulunun niye yapılması?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya, Başkanım, bak, bunda bir tek sandık kurulu mührü yok, bir tek. Sandık kurulunun mührünün taklidini yapsam da sandık kurulu sabah birleşip bir karar verecek ve o verdiği karara göre bir yerden bir yere yapacaklar kendileri.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Hayır, hayır, öyle bir karar yok. Arkasına...

BAŞKAN – Öyle bir karar yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Arkasına değil ya. Sağ köşe, sol köşe, bu köşe karar veriyor.

BAŞKAN – Hayır, öyle bir şey yok, kanunda da yok genelde de yok.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Sibel Özdemir'e veriyorum, diyorum ki: "Çantana bunu koy, git içeri gir, sana verilen ne varsa al bana getir, bu sana verdiğimi içeri at." Bu atılarda sandık kurulu mührü yok ve bunu 5, 6, 10 seçmene yaptırdım. Yemin billah ediyor kızcağız, diyor ki: "Vallahi hepsini mühürledim." Görev paylaşımı yapmışlar, siz de diyorsunuz ki: "Demek ki aradan atlamış, bunların hepsi sayılacak."

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Bunu niçin yapsın? Şimdi, bunların, o sandıkta oy kullanacak kişilerin listesi belli. O sandıkta, listede ismi olmayan herhangi birisi oy kullanabilir mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Oranın seçmeni Sibel Hanım.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Tamam, Sibel Hanım oranın seçmeni ve orada oy kullanacak. Orada zaten onun iradesine göre oy kullanma hakkı var ve orada da ismi var. Başkası oraya girip onun yerine oy kullanabilir mi? Kullanamaz. Şimdi, neden Sibel Hanım ona verilen zarfı alıp, cebine koyup, orada kendisine verilecek zarfı da tekrar cebine koyup kendisine verilen zarfı o sandığa atsın?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Fotoğraf makinesi niye yasak? Sibel Hanım'a bir zorlama ya da paralı bir teklifte bulunuyorum, fotoğraf çekip getirince parayı alıyor veya benim tehdidimden kurtuluyor.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Özgür Bey, şimdi, burada, bakın...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Aynı tedbir, bu da tedbir. O zaman bunun da yasak olması, insanların kendi gönlüne göre oy kullanması...

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Bakın, sizi anladım, değil mi? O yüzden cevap veriyorum.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ben anlatamadım.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Şimdi, orada, seçmenin iradesini ortadan kaldırıyorsunuz.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Zaten seçmen oraya zarf atacaksa, zarfları değiştirip...

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Zekeriya Bey, bir dakika...

Şimdi, o seçmenin sahtekâr olduğunu düşünmemiz lazım, değil mi?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, seçmen baskı altında ya da oyunu satın alıyorlar. Bu konuşuluyor mu, konuşulmuyor mu kardeşim Türkiye’de, gözünü seveyim.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Ama lütfen yani o seçmen gidecek, oy kullanacak, onun eline oy tutuşturulacak, o seçmenin orada kaydı var ve biz böyle bir seçmen tipolojisinin seçim sonuçlarını değiştireceğini düşünüyoruz.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Oy vermek istemezse o oyu öldürür, boş atar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ya fotoğraf niye yasak? Fotoğraf niye yasak?

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Yani bunun bir mantığı yoktur Özgür Bey.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Aynı şey, fotoğrafı niye çekmek yasak, neden yasak fotoğraf?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sandık kurulu mühründen dolayı bizim oyumuz neden geçersiz sayılsın?

BAŞKAN – İşte, onu söylüyorum ben de. Sandık kurulu mühürü buna engel değil.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – O zaman kaldır sandık kurulu mührünü.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Kaldırmıyoruz ki.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Bu, ilave bir tedbir ve işleyen bir tedbir.

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Sandık kurulu mühürü aynen devam ediyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama siz diyorsunuz ki: “Basılmasa da geçerli.” O zaman, basılmasının bir manası yok.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Hocam, sandık kurulu, aynı zamanda bir güvenlik şeridinin son halkası yani orada bir eksiklik yok.

TUFAN KÖSE (Çorum) – O, geçmişe dönük düzenleme; geleceğe dönük değil Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Köse’ye söz verelim, buyurunuz.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Diyelim ki yerden göğe kadar haklısınız, değilsiniz ama varsayalım öyle; efendim, açık hükmü var kanunun, açık hüküm “Sandık kurulunun mührünü taşımayan oy pusulaları geçerli sayılamaz.” diyor.

BAŞKAN – Prensip böyle.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Kanun hükmü.

Ya siz bu kanun hükmü varken... 2,5 milyon olduğu iddia ediliyor birçok araştırmada.

BAŞKAN – Onun bir şeyi yok.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Öyle söyleniyor, bilmiyoruz tabii. Çünkü sizin az evvel tartışmanın sonlanmasına gerekçe gösterdiğiniz, “Daha sandıklar açılmadan bu olay kararlaştırıldı.” demeniz, aslında, bunun zaten altyapısı yapılmış, sandıklar açılmadan tezgâh kurulmuş ve sandıklar açılmadan da aynı bu gerekçeyi sunmanız için YSK karar alıyor kanunun açık hükmüne rağmen. Siz bir Anayasa hukukçusunuz...

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – YSK’deki tüm parti temsilcilerinin oy birliğiyle...

BAŞKAN – Ama onu söyledik ya, bu yeni...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, sandık bazında itiraz üzerine...

BAŞKAN – Sadece 16 Nisanda böyle bir karar, bu dediğiniz olmuş olsa amenna, bunu o zaman biz de düşünürüz ama 1984’te de almış bunu, 89’da da almış, 90’da almış –ara seçimler vardı İstanbul’da- 91’de almış, 95’te almış, 99’da almış; hepsinde var. O zaman bunu nasıl söyleyebiliriz?

TUFAN KÖSE (Çorum) – Peki, efendim, yarın konuşalım, vallahi artık kapatalım Komisyonu. Bu konuya yarın devam edelim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Lehte, aleyhte şeyleri... Teşekkür ediyorum ama böyle işlemlerin gerekli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – 84’ten beri Yüksek Seçim Kurulunun uygulaması var. Biz bu uygulamayı bu şekilde, bütün tartışmaları da ortadan kaldıracak bir şekilde kanun metnine de koyalım diye bunu düşündük. Dediğiniz hususlar çok istisnai hususlar, bunlar sandık kurulu mührü olduğu takdirde de yapılabilecek şeyler, onu söyledim. Yüksek Seçim Kurulunu bilmiyorum, ilçe seçim kurullarına belki olabilir, bir itiraz olarak gelmiş bir şey dediğim. Sabahleyin, sandıktaki bir adamını koyuyor o bağımsız aday, giriyor, zarfı alıyor, mührü alıyor, kabine giriyor, oy pusulasını ve zarfı cebine koyuyor, çıkıyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Markar Bey 1’inin olduğuna inanmıyor, 300 kişiye yaptırmış adam.

BAŞKAN – 300 değil belki, küçük bir yer de olabilir, tam şeyi hatırlayamıyorum ben; çıkmış, bunu veriyor dışarıda, mührü basıyor ama atmıyor sandığa. Yerine o, onu veriyor; o, ona devrederek olmuş bu ama bunların arkasında sandık kurulu mührü var. Demek ki sandık kurulu mührü de bu hile yapılacaksa bunu korumuyor.

Bizim buradaki meselemiz, şüphesiz hangi sistemi getirirseniz getirin, bunun içerisinde bir hile oranı da bulabilirsiniz, bir hata, bir yanlış oranı da çıkabilir, bunu minimize etmek lazım, bütün sistemler bunun için kurulur. Biz de burada istikrarlı olan uygulamayı ve seçmen iradesini, sandığa yansıyan iradeyi geçerli sayma yönünde bir hususu netliğe kavuşturuyoruz bu düzenlemede.

Ben de burada bitireyim sözlerimi.

Görüşmeler tamamlanmıştır.

Madde üzerinde önergeler var.

Şimdi, önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 9’uncu maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Tufan Köse

Muharrem Erkek

Kocaeli

Çorum

Çanakkale

Akın Üstündağ

Muğla

Gerekçe:

Maddeyle getirilmek istenen düzenleme 16 Nisan referandumunda yapılan YSK’nin hukuksuz mühür uygulamasını yasal bir zemine kavuşturma gayretidir ama bu, 16 Nisanda kanunun çiğnendiğinin itirafı olmaktan öte, aynı zamanda önümüzdeki seçimlerde de son derece tehlikeli bir yolu açmaktadır. Oy pusulasının mühürlenmesi niye önemlidir? Niye mühürlü pusula kullanılması gerekmektedir? Çünkü o pusulanın ve zarfın o sandık için hazırlandığının ve o sandıkta kullanıldığının tek karinesi

aslında oradaki mühürdür. Bu mühürler yoluyla temel olarak kullanılmayan oy pusulalarının tespiti yapılarak ve onlar da sayılarak ve sabitlenerek aslında oy hırsızlığının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu öylesine tek yöntemdir ki dünyada neredeyse mühür kullanılmadan yapılan seçim yok denecek kadar azdır. Bu madde bir meşruiyet krizi yaratacak, seçim sistemimiz ve demokrasimize ağır darbe vurulacaktır ve teklif metninden çıkartılması gereklidir.

BAŞKAN – Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas sayılı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mardin

Gerekçe:

“Usul esası belirler.” ilkesinden hareketle mühürsüz zarfların geçerli kılınmasına dair düzenlemenin hukuki bir altyapıdan yoksun olduğu ve bu bahisle halkların geleceklere dair karar alma aşamalarında böylesi bir düzenlemenin ne denli çok risk barındıracağı kuşkusuzdur. 16 Nisan referandumunda yasalara aykırı olduğu hâlde YSK tarafından verilen bir karar neticesinde mühürsüz oylar geçerli kılınmış ise de bu durumun referandum sonucunun meşruiyetini halk nezdinde ortadan kaldırdığı da açıktır. Bu bahisle şaibeye yol açacak ve seçimlerin hukuka uygun bir şekilde gerçekleştiğine dair inancı ortadan kaldıracak bu düzenlemenin teklif metninden çıkarılması, aynı zamanda seçim sonuçlarının herkes tarafından kabul edilmesi, meşru görülmesi açısından da önemlidir.

BAŞKAN – Aynı mahiyette iki önerge var, bunları birleştiriyoruz.

Konuşuldu, herhangi bir söz talebi yok, gerekçeleri okundu.

Oya sunuyorum: Aynı mahiyetteki önergeleri kabul edenler... Kabul etmeyenler... Aynı mahiyetteki iki önerge kabul edilmemiştir.

Şimdi maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklifin 9'uncu maddesi kabul edilmiştir.

Şimdi 10'uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10- 298 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına aşağıdaki cümleler eklenmiş; altıncı fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş; mevcut yedinci fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; mevcut sekizinci fıkra yer alan “belediye ve muhtarlık seçimlerinde,” ibaresi “seçimlerde,” şeklinde değiştirilmiş; mevcut onuncu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş; mevcut on ikinci fıkra yer alan “sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın” ibaresi “sayıları her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak oyları” şeklinde, “karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın” ibaresi “karşılaştırılarak, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak” şeklinde ve “ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın” ibaresi “ise, her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak” şeklinde değiştirilmiş; mevcut on üçüncü fıkra yer alan “Siyasi partilerin ve bağımsız adayların” ibaresi “Siyasi partilerin, bağımsız adayların ve İttifakların ortak” şeklinde ve “her siyasi parti ve bağımsız adayın” ibaresi “her siyasi parti, bağımsız aday ve ittifakın ortak” şeklinde değiştirilmiş; mevcut on yedinci fıkra yer alan “siyasi partiye veya bağımsız adaya” ibaresi “siyasi

parti, bağımsız aday veya ittifakın ortak oyu için” şeklinde değiştirilmiş ve mevcut on dokuzuncu ve yirminci fıkralarda yer alan “siyasi partilerin ve bağımsız adayların” ibareleri “siyasi partilerin, bağımsız adayların ve İttifakların ortak” şeklinde değiştirilmiştir.

“Bunlardan sonra, ittifak yapan siyasi partilerin bulunması halinde, ittifakların birleşik oy pusulasındaki sıralarına göre ortak oyları için yeteri kadar sütun ayrılır ve bu sütunların üzerine ittifakların unvanları yazılır.”

“Ancak aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan seçimlerde, zarfın içinden çıkan oy pusulaları okunmadan önce, seçim türüne göre ters çevrilerek tasnif edilip masanın üzerine konulur ve dokuzuncu fıkra uyarınca işlem yapılır.”

“Birlikte yapılan Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinde, önce Cumhurbaşkanlığı seçimine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

“Mahalli idare organları seçimlerinde;

a) Büyükşehirlerde, sırasıyla büyükşehir belediye başkanlığı, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği ve muhtarlık,

b) Diğer illerde, sırasıyla belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, il genel meclisi üyeliği ve muhtarlık,

seçimlerine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.”

“İttifak alanı içerisinde, “EVET” mührünün;

a) Bir siyasi partiye ayrılan alana,

b) Hem bir siyasi partiye ayrılan alana hem de ittifak unvanı bölümüne,

c) İttifak unvanı bölümüne taşıyacak şekilde, bir siyasi partiye ayrılan alana,

basılması halinde, bu oy pusulaları geçerli kabul edilir ve sayım döküm cetvelinde o siyasi partinin cetveldeki sütununa işaretlenir. Bu haller dışında, yalnız ittifak alanı içerisinde “EVET” mührünün basıldığı her durumda, bu oy pusulaları da geçerli kabul edilir ve sayım döküm cetvelinde ittifakın ortak oyları sütununa rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir.”

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

10’uncu maddeyi okuduk, devam ediyor muyuz?

FATMA KAPLAN HÜRRİYET (Kocaeli) – Yarın.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkan Vekilinin çocuğu olmuş, onu görmeye gidecek yoksa bizim için sorun yok.

BAŞKAN – Peki, Abdurrahman Bey’in hatırı için.

Değerli arkadaşlar, şu an da tabii 6 Mart 2018.

6 Mart 2018 Salı günü saat 14.00’te toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 01.24